

LLENGUA I NACIONALISME EN EL DISCURS
MEDIATITZAT CATALÀ I ESPANYOL PRODUÏT
ARRAN DE L'ELABORACIÓ DE L'ESTATUT DE
CATALUNYA DE 2006

Anna Pi Vilà

Per citar o enllaçar aquest document:
Para citar o enlazar este documento:
Use this url to cite or link to this publication:

<http://hdl.handle.net/10803/668140>

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Aquesta obra està subjecta a una llicència Creative Commons Reconeixement-
NoComercial-SenseObraDerivada

Esta obra está bajo una licencia Creative Commons Reconocimiento-NoComercial-
SinObraDerivada

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
NoDerivatives licence

TESI DOCTORAL

**Llengua i nacionalisme en el discurs mediatitzat
català i espanyol produït arran de l'elaboració de
l'Estatut de Catalunya del 2006**

Anna Pi Vilà

2019

TESI DOCTORAL

Llengua i nacionalisme en el discurs mediatitzat català i espanyol
produït arran de l'elaboració de l'Estatut de Catalunya del 2006

Programa de doctorat
Ciències Humanes, del Patrimoni i de la Cultura

Universitat de Girona

2019

Anna Pi Vilà

Directors: Narcís Iglésias Franch i Francesc Xavier Lamuela Garcia
(Universitat de Girona)

Tutor: Narcís Iglésias Franch (Universitat de Girona)

Memòria presentada per optar al títol de doctor per la Universitat de Girona

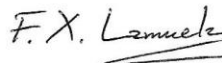

Els Drs. Narcís Iglésias Franch i Francesc Xavier Lamuela Garcia, de la Universitat de Girona,

DECLAREM:

Que el treball titulat *Llengua i nacionalisme en el discurs mediatitzat català i espanyol produït arran de l'elaboració de l'Estatut de Catalunya del 2006*, que presenta Anna Pi Vilà per a l'obtenció del títol de doctora, ha estat realitzat sota la nostra direcció i que compleix els requisits per poder optar a Menció Internacional.

I, perquè així consti i tingui els efectes oportuns, signem aquest document.

Signatura

Girona, 16 de gener de 2019

Agraïments

No vull començar sense agrair a totes les persones i institucions que han fet possible que escrigués aquesta pàgina, que tot i ser al principi, arriba al final. Aquesta tesi hauria estat inconcebible sense la direcció dels doctors Narcís Iglésias i Francesc Xavier Lamuela. Com a directors, han establert directrius clares i imprescindibles per evolucionar en l'estudi d'una temàtica abstracta i temporalment i emocionalment molt pròxima. Han guiat amb una passió que es feia palpable a cada reunió. A banda d'això, també els he d'agrair que, en un àmbit més personal, hagin esdevingut un gran suport davant d'entrebancs de tota mena.

Gràcies a la beca BR per a personal investigador en formació de la Universitat de Girona concedida el juny del 2013 vaig integrar-me al Grup d'Història de la Llengua i Llengua Normativa, a l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes i al Departament de Filologia i Comunicació de la Universitat de Girona. Aquesta experiència m'ha permès participar en congressos i seminaris, gaudir d'ajuts i beure d'un projecte comú que m'ha posat en contacte amb grans personalitats. Dono les gràcies a les exbecàries amb qui vaig coincidir, especialment a la doctora Natàlia Carbonell, per la seva amistat, i també al doctor Francesc Montero, per la seva orientació.

M'agradaria agrair al CUSC que em permetés formar part del Seminari de sociolingüística i que me n'hagi matingut informada al llarg d'aquests anys. També al doctor Henri Boyer que m'acollís durant l'estada predoctoral a la Université Paul-Valéry de Montpellier durant la tardor del 2014. Em va permetre assistir a classes del màster en *Sciences du langage* i unir-me a les activitats del grup de recerca Dipralang, amb qui vaig poder compartir despatx, tallers doctorals i altres jornades engrescadores. D'aquest període vull destacar les reunions amb la doctora Carmen Alén-Garabato, les converses amb en Gerardo Ubilla, la pràctica del francès amb la Barbara Feuillebois-LeGal i a tota màquina amb la Charlotte Rognon, i de l'occità amb en Quentin Peyras.

També vull mencionar el suport d'altres companys i amics, siguin de la Facultat o de fora del món acadèmic. Particularment, agraeixo l'interès que la Roser Bech, la Cristina Coloma, la Marta Costa, la Ling Jiang i la Cristina Marsà han mostrat pel progrés de la tesi; l'ajuda que m'han brindat la Mar Feliu, en Dani Palencia i l'Arnau Sánchez quan ho he necessitat, i la possibilitat de compartir les inquietuds doctorals amb la doctora Ayşegül Saklıca.

5 anys són tants i la tesi és tan embriagadora que és molta la gent que sento part d'aquesta experiència. Tanmateix, no puc acabar sense agrair al meu puntal, l'Ovidi Puig, que ha demostrat, una vegada més, tenir una paciència infinita; al meu fill, en Guim Puig, que m'hagi fet aprendre a prendre'n també jo, de paciència; a la meva mare, la Magdalena Vilà, que m'hagi ensenyat a perseverar; al meu pare, en Fermí Pi, a confiar; al meu germà, en Frederic Pi, a relativitzar, i, per últim, a la meva àvia, la Maria Bagué, que no entén que segueixi estudiant encara ara.

Llista de publicacions derivades de la tesi

- ALBIOL, Gemma, Natàlia CARBONELL, Mercè MITJAVILA i Anna Pi (2017). «Aspectes de la història més recent de la llengua catalana (revista de projectes doctorals en curs)» a *Ianua. Revista Philologica Romanica*, núm. 17, p. 111-131.
- PI, Anna (2017). «Le catalan, un conflit nationaliste». Dins SAÏD BERKANE, Mohammed, Chahrazed DAHOU, Alexia KIS-MARK i Françoise ROCHE (dir.) (2017). *Construction / déconstructon des identités linguistiques*. Saint-Denis: Connaissances et savoirs, p. 295-310.

Índex de taules

Taula 1. Classificació dels articles analitzats en una cronologia simplificada de la redacció de l'Estatut.....	253
Taula 2. Diaris seleccionats segons la ubicació de la seu i l'àmbit de referència en què s'inscriuen els articles que publiquen.....	255
Taula 3. Els principis generals i els relatius a la llengua.....	267

Índex

0. RESUM.....	13
1. INTRODUCCIÓ	15
2. MARC TEÒRIC.....	19
2.1. Nacionalisme	19
2.1.1. Nacionalisme: origen i evolució.....	19
2.1.2. Nacionalisme, font de debat i de conflicte	21
2.1.3. Nacionalisme lingüístic	27
2.1.4. Conflicte catalanoespanyol.....	29
2.1.5. Elements per a una caracterització dels nacionalismes	33
2.2. Discurs	33
2.2.1. El discurs	33
2.2.2. Anàlisi Crítica del Discurs.....	35
3. QÜESTIONS DE RECERCA.....	39
4. METODOLOGIA	41
4.1. Metodologia per a la confecció del corpus	41
4.2. Metodologia per a l'anàlisi	44
5. ANÀLISI.....	49
1) SimóAvui_jul04	49
2) OliverAvui_oct04.....	53
3) BastardasAvui_juny05	56
4) GasullAvui_juny05	60
5) ArgelaguetAvui_juny05	65
6) TubauElMd_set05.....	68
7) SimóAvui_set05.....	73
8) GómezElMd_oct05.....	76
9) SchwartzLaVgd_oct05.....	85
10) CarolLaVgd_oct05	90
11) AmatLaVgd_oct05	93
12) PorcelLaVgd_nov05.....	97
13) ElorzaElPaís_des05.....	100
14) EditorialElMd_gen06	104
15) EditorialElPaís_gen06.....	109
16) ÓnegaLaVgd_gen06.....	112

17)	EditorialAvui_gen06	116
18)	FornAvui_gen06.....	119
19)	Gallego-DíazElPaís_gen06	122
20)	OrtizElMd_gen06.....	126
21)	JulianaLaVgd_gen06.....	131
22)	CastilloAvui_gen06.....	135
23)	SanchisAvui_febr06	138
24)	SáezAvui_febr06	141
25)	OliverAvui_febr06	145
26)	OliverAvui_febr06	148
27)	EditorialElMd_febr06	152
28)	FornAvui_febr06	156
29)	EditorialAvui_febr06.....	160
30)	EditorialElMd_febr06	165
31)	FerranElMd_febr06.....	168
32)	SiguanElPaís_febr06	173
33)	RodríguezElPaís_febr06.....	179
34)	QuintàAvui_febr06.....	188
35)	SentísLaVgd_febr06.....	191
36)	TubauElMd_febr06	196
37)	OvejeroElPaís_març06.....	201
38)	EditorialElMd_març06.....	209
39)	SanchisAvui_març06.....	214
40)	EspadaElMd_març06	217
41)	TriasElMd_març06.....	223
42)	OliverAvui_març06.....	229
43)	SchwartzLaVgd_abr06.....	232
44)	SanchisAvui_maig06.....	237
45)	SalmónElMd_juny06	241
46)	PregoElMd_juny06	244
	Notes	249
6.	RESULTATS	251
6.1.	Elements.....	251
6.2.	Estratègies de legitimació	256

6.3. Principis	260
7. CONCLUSIONS.....	273
8. REFERÈNCIES	283
8.1. Llibres i articles	283
8.2. Articles analitzats.....	287

0. RESUM

La redacció de l'Estatut de Catalunya de 2006 introduïa l'obligació de conèixer la llengua catalana, tal com fa la Constitució espanyola de 1978 amb el castellà. En aquest moment, la política lingüística catalana fou objecte d'un intens debat en els mitjans catalans i espanyols. Aquesta tesi parteix de la hipòtesi que ja durant el procés de redacció de l'Estatut podem trobar representacions nacionalistes dins del debat sobre la política lingüística, establertes des de dos àmbits de referència confrontats, i que la llengua té un paper central en els debats de caràcter nacionalista que configuren l'opinió pública espanyola. Per comprovar-ho, des de l'enfocament de l'Anàlisi Crítica del Discurs hem analitzat un corpus de 46 articles d'opinió escrits en el context del procés de redacció de l'Estatut de Catalunya de 2006 que tracten la qüestió lingüística i que provenen de quatre diaris diferents —dos amb seu a Madrid i dos a Barcelona. Aquesta anàlisi ens ha permès avaluar el pes del nacionalisme dins del debat objecte d'estudi i definir els dos àmbits de referència, català i espanyol, a partir d'una sèrie de principis que regeixen la producció dels discursos enfrontats.

RESUMEN

La redacción del Estatuto de Cataluña de 2006 introducía la obligación de conocer la lengua catalana, tal como lo hace la Constitución española de 1978 con el castellano. En aquel momento, la política lingüística catalana fue objeto de un intenso debate en los medios catalanes y españoles. Esta tesis parte de la hipótesis de que ya durante el proceso de redacción del Estatuto podemos encontrar representaciones nacionalistas en el debate sobre la política lingüística, establecidas desde dos ámbitos de referencia enfrentados, y que la lengua tiene un papel central en los debates de carácter nacionalista que configuran la opinión pública española. Para comprobarlo, desde el enfoque del Análisis Crítico del Discurso hemos analizado un corpus de 46 artículos de opinión escritos en el contexto del proceso de redacción del Estatuto de Cataluña de 2006 que tratan la cuestión lingüística y que provienen de cuatro periódicos distintos —dos con sede en Madrid y dos en Barcelona. Este análisis nos ha permitido evaluar el peso del nacionalismo en el debate objeto de estudio y definir los dos ámbitos de referencia, catalán y español, a partir de una serie de principios que rigen la producción de los discursos enfrentados.

ABSTRACT

The drawing up of the 2006 Statute of Catalonia introduced the obligation of knowing the Catalan language, as the 1978 Spanish Constitution did for Spanish. Language policy in Catalonia was at the time the object of intense debate in the Catalan and Spanish media. This dissertation starts from the hypothesis that nationalist representations, produced within two conflicting domains of reference, could already be found in the debate on language policy during the process of writing the 2006 Statute, and that languages play all along a central role in the nationalist component of the media debates shaping public opinion in Spain. In order to verify this hypothesis, I have used Critical Discourse Analysis to examine a corpus of 46 opinion articles dealing with the language issue, which were written in the context of the drawing up of the 2006 Catalan Statute and published in four different newspapers, two from Madrid and two from Barcelona. My analysis has allowed me to assess the weight of nationalism in the debate and to define the two domains of reference, Catalan and Spanish, by identifying a series of principles that guide the production of the conflicting discourses.

RÉSUMÉ

La rédaction du Statut d'autonomie de la Catalogne de 2006 introduisait l'obligation de connaître la langue catalane, obligation que l'on retrouve dans la Constitution espagnole de 1978 pour le castillan. À partir de ce moment, la politique linguistique catalane fit l'objet d'un intense débat dans les médias catalans et espagnols. Le postulat de cette thèse affirme que, déjà pendant le processus de rédaction du Statut d'autonomie, des représentations nationalistes étaient présentes au sein de la polémique sur la politique linguistique, et que la langue occupe un rôle central dans les débats à caractère nationaliste façonnant l'opinion publique espagnole. Ces représentations ont été établies à partir de la confrontation de deux domaines de référence. Nous vérifierons ce postulat par l'approche de l'Analyse Critique du Discours. Nous avons pour cela établi un corpus de 46 articles d'opinion écrits dans le contexte du processus de rédaction du Statut de Catalogne de 2006. Ces articles traitent de la question linguistique et proviennent de quatre journaux différents – deux siégeant à Madrid et deux à Barcelone. Cette analyse nous a permis d'évaluer le poids du nationalisme dans le débat qui fait objet de cette étude et, à partir d'une série de principes régissant la production des discours mis en présence, de définir deux domaines de référence, l'un catalan et l'autre espagnol.

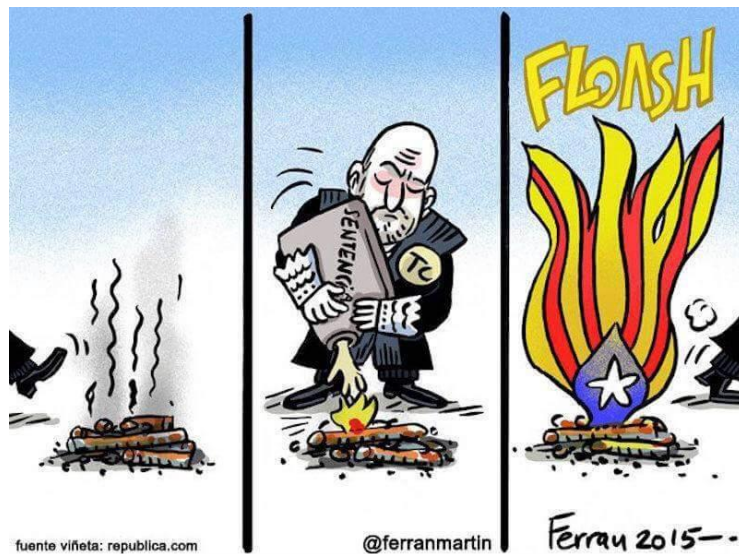
1. INTRODUCCIÓ

Una de les principals motivacions per desenvolupar aquesta tesi és l'evolució inesperada del nacionalisme català, que, després de celebrar un referèndum sobre la independència de Catalunya que no gaudia del vistiplau estatal, va desembocar en la declaració, més simbòlica que efectiva, de la República catalana el 27 d'octubre de 2017. El nacionalisme català, que havia quedat relegat a una visió sobretot cultural de la identitat catalana, ha pres una força imprevisible els darrers anys i avui dia manté un pols amb l'Estat espanyol per la legitimitat nacional.

S'ha considerat que la Sentència del Tribunal Constitucional (31/2010) del 28 de juny de 2010, que reinterpretà molts dels articles del nou Estatut ja aprovat i referendat, havia estat el desencadenant del creixement de l'independentisme. No obstant això, el debat s'inicià ja en el procés de redacció del nou text estatutari català. Els articles que tenien a veure amb la personalitat catalana (la llengua, els drets històrics i els símbols) despertaren recels ben aviat i provocaren una polèmica que es pot observar no només en els mitjans de comunicació catalans, sinó també en els estatals.

De fet, va costar enormement aprovar l'Estatut. El parlament de Catalunya ho feu el 30 de setembre de 2005, però ja es preveïen dificultats perquè també ho fes el govern espanyol. Amb intenció de facilitar el tràmit, una comissió mixta reuní l'estat i la Generalitat i va modificar la majoria d'articles. Posteriorment, també es va organitzar una reunió entre el president de l'Estat espanyol, José Luís Rodríguez Zapatero, del Partit Socialista Obrer Espanyol, i el principal líder de l'oposició catalana, Artur Mas, cap de la coalició política Convergència i Unió, considerat un partit nacionalista. Va ser la versió resultant la que va aprovar el parlament espanyol el març de 2006, i el senat el maig del mateix any. L'Estatut fou ratificat en referèndum pels ciutadans de Catalunya el 18 de juny de 2006. L'evident polèmica va fer que el referèndum no registrés ni un 50% de participació. Finalment, el text estatutari entrà en vigor el 9 d'agost de 2006 i, fins i tot llavors, fou objecte de set recursos per inconstitucionalitat.

La Sentència del Tribunal Constitucional donà resposta als recursos presentats pel Partit Popular. No es pronuncià fins al 28 de juny de 2010, i hi va ser parcialment favorable. L'Estatut es veié afectat en 28 articles, un dels quals fou considerat totalment inconstitucional i catorze més de manera parcial. Tot i que la definició de Catalunya com a nació fou permesa perquè es trobava al preàmbul (és a dir, en un paràgraf sense valor jurídic), el Tribunal Constitucional introduí consideracions sobre el concepte de llengua pròpia que posà en entredit l'ús preferencial del català en els diferents àmbits i negà el deure de conèixer-lo. A més, introduí altres modificacions sobre el finançament de les institucions.

Font: <https://ferranhumor.wordpress.com/tag/cgpj/>

Tot això explica que la reacció a la Sentència de 2010 presentés un caire nacionalista, però també es fa evident que el nacionalisme ja era latent en les dues posicions que s'enfrontaven en la discussió de l'articulat estatutari. De fet, la Sentència, i així l'Estatut, forma part del relat del que ja es coneix com a «procés sobiranista català», és a dir, del conjunt d'esdeveniments que tenen per objectiu el reclam de l'autodeterminació de Catalunya. El discurs nacionalista actual ha deixat enrere la qüestió de l'Estatut i poques vegades hi remet, però sembla interessant estudiar les bases d'aquest discurs amb l'anàlisi de les mostres incipients que es poden observar en el moment inicial del debat estatutari, sobretot en el tractament de la llengua, per tal de poder dibuixar un mapa de les creences, representacions i principis que hi tenen a veure.

La llengua catalana és, tal com hem dit, un dels trets identitaris fonamentals que alimenten el catalanisme. L'Estatut la tractava com a llengua pròpia de Catalunya, una consideració jurídica que en suposava un ús preferent a l'administració, als mitjans de comunicació i a l'escola, i l'obligatorietat de conèixer-la, tal com estableix la constitució per al castellà (Carles Viver Pi-Sunyer 2006, *apud* Jaume Vernet 2008; Joan Vergés 2012). A grans trets, aquest fet va despertar tant la malfiança de sectors que hi veien una imposició d'una llengua cooficial per damunt de la seva legitimitat i, en últim terme, per damunt de l'oficial, com en altres que es planyien perquè, a la pràctica, s'estava donant la mateixa legitimitat a ambdues llengües i, en definitiva, es tancava la porta a una política lingüística de discriminació positiva a favor del català. En realitat, el debat sobre el tractament de la llengua enfrontà discursos que presentaven matisos propis d'una gradació molt més àmplia de posicionaments i que feien recaure damunt la llengua representacions ben diverses.

A través de l'Anàlisi Crítica del Discurs volem analitzar un recull d'articles d'opinió de la premsa del moment. L'objectiu és, d'una banda, comprovar si podem observar un

caràcter nacionalista en el debat sobre la política lingüística que es proposava per a l'Estatut de 2006, en què s'oposaria un nacionalisme establert espanyol a un nacionalisme català reivindicatiu; de l'altra, analitzar la centralitat de la llengua en aquest debat i els trets que, com el factor identitari, li confereixen aquesta centralitat. Prèviament, establirem el marc teòric segons el qual s'han d'entendre els principals conceptes que tenen a veure amb el nacionalisme i un estat de la qüestió sobre l'anàlisi del discurs, dels quals extraurem els elements que ens permetran de reformular el nostre objectiu com una sèrie de qüestions de recerca. A partir d'aquí, exposarem la metodologia seguida per crear el corpus d'articles d'opinió i analitzar-lo. Seguidament, presentarem l'anàlisi i, finalment, n'exposarem i discutirem els resultats per concloure si podem confirmar les nostres hipòtesis sobre les característiques del debat que és objecte del nostre estudi.

2. MARC TEÒRIC

2.1. Nacionalisme

2.1.1. Nacionalisme: origen i evolució

Molts autors (Daniel Baggioni 1997, Isaiah Berlin 1997, Anne-Marie Thiesse 1999, entre d'altres) coincideixen que el concepte modern de nació nasqué al segle XVIII. L'establiment de l'estat modern comportà una ruptura ideològica que també afectà la concepció de la nació, la qual passà a tenir una connotació política (Thiesse 1999: 11):

Les premiers exemples [de nació] ne sont pas antérieurs au XVIIIe siècle : pas de nation au sens moderne, c'est-à-dire politique, avant cette date. L'idée, de fait, s'inscrit dans une révolution idéologique [...].

En aquest determinat context històric, el món es categoritzà d'una manera diferent i es requeriren noves nocions per tal de poder-hi operar. Berlin (1997: 40) caracteritza aquesta transició per la manca de les «fonts de cohesió» de les societats tradicionals, que quedaren obsoletes. En el mateix sentit, Montserrat Guibernau (1997: 117) observa com hi té lloc l'afebliment de les «identitats». D'una banda, tal com ens recorda Berlin (1997: 26), «la necessitat de pertànyer a un grup fàcilment identificable havia estat considerada, com a mínim des d'Aristòtil, com un requeriment natural». De l'altra, les rutines classificatòries formen part de la naturalesa humana i són, segons Carles Serra (2001: 75), el que ha permès la cultura i, de fet, l'evolució humana. Però no només es tractava d'omplir el buit que deixaren les fonts de cohesió identitàries anteriors, sinó que calia trobar quelcom que legitimés el nou sistema organitzatiu. A França, paradigma del naixement de l'estat modern, la corona deixà d'identificar necessàriament una societat que ja no obeïa als paràmetres de l'Antic Règim, precisament perquè era qui els havia aplicat fins aleshores, i Déu deixà de ser-ne font de legitimitat. La nació, que emergeix del poble i no pas de cap autoritat superior i que, de fet, encarna la mateixa societat, lligava amb la revolució ideològica que es va dur a terme en aquest moment:

Les nations modernes ont été construites autrement que ne le racontent leurs histoires officielles. [...] Elle [la nació] n'est pas déterminée par le monarque, son existence est indépendante des aléas de l'histoire dynastique ou militaire. La nation ressemble fort au Peuple de la philosophie politique, ce Peuple qui, selon les théoriciens du contrat social, peut seul conférer la légitimité du pouvoir. Mais elle est plus que cela. Le Peuple est une abstraction, la nation est vivante. (Thiesse 1999: 11-12)

El poble és la nació i la nació legitima el nou estat. En aquesta fórmula, definir la ciutadania resulta fonamental per tal que el poble se senti realment identificat per la nació i, així, garantir la fidelitat vers l'estat i, en definitiva, la legitimitat de l'estat. És així com la identitat hi té un paper primordial: traçar quines característiques formen una determinada nació és delimitar qui en forma part i qui no a través de l'establiment d'uns mecanismes de categorització basats en el grau d'identificació entre els seus possibles membres. Això és, en termes de Josep Espluga (2008: 29), definir una identitat. Tal com exposem més extensament a Anna Pi (2013: 6), no es pot esperar que els elements que conformen una identitat puguin ser compartits pels individus de manera idèntica ni en el temps ni en l'espai, sinó que el fet de compartir determinades característiques d'una identitat permet que els individus s'hi identifiquin. De la mateixa manera, es poden compartir elements amb altres identitats.

D'acord amb David Levinson (1994: 83), alguns dels elements que poden furnir la base d'aquest sentiment d'identitat compartit per «un grup ètnic» que es defineix com a nació són la llengua, la religió, la història, la cultura o la raça. De manera més general, Guibernau (1997: 118-124) enumera «els símbols, les creences, la llengua o la terra». El paper d'aquests elements és clau perquè és sobre què recau la càrrega emotiva capaç d'establir vincles de fidelitat entre els membres d'una societat (Guibernau 1997: 118-124). I és que, en últim terme, el paper de la nació és el d'assegurar l'adhesió sentimental a l'estat (Guibernau 1997: 118 i 119).

En definitiva, el nacionalisme és el corrent que persegueix la congruència entre la unitat nacional i la política (Ernest Gellner 1988: 13). Per fer-ho, el discurs del nacionalisme, com a acció social, forneix un sistema de representacions que permet categoritzar el món en estats-nació. No només això, sinó que persuadeix a fer-ho exclusivament així, perquè aquest sistema de representacions, d'idees i de valors compartits s'interpreta com a sentit comú. En aquest sentit, Teun van Dijk (2009) observa l'existència d'un «fonament comú [*Common Ground*]» conformat per les diferents ideologies que tracen un marc mental compartit —un esquema—, segons el qual els membres del grup interpreten l'experiència i actuen. No es tracta només d'una visió del món, sinó que proveeix dels principis que sostenen aquesta base de les creences (Van Dijk 1998: 8).

És a dir, el nacionalisme ha aconseguit que l'organització del món en estats-nació esdevingui part del fonament comú i que, per tant, ens sembli lògica. El concepte d'estat-nació pot ser vist com les dues cares d'una mateixa moneda: la nació esdevindria per l'estat el que l'ànima seria per al cos. Amb això no es tracta de simplificar la concepció de la nació i veure-la com a “ànima” de qualsevol sistema politicoadministratiu —com no ho era el disseny diví—, sinó d'observar com la nació és l'element que equival al que Déu era per a altres sistemes administratius. Dit això, podem constatar la circumstancialitat del concepte: algun dia pot aparèixer un altre element, aparentment lògic i necessari, per a un nou sistema administratiu, de la mateixa manera que Van Dijk

(2009: 251) caracteritza el fonament comú de variable històricament. També sembla evident que, tal com observa Berlin (1997: 39), existeix una estreta relació entre la doctrina de la supremacia de l'estat, l'*étatisme*, i el nacionalisme.

Tanmateix, els geògrafs Joan Nogué i Joan Vicente (2001: 65-67) fan derivar l'estat del procés de transició entre el sistema feudal i l'estat absolutista de l'antic règim, d'acord amb Richard Muir (1997). La creació d'un exèrcit fidel als sobirans —en lloc i per damunt dels senyors feudals— i la conformació d'un cos burocràtic per tal de mantenir un sistema fiscal eficient foren factors clau per entendre el pas del feudalisme a l'estat absolutista. D'aquesta manera, la sobirania dels monarques hauria estat establerta, o bé per imposició de la força o bé de forma contractual, a canvi de la possibilitat de protecció que oferien. L'estat creat en aquesta transició —i no pas posteriorment— perviuria amb aquestes mateixes característiques fins avui, tot i haver canviat de forma després de la revolució francesa: d'un estat absolutista a un estat modern.

Segons els mateixos autors, la sobirania es vehicula a través de l'exercici del poder, el control damunt l'economia, la garantia de seguretat dels ciutadans, l'organització de la burocràcia i la delimitació del territori, i l'estat modern l'assumeix. Són les institucions, l'elit política, qui té potestat en aquestes qüestions i qui ostenta el veritable poder polític i administratiu, en representació de la societat i per operar en benefici del bé comú. Al capdavall, la democràcia representativa pressuposa un contracte social en què la ciutadania cediria la sobirania als representants polítics per mitjà de la votació, de la mateixa manera que els monarques obtenien la sobirania també de forma contractual a canvi de protecció. Així doncs, la revolució ideològica que suposaria l'estat modern, el "retorn" de la sobirania al poble que s'estableix a través del nacionalisme, es posa en entredit.

En definitiva, la percepció que els paràmetres del Nou Règim imposats per la revolució francesa presenten un caràcter revolucionari es legitima per la seva condició vencedora en la història. El poder polític, que a l'Antic Règim derivava de l'estament del qual formava part, després va estar directament o indirectament relacionat amb la capacitat adquisitiva: la sobirania del poble, s'ha delimitat fins no fa tants anys pel sufragi censatari i, encara avui, per una democràcia representativa. En canvi, això posa de manifest el rol del nacionalisme, sobre el qual recau la responsabilitat de demostrar la ruptura del nou amb el vell estat a través de la definició de la nació. Si bé Ferran Archilés (2015: 29) critica que les percepcions pròpies de la *longue durée* no donen la importància merescuda al trencament que suposa la Revolució Francesa, l'assoliment que li atribueix és, de fet, el de transformar definitivament el concepte de nació (d'acord amb William H. Sewell 2004: 117-118), un paper que es manté en qualsevol cas.

2.1.2. Nacionalisme, font de debat i de conflicte

El nacionalisme, juntament amb el concepte de nació, ha generat una gran producció científica. Situar-lo dins d'un marc teòric, en canvi, és una tasca complexa. Lluny

d'arribar a un consens, l'estudi sobre nació i nacionalisme ha generat debat i polèmica. Archilés (2015: 33) afirma que la mateixa nació és un espai de conflicte. El nacionalisme, com a fonament comú, representa un ordre que és vist com a normalitat social pel pes del costum. Tanmateix, tal com observa Enric Castelló (2012: 13), la normalitat social implica necessàriament una relació desigual entre diferents grups socials que no poden ocupar la mateixa posició avantatjosa. El conflicte, com a desestabilitzador de la normalitat social, rep connotacions negatives dins la tradició sociològica dels anys 50, centrada en la garantia de l'ordre social a través d'estructures normatives (Castelló 2012: 13). En aquest sentit, cal evitar connotar negativament les ideologies perquè, tal com afirma Van Dijk (1998), simplement posen de manifest la relació amb el poder: no només denoten dominació, sinó també resistència respecte d'altres grups. En aquest cas, podem distingir entre nacionalismes d'estat, que legitimen contínuament el poder d'un estat establert, i nacionalismes reivindicatius, que discuteixen la legitimitat d'aquest estat.

Segons Van Dijk (1998: 118 i s.), el vincle entre ideologia i identitat és evident perquè determina diferents grups socials en conflicte. Establir qui forma part d'un grup social o d'un altre, és a dir, traçar els paràmetres d'una identitat, és la primera categoria de l'esquema que traça una ideologia. Com a ideologies, els diferents nacionalismes tracen unes pautes d'identificació, de repartiment del poder i d'acció. En aquest sentit, sovint es lliga l'etnicisme, que emana dels elements potencialment identitaris, amb el nacionalisme.

Tal com indica Archilés (2015: 14), sobretot a partir de Hans Kohn 1944, alguns autors s'han afanyat a distingir entre un nacionalisme ètnic, regit per una definició cultural que considera que una nació es conforma pels membres d'una mateixa cultura, i un nacionalisme cívic, que veuria la nació com un conjunt de membres que en volen formar part (Gellner 1988: 20). Segons aquesta distinció, la construcció nacional alemanya s'ha volgut veure com a exemple del nacionalisme ètnic, ja que s'hauria beneficiat de la identificació cultural compartida dels seus habitants per tal d'unir-se en un mateix estat. En canvi, França correspondria al model cívic, en què la nació s'hauria constituït per la voluntat dels ciutadans de formar-ne part.

Paradoxalment, el nacionalisme cívic es percep com a menys nacionalista: en primer lloc, es veu més racional i ètic, ja que se centra en la gestió pel bé comú i en la creació d'una xarxa ciutadana. En segon lloc, s'identifica menys com una ideologia, entesa en sentit pejoratiu, perquè defensa una nacionalitat que no s'imposa, sinó que es forma per voluntat de la ciutadania. En tercer lloc, pot adoptar una posició contrària al nacionalisme ètnic, perquè aquest se sosté en les teories que afirmen l'existència de la nació basada en entitats indiscutibles. Per al nacionalisme cívic, la nació no podria existir sense una ciutadania que la volgués conformar.

És per aquest motiu que, convencionalment, el nacionalisme sovint ha acabat designant només el nacionalisme ètnic, tal com han observat Michael Billig (1995:82 i s.) o com posa de manifest Xosé Núñez Seixas (2006: 45). És el que, segons Billig (1995:

82 i s.), s'ha presentat com un nacionalisme dolent que portaria al conflicte, d'acord amb els efectes de la Primera i la Segona Guerres Mundials (per exemple, vegeu la perspectiva de Frederic Hertz 1944). És el que ha anat guanyant lloc al debat públic, com a protagonista de conflictes de secessió. No és estrany, doncs, que el nacionalisme sigui descrit equivocadament per molts autors, per exemple per Michel Wieviorka (1993 *apud* Serra 2001), com un moviment que té com a objectiu final l'assoliment d'un estat. El conflicte esdevé visible quan es produeix en contra dels estats ja constituïts i de l'ordre que han establert. Com a conseqüència, el vessant ètnic del nacionalisme s'atribueix als nacionalismes reivindicatius.

No obstant això, la interpretació del nacionalisme únicament com a nacionalisme ètnic només té en compte parcialment l'evolució històrica del concepte: el nacionalisme cívic tampoc no pot deslligar-se de la seva definició com a nacionalisme, justament per la seva condició estatista: afavoreix la distinció entre diferents col·lectius i xarxes de solidaritat segons les fronteres estatals i permet que l'estat gestioni, per exemple, la distribució dels recursos i, en definitiva del poder, a través de l'administració. Cal afegir, a més, que aquesta delimitació en fronteres i amb una administració concreta se sol justificar a través d'un discurs propi del nacionalisme ètnic. Tal com afirma Carlos Taibo (2014: 61), «los nacionalismos de Estado nunca se alimentan en exclusiva del cívico patriotismo del que a menudo se reclaman». La majoria d'estats transmeten, per exemple, versions ben particulars sobre la història de la nació que legitimen la unitat estatal, tal com veurem en el cas espanyol. La diferència rau, simplement, en el fet que la defensa de la unitat identitària que distingeix la nació de les altres ja ha estat legitimada amb l'establiment d'una frontera reconeguda internacionalment. El nacionalisme dels estats establerts només ha de centrar el discurs a mantenir l'*statu quo*, per la qual cosa el nacionalisme cívic sovint resulta prou eficaç.

És lícit, doncs, qüestionar-se fins a quin punt el nacionalisme ètnic i cívic són excloents i, fins i tot, si existeix la possibilitat que ho siguin. Tal com Henri Boyer (2008: 57 i 72 i s.) posa de manifest, també a França s'ha creat un imaginari col·lectiu compartit sobre la base etnicolingüística francesa per tal que els individus sentin solidaritat cap a la resta de conciutadans i se sentin adherits sentimentalment a l'estat. Sense anar més lluny, després de la revolució francesa s'inicià un procés de substitució lingüística programat a favor del francès i en detriment de les llengües que avui es coneixen com a regionals. Per la seva part, també en el cas alemany podem constatar com aquest imaginari compartit es referma contínuament per tal d'assegurar que els ciutadans mantinguin la voluntat de formar part de la mateixa nació i del mateix estat. Així, podem concloure que es requereixen ambdós discursos per poder garantir l'adhesió nacionalista.

Amb tot, si bé la distinció entre nacionalisme ètnic i cívic a la pràctica no permet classificar els nacionalismes, és capaç d'explicar certes accions socials que s'han vist influïdes per les representacions que ha generat. Per exemple i en la mateixa línia que el racionalisme científic, que tendeix a ignorar l'adhesió emotiva a elements clau de la nació

(Guibernau 1997: 118-119), avui dia sembla que la tendència a camuflar el caràcter ètnic dels nacionalismes es generalitza, fins i tot en discursos nacionalistes reivindicatius. Com hem vist, el nacionalisme cívic es presenta com a políticament més correcte, menys discutible moralment, perquè sembla lliure o més distanciat del racisme i del nacionalisme radical de sistemes totalitaris com el nazi. Alhora, resulta més plausible en les societats modernes en què els moviments de població són inevitables. En definitiva, els discursos nacionalistes que posen l'èmfasi en el motor cívic, en lloc de l'ètnic, tenen més probabilitats de ser més ben rebuts.

Tot i ser crític amb la divisió entre nació ètnica i cívica, Paul Garde (2004: 47) manté una distinció històrica entre ambdues: la primera representació de la nació apareixeria abans de l'estat modern, mentre que la segona ho faria després. Així doncs, aquest debat més o menys superat també té implicacions en la discussió sobre l'existència de les nacions. Eric Hobsbawm (1991) assenyala com la nació no és la font de l'estat, sinó que n'és el fruit a través del nacionalisme. És per això que la considera un artefacte inventat. També Benedict Anderson (1983) la descriu com una «comunitat imaginada», tot i que de manera menys negativa. Anderson posa atenció en la manera com, malgrat no conèixer-se, els membres que la conformen són capaços d'identificar-se com a integrants d'una mateixa comunitat i, per tant, d'establir una certa relació fraternal. Gellner (1988: 70-71) critica el concepte 'nació' per designar allò que ja es coneix com una determinada cultura i que, com a tal, considera que és impossible de delimitar perquè es conforma per trets compartits entre altres cultures.

Les nacions no són realitats objectivables, de tal manera que, com observa Gellner (1988: 13), la congruència entre la unitat nacional i política que persegueix el nacionalisme no es pot establir de manera indiscutible: malgrat que compartim un fonament comú que dictamina una organització del món en estats-nació, el nacionalisme es concreta en ideologies que donen suport a diferents nacions, l'establiment de les quals no sempre és compatible. Tanmateix, Carlos U. Moulines (2001) acusa el concepte 'estat-nació' perquè no reflecteix la realitat, ja que podem trobar estats en què hi ha diverses nacions i nacions dividides en diversos estats. D'acord amb Moulines (2001: 34 i s.), els efectes conflictius generats per l'aplicació del sistema d'estats-nació són una prova de l'existència de les nacions. Però això no sembla demostrar-ne l'existència més enllà d'un pla teòric: que el concepte de nació existeix és una veritat irrevocable, tal com ho és l'existència del concepte de Déu. La nació es discuteix per si esdevé un concepte teòric útil o no, segons si respon a una realitat pretesament objectivable. Sigui com sigui, Moulines (2001) argumenta que aquest és un problema de tots els conceptes teòrics i que això no els invalida. A més, s'empara en el fet que els elements que defineixen les nacions (estem parlant de la llengua, la religió, entre d'altres) sí que són observables.

Segons Archilés (2015: 26-29), el debat central en l'estudi sobre el nacionalisme en el segle XXI és entorn del qüestionament si aquests elements ètnics o culturals implicats en la construcció de qualsevol nacionalisme són preexistents a la seva construcció o no:

[...] potser no és esbiaixat afirmar que el debat quedà polaritzat fonamentalment en dos extrems: d'una banda, una lectura etnosimbolista basada en Anthony Smith i autors propers, i, d'altra, una lectura que, més que qualificar-la simplement de modernista (perquè el mateix Smith mai no ha negat que modernitat i nació tinguen connexió), crec que seria millor anomenar-la bàsicament constructivista, i que té en el treball de Benedict Anderson i la tesi de les comunitats «imaginades» el seu punt d'ancoratge. [...] El que inicialment fou una crítica a la forma com Gellner entenia la modernització es convertí als anys vuitanta en una reivindicació del paper que els elements ètnics (preexistents al segle XVIII), a través d'elements simbòlics, haurien jugat en la configuració de les nacions modernes.

D'acord amb Archilés (2015: 28), és Anthony D. Smith (1999: 9) qui critica la incapacitat de la teoria constructivista de tenir en compte els processos i estructures de llarga durada, així com l'atribució d'un rol exagerat a les elits en la construcció de les nacions, menystenint les dimensions afectives de la nació i el nacionalisme. La seva proposta etnosimbolista és la que atribueix el paper principal per a la formació i la persistència de les nacions a elements que anomena simbòlics (mites, memòries, tradicions, entre d'altres), que deriven d'orígens ètnics premoderns i que es mantenen en el nacionalisme modern. Tal com diu Taibo (2014: 39): «no todas las herramientas de las que se dotan esas letanías son producto de la invención [...]». En qualsevol cas, cal tenir en compte que, tal com recorda Archilés (2015: 27), ni Gellner ni Anderson no han negat la connexió entre component ètnic i nacionalisme.

De fet, la mateixa correspondència que s'estableix entre l'estructura política i l'estat, d'una banda, i la comunitat i la nació, de l'altra, té una certa trajectòria històrica, tal com ha estudiat Joan F. Mira (1984: 74), si bé s'ha de posar sempre en context. Mira (1984: 74) documenta que en època romana es distingia entre l'aparell burocràtic, sota els termes *res publica* i *civitas*, i el lloc d'origen dels ciutadans, sota *gens* i *natio*. En el seu seguiment històric del mot, Mira (1984: 74) també explica com, amb el temps, *natio* acabà designant, sobretot, les tribus no romanes. Tot i que hi podríem observar un cert paral·lelisme amb el criteri que avui imposa la ideologia dominant, que titlla de nacionalismes només aquells que es rebel·len contra l'ordre instaurat pels estats ja establerts, no podem dibuixar una línia evolutiva contínua fins a l'actualitat. A l'edat mitjana, seguint Mira (1984: 74), el concepte de nació es desdibuixà i el terme passà a fer referència, simplement, a un grup que compartia la mateixa procedència: indistintament «[...] grups de mercaders instal·lats en ciutats estranyes, agrupacions d'estudiants del mateix origen a les grans universitats, grups de delegats als Concilis de l'Església, etc.». I, tot i que, entre els segles XVI i XVIII,

s'obrí pas un ús de nació que relacionava un poble, amb costums, caràcter i idioma, amb el seu territori,¹ és difícil saber quin era l'ús generalitzat del terme.

Josep Fontana (2014: 7-8) critica que el concepte de nació s'hagi modificat per tal de respondre a la lògica liberal de justificar l'estat modern. És a dir, en un context en què el liberalisme ha fet recaure noves representacions sobre la nació, aquest fet ha provocat la necessitat d'especificar quin ús es fa del terme i no caure en anacronismes que no tenen en compte el trencament ideològic a què es refereix Thiesse (1999) —aspecte que ja s'ha matissat a § 2.2.1. En una lògica liberal, en què es pretén limitar el poder polític de l'estat a favor de la iniciativa privada i les llibertats individuals, és rellevant que la nació sigui encarnada pel poble com a autèntic sobirà. Quan utilitzem el terme «liberal» en aquesta tesi, fem aquest mateix ús de Fontana, referit al liberalisme polític associat al liberalisme econòmic, tot i que en els textos analitzats pot ser que el liberalisme polític es confongui amb l'ètic d'una manera que no es pot pas considerar sempre innocent (vegeu Vergés 2012; Albert Branchadell (1997: 15-38) dedica un capítol a aclarir els usos del terme). En aquesta línia, es pot arribar a un principi populista que presenti acríticament el poble com a col·lectiu espontani que té raó d'entrada, però que l'identifiqui de manera global amb les posicions que convinguin, sense tenir en compte que és un col·lectiu heterogeni. En aquest sentit, en lloc de titllar la noció de nació, així com la d'identitat, de meres invencions que justifiquen el discurs nacionalista, caldria tenir present que l'ús actual d'aquests termes no es pot interpretar si no és dins del fonament comú actual, en què el nacionalisme té un paper important. Més que desacreditar certs conceptes, caldria desconstruir les representacions nacionalistes.

En aquest sentit, també la *longue durée*, que posa èmfasi en l'existència primerenca d'aquests elements simbòlics, culturals o potencialment identitaris, necessàriament topa amb la qüestió del seu naixement. Per exemple, les llengües romàniques són filles del llatí. Moltes són fruit de colonitzacions o d'una imposició cultural i, malgrat això, són un element susceptible de comportar identitat. Podem suposar que una llengua també s'imposava per una qüestió d'identitat: de la mateixa manera que el francès esdevé símbol d'aquest nacionalisme cívic, malgrat que la seva transmissió no es feu d'una manera tan lliure com podria semblar. La imposició de la llengua respon, entre altres interessos, a la voluntat de creació d'un vincle compartit per la comunitat que parla una mateixa llengua. D'acord amb això, la importància d'aquests elements no rau en la seva preexistència, sinó en el sentiment de pertinença que comporten (la càrrega emocional de què parla Guibernau 1997: 18-19) i de la seva relació amb la nació (aquestes representacions nacionalistes). D'acord amb John Breuilly (2005: 89-90 i 93), aquest debat entorn de la continuïtat o la discontinuïtat de la nació és absurd, el que realment importa és com es connecten aquests elements, com s'utilitzen per a nous propòsits.

---

¹ Mira (1984: 76) documenta, en el *Thesaurus* de Faber, de 1571, la traducció de *natio* com a *Landvolck*, és a dir com a 'poble d'un territori', aproximadament.

Aquests nous propòsits, al servei del liberalisme, són polítics. Aquesta és la dimensió política *sine qua non* de què parla Thiesse (1999: 11) perquè la nació esdevinguí central (§ 2.1.1). Segons Serra (2001: 91 i s.), és la que distingeix el nacionalisme de l'etnicisme. Tal com diu Mira (1984: 52), sense aquesta, l'etnicitat i la nacionalitat resultarien banals. També Moulines (2001: 38) concep la nació com una ètnia que ha pres consciència política. El caràcter polític és el que confereix la darrera condició per al sorgiment del nacionalisme, perquè és el que empeny a reclamar una administració política que coincideixi amb els límits de la nació. En definitiva, el nacionalisme dota d'entitat grups que comparteixen certs elements identitaris perquè puguin tenir poder polític.

2.1.3. Nacionalisme lingüístic

La llengua ha conferit una identitat lingüística molt present en la construcció de les nacions europees. Ja hem vist que és un element potencialment identitari per la càrrega emotiva que hi recau. Però com utilitza aquest sentiment el discurs nacionalista? L'adquisició d'una llengua no significa la incorporació immediata a la cultura corresponent (Guibernau 1997: 123). Tampoc no totes les llengües impliquen un sentiment nacionalista de la comunitat lingüística en qüestió (Gellner 1988: 64).

La construcció del sentiment identitari que evoca la llengua ha estat estudiat sobretot per Anderson (1983), que en destaca el paper de la impremta. Tal com afirma Billig (1995: 30), abans d'aquest invent, els límits entre diferents llengües o dialectes no estaven tan ben delimitats. D'acord amb Elizabeth L. Eisenstein (1986 *apud* Josep M. Nadal i Modest Prats 1996: 358-359), fou el procés de sistematització i codificació que procurà el nou sistema mecànic d'edició el que afavorí una estandardització de les llengües. És a dir, per tal que la mecanització fos viable es procurà simplificar la variació lingüística, i això tingué, com a resultat, la unificació de diverses varietats. Malgrat que els usuaris podien constatar certes diferències respecte de les seves llengües maternes, la impremta feu que qualsevol reconegués aquella nova llengua escrita estandarditzada com a llengua pròpia. D'aquesta manera, es propicià que es percebés una comunitat lingüística homogènia que englobava diferents varietats orals preexistents. Tal com assenyala Guibernau (1997: 105), també dirigents polítics, intel·lectuals i membres del clergat es reconegueren com a integrants de la mateixa comunitat de parlants. D'altra banda, fer identificables els membres d'una mateixa comunitat lingüística comportà, en contrapartida, accentuar les diferències amb les altres i, en últim terme, entre diferents cultures (Berlin 1997: 26).

La idea que es dona una correlació entre comunitat lingüística i nacional apareix al segle XIX. Els romàntics alemanys buscaven definir els límits naturals de la nació. Segons la interpretació de John Joseph (2004: 107 i s.), els obstacles geogràfics eren elements naturals clars i objectivables, però, amb l'expansió de Napoleó per gran part del territori europeu, res no impedia que Europa es concebés com a nació i frustrés els drets de la nació alemanya d'autogovernar-se. Calia limitar la nació per mitjà de quelcom més fonamental que els obstacles geogràfics i les diferències històriques. Les diferències

religioses no els servien, no només perquè la major part d'Europa era cristiana, sinó perquè les diferències doctrinals, sobretot entre catòlics i protestants, els debilitava més que no enfortia. A més, no lligava amb els nous aires seculars de la Il·lustració. Fou el 1806 que Fichte presentà la llengua com a principal element identificador del poble alemany (Joseph 2004: 109 i 110). Joseph (2004: 115) considera que l'èxit de la llengua com a element identificador rau a fer derivar la nació d'una unitat, la unitat lingüística, i que d'aquesta manera s'estableix un principi naturalista segons el qual es crea la il·lusió que es tracta d'una entitat natural. Boyer (2008: 69 i s.) designa aquest corrent nacionalista que es basa en la llengua com a nacionalisme lingüístic.

Ara bé, no totes les llengües i varietats lingüístiques incorporades dins d'una frontera política eren susceptibles de ser vistes com a components d'una sola llengua, ni tan sols després de la impremta. En alguns casos, les diferències entre diverses varietats lingüístiques eren massa evidents. Cal situar l'interès de molts estats d'imposar una única llengua a tot el territori, amb la consegüent substitució de les varietats lingüístiques preexistents, en aquest context simbòlic del nacionalisme lingüístic. Tanmateix, podem observar com alguns nacionalismes d'estat justifiquen la unitat lingüística amb discursos utilitaristes que no només afavoreixen la construcció i la consolidació de mercats nacionals en una sola llengua, sinó que també camuflen aquest fi. Tal com observa Xavier Lamuela (2004: 225), en detriment de la coexistència de diverses varietats lingüístiques, fan gala de la funció pràctica de la llengua imposada, ja que és capaç de garantir la intercomprensió a tot el territori. Així, Pierre Bourdieu (1982: 31) observa que la imposició del francès en la Revolució francesa anava més enllà de la funció de comunicar arreu del territori:

Il serait naïf d'imputer la politique d'unification linguistique aux seuls besoins techniques de la communication entre les différentes parties du territoire et, notamment, entre Paris et la province, ou d'y voir le produit direct d'un centralisme étatique décidé à écraser les « particularismes locaux ». Bref, il ne s'agit pas seulement de communiquer mais de faire reconnaître un nouveau discours d'autorité, avec son nouveau vocabulaire politique, ses termes d'adresse et de référence, ses métaphores, ses euphémismes et la représentation du monde social qu'il véhicule et qui, parce qu'elle est liée aux intérêts nouveaux de groupes nouveaux, est indicible dans les parlers locaux façonnés par des usages liés aux intérêts spécifiques des groupes paysans.

Bourdieu (1982: 31 i s.) estudia el funcionament d'aquesta llengua oficial, que necessàriament havia de ser estàndard per tal d'obeir als nous usos al servei de la nació. Observa com és capaç de dominar l'àmbit simbòlic gràcies a la relació dialèctica que estableix amb el mercat laboral: imposa restriccions a qui no domini la llengua oficial. La llengua estàndard també és la que es promou com l'adequada en les relacions secundàries (Lamuela 1994: 115-116). Això permet que els discursos nacionalistes d'estats establerts

puguin negar l'existència d'un conflicte lingüístic, perquè la llengua no s'adopta per imposició de la força, sinó a causa de la pressió econòmica i social que exerceixen (Bourdieu 1982: 36). Bourdieu parla d'imposició simbòlica (1982: 68). Aquí rau l'interès d'estandarditzar i oficialitzar també les llengües defensades pels nacionalismes reivindicatius. Tanmateix, qualsevol regulació de protecció lingüística de llengües no oficials és susceptible de ser vista com una mesura antiliberal (Lamuela 2004: 224-225). La situació de facto de dominació de la llengua de l'estat és considerada en la perspectiva d'un principi naturalista que ignora els mecanismes socials que l'han conduïda a aquesta posició (vegeu Kathryn A. Woolard 2016: 30-37). En aquesta perspectiva, es presenten els parlants del castellà com a portadors "naturals" d'aquesta llengua, perjudicats en els seus drets si es troben constrets a aprendre'n una altra per a desenvolupar la seva activitat social. Paradoxalment, només la llengua de l'estat gaudeix de la legitimitat que li confereix una administració ja establerta prèviament.

Bourdieu (1982: 31-32) posa en relleu el paper que té l'escolarització obligatòria que estableix l'estat en la transmissió de la llengua oficial, juntament amb els valors que s'hi lliguen. En últim terme, Guibernau (1997: 108) constata una correlació entre alfabetisme i l'evolució del nacionalisme:

[...] al segle XIX, allà on es troben nivells d'alfabetisme elevats probablement es va desenvolupar un nacionalisme inspirat per l'estat que donaria origen a la creació d'estats-nació més o menys homogenis. I, a la inversa, que les zones amb alts percentatges d'analfabetisme van oferir la possibilitat de mantenir vives la llengua i la cultura natives, si bé eren sobretot orals.

2.1.4. Conflicte catalanoespanyol

D'acord amb la lògica de les teories del contracte social, en què l'estat assumeix la sobirania del poble per tal de garantir el bé comú (§ 2.1.1), l'Estat espanyol adquireix el monopoli de la legalitat, de la força i de l'administració. La seva legitimitat per fer-ho ja ha estat establerta, i el mateix control que ja té sobre aquests elements s'utilitza per mantenir-lo. Per exemple, la Constitució espanyola, com a llei fonamental de l'estat, no només reconeix la unitat nacional (Taibo 2014: 59), sinó que la garanteix: «Salta a la vista que el texto Constitucional se emplea —para ello fue, en realidad, concebido— como un cerrojo que convierte la integridad territorial y la invisibilidad de la soberanía en principios esencialistas e incuestionables.» (Taibo 2014: 69)

Per exemple, la Constitució garanteix la igualtat entre espanyols presentada com l'exercici de drets individuals dels ciutadans arreu del territori, però en detriment dels drets col·lectius. Això crea el marc legal perquè l'estat no reconegui, tampoc, diferents comunitats polítiques o culturals. Taibo (2014: 64) denuncia que el nacionalisme espanyol negui oficialment l'existència de drets col·lectius, «como si elegir un parlamento español, pagar impuestos a una hacienda española o acatar la existencia de un ejército español no

fuera una forma de ejercer derechos colectivos del mismo cariz que los que se niegan, en cambio, cuando de por medio hay, por ejemplo, una demanda de reconocimiento del derecho de autodeterminación para uno u otro territorio de la población.» Segons aquesta perspectiva, el poble espanyol es concep com una comunitat política i, per tant, com un col·lectiu.

La legalitat imperant permet situar l'acció de l'estat en una falsa neutralitat i presentar el seu discurs, fins i tot, com a antinacionalista (§ 2.1.2). Aquest és el nacionalisme banal de què parla Billig (1995), en què les accions patriòtiques es perceben com a normalitat quotidiana: l'*statu quo* respon a una legitimitat que ha estat establerta prèviament. D'aquesta manera, quan l'èxit del discurs nacionalista proposat entra en dubte a causa d'altres nacionalismes que discuteixen la seva legitimitat i l'*statu quo*, pot titllar-los de nacionalismes i d'ideològics.

En realitat, l'Estat espanyol ha construït un discurs nacional(ista) en què, igual que en els dels veïns europeus, els elements culturals tenen un paper important (§ 2.1.2). No cal anar gaire lluny per constatar les bases culturals de la construcció de la nació espanyola. Per exemple, Julián Marías (2014) defensa el discurs històric de la unitat espanyola tot relatant una evolució històrica lògica que hauria configurat una identitat comuna. En aquest mateix context hem d'entendre l'interès d'Esperanza Aguirre, de què es va fer ressò la premsa estatal dels dies 17 i 18 d'octubre de 2012, d'atribuir una antiguitat a la nació espanyola superior a la de la catalana.

En aquest sentit, el discurs espanyolista no presenta diferències amb la resta de nacionalismes tradicionals ni tampoc amb els reivindicatius, que certament han definit culturalment una identitat diferenciada. Per exemple, Fontana (2014) justifica una evolució històrica de Catalunya pròpia i diferenciada de la de la resta del territori, atribuint-li la configuració d'una identitat. Així mateix, la defensa d'una llengua pròpia és un tret identitari reivindicat tant pel nacionalisme basc, com pel galleg i el català. D'una banda, diverses varietats lingüístiques es presenten com a alternatives clarament diferents de la llengua oficial, potser a causa d'una evolució històrica que s'ajusta a l'anàlisi que Guibernau (1997: 108) fa de les societats amb un nivell d'analfabetisme alt (§ 2.1.3). D'altra banda, la llengua pot ser vista com l'element clau per excel·lència per a la creació d'un imaginari compartit, tal com argumenta Joseph (2008: 115) (§ 2.1.3.). Finalment, cal tenir present un tercer aspecte que sovint passa desapercbut: el caràcter reactiu del discurs nacionalista ètnic propi de la perifèria, que defensa la llengua pròpia enfront d'un nacionalisme ètnic central que pretén una homogeneïtzació lingüística.

Taibo (2014: 95 i 96) constata que existeix una desigualtat lingüística institucionalitzada: mentre que és obligatori conèixer l'espanyol, l'existència de les llengües que podríem considerar perifèriques implica, com a molt, el dret de conèixer-les. Segons el seu parer, això suposa una violació de la igualtat entre espanyols, de la qual hem parlat anteriorment, que pregonava l'article 139.1 de la Constitució: «De resultas, y como cabe deducir, un gallegohablante no debe razonablemente aspirar a que sus hijos

sean escolarizados en gallego en Madrid, mientras, en cambio, un madrileño castellano hablante sí puede reclamar el derecho paralelo en Lugo.»

L'estat aconseguix, així, la instauració d'un bilingüisme representat favorablement com la convivència d'ambdues llengües quan, en realitat, entranya una situació lingüística desigual, tal com denuncia Taibo (2014: 95 i 96): perquè aquest bilingüisme només s'estableix en zones on s'ha imposat la llengua oficial, mentre que la resta del territori continua essent monolingüe. Aquesta observació ja fou desenvolupada pels pares de la sociolingüística catalana, Lluís V. Aracil i Rafael L. Ninyoles. Segons la seva hipòtesi, i tal com explica Toni Mollà (2002), les expectatives del bilingüisme només poden ser la substitució o la normalització lingüística. Ja hem vist que qualsevol intent de regulació lingüística és titllada d'antiliberal (Lamuela 2004: 224), mentre que l'estat, sota discursos utilitaristes, encobreix una homogeneïtzació cultural que respon a interessos nacionalistes. L'homogeneïtzació cultural establiria característiques comunes observables entre tots els ciutadans de l'estat. Això permetria que s'identifiquessin amb una sola identitat i, en últim terme, com a integrants d'una mateixa nació.

Potser per aquest motiu podem observar, també en els nacionalismes perifèrics, la tendència de deixar enrere un discurs nacionalista ètnic per un de cívic (Núñez Seixas 2006: 45). En el cas català, això s'observa, sobretot, des de la Sentència dictada en contra de l'Estatut de Catalunya de 2006. En el moviment independentista actual, podem observar com alguns dels seus membres es resisteixen a definir-se com a nacionalistes, mentre que exposen orgullosament la condició d'independentistes. Aquest fet ha de ser interpretat dins la mateixa lògica institucional, que distancia el discurs cívic unionista del nacionalisme que implicaria el catalanisme. D'aquesta manera, defensen la seva condició secessionista sense desbordar l'ètica de l'estat.

Aquest discurs permet avaluar directament la legitimitat del govern, quant a la seva capacitat de gestió, en lloc de discutir qüestions identitàries. En certa manera, això pot semblar menys ideològic, ja que se centra en la qüestió pragmàtica, mentre que el nacionalisme tradicional discuteix en termes essencialistes. En qualsevol cas, tenint en compte que la resolució del conflicte passa per la creació d'un estat alternatiu, se situa de nou dins la lògica nacionalista imperant, que no deixa lloc a altres sistemes socials dins del fonament comú.

Certament, el catalanisme ha evolucionat des del regionalisme a l'independentisme. Tot i que no sempre ha pretès directament un estat independent, a grans trets segueix el procés de desenvolupament del nacionalisme que determina Hobsbawm (1991): des d'una etapa cultural, literària i folklòrica al segle XIX, tot passant per una etapa de desenvolupament ideològic (encara que en la teorització d'Hobsbawm s'atribueixi a pioners i militants —per tant, en una direcció que va des de dalt a baix—, i això li hagi comportat crítiques), al desplegament d'un programa nacional per aconseguir el suport popular. A més, la implicació política que requereix tot moviment independentista (§ 2.1.2) hi és des del moment que posa en entredit la legitimitat establerta de l'estat. És a

dir, des del moment que, d'una manera o d'una altra, demana més autogovern. D'acord amb una concepció del món nacionalista, part de la ciutadania catalana considera que la nació que conforma no és congruent amb l'estat i qui cedeix la sobirania. Per això hi posa condicions.

En qualsevol cas, el funcionament del món, d'acord amb les regles del joc dels estats-nació establerts, no es posa en dubte. Cap dels dos discursos enfrontats en aquest conflicte no discuteix l'organització de la societat en estats-nació. No es tracta d'un discurs antinacionalista contra un discurs nacionalista, ni tampoc d'un discurs nacionalista cívic contra un discurs nacionalista ètnic. Aquest conflicte s'estableix entre un discurs nacionalista d'estat i un discurs nacionalista reivindicatiu: el que defensa i perpetua l'estat ja establert i el que el posa en entredit, respectivament. El nacionalisme reivindicatiu proposa una nova legitimitat alternativa, que, dins de la representació del món actual, es gestiona des d'un primer moment amb les mateixes eines de l'estat establert: una administració eficaç, una legalitat legítima, una llengua oficial, entre altres característiques.

Tanmateix, només els nacionalismes reivindicatius generen conflicte necessàriament: el conflicte apareix quan es discuteixen unes relacions de poder establertes entre diferents grups socials. En aquest sentit, cal tenir en compte que el conflicte provoca el posicionament conscient dins un dels grups socials implicats o dins un altre. El conflicte té un lloc destacat en el procés de creació d'identitats, ja que posa l'èmfasi en les diferències entre els grups socials enfrontats (Castelló 2012: 13) (§ 2.1.2). En certa manera, doncs, no és estrany que el moviment nacionalista català provoqui una reacció igualment nacionalista a l'altre bàndol. En l'àmbit català, podem observar com aquest conflicte provocà una polarització entre partits polítics catalans que es veieren en la necessitat de definir-se en termes nacionalistes.²

Mentre que el nacionalisme d'estat pretén legitimar un poder ja aconseguit i vetllar pel manteniment de l'*statu quo* establert, els nacionalismes reivindicatius, en aquest cas el nacionalisme català, parteixen d'una evolució historicopolítica diferent. Sorgeix de la contestació del poder imperant i, per tant, ofereix una alternativa a l'administració establerta i al discurs oficial. Ambdós posicionaments responen a l'esquema mental que creuen legítim. Això comporta la creació de discursos alternatius que només funcionen dins del propi context social. És a dir, no s'estableix una comunicació amb el discurs contrari, perquè no es considera legítim. Es conformen dos discursos paral·lels, cada un dels quals interpel·la els seus adeptes. Ambdós funcionen sobre el mateix fonament comú que percep el món polític com a estats-nació, però en lògiques ideològiques enfrontades.

---

² Això portà maldecaps a algunes formacions polítiques que es movien en termes identitaris diferents: per exemple, aquest és el cas del PSC que, situat tradicionalment com un grup identificat pels valors obreristes i més aviat universals, no fou capaç de situar-se en el nou mapa polític. En canvi, suposà un avantatge immediat per a ERC, grup polític que prima el seu posicionament nacionalista.

2.1.5. Elements per a una caracterització dels nacionalismes

Lamuela (2008: 55) defineix espais de referència a partir de la consideració que «Nella costruzione dell'identità, un dato territorio è di solito individuato come proprio, certe volte come unico e altre come parte di un sistema gerarchico di territori diversi che i contengono o si intersecano». D'acord amb el que hem dit fins ara i establint una relació entre la noció de «fonament comú» de Van Dijk (2009), que ja hem presentat, i la d'«espai de referència», podem establir la noció d'àmbits de referència dins dels quals s'organitzen una sèrie de principis, seguint l'afirmació de Van Dijk (1998: 8) segons la qual el fonament comú proporciona els principis que sostenen cada sistema de creences. Els àmbits de referència poden estar vinculats a territoris, àrees lingüístiques o culturals, o a tota mena d'espais percebuts com a entitats que comporten una coherència interna. Per a la nostra recerca, podem distingir dos àmbits de referència que regeixen les posicions enfrontades dins del conflicte catalanoespanyol i que serveixen de marc als diversos principis a què obeeixen aquestes posicions: un àmbit de referència politicoadministratiu espanyol, basat en l'existència de l'estat corresponent, i un de català, fonamentat en la demarcació d'un territori corresponent a una regió autònoma, considerat nacional sobre la base de trets socials, històrics, lingüístics i culturals específics. Com es pot veure, aquests dos àmbits de referència són sobretot de caràcter territorial i politicoadministratiu, però es vinculen amb àmbits de referència lingüístics i culturals.

Així doncs, l'àmbit de referència espanyol se sustentará sobretot en el principi bàsic de la legitimitat de l'estat establert i de la seva acció coercitiva. L'àmbit de referència català, propi d'un nacionalisme reivindicatiu, recorrerà en primer lloc al principi de la legitimitat d'un espai definit en termes diferents dels de l'estat establert —històrics, culturals i lingüístics—, organitzats d'entrada entorn d'un nacionalisme ètnic, però que semblen orientar-se cap a la defensa d'un nacionalisme cívic a partir de particularitats socials específiques de l'espai definit, de base històrica, i que tendeixen a posar l'èmfasi en els aspectes organitzatius, econòmics i administratius.

Aquest plantejament serà la base per identificar d'altres principis generals i els principis relatius a la llengua característics de cada un dels dos àmbits de referència.

2.2. Discurs

2.2.1. El discurs

La comunicació i el conflicte sovint s'han considerat antònims. La comunicació s'ha representat com el recurs a partir del qual es podia evitar el conflicte, d'acord amb les connotacions negatives que el caracteritzaven com una disfunció que calia evitar per tal de mantenir l'ordre social (Castelló 2012: 11). Tanmateix, d'acord amb Castelló (2012: 17), la comunicació sempre participa en el conflicte, perquè la comunicació del conflicte

el construeix. Explicar un conflicte implica l'ús d'estratègies narratives per exposar la complexitat que el conforma (Castelló 2012: 13). Els agents públics, i no només els periodistes, fan ús de recursos propis de la mediatització per tal que el conflicte esdevingui més comprensible al públic: «la mediatización ha cambiado la forma en cómo [sic] los agentes e instituciones sociales utilizan el lenguaje para explicar su entorno y contextos sociales» (Castelló 2012: 23). El discurs té lloc en un terreny simbòlic en què els factors extralingüístics són imprescindibles per entendre l'acte comunicatiu. Per exemple, l'autoritat reconeguda que té qui fa ús d'un determinat uniforme o se situa en un lloc concret d'una sala (com ara en una tribuna) és fonamental perquè la producció lingüística tingui els efectes desitjats (Bourdieu 1982). La definició global de la situació, l'espai i el temps, les accions en curs, els participants i els seus rols i les seves representacions són categories que conformen el context (Van Dijk 2009: 159). Segons Van Dijk (2009: 277) per entendre les implicacions del discurs és imprescindible tenir en compte el context, però especialment la representació mental que suposa. En aquesta línia, Theo van Leeuwen (2008) interpreta el discurs com una recontextualització de les pràctiques socials a través dels diferents elements que hi intervenen (Van Leeuwen 2008: 5-7).

En aquest sentit, el discurs no només té una dimensió social, sinó que cal entendre'l, ell mateix, com una acció o una pràctica social més. El discurs implica una avaluació. A més, tal com Jan Blommaert (2005: 25) posa de manifest, pretén tenir efectes a la societat. El discurs té una intenció més o menys implícita, ja sigui la de fer complir una ordre, transmetre coneixement o influir en l'opinió. Per tot això, el discurs és vist per diversos autors com el mitjà a través del qual es transmeten i es reproduïxen les ideologies (per exemple, Van Dijk 1998).

De fet, ja Plató criticava els sofistes per l'ús perniciosos que feien dels recursos del llenguatge (vegeu Dominique Maingueneau 2012: 56 i 57). L'interès pel discurs i el seu estudi té una llarga trajectòria: des de la retòrica clàssica fins als estudis sobre el discurs. Segons Francine Mazière (2005: 3) l'Anàlisi del Discurs es començà a defensar com a disciplina als anys 60 i 70 del segle XX. Tot i que el discurs sovint s'ha tractat des de la lingüística, es tracta d'un camp d'estudi transdisciplinari, amb molt valor per a les diferents ciències socials, d'acord amb les implicacions que se li atribueixen. En aquest sentit, Michel Pêcheux (1967) assigna un valor nodal a la lingüística, segons el qual ha de reflexionar entorn de la llengua i les seves funcions, i no només constatar el seu funcionament, tal com es feia tradicionalment. Aquesta és la mateixa crítica de Bourdieu, que considera que no és la llengua el que circula en el mercat lingüístic, sinó el discurs:

Ce qui circule sur le marché linguistique, ce n'est pas « la langue », mais des discours stylistiquement caractérisés, à la fois du côté de la production, dans la mesure où chaque locuteur se fait un idiolecte avec la langue commune, et du côté de la réception, dans la mesure où chaque récepteur contribue à

produire le message qu'il perçoit et apprécie en y important tout ce qui fait son expérience singulière et collective. (Bourdieu 1982: 16)

En definitiva, les implicacions del discurs no són només lingüístiques. D'acord amb Blommaert (2005: 25), el discurs es representa com un instrument de poder, amb una importància creixent en les societats contemporànies: «[...] discourse is socially constitutive as well as socially conditioned.»

2.2.2. Anàlisi Crítica del Discurs

La relació que s'estableix entre poder, ideologia i discurs ha estat ben treballada des de l'Anàlisi Crítica del Discurs. Tanmateix, tal com Blommaert (2005: 25) fa palès, la manera com funciona el discurs és difícil d'entendre. L'objectiu de l'Anàlisi Crítica del Discurs és fer-la transparent. Segons Esperanza Morales i David Pujante (2012: 82), entre d'altres enfocaments, l'Anàlisi Crítica del Discurs és «[...] un estudi que tracta de desvetllar [*sic*] la complexitat de nivells de significació que s'activen en les situacions comunicatives on es construeixen relacions de poder i ideologies diverses».

La voluntat de posar en relació un determinat discurs amb una ideologia és el que, segons Maingueneau (2012: 71), justifica l'afegit de l'adjectiu «crítica» a l'Anàlisi del Discurs. Considera que l'Anàlisi del Discurs és crítica per naturalesa i que el que la diferencia de la simple anàlisi rau en un factor bel·ligerant. Certament, des de l'Anàlisi Crítica del Discurs sovint es percep el discurs com a productori d'abús de poder social, domini i desigualtat (per exemple, Van Dijk 2009: 149). Així doncs, l'Anàlisi Crítica del Discurs es compon de dos elements fonamentals: un d'hermenèutic, que treballa sobre la retòrica o els recursos persuasius del text, i un d'analític, que el posa en relació amb una determinada ideologia (Maingueneau 2012: 71). En qualsevol cas, la línia divisòria entre l'Anàlisi del Discurs i l'Anàlisi Crítica del Discurs és molt fina i difícil de fixar (Maingueneau 2012: 53).

Cal tenir en compte que parlar d'una ideologia no comporta un valor negatiu. Van Dijk (1998) aclareix que una ideologia no suposa un abús de poder necessàriament, sinó que també pot comportar una actitud de resistència (§ 2.1.1). Una ideologia dictamina com es relaciona un determinat grup amb el poder establert. Si tenim en compte les consideracions de Van Dijk (1998), les ideologies tracen un sistema de creences ideològiques que s'organitzen entorn d'un esquema de categories coherent. Aquestes categories defineixen la identitat del grup ideològic d'acord amb unes representacions concretes i, necessàriament, també el grup oposat.

En definitiva, una ideologia es compon d'una dimensió social, perquè involucra diferents col·lectius socials i respon als seus interessos, i d'una de cognitiva, perquè remet a unes creences i a un determinat marc mental. Però no només això: l'aproximació de Van Dijk (1998) al terme ideologia es basa en un triangle conceptual format pels conceptes

societat, cognició, i també discurs. Van Dijk (1998: 5) considera el discurs com el mitjà típic a través del qual s'expressa i es reproduïx una determinada ideologia a la societat.

L'Anàlisi Crítica del Discurs no destaca per tenir una metodologia pròpia (Maingueneau 2012: 74). Tal com observa Blommaert (2005: 28), comparteix conceptes i categories de les diverses branques del camp de la pragmàtica. La tendència general de l'Anàlisi Crítica del Discurs és la d'utilitzar conceptes definits lingüísticament i estructures textuais lingüísticodiscursives que tenen una funció crucial en la producció social de desigualtat, poder, ideologia, autoritat o manipulació (Van Dijk *apud* Blommaert 2005: 28).

Segons Blommaert (2005: 29-30), Norman Fairclough (1992) és qui ha fet un esforç més gran per tal de teoritzar l'Anàlisi Crítica del Discurs. La seva teoria passa per una anàlisi a tres nivells: el primer és l'aproximació al text com a text, i per tant, focalitzant sobre les característiques lingüístiques i l'organització que presenta. El segon nivell posaria èmfasi sobre el discurs com a pràctica discursiva, i, per tant, se centraria en com és produït, distribuït i consumit. I el tercer nivell és l'aproximació al discurs com a pràctica social, il·luminant els efectes ideològics i els processos hegemònics amb què opera un discurs concret. Segons la seva teoria es tractaria de passar de la descripció a la interpretació i finalment a l'explicació. I conclou que: «Social theory creates the distance necessary to move from 'non-critical' to 'critical' discourse analysis.» (Blommaert 2005: 29 i 30, també John E. Richardson 2007).

No obstant això, Fairclough tampoc no traça una metodologia concreta. Ell, juntament amb Lilie Chouliaraki (1999), veuen amb bons ulls la diversitat metodològica. En canvi, altres autors han intentat sistematitzar un marc de treball basat en conceptes de gènere i camps i en la representació sociosemàntica dels actors socials (Blommaert 2005: 28). Entre aquests darrers cita Van Leeuwen (1993 i 1996). Van Leeuwen (2008) no només estipula tot un seguit de categories del context que s'han de tenir en compte per tal de recontextualitzar correctament el discurs en qualitat d'acció social, sinó que també constata diferents estratègies discursives per tal d'analitzar la intenció del discurs. Davant de la diversitat metodològica de l'Anàlisi Crítica del Discurs, reflectida en la vastitud de la bibliografia que la tracta, i la complexitat que emana de la versatilitat del discurs, ens hem decantat per escollir un mètode traçat segons les pautes de Van Leeuwen (2008), que ens ha servit com a punt de partida.

Com ja hem avançat a l'apartat anterior (§ 2.2.1), Van Leeuwen (2008: 4-7) interpreta el discurs com una recontextualització de les pràctiques socials, amb un concepte que repren de Basil Bernstein (1981, 1986), tot i que en un sentit més general. Considera pràctiques socials la manera de fer les coses segons una regulació social, és a dir, per influència de la societat, ja sigui pel consell d'experts, per la tradició o per l'accés als recursos tecnològics, etc. Dit això, pren rellevància que es distingeixi entre una pràctica social en si i la seva representació. D'acord amb Michel Foucault (1977), el discurs és «a

socially constructed knowledge of some social practice», en què intervenen les diferents representacions de la pràctica social, i és, per tant, una recontextualització.

En primer lloc, Van Leeuwen (2008: 7-12) formula, de manera molt detallada, els elements que participen de la pràctica social: «participants» ('participants'), «actions» ('accions'), «performance modes» ('modes de realització'), «eligibility conditions (of participants)» ('condicions d'elegibilitat dels participants'), «presentation styles» ('estils de presentació'), «times» ('temps'), «locations» ('ubicacions'), «eligibility conditions (of locations)» ('condicions d'elegibilitat de les ubicacions'), «resources: tools and materials» ('recursos: eines i materials'), «eligibility conditions (of resources)» ('condicions d'elegibilitat dels recursos'). Els «participants» són tots aquells personatges que tenen un rol en el desenvolupament de la pràctica social. Pot ser l'actor que la duu a terme, l'agent que en rep els efectes, però també l'autor d'un discurs que la tracta —que, tal com hem vist, en construeix una recontextualització— o el lector que rep aquesta determinada recontextualització. Tota pràctica social es compon d'una seqüència d'«accions», unes de les quals s'esdevenen com a reacció de les altres. Socialment, s'estableixen uns «modes de realització» de la pràctica social, que comporten un seguit de representacions sobre el seu desenvolupament. Les «condicions d'elegibilitat» són les qualitats de què han de disposar tant els participants, com les «ubicacions» o els «recursos» per poder desenvolupar la pràctica social. Els «estils de presentació» fan referència als requeriments que un participant ha de mostrar. A diferència del cas anterior, no es tracta d'una qualitat que hagin de posseir, sinó més aviat de l'aspecte que han de presentar. Les pràctiques socials tenen lloc en «temps» i «ubicacions» concrets. Finalment, els «recursos» són les eines i els materials necessaris per desenvolupar una determinada acció.

En el procés de recontextualització de la pràctica social tenen lloc un seguit de transformacions d'alguns d'aquests elements. Van Leeuwen (2008: 17-21) n'estableix quatre: «substitutions» ('substitucions'), «deletions» ('supressions'), «rearrangements» ('reestructuracions') i «additions» ('addicions'). Les «substitucions» fan referència, per exemple, a les generalitzacions o a les particularitzacions, en què el canvi comporta un significat diferent. El tipus de substitució té a veure amb quin sigui l'objectiu o el context de la recontextualització. Les «supressions» poden tenir lloc sota nominalitzacions i impliquen l'eliminació d'elements que no són obvis pel context. Les «reestructuracions» dels elements, per exemple la inversió dels temps en què ocorren diferents accions, s'efectuen d'acord amb el propòsit del discurs. Les «addicions» d'elements es poden fer a través de diferents processos: «repetitions» ('repeticions'), «reactions» ('reaccions'), «purposes» ('propòsits'), «legitimations» ('legitimacions') o «evaluations» ('avaluacions'). La «repetició» pot tenir lloc en forma de substitucions, és a dir, incidint en un element amb l'ús de sinònims i, així, dotant-lo de complexitat amb l'adhesió de significats i facetes diferents. Afegir algunes «reaccions» de la pràctica social també la recontextualitza i, per tant, comporta noves representacions. Els «propòsits», les

«legitimacions» o les «avaluacions» es poden afegir de manera explícita o no, per tal de justificar el text.

Tanmateix, el procés de recontextualització no sempre és evident pels que hi participen, perquè té a veure amb el sentit comú, amb els hàbits de relacionar-se i el propòsit (Van Leeuwen 2008: 12). D'una banda, retrobem la percepció del discurs com quelcom complex i poc transparent, tal com a les cites de Blommaert (2005: 25) o Morales i Pujante (2012: 82) ja avançaven al principi de l'apartat. De l'altra, això lliga amb el fonament comú de Van Dijk (2009), en què el sentit comú té un lloc primordial (§ 2.1.1). Cal tenir present, també, la recursivitat de la recontextualització. Una pràctica social es pot recontextualitzar de nou a partir d'una recontextualització prèvia. Això vol dir que la mateixa recontextualització pot participar en la construcció de la recontextualització de la pràctica social, en la mateixa línia en què Castelló (2012: 17) afirma que la comunicació intervé en la construcció d'un conflicte, tal com havíem anunciat a l'apartat anterior (§ 2.2.1).

Van Leeuwen (2008: 105-135) també proposa categories per analitzar diferents estratègies discursives segons si el discurs respon, per exemple, a la construcció d'una legitimació o d'un propòsit. Sense intenció d'entrar en el debat sobre si el propòsit és inherent al discurs o no (Van Leeuwen 2008: 124-125), analitza les categories que construeix el discurs orientat a un objectiu específic i el diferencia del discurs de legitimació, el qual requereix una dimensió moral (Van Leeuwen 2008: 125).

3. QÜESTIONS DE RECERCA

Tal com hem avançat a la introducció i tenint en compte el que hem dit a l'apartat anterior, el propòsit d'aquest treball es pot sintetitzar en els punts següents:

(1) El primer objectiu és observar les representacions del nacionalisme presents en el discurs mediatitzat entorn del debat generat per la política lingüística que es proposava a l'Estatut de 2006 i determinar quines són aquestes representacions. La nostra previsió és que, dins d'un fonament comú de caràcter general en què no es discuteix l'organització social basada en l'existència dels estats, els discursos analitzats es definiran al voltant de dos àmbits de referència oposats: un de propi del nacionalisme establert espanyol, amb la defensa de l'*statu quo*, i un de caracteritzat per un nacionalisme català reivindicatiu.

(2) En segon lloc, caldrà desenvolupar la caracterització d'aquests nacionalismes establint quins principis generals els constitueixen de tal manera que serveixen de referència per legitimar o deslegitimar les accions i els participants que són l'objecte dels discursos analitzats. L'establiment d'aquests principis permetrà, entre altres coses, observar si apareix una evolució del nacionalisme català que posi en relleu el seu vessant cívic.

(3) Finalment, es tracta de constatar la centralitat de la llengua dins de les representacions del nacionalisme estudiades i, seguint una indagació de la mateixa mena que la utilitzada per establir els principis generals, determinar quins principis, comptant-hi la funció identitària, són utilitzats per promoure o condemnar les diverses polítiques lingüístiques objecte de debat. Consegüentment, podrem establir el rol que exerceixen la llengua catalana, d'una banda, i d'aquests principis, de l'altra, en els discursos del nacionalisme.

4. METODOLOGIA

4.1. Metodologia per a la confecció del corpus

Per respondre a les nostres qüestions de recerca, hem creat un corpus de 46 articles de la producció mediàtica que aparegué exclusivament durant el procés de redacció de l'Estatut. Hem optat per la premsa escrita perquè, d'una banda, el discurs escrit requereix una major programació i planificació i, atès que es pot controlar molt millor, el fa més vulnerable a la manipulació (Van Dijk 2009: 95). De l'altra, té la capacitat de concedir una atenció més estable i aprofundida a les notícies que la que ofereixen mitjans més immediats (com són la televisió o l'última hora de les versions digitals) i té una major capacitat de generar debat sobre uns determinats temes, és a dir, de marcar l'*agenda* (Philippe J. Maarek 2007). Tot i que en qualsevol gènere periodístic es pot entreveure la voluntat persuasiva de l'autor o del diari, tal com destaca María Pilar Martínez-Costa (2010: 33), aquesta capacitat s'atribueix particularment als articles d'opinió, per la seva naturalesa argumentativa en què l'autor es posiciona explícitament (Emy Armañanzas i Javier Díaz 1996: 42).

A partir de l'hemeroteca del Centre de Documentació de la Direcció General de Política Lingüística, hem buscat els articles d'opinió (entre els quals, editorials) de diaris publicats entre els anys 2004 i 2006 (durant el procés de redacció del nou Estatut) i provinents de quatre fonts diferents: *Avui*, *La Vanguardia*, *El Mundo* i *El País*. Tot i que en un primer moment es pretenia analitzar de manera més exhaustiva un corpus molt més extens d'articles que tractessin la qüestió lingüística, alguns problemes tècnics que afectaven els recursos per accedir a una hemeroteca nacional extensa feren decantar-nos per quatre publicacions. Al capdavall, no es pretenia fer una anàlisi quantitativa de les dades, sinó qualitativa. L'anàlisi d'articles d'aquestes publicacions es justifica perquè són representatives pel que fa al nombre de lectors i il·lustren posicions allunyades ideològicament que presenten punts de partida diferents. *La Vanguardia* és dels diaris més llegits a Catalunya, mentre que *l'Avui* també estava prou ben posicionat. *El País* i *El Mundo*, d'àmbit estatal, també gaudeixen d'un bon nombre de lectors. *L'Avui* és un diari obertament autonomista que es contradiu fortament amb *El Mundo*, també per la seva localització física: el primer amb seu a Barcelona, el segon a Madrid. Tot i compartir el punt geogràfic d'*El Mundo*, *El País* es presenta com un diari progressista i d'esquerres, que s'allunya del reaccionarisme d'*El Mundo*. Finalment, *La Vanguardia* mantindria un punt de vista més institucional que *l'Avui*. Així podíem assegurar-nos que obtindrem informació dels discursos més estesos dels diferents posicionaments.

Tot i que el nombre d'articles procedeixen de manera desigual de les diferents publicacions, això no només respon al fet que apareixen de manera desigual a

l'hemeroteca del Centre de Documentació de la Direcció General de Política Lingüística, sinó que, d'acord amb els primers assaigs exhaustius realitzats a través dels serveis d'hemeroteca nacional que ofereix el recurs My News, hem pogut constatar que l'aparició de la qüestió lingüística catalana apareixia més freqüentment a l'*Avui* i a *El Mundo* que a *La Vanguardia* i a *El País*, on sortia molt menys. És per aquest motiu que hem mantingut aquesta notable diferència, l'alteració de la qual deformaria l'anàlisi de la visibilitat del tema en cada publicació. Tanmateix, hem descartat els articles que, malgrat aparèixer en la cerca sobre el tractament de la llengua a l'Estatut a l'aplicatiu del Centre, no parlaven sobre la qüestió lingüística en termes de política lingüística. En canvi, s'han mantingut els articles que no feien referència explícita al text estatutari, perquè el debat de l'Estatut es veu com el context en què es produïren. Quantitativament, els articles es distribueixen de la manera següent segons les fonts de publicació: 18 articles d'*Avui*, 13 articles d'*El Mundo*, 8 articles de *La Vanguardia* i 5 articles d'*El País*.

Hem numerat els articles de manera que se situen cronològicament i els hem codificat per tal de presentar-los. Així, s'introdueixen amb el número que posiciona cronològicament cada article, seguidament del cognom de l'autor, el nom del diari abreujat, el mes de publicació abreujat segons les normes de l'IEC³ i l'any de publicació abreujat. En cas que l'autoria sigui la redacció o no en presenti, se substituirà i constarà com a «editorial». Els articles són compresos en un període que s'estén des del juliol de 2004 fins al 15 de juny de 2006. Per ordre cronològic:

1. SimóAvui_jul04
2. OliverAvui_oct04
3. BastardasAvui_juny05
4. GasullAvui_juny05
5. ArgelaguetAvui_juny05
6. TubauElMd_set05
7. SimóAvui_set05
8. GomezElMd_oct05
9. SchwartzLaVgd_oct05
10. CarolLaVgd_oct05
11. AmatLaVgd_oct05
12. PorcelLaVgd_nov05
13. ElorzaElPaís_des05

---

³ «Pel que fa al nom dels mesos, s'abreugen gener (gen.), febrer (febr., no feb.), abril (abr.), juliol (jul.), agost (ag.), setembre (set.), octubre (oct.), novembre (nov.) i desembre (des.); març, maig i juny no s'abreugen. De vegades s'utilitzen abreviacions més curtes per als mesos» [http://www.iecat.net/scb/qcs_171.pdf].

Els noms de les publicacions de més de 4 lletres (excloent l'article) també han estat abreujats mantenint, només, la primera consonant de cada síl·laba).

14. EditorialElMd_gen06
15. EditorialElPaís_gen06
16. ÓnegaLaVgd_gen06
17. EditorialAvui_gen06
18. FornAvui_gen06
19. Gallego-DíazElPaís_gen06
20. OrtizElMd_gen06
21. JulianaLaVgd_gen06
22. CastilloAvui_gen06
23. SanchisAvui_febr06
24. SáezAvui_febr06
25. OliverAvui_febr06
26. OliverAvui_febr06
27. EditorialElMd_febr06
28. FornAvui_febr06
29. EditorialAvui_febr06
30. EditorialElMd_febr06
31. FerranElMd_febr06
32. SiguanElPaís_febr06
33. RodríguezElPaís_febr06
34. QuintàAvui_febr06
35. SentísLaVgd_febr06
36. TubauElMd_febr06
37. TubauElMd_febr06
38. OvejeroElPaís_març06
39. EditorialElMd_febr06
40. SanchisAvui_març06
41. EspadaElMd_març06
42. TriasElMd_març06
43. SchwartzLaVgd_abr06
44. SanchisAvui_maig06
45. SalmónElMd_juny06
46. PregoElMd_juny06

Cal tenir present en tot moment que no podem extreure cap conclusió quantitativa d'aquesta anàlisi. Es tracta d'una mostra d'articles publicats entre 2004 i 2006 i, així doncs, no es tracta d'una anàlisi exhaustiva, sinó representativa. Per tant, no es tracta tant d'extrapolar els resultats a una lectura general de la premsa espanyola i de la visió sobre el nacionalisme, sinó de veure quines representacions i principis trobem darrere del debat entorn de la política lingüística que proposà l'Estatut de 2006.

4.2. Metodologia per a l'anàlisi

L'Anàlisi Crítica del Discurs, enfocament que hem exposat anteriorment (§ 2.2.2), és la idònia per analitzar el nostre corpus: el seu component crític ens predisposa a utilitzar aquest tipus d'anàlisi per tal de posar en relació el discurs mediatitzat amb el nacionalisme. Concretament, ens hem servit de la metodologia de Van Leeuwen (2008) i la seva base teòrica com a punt de partida per desenvolupar una metodologia pròpia.

En paràmetres de Van Leeuwen, el nostre objecte d'estudi és la recontextualització del tractament del català en el debat mediatitzat entorn de la política lingüística que es proposà durant el procés de redacció de l'Estatut de 2006. La pràctica social, el tractament del català, ja es presenta definida espacialment i temporal perquè, de fet, són els elements que han acotat el corpus. Els articles seleccionats se situen en un context temporal concret, en què el debat sobre la redacció de l'Estatut era vigent. A trets generals, els «temps» són comuns per a tots els articles. Certament, en un interval de dos anys, poden tenir-hi lloc fets definits temporalment que comportin canvis discursius i, per tant, caldrà observar-ho. Tot i això, s'haurà d'analitzar de manera global. El mateix ocorre amb les «ubicacions»: tots els articles escollits són escrits dins de l'espai administratiu que conforma l'Estat espanyol. En qualsevol cas, també caldrà tenir present la seu geogràfica de les diferents publicacions (tal com es recull a § 3.1.1).

Així doncs, dels elements que Van Leeuwen (2008: 7-12) estableix en tota pràctica social (§ 2.2.2), els temps i les ubicacions no els analitzarem de manera sistemàtica en cada un dels textos, sinó només en algun cas en què puguin ser rellevants. Tampoc els «recursos», que, en un discurs mediatitzat, considerem com els mitjans d'accés a què fa referència Van Dijk (2009): els recursos dels articulistes no són tribunes (com en l'exemple de Bourdieu a § 2.2.1), sinó que emanen de la mateixa publicació del discurs. És a dir, l'autoritat del discurs s'obté pel sol fet d'estar publicat i divergeix segons la publicació. És el diari el que determina la influència, el nombre de lectors i el *target*, segons la línia ideològica. Ara bé, com en les altres dues categories, caldrà tenir present si apareixen altres recursos en el si de la pràctica social recontextualitzada i els recursos específics de cada article. En aquest sentit, anotarem la informació rellevant de cada article en una fitxa que encapçali l'anàlisi: l'autor, el títol de l'article (juntament amb el subtítol, destacats o entradetes si escau), el diari i la data. Aquestes dades tenen molt a veure amb aquest element, atès que denota l'autoritat de l'autor si s'exposa sota quina condició escriu o si respon a la línia del diari amb una secció pròpia habitual, etc. ■

Tot i que l'aportació de tots els elements és rellevant per a una anàlisi completa, podem considerar que els «modes de realització» se subordinen a les «accions» principals, ja que la primera categoria explícita la manera com s'ha de dur a terme la segona. Així mateix, les «condicions d'elegibilitat» tenen a veure amb aquelles característiques que ha de tenir un determinat element per dur a terme un rol determinat i, per tant, s'hi relacionen. Finalment, els «estils de presentació» fan referència a l'estil que han de presentar els

«participants». En conclusió, podem considerar els participants, les accions, els temps, les ubicacions i els recursos com a elements principals, mentre que els altres s'hi refereixen. D'aquests, resten per tractar els «participants» i les «accions», que són, de fet, els que analitzarem de manera sistemàtica en cada un dels articles: «participants», sota la forma {a} d'actors (en lloc de participants) i «accions», com a {A} d'accions.

Atès que un article d'opinió és un text argumentatiu, es tracta de localitzar només aquells participants i accions que són objecte del discurs de legitimació propis d'aquest tipus de text. Com ja hem apuntat a l'apartat sobre l'Anàlisi Crítica del Discurs (§ 2.2.2), Van Leeuwen (2008: 105-135) proposa diferents categories per tal d'analitzar les estratègies discursives que construeixen la legitimació. En la nostra anàlisi les hem traduït i senyalat amb la numeració següent, per tal d'identificar-les:

{1} Legitimació per autoritat

{1.1} Costum

{1.1.c} Conformitat: el pes de la majoria resulta una autoritat que pot legitimar o deslegitimar un argument.

{1.1.t} Tradició: l'autoritat que suposa el que es fa perquè sempre s'ha fet així.

{1.2} Autoritat

{1.2.p} Personal: citar un personatge concret pot resultar una autoritat per la seva fama que legitima una determinada acció.

{1.2.i} Impersonal: quan el que se cita és una llei, per exemple, però suposa igualment una autoritat que acredita el que s'exposa.

{1.3} Recomanació

{1.3.e} Expert: una autoritat que ho és pel seu coneixement en un àmbit concret esdevé una autoritat que dona suport a una determinada acció.

{1.3.m} Model de comportament: sovint es concreten en exemples que es presenten com a models a seguir.

{2} Legitimació moral

{2.1} Avaluació: són els adjectius que s'utilitzen per legitimar una determinada acció o actor.

{2.2} Abstracció: sense avaluar-la directament, l'autor dona a entendre un judici moral sobre una acció o actor.

{2.3} Comparació

{2.3.p} Positiva: quan la legitimació esdevé positiva a partir d'una comparació amb alguna cosa positiva.

{2.3.n} Negativa: contràriament, quan es compara amb alguna cosa negativa per obtenir una deslegitimació, es tracta d'una comparació negativa.

{3} Legitimació per raonament

{3.1} Instrumental

{3.1.1} Orientació al fi: l'explicitació del fi representa una legitimació de l'acció o de l'actor.

{3.1.1.a} Agentitzat: presenta un agent conegut.

{3.1.1.d} Desagentitzat: sense agent.

{3.1.2} Orientació als mitjans: en aquest cas, el que legitima l'acció o l'actor són els mitjans.

{3.1.2.a} Agentitzat

{3.1.2.d} Desagentitzat

{3.1.2.u} Ús: la legitimació recau concretament en l'ús que es fan dels mitjans.

{3.1.2.p} Potencialitat: en aquest cas, més que en l'ús, la legitimació recau en el potencial que tenen.

{3.1.3} Orientació als efectes: l'acció es legitima pels efectes, és a dir, les conseqüències que comporta.

{3.1.3.r} Orientació als resultats: els resultats d'una determinada acció la legitimen.

{3.2} Teòric

{3.2.1} Experimentat: legitimacions que es basen en situacions que s'han pogut experimentar.

{3.2.2} Científic: són legitimacions de caire teòric.

{3.2.1/2.d} Definició: es legitima per la definició del que s'espera que ha de ser una determinada acció.

{3.2.1/2.e} Explicació: es legitima per l'explicació que s'atribueix a una determinada acció.

{3.2.1/2.p} Predicció: es legitima per la predicció del que succeirà.

{4} Mitopoiesi:

{4.1}

{4.1.1} Conte moral: la legitimació s'esdevé en exposar un argument en forma de conte, els protagonistes del qual es veuen recompensats per participar en determinades pràctiques socials.

{4.1.2} Conte de l'advertència: a través d'un conte s'adverteix del que pot passar en una determinada situació.

{4.2}

{4.2.1} Determinació única: el subjecte es representa d'una manera directa.

{4.2.2} Sobredeterminació

{4.2.2.i} Inversió: els protagonistes presenten els papers invertits. Per exemple, són presentats per animals amb característiques humanes.

{4.2.2.s} Simbolització: les accions són simbòliques i representen un domini d'una pràctica social institucionalitzada. Això esdevé un model mític de l'acció

Aquestes estratègies de legitimació recauen generalment sobre una acció (duta a terme per un participant sobre qui s'estén la legitimació), que, com dèiem, és la que serà identificada sistemàticament. En cas que les estratègies facin referència a més d'una acció, es numeraran de tal manera com si es tractés de notes de final de secció, és a dir, amb un número exponencial que remetrà a una nota en la qual s'especificarà a quina de les accions al·ludeix.

Si bé l'esquema fa referència a les legitimacions, els articles d'opinió no sempre responen a una voluntat de legitimar una determinada acció (o participant), sinó que poden pretendre justament el contrari. En la major part dels casos, aquests textos són escrits per tal de bastir una crítica. Conseqüentment, el discurs que en resulta és la construcció d'una deslegitimació. Per aquest motiu, hem considerat oportú diferenciar quan observem una legitimació, amb {L}, o una deslegitimació, amb {D}. En aquest nivell de l'anàlisi, hem de tenir molt present l'objectiu del discurs per tal de localitzar les estratègies utilitzades i analitzar correctament la seva funció.

En definitiva, analitzarem l'article com una unitat que té per objectiu argumentar a favor o, generalment, en contra d'una acció que involucra uns determinats actors. Això significa que cal tenir present que l'avaluació positiva d'una determinada acció pot comportar una deslegitimació de l'acció principal en el context discursiu general (en aquest cas, caldrà assenyalar l'avaluació com a deslegitimació {D:2.1}). L'objectiu d'aquest nivell de l'anàlisi és sintetitzar l'estructura de com es relacionen els elements principals del discurs segons el rol que ocupin en la construcció de la legitimació o deslegitimació.

Com ja hem vist al marc teòric (§ 2.2.2), Van Leeuwen (2008: 125) caracteritza el discurs de legitimació amb una dimensió moral. Per aquest motiu, a partir de l'atenció en els mecanismes de la legitimació o la deslegitimació, pretenem descobrir els principis morals sobre els quals es basteix. Alhora, aquests principis morals haurien de posar al descobert el que Van Dijk (§ 2.1.2) descriu com el fonament comú, però també els diferents àmbits referencials des dels quals s'escriu (§ 3) i descobrir com es produeix la transformació de la pràctica social a la representació de la pràctica social (§ 2.2.2). Segons la naturalesa d'aquests principis, podrem respondre a les nostres qüestions de recerca determinant si aquests discursos es vinculen amb el nacionalisme i de quina manera ho fan. No només establint com apareixen els principis a un nivell micro, en cadascun dels textos analitzats, sinó també quins tenen un rol al nivell macro, en el discurs general sobre el tractament del català en el procés de redacció de l'Estatut de 2006.

5. ANÀLISI

1) SimóAvui_jul04

La monumental pallissa que està rebent el PP, tant a la comissió que investiga l'atemptat de Madrid com a la investigació ministerial sobre l'accident del Iak-42, és d'aquelles que deixa un partit baldat per uns quants anys {A,a/D:2.3.n/D:3.1.3.e}.ⁱ El PSOE s'ha tret l'espina de la corrupció amb què el PP el va treure del poder a empentes. Aquelles acusacions eren certes, i aquestes de mentir, també. Però el que compta no és la veritat, sinó el poder {D:1.3.m/D:2.2/D:3.1.1.a/D:4.1.1}.ⁱⁱ Tan rotunda ha estat la bufetada que el mateix Rajoy, que fa quatre dies besava els llocs que trepitjava Aznar, se n'ha desmarcat. El suposat talent polític d'Aznar, que tant lloaven els que ara dissimulen i miren cap a una altra banda, o no ha existit mai o s'ha evaporat en l'ensulsiada {D:1.1.t/D:1.3.m/D:4.1.2}.ⁱⁱ

Més depriment és que el socialisme espanyol, que és tan no nacionalista com el PP, continua traient foc pels queixals cada cop que algú trepitja Gibraltar, tant si és una princesa com si és un submarí {D:2.1}ⁱ {A,a/D:1.1.t/D:2.1/D:2.3.n}.ⁱⁱ Però home, no havíem quedat que això de les fronteres ja no s'estila? Que els dissortats perifèrics clamem per una quimera, car tot, però tot de tot, és Europa? Així doncs, què més fa si en un indret hi ha la bandera britànica o l'espanyola? {D:2.2}ⁱⁱ I més depriment encara és la presència (la no-presència millor dit) dels músics que canten en català a les pantalles públiques. Tinc al davant un manifest dels músics, autors i intèrprets valencians que exposen amb absoluta cruesa la marginació total amb què l'administració té la producció pròpia en valencià, i ja n'he rebut almenys dos del Principat {A,a/D:1.2.i/D:2.1}.ⁱⁱⁱ La marginació de la cançó és tan notòria i constant que ha aguantat tots els règims polítics: primer, és clar, la dictadura, després la UCD, el PSOE, el PP i de nou el PSOE; al País Valencià ha aguantat el PSOE i el PP, i Catalunya ha aguantat Pujol i el tripartit. Amb rara i total unanimitat, tots els governs nacionals i estatals s'han afanyat a marginar la música catalana de les pantalles i els micros públics. Dada simptomàtica i que no em sé explicar. Sí que sé què diria si fos espanyola: "Ja t'ho faràs, orellut!", i em faria un fart de riure {D:1.1.t/D:4.2.2.i}ⁱⁱⁱ {L:1.1.t/L:3.2.1.e}.^{iv}

Vet aquí, doncs, una obvietat, que es veu que convé recordar: si algú pretén reformar la Constitució espanyola hauria de saber que tota Constitució serveix per restar poder al poder; i si algú pretén reformar l'Estatut hauria de saber que tot Estatut serveix per restar-li poder al govern central. És tan clar que potser algú no ho entendrà {A/L:2.1/L:3.1.2.u}.^{iv}

Fitxa

Autor: Isabel-Clara Simó

Títol: «Què és un Estatut?»

Secció: «De fil de vint»

Diari: *Avui*

Data: 9 de juliol de 2004

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics.

{A}

Objectes de deslegitimació: l'acció política.

Objectes de legitimació: la redacció d'un Estatut ambiciós.

{D/L}

{1}

{1.1.t} La trajectòria política legítima que es produeixi una reforma estatutària.

{1.2.i} L'existència de manifestes de músics i autors que es queixen sobre la falta de visibilitat serveix a l'autora d'autoritat per basar la deslegitimació de la trajectòria política.

{1.3.m} Tant el PP, concretament Aznar, com el PSOE es desacrediten com a models de comportament polític a seguir.

{2}

{2.1} El panorama polític es considera «depriment». S'hi considera l'acció política del PP; més la del PSOE, i més encara el tractament del català a les emissores. / La funció de l'Estatut es percep tan «clara», que hauria de ser evident.

{2.2} La política del PP es caracteritza per la mentida. / Les preguntes retòriques que fan referència al PSOE apel·len a una falta d'incoherència. En realitat, la incoherència és l'abstracció que hi ha rere l'escala de més a menys depriment que s'atribueix a les diferents accions.

{2.3.n} Els efectes que rep el PP a causa de la seva política es comparen amb el d'una pallissa. / La comparació de la política del PSOE amb la del PP, els equipara i els posa al mateix sac.

{3}

{3.1.1.a} Els fins (el poder) justifiquen els mitjans (les mentides) que caracteritza la política del PP.

{3.1.2.u} L'Estatut es legítim per la seva funció que, després de la narració del panorama actual, sembla ben lògic que vulgui restar-li poder al govern central.

{3.1.3.e} Una investigació és la conseqüència de la política del PP.

{3.2.1.e} Segons Simó, el panorama polític actual (ja sigui la política del PP, la del PSOE o l'actuació de qualsevol partit polític davant de la música en català) explica la reforma de l'Estatut.

{4}

{4.1.1} El PSOE s'introdueix com a protagonista d'un conte moral en què aconsegueix tornar al PP el fet d'haver-lo fet caure per culpa de la corrupció.

{4.1.2} La figura d'Aznar, de qui tothom s'allunya, no és només un model negatiu, sinó que també actua com un personatge d'un mite de l'advertència del que pot ocórrer seguint-lo.

{4.2.2.i} Simó inverteix la posició d'identitats entre el que pensa un català i un espanyol respecte de la visibilitat de la música en català en els mitjans per mostrar que no és un tema que incumbeixi als espanyols.

{P}

Àmbit de referència català. Principi democràtic que recau sobre una sobirania catalana / Principi identitari lingüístic / Fragilitat del català.

Comentari

Isabel-Clara Simó exposa un panorama polític perjudicat per la trajectòria presa. El partit que és al poder, el PP, es veu com un partit incompetent. El principal partit de l'oposició, el PSOE, no només es desacredita per les ànsies de poder, sinó també per la seva línia teòricament antinacionalista. Mentrestant, es plany perquè el català no rep les interferències necessàries per no trobar-se en una situació que es percep desavantajosa. Amb aquesta caracterització de l'acció política, l'autora dirigeix pretesament les esperances a l'Estatut, al qual atribueix la funció de restar poder al poder.

La qüestió nacionalista ocupa un lloc especial. El discurs no nacionalista del PSOE s'ataca per incoherència, ja que entranya un nacionalisme espanyol amagat. El PP es posa dins del mateix sac. Ambdues formacions queden equiparades per la incompetència ja en el primer paràgraf, però aquesta comunió es fa palesa en el segon, amb el manteniment d'un mateix discurs no nacionalista fals. Tanmateix, dona una major rellevància aquesta segons faceta, ja que es considera «més depriment» que la primera.

Simó uneix el desemmascarament del nacionalisme del PP i del PSOE amb la defensa del català. És en el mateix paràgraf en què tracta l'absència del català a les emissores. L'acció política general, també la de Catalunya, es deslegitima per la falta d'interferència a favor de la música en català, que es presenta amb inferioritat d'oportunitats (fragilitat del català). La unió d'aquests dos temes no és arbitrari, sinó que ens fa pensar que l'abandó del català respon al nacionalisme espanyol. Per aquest motiu no s'explica que tampoc els partits catalans no s'impliquin en la defensa de la llengua. El català comportaria una càrrega identitària que seria reconeguda arreu de l'estat. L'oposició entre

la identitat catalana i l'espanyola es posa una mica més de manifest quan, a través de la inversió, nega que hi pugui haver solidaritat entre un col·lectiu i l'altre per la defensa dels interessos de cadascun.

Quan l'autora erigeix l'Estatut com un recurs per restar poder al poder, ho fa com a recurs de l'administració catalana, en representació dels drets i interessos dels catalans, i en detriment de l'administració estatal, en representació dels drets i interessos dels espanyols (principi democràtic). Contraposa els interessos de dos col·lectius que es diferencien en termes identitaris i de manera homogènia. Simó percep els catalans com a catalanoparlants. Si bé no es defensa explícitament, el nacionalisme català és el fil conductor que estructura el discurs.

2) OliverAvui_oct04

L'Estatut que a mi m'agradaria és encara més senzill. Només té dos articles. Primer: "El català és la llengua oficial de Catalunya. Tots els catalans tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la". Segon: "La potestat originària per establir els tributs i recaptar-los correspon exclusivament a la Generalitat de Catalunya". Aquests dos articles són adaptacions del que diu la Constitució espanyola sobre la llengua i la hisenda espanyoles en els seus articles 3.1 i 133.1 {A/1.3.m/D:2.1/D:3.1.2.p}.

Fitxa

Autor: Joan Oliver

Títol: «El meu Estatut»

Secció: «Engrunes»

Diari: *Avui*

Data: 26 d'octubre de 2004

Síntesi

{A}

Objectes de legitimació: l'obligatorietat de conèixer el català i la competència de Catalunya en finançament.

Objectes de deslegitimació: la proposta d'Estatut.

{D/L}

{1}

{1.3.m} La Constitució actua de model per formular la proposta de l'autor.

{2}

{2.1} Considera la seva proposta més senzilla que la que hi ha sobre la taula. Per tant, la proposta oficial de l'Estatut es percep més enrevessada i menys directa i clara.

{3}

{3.1.2.p} Focalitza en el potencial de l'Estatut, que podria garantir el que ell proposa. Així doncs, se sobreentén que no ho fa.

{P}

Àmbit de referència català. Principi democràtic que recau sobre una sobirania catalana / Principi territorial

Comentari

L'autor fa una proposta d'Estatut que regula molt poques coses. Tanmateix, una n'és la llengua. El català apareix com un element imprescindible, la importància del qual s'equipara als temes econòmics.

No justifica la presència de cap dels dos elements. La seva importància es dona per suposat quan considera que el seu Estatut és «més senzill». La clau rau en l'ús de la Constitució no com a autoritat impersonal, sinó com a model. És a dir, tot i que pot semblar que s'escuda sota la Constitució —tot situant-se, així, en l'àmbit de referència espanyol—, crea un marc nacional, segons el qual l'estatus del català s'equipara amb el del castellà: el català hauria de ser per a la nació catalana, el que el castellà és per a la nació espanyola. Això implica un principi territorial en què ambdues llengües es lliguen al territori i la legitimen a cadascuna de les administracions.

Oliver parteix del supòsit que Catalunya és una nació, cosa que li permet comparar-la amb Espanya. En qualsevol cas, els principis són implícits, així com els arguments: se

centra en allò que ha de ser capaç de regular l'Estatut, sense explicar-ne els motius ni exposar-ne l'objectiu.

3) BastardasAvui_juny05

Els darrers i accelerats canvis en la composició demolingüística de la societat catalana posen damunt de la taula l'absoluta necessitat d'una revisió dels principis d'organització lingüística fins ara prevalents. Si la situació, quant a origen lingüístic, era ja de fràgil equilibri entre el grup d'origen autòcton i el conjunt de persones procedents o descendents de les migracions castellanoparlants del segle XX, els moviments de població d'aquests darrers anys poden desequilibrar la balança cap al castellà, ja que contribueixen a l'augment de l'ús d'aquesta llengua i fan més insegura l'estabilitat lingüística del conjunt d'origen catalanoparlant. No solament és el fet de la magnitud que han pres les migracions de l'Amèrica Llatina, sinó també que, majoritàriament, les que han vingut des d'altres llocs també tendeixen a adoptar la llengua castellana com a idioma més habitual de comunicació amb la societat receptora, ja sigui perquè viuen més aviat en zones de predomini castellanoparlant, bé perquè les persones d'origen catalanoparlant també se'ls adrecen en castellà, o bé perquè l'immigrant —que avui és aquí però que no sap on serà demà— tendeix a invertir en la llengua de més extensió comunicativa i/o veu més útil i predominant, el cert és que l'evolució sociolingüística de la societat catalana és força més complexa {D:2.1/D:2.2/D:3.2.1.e}.

Superats amb escreix els llinars en què —amb el temps— es donava per osmosi social *natural* la bilingüització en català de les persones que arribaven d'altres cultures, el curs de la situació actual pot dependre en gran part de com es puguin canviar els hàbits lingüístics de les persones que viuen a Catalunya i, en especial, de quins principis comuns d'organització lingüística s'adoptin {D:3.1.2.a/D:3.2.1.e}. I és aquí, doncs, on pren rellevància especial l'actual procés de reforma de l'Estatut d'Autonomia {A/D:2.1}. Designat per la Constitució espanyola com el lloc on es concreta l'organització lingüística de cada comunitat autònoma, l'Estatut ha de regular sàviament aquests aspectes tot conciliant els diversos interessos presents en la perspectiva d'assegurar un futur mínimament digne per a la llengua nacional i pròpia del catalans {D:1.2.i/D:2.2/D:3.1.1.a/D:3.1.2.p/D:3.2.2.d}. Fa pocs dies han estat posats a disposició dels ciutadans els treballs de la ponència redactora en primera lectura i val la pena reflexionar, encara que sigui breument, sobre per on van els trets. Em centraré avui en dos aspectes.

1. Es troba a faltar en l'actual redacció del primer article que parla de la matèria (“la llengua pròpia i les llengües oficials”) un esment clar als principis que la societat catalana contemporània —i no només les seves institucions— acorda sobre com viure junts lingüísticament, en especial pel que fa als àmbits de les organitzacions no oficials i, en general, als espais socials comuns. El català com a llengua pròpia és qualificat de “normal i preferent” de les administracions i mitjans de comunicació públics i de llengua normalment emprada en l'ensenyament, però, en canvi, no es diu res del seu paper de llengua comuna i d'interrelació social i institucional general

{a/D:2.1/D:3.1.2.a/D:3.1.2.p}. L'actual redactat cau en una excessiva i freda formalitat i, en canvi, no aposta clarament per un pacte de la societat plural catalana a favor de l'ús del català com a llengua habitual general de comunicació, es vingui d'on es vingui i es tingui l'origen que es tingui {D:2.1/D:3.1.2.p}. Crec que hi falta una aposta de tipus cívica, més en el camp dels valors que no pas en el de la simple formalitat, que reconegui la diversitat existent a la Catalunya actual i posi unes bases clares de la nostra interrelació lingüística {D:2.1/3.1.2.p}. Sense aquest acord clar i català, les importants accions que cal emprendre en molts ineludibles camps (llengua laboral, canvi dels usos interpersonals, etc.) es quedaran sense legitimitat i podran ser impugnades fàcilment {D:2.1/D:3.1.3.e}.

2. El segon apartat és el dedicat més explícitament a la regulació de l'oficialitat lingüística. (És per això, doncs, que crec que el primer encara queda més fred i poc útil {D:2.1}.) Aquí la crítica més important per fer és la reproducció de la qualificació del castellà com a “llengua oficial a tot l'Estat espanyol” que ja és present en l'actual Estatut, que accepta acríticament la interpretació més expansiva de les possibles del mot *Estat* quan apareix en l'article 3.1 de la Constitució {D:1.3.m/D:2.2/D:3.1.2.a}. Com alguns juristes catalans ja han denunciat, la interpretació que deriva d'aquest article una oficialitat “automàtica” i necessària del castellà per a totes les comunitats autònomes i altres institucions públiques oficials no és pas l'única, com el Tribunal Constitucional va sostenir en la sentència de 28-7-1981 {D:1.3.e/D:3.2.2.d}. Una interpretació que entengués *Estat* com “només el conjunt de les institucions generals o centrals i llurs òrgans perifèrics” (vg. J.R. Solé, *25 anys de la Constitució*, LSC-Llengua, societat i comunicació 2, www.ub.edu/cusc), permetria que, com ocorre a d'altres països, com el Canadà i Suïssa, les comunitats autònomes —i més les de “nacionalitat”— poguessin autoregular-se lingüísticament a partir de les seves situacions sociolingüístiques particulars, i establir els principis lingüístics que internament consensuessin {D:1.3.e/D:1.3.m/D:2.2/D:3.2.2.d}. Repetir aquesta interpretació en el futur Estatut és tancar la porta a una evolució de la interpretació constitucional i continuar legitimant els usos abusius del castellà a Catalunya, és a dir, aquells que té no pas per la presència de la població d'aquest origen sinó pel fet de la interpretació constitucional esmentada {D:2.2/D:3.1.3.e/D:3.2.1.e}. Estem davant d'una oportunitat històrica, la situació sociolingüística no és pas la més òptima per al català, i cal, doncs, que puguem tenir un nou Estatut fet amb rigor i amb resultats eficaços {D:2.1/D:2.2/D:3.1.2.p/D:3.2.1.e}.

Fitxa

Autor: Albert Bastardas, «catedràtic de Lingüística general i director del Centre Universitat de Sociolingüística i Comunicació (CUSC) de la Universitat de Barcelona»

Títol: «Societat, llengua i Estatut»

Secció: «Diàleg»

Diari: *Avui*

Data: 1 de juny de 2005

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics i grups responsables de la redacció de l'Estatut.

{A}

Objectes de deslegitimació: la proposta d'Estatut que hi ha damunt la taula.

{D/L}

{1}

{1.2.i} La Constitució espanyola es presenta com a autoritat per definir el marc d'actuació de l'Estatut.

{1.3.e} Els juristes catalans actuen com a experts a l'hora de legitimar l'opció de reinterpretar el concepte d'estat que apareix a la Constitució. / Solé actua com a expert per legitimar la interpretació a la qual dona suport.

{1.3.m} Canadà i Suïssa apareixen com a models a seguir perquè ja interpreten un concepte d'estat com el que l'autor dona suport.

{2}

{2.1/2.2} En aquest article, ens trobem amb moltes abstraccions que es veuen intensificades per avaluacions. En qualsevol cas, en molts casos fan referència als mateixos elements: a la consideració que l'estat sociolingüístic del català és «de fràgil equilibri», a la «necessitat absoluta» de reformar l'Estatut i a la crítica de la proposta que hi ha damunt la taula, per no aprofitar l'«oportunitat» que suposa i redactar un text estatuari que, d'una banda, cau en la «formalitat» i no comporta una regulació «cívica» i, de l'altra, manté els usos «abusius» de Castella.

{3}

{3.1.2.p} L'autor incideix en el potencial de l'Estatut com el mitjà per canviar els hàbits lingüístics de les persones que viuen a Catalunya i revertir, així, la realitat sociolingüística desfavorable per al català. La proposta que hi ha damunt la taula, però, es desacredita per no aprofitar el potencial que suposa.

{3.1.1.a} L'Estatut es deslegitima per no satisfer l'objectiu d'assegurar un futur mínimament digne per a la llengua nacional i pròpia dels catalans.

{3.1.3.e} El fet de no tractar el català com a llengua preferent de comunicació a Catalunya fa que la defensa de l'ús del català en molts camps no tingui bases legals. / A més, la interpretació d'estat que manté l'Estatut comporta el manteniment dels usos abusius de Castella sobre Catalunya.

{3.1.3.r} Els resultats del redactat estatutari coetani són avaluats negativament d'acord amb les crítiques que exposa en l'article.

{3.2.2.d} El paper que ell atribueix a l'Estatut, però que no té, és el que es defineix a la Constitució. / Mentre que la descripció d'estat que incorpora l'Estatut el desacredita.

{3.2.1.e} El nou Estatut es defensa per l'explicació de la realitat sociolingüística.

{P}

Àmbit de referència català / Principi democràtic que recau sobre una sobirania catalana / Principi territorial / Principi identitari

Comentari

L'autor defensa un Estatut més ambiciós que la proposta que es plantejava en aquell moment. Es tracta d'un discurs de defensa del català davant de l'evolució sociolingüística, però també de l'administració estatal. La defensa del català es justifica per la seva condició de llengua pròpia, lligada al territori segons un principi de territorialitat que es basa en un principi identitari de la llengua en clau cívica.

D'una banda, Bastardas aposta perquè el text estatutari també reguli l'ús del català en l'àmbit de les relacions socials, i no només en l'institucional. Això suposa un paper més intervencionista de l'administració, a qui recau la responsabilitat de vetllar per la salut del català (fragilitat lingüística) davant d'una situació desigual davant del castellà. D'altra banda, critica la reproducció de la interpretació expansiva d'estat que l'Estatut del 79 (com a model negatiu) accepta de la Constitució. L'autor proposa una reinterpretació del concepte, que es legitima per experts i altres autoritats personals, que permeti una autoregulació lingüística. En altres paraules, justifica el reclam d'un major autogovern lingüístic que, en certa manera, també posaria les bases legals per aplicar la primera part de la petició sense problemes.

En qualsevol cas, respecta el marc legal espanyol, tot i que amb una reinterpretació necessària per tal d'evitar la imposició del castellà per la legitimació de l'aparell estatal. Sense fer-ho explícit, doncs, la solució esdevé no sotmetre's al nacionalisme lingüístic espanyol que imposa el castellà a tot el territori, segons el mateix principi territorial que comporta la seva defensa. En aquest sentit, Bastardas contraposa dues legitimitats lingüístiques i l'autoritat d'ambdues administracions per imposar-les.

4) GasullAvui_juny05

Fa poc, en una conferència a Manresa sobre l'etiquetatge de productes en català, un grup d'empresaris amb plena voluntat d'emprar-lo en llurs productes, manifestava la necessitat imperiosa d'una reglamentació que obligués totes les empreses a etiquetar en català. Entre d'altres factors, la pressió de les distribuïdores i llur funcionament feien imprescindible que el català fos obligatori per llei, per tal que sigui una llengua d'ús normal en l'etiquetatge {A/L:1.1.c/L:1.2.p/L:3.2.1.e}^v {D:1.1.c/D:1.3.e/D:3.2.1.e}.¹¹

Aquest sentiment és ben patent en moltes empreses catalanes, per les quals, sens dubte, aquesta obligació representaria un avantatge competitiu substancial respecte a les empreses foranes poc implantades al país o no avesades al funcionament i coneixement lingüístic de la realitat social {L:1.1.c/L:3.1.3.e}^v {D:1.1.c/D:3.1.3.e}.^{vi}

Per altra banda, les grans multinacionals, si s'escaigués l'obligació, ja han mostrat la seva predisposició a acatar-la; així s'hi mostrava plenament disposat un alt directiu de Nestlé, per exemple, en un conegut programa de ràdio. Per descomptat el consumidor català cada cop més n'és un aferrissat avalador {L:1.3.e/L:1.1.c}^v {D:1.3.e/D:1.1.c}.^{vi} Recentment, ja poden consultar-se per Internet els treballs de la ponència redactora del nou estatut de Catalunya en primera lectora. Hi són escrits els diversos articles, i, si és el cas, les al·legacions de cada grup parlamentari sobre l'article corresponent {A}.^{vi}

En el capítol de drets i deures lingüístics, article 16, s'esmenta: «Totes les persones tenen dret a ésser ateses oralment i per escrit en la llengua oficial que elegeixin en la seva condició d'usuaris o consumidors de béns, productes i serveis. Les entitats i empreses amb domicili social a Catalunya i els establiments oberts al públic dins el seu territori queden subjectes al deure de disponibilitat lingüística en els termes establerts per la llei. També tenen el dret que les dades que figuren en l'etiquetatge, en l'embalatge i en les institucions d'ús dels productes fabricats i distribuïts a Catalunya constin almenys en llengua catalana.»

Per descomptat, els dos primers punts no aporten res de nou a la legislació vigent {D:3.1.2.p}.^{vi} Però el punt en què volíem incidir és el darrer, el que fa referència a l'etiquetatge, on el redactat actual deixa en una situació de clara indefensió els ciutadans de Catalunya {D:2.2/D:3.1.3.e}.^{vi} A diferència de l'anterior punt, que parla del deure de les empreses, només s'esmenta el dret dels ciutadans, que no aporta cap novetat respecte de la llei 3/1993, del 27 de març, de l'estatut del consumidor (article 26), aprovada fa més de 12 anys, on aquest dret ja és previst, i on en la mateixa llei es dona el termini d'un any (1994) per desenvolupar les mesures per aplicar aquest dret; cosa que 12 anys després encara no s'ha desenvolupat {D:1.1.t/D:1.3.m/D:3.1.2.p}.^{vi} Però és que, fins i tot, encara significa un retrocés respecte d'altres legislacions ja que restringeix el dret dels usuaris només per als productes fabricats a Catalunya, fet absolutament contraproductiu per als consumidors catalans i per a les empreses amb voluntat d'introducció del català en llurs productes {a/D:2.2/D:3.1.3.e}.^{vi}

En aquest sentit, pot generar un greuge comparatiu que perjudicaria les empreses del país. Ens podríem trobar amb la situació paradoxal, per exemple, que una gran distribuïdora multinacional ideològicament reticent a la nostra llengua deixés de comprar productes fabricats a Catalunya per no etiquetar-los en català en la seva marca blanca {D:4.1.2}.^{vi} Curiosament, però, en el redactat d'aquest escrit no hi ha cap esmena ni apunt de cap dels partits polítics. Ni ERC, CiU, ICV-EA, PSC-CpC o PP mostren cap desacord amb aquesta situació clara de discriminació del consumidor català {a/D:1.1.c/D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.1.3.e}.^{vi} Cal que l'Estatut prevegi el deure de les empreses d'etiquetar totes les informacions bàsiques en català de tots els productes distribuïts a Catalunya, es fabriquin on es fabriquin {A}^v {D:3.1.1.a}.^{vi}

Aquesta és només una de les mancances pel que fa a la llengua del nou projecte d'Estatut que evidentment cal que sigui esmenat. El nostre idioma no ha d'ésser menystingut i cal mesurar i atendre les conseqüències per tal de no hipotecar el futur de la nostra llengua, tant en els propers anys com molt més enllà {D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.2.a/D:3.1.3.e}.^{vi}

Fitxa

Autor: Bernat Gasull «Plataforma per la Llengua»

Títol: «La proposta d'Estatut i l'etiquetatge en català»

Destacat: «Ens podríem trobar amb la situació paradoxal que una gran distribuïdora multinacional ideològicament reticent a la nostra llengua deixés de comprar productes fabricats a Catalunya per no etiquetar-los en català en la seva marca blanca»

Secció: «Tribuna»

Diari: *Avui*

Data: 10 de juny de 2005

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics.

{A}

Objectes de legitimació: l'obligació d'etiquetar en català tots els productes distribuïts a Catalunya.

Objectes de deslegitimació: la proposta d'Estatut

{D/L}

{1}

{1.1.c} L'autor posa de manifest un consens entre diferents actors (empresaris catalans, grans empreses multinacionals i ciutadans) davant de la proposta d'establiment del deure d'etiquetar en català que suposa una legitimitat per conformitat. / Considera que tots els partits polítics estan conformes amb la proposta de l'Estatut respecte d'aquest tema, atès que no hi han fet cap esmena.

{1.1.t} L'Estatut es deslegitima per no suposar un avanç respecte de les lleis prèvies, que, d'altra banda, no es van aplicar. Una trajectòria passiva s'atribueix en aquest àmbit.

{1.3.e} El grup d'empresaris reunits a Manresa o l'alt directiu de la Nestlé representen autoritats com a experts, pel seu paper en l'activitat econòmica, que legitimen la proposta per estar-hi d'acord.

{2}

{2.2} L'autor considera una «discriminació» del «consumidor català» els efectes de la proposta estatutària. / Les crítiques sobre l'etiquetatge es tradueixen com a «mancances», perquè els agents encarregats de la redacció de l'Estatut «menysten» la llengua.

{2.3} Gasull atribueix a la redacció de l'Estatut la capacitat d'«hipotecar el nostre futur». Això crea un àmbit referencial de crisi econòmica.

{3}

{3.1.2.a} Segons l'autor, no han fet ús d'esmenes en capítols que hi haurien de ser: els mitjans es critiquen pels agents, que menystindrien la llengua.

{3.1.2.p} Posa en qüestió el potencial dels primers dos punts de l'article perquè no aporten res de nou a la legislació vigent. Al seu torn, desacredita el potencial de la Llei per no haver-se fet efectiva després de 12 anys de ser aprovada.

{3.1.1} Deslegitima la proposta d'Estatut per no establir l'obligació d'etiquetar en català tots els productes distribuïts a Catalunya.

{3.1.3.e} Transmet l'establiment de l'obligació d'etiquetar en català com un avantatge per a les empreses catalanes respecte de les foranes. / Per tant, no incloure aquesta obligació a l'Estatut s'interpreta com un perjudici per a les empreses. També per als ciutadans: el ciutadà català es percep com un consumidor discriminat a qui se li hipoteca el futur.

{3.2.1.e} Considera la pressió de les distribuïdores un dels motius pel qual és necessari legislar l'obligació d'etiquetar en català.

{4}

{4.1.2} Gasull utilitza com un conte de l'advertiment l'exemple d'una gran distribuïdora multinacional que deixa de comprar productes fabricats a Catalunya per no haver-los d'etiquetar en català.

{P}

Àmbit de referència català. Principi intervencionista / Principi democràtic que recau sobre una sobirania catalana. / Utilitarisme lingüístic que es lliga, però, a un principi territorial. / Principi territorial

Comentari

En aquest article es reclama que l'Estatut obligui totes les empreses que distribueixen productes a Catalunya a etiquetar-los en català. En aquest àmbit, l'Estatut es vol més restrictiu, que en aquest cas implica una política més intervencionista.

En certa manera, la llengua es legitima per interessos empresarials i, per tant, la crítica comporta cert utilitarisme econòmic. Això fa que les autoritats siguin empresaris i alts càrrecs, i els afectats apareguin, no només com a empreses, sinó també com a consumidors (en aquest cas passius). De fet, el destacat de l'article reproduïx un fragment sobre aquesta qüestió.

Tanmateix, aquesta petició es justifica, sobretot, per la defensa de les empreses que manifesten la voluntat d'etiquetar en aquesta llengua i del ciutadà català. És a dir, no es defensa el català en si, sinó el col·lectiu afectat per no establir aquesta obligatorietat. Això suposa que aquest col·lectiu té uns drets lingüístics vulnerats. Per tant, la defensa d'un «ús normal en l'etiquetatge» del català passa per la defensa d'un principi democràtic que defensa els drets d'una sobirania, en aquest cas, catalana.

Aquest col·lectiu, que es lliga al territori (es parla dels greuges per a les «empreses del país» i dels «ciutadans de Catalunya»), se suposa catalanoparlant. Això implica un principi territorial, segons el qual el català es lliga al territori administratiu. L'autor es dirigeix a un lector concret, d'acord amb la línia del diari en què es publica, que combrega amb el seu pensament. Ell mateix s'inclou en el col·lectiu afectat quan fa ús de possessius per referir-se al català («la nostra llengua»).

5) ArgelaguetAvui_juny05

Cada dia que passa es fa més evident que la redacció del nou Estatut va de mal borràs {A/D:2.2}. El ritme lent dels treballs no és una mostra de rigor de la ponència encarregada de fer el primer text —tal com es pot comprovar llegint-lo amb unes mínimes nocions de dret constitucional espanyol— sinó més aviat és l'evidència que els partits mantenen posicions massa allunyades i difícilment conciliables, llevat que acabin diluint les seves pròpies ideologies fins a fer-les irreconeixibles. Hauria de ser impossible aprovar un nou Estatut que, a la vegada sigui un avenç respecte l'Estatut actual, que esgoti el marc constitucional espanyol sense desbordar-lo, i que el puguin aprovar el PSC, CiU i ERC a Barcelona i el PSOE a Madrid {D:1.1.c/D:1.3.e/D:2.2/D:3.1.3.r/D:3.2.1.e}. Tot això alhora ni pot ser ni serà. Tothom sap que s'hauria d'aturar el procés de reforma, en un moment o altre. Però ningú no gosa fer-ho per no assumir-ne el cost immediat {D:1.1.c/D:3.2.1.p/D:3.2.1.e}.

En tot cas, s'ha demostrat que aquest nou Estatut és una aposta política massa arriscada {D:2.1}. A la vegada s'evidencia que les reticències del president Pujol d'anar per aquest camí tenien una justificació patriòtica molt més sòlida del que deien —i diuen, encara— els seus adversaris polítics. En efecte, CiU va arribar al govern de la Generalitat d'una manera inesperada per a molts i amb la voluntat d'aplicar a fons un Estatut de mínims que havia imposat el corró de la majoria política catalana d'aleshores, la dels partits amb més connexions més o menys fortes amb forces espanyoles. Malgrat ser l'Estatut del 79 clarament insatisfactori per al nacionalisme català, va ser realitat perquè precisament va ser avalat per aquest. Com a prova, només cal veure com va anar el referèndum corresponent: qui el va votar i on es va votar {D:4.1.1}.

Amb tot, CiU i ERC, des de 1980, ja en volien la reforma. CiU, assumint posicions governamentals, va fer un bany de realisme, tal vegada excessiu, i va aparcar aquesta proposta. La reforma de l'Estatut només és possible si hi ha 2/3 de diputats del Parlament a favor i si compta amb el suport d'una majoria absoluta al Congrés de Diputats. Aquestes dues condicions no s'han donat en 23 anys: ni el PSC volia reformar-lo, ni ERC tenia —ni encara té— els escons necessaris perquè no ha aconseguit fer a l'esquerra la mateixa feina que ha fet CiU del centre cap a la dreta, ni el PSOE volia canviar res. Per tant, plantejar la reforma de l'Estatut era pura retòrica i servia per a desgastar CiU i, darrerament, el PP. Així doncs, només hi havia dues alternatives: la que passava per la política, tan criticada ahir com enyorada avui, del peix al cove o fer un acte de sobirania {D:1.1.t/D:1.1.c/D:2.2/D:3.2.1.e/3.2.2.e/D:4.1.1}.

Unes determinades circumstàncies casuals han fet que, sobre el paper, una bona reforma estatutària fos factible. Fins i tot podria ser realitat si els més favorables a la reforma juguessin bé les seves cartes. Però no sembla ben bé el cas, atès el que estan acordant {D:2.1/D:3.1.3.r/D:4.1.1}.

Fitxa

Autor: Jordi Argelaguet i Argemí

Títol: «El nou Estatut i el català»

Destacat: «El primer text de la reforma de l'Estatut conté principis que signifiquen un “retrocés respecte de la llei de política lingüística” pel que fa als drets dels catalanoparlants»

Secció: «El rasclet»

Diari: *Avui*

Data: 29 de juny de 2005

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics que intenten reformar l'Estatut.

{A}

Objectes de deslegitimació: la proposta d'Estatut coetània a l'article.

{D/L}

{1}

{1.1.c} L'autor considera que hi ha una incapacitat de consens entre els partits implicats en la redacció del nou Estatut i, per tant, es deslegitima en termes de conformitat. / Afirmar que «tothom sap que s'hauria d'aturar el procés de reforma», perquè no hi ha la capacitat d'aconterar tothom.

{1.1.t} La falta d'acord existent en les trajectòries polítiques dels partits desacrediten la possibilitat d'acord en un Estatut com el que preveuen els polítics més nacionalistes.

{1.3.e} El seu punt de vista es legitima perquè és allò que hauria vist qualsevol persona amb coneixements mínims de dret.

{2}

{2.1/2.2} Avaluacions i abstraccions deslegitimen l'Estatut, que es caracteritza com «una aposta política massa arriscada» que no es considera «factible». Per això conclou que plantejar la reforma estatutària era, doncs, «pura retòrica». / A banda d'això, el mateix redactat es contraposa amb un senyal de «rigor» i es diu que «l'Estatut va de mal borràs».

{3}

{3.1.3.r} Argelaguet i Argemí desacredita una reforma estatutària ambiciosa pels resultats que sembla aportar.

{3.2.1.e/3.2.2.e} No explica el ritme lent del redactat de l'Estatut pel rigor, sinó per la incapacitat d'entesa entre els implicats en la redacció del nou Estatut. / Que no s'aturin els treballs de redacció de l'Estatut només ho atribueix al fet que ningú no vol assumir els costos immediats del que això

suposa. / El fracàs que preduïu per a l'Estatut respondria a la incapacitat d'acord en el Parlament, segons les normes d'aprovació que exposa.

{3.2.1.p} Preveu que els treballs de l'Estatut s'aturaran.

{4}

{4.1.1} L'Estatut del 79 no només suposa un model, sinó també un conte moral que es referma al llarg de l'article: Pujol va aconseguir aprovar l'Estatut precisament per no ser massa ambiciós.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Legitimitat de l'estat de dret

Comentari

L'autor basteix un discurs crític amb la reforma estatutària per no poder aprovar les pretensions nacionalistes que alguns partits fan recaure sobre l'Estatut. Preveu que si és ambiciós en qüestions nacionalistes, no pot ser aprovat per tots els partits que tenen representació en el Parlament. L'Estatut del 79 no és tant un model per construir un nou Estatut poc ambiciós, sinó un conte moral que demostra com l'èxit de l'anterior només s'explica pel fet de ser realista amb les diferències ideològiques entre partits i no ser pretensions en aquests termes.

Argelaguet i Argemí descriu una realitat poc favorable pel nacionalisme, el qual no rep suport suficient en l'àmbit polític. En aquest sentit, no només se situa en el marc sociopolític espanyol, sinó també en el marc administratiu. Tanmateix, empatitza amb els partits nacionalistes perquè avalua l'èxit o el fracàs de la reforma només per la possibilitat d'aprovar un Estatut de caire nacionalista. Tant és així que, per demostrar la direcció que pren l'Estatut, agafa la qüestió lingüística d'exemple.

La llengua no apareix en el cos de l'article, però és el tema principal del fragment destacat. El tractament del català en el nou Estatut es considera un retrocés respecte de la Llei de política lingüística. Aquest fragment és també un conte moral que valora negativament els efectes del nou Estatut. És difícil pensar que la llengua és un tema escollit arbitràriament. Com hem vist, la llengua és un element clau en la concepció de la nació catalana i, per tant, un tema sensible pels partits nacionalistes.

Argelaguet i Argemí es dirigeix i intenta commoure un lector que combrega amb les idees nacionalistes i el pretén desil·lusionar respecte de l'Estatut. La seva tesi és que una reforma estatutària que s'emmarca en un sistema politicoadministratiu espanyol no pot ser catalanista.

6) TubauElMd_set05

Diego el Cigala, secándose una lágrima negra y acosado por el periodista inmisericorde, confiesa que eso del Estatut le suena a chino {A/D:1.2.p/D:2.2}. Desde Shangai, Juan Marsé ya había advertido que ese invento se lo sacaban de la manga los políticos nacionalistas (o sea: más o menos todos los representados en el Parlament) para desviar la atención ciudadana de las cosas que importaban {a/D:1.1.c/D:1.2.p/D:2.1/D:2.2/D:3.1.1.a}, como sin ir más lejos el hundimiento del Carmelo —él nunca dice Carmel— y el 3% de la mordida convergente que en un raptó de lucidez imprevisible el señor Maragall tuvo la osadía de pasarle por los morros al señor Mas para después envainársela y pactar con él la congelación de la única patata caliente apetitosa aparecida en Cataluña desde que se autogobierna {D:1.1.t/D:1.2.p/D:2.2/D:2.3.n}.

Maragall y todos los demás siguen fingiendo, inasequibles al desaliento, que la bromita del Estatut es un asunto merecedor de ser tomado en serio {D: 1.2.p/D:2.1/D:2.2}. ¿Qué importa que el Consell Consultiu de la Generalitat considere inconstitucionales un montón de artículos del prolijo proyecto de Estatut {D:1.3.e/D:2.1}? ¿Qué importa que, aunque ese texto delirante sorteara el trámite de la cámara regional donde gran parte de los presuntos representantes del ente colectivo que mi compañero Javier Ortiz llama pomposamente “un pueblo que tiene conciencia de serlo” parecen haber aparcado no se sabe dónde sus últimos restos de sensatez, se estrellaría como un plan Ibarretxe cualquiera contra el muro parlamentario del Estado {D:1.2.p/D:2.1/D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.3.r}?

No sólo no se dan por vencidos, sino que el PSC lanza una campaña destinada a movilizar a la ciudadanía en favor del Estatut: 200 vallas publicitarias en Barcelona y 500 pancartas repartidas por toda Cataluña: “Guanyem l’Estatut, ara” {D:2.2/D:3.1.2.a}. “Guanyem” se refiere a ellos, claro, porque lo que es la ciudadanía, según las encuestas, pasa muy sensatamente de este asunto {D:1.1.c/D:1.2.e}. Pero quieren motivarla, dice Montilla, natural de Córdoba y en su día gran esperanza blanca de los catalanes de lengua propia castellana, que constituyen la mayoría natural de esta tierra. “Queremos que el Onze de Setembre sea un clamor”, añade el hoy ministro español y primer secretario general de los socialistas catalanes {D:1.1.c/D:1.2.p/D:1.3.m}. Un clamor en la voz de la flamenca catalana bolerista Mayte Martín, que ha osado anunciar que cantaría en castellano. Lo cual indigna sobremanera a señores llamados Jordi Aznar. Mandan cartas al diario Avui diciendo que cómo se les ocurre invitar a Mayte Martín, habiendo como hay tantos grupos y cantautores que cantan en catalán y siendo la Diada un acto que reivindica “que el català sigui a Catalunya el que el castellà és a Castella”. Como el mal ya no hay quien lo pare, el señor Aznar propone que en cuanto Martín empiece a cantar, “tothom cridi: Prou imposició del castellà!”. Ese sería el clamor si el Estatut que se está cociendo llegara a aprobarse, no lo quiera el dios de los ateos. No hablo por hablar: lean

ese texto y comprobarán que darle el visto bueno significaría legalizar la Cataluña del señor Aznar. Don Jordi, por supuesto {D:1.3.m/D:2.3.n/D:3.1.3.e}.

Fitxa

Autor: Ivan Tubau

Títol: «El Estatut, la Diada, Mayte Martín y el señor Aznar»

Secció: «Bulevar»

Diari: *El Mundo*

Data: 06 de setembre de 2005

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: polítics catalans, particularment Montilla, i ciutadans com Jordi Aznar.

{A}

Objectes de deslegitimació: la reforma estatutària.

{D/L}

{1}

{1.1.c} Tot i que els polítics nacionalistes es presenten com una majoria al Parlament, no gaudeix de l'entusiasme de la ciutadania i l'Estatut es deslegitima per conformitat. / En part, perquè considera que la majoria és castellanoparlant i no pot veure's reflectida en l'acció política de José Montilla.

{1.1.t} Més que un model de comportament, el cas del Carmel o del 3% de CiU es transmeten com a precedents que exemplifiquen la trajectòria política catalana.

{1.2.p} Diego el Cigala i Juan Marsé apareixen com a autoritats personals per desacreditar l'Estatut. / Javier Ortiz, com a autoritat personal de l'antinacionalisme català. / Mas, Maragall i Montilla, com a autoritats personals negatives. La seva participació en la reforma estatutària la desacredita.

{1.2.i} La Constitució funciona com a autoritat impersonal que desacredita l'Estatut per no entrar dins dels paràmetres que fixa. / Són «las encuestas» les que confirmen que la ciutadania no té interès en l'Estatut.

{1.3.e} Se cita el Consell Consultiu de la Generalitat, com a experts, per justificar que molts dels articles de l'Estatut són inconstitucionals.

{1.3.m} Montilla, a més, esdevé un model de comportament negatiu, perquè, essent de Còrdova, no defensa els interessos que l'autor atribueix als castellanoparlants. / L'actitud que Jordi Aznar demostra a la carta al director esdevé un model de comportament negatiu.

{2}

{2.1} Desacredita els polítics catalans que tenen representació en el Parlament per ser «nacionalistas». / No considera seriós el tema de l'Estatut, sinó inconstitucional i un «*texto delirante*».

{2.2} En el mateix sentit que les avaluacions, hi apareixen moltes abstraccions negatives entorn de l'Estatut, que incideixen en la falsa rellevància que els polítics catalans li atorguen, i sobre els polítics catalans, que, en termes generals, desacrediten la seva aptitud i interès. / L'autor apel·la al Parlament com a «cámara regional» i no autonòmica, per les connotacions antinacionalistes que comporta, i que es refermen amb la cita d'Ortiz sobre el «poble» de Catalunya.

{2.3.n} Equipara l'acció política entorn de l'Estatut a la que es va dur a terme pel cas del Carmel i del 3% de CiU, pels objectius que té, i amb el Pla Ibarretxe, pels resultats que preveu que tindrà. / Quan Tubau afirma que aprovar l'Estatut significaria aprovar «la Catalunya del señor Aznar», s'al·ludeix a José María Aznar. Després especifica que es tracta de Jordi Aznar, però això suposa una comparació negativa de l'autor de la carta al director, que es relaciona, com a mínim, amb tendències polítiques nacionalistes, a diferència de la trajectòria de José María Aznar.

{3}

{3.1.1.a} Tubau presenta l'Estatut com una acció que, així com els casos del Carmel i del 3% de CiU, pretén desviar l'atenció ciutadana.

{3.1.2.a} Especifica els mitjans de la campanya del PSC a favor de l'Estatut (la quantitat de panells publicitaris, etc.) per posar de manifest que s'hi destinen una gran quantitat de recursos (que, tenint en compte les autoritats per conformitat, no s'utilitzen d'acord amb els interessos de la ciutadania).

{3.1.3.r} El resultat de l'Estatut és nul, perquè considera que no prosperarà.

{3.1.3.e} L'autor pren d'exemple la carta al director de Jordi Aznar com a model del comportament i d'actitud que es generalitzaria amb l'aprovació de l'Estatut.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de l'hegemonia de l'estat de dret: amb la defensa de l'*statu quo* / Principi democràtic / Principi naturalista (lingüístic o no).

Comentari

Tubau exposa un discurs contrari a l'Estatut per tal de defensar l'*statu quo*. La proposta estatutària es considera irrellevant i fruit de l'afany nacionalista. Així, titlla la gran majoria de formacions polítiques que tenen representació al Parlament. No obstant això, fent ús d'un discurs esbiaixat, obvia que, si tenen representació, és fruit d'una votació

democràtica. Potser és per això que fa explícit que la ciutadania no té gens d'interès en la reforma. El nacionalisme té, segons l'autor, interessos polítics il·legítims que no responen al principi democràtic: cita Marsé per atribuir l'Estatut l'objectiu de desviar l'atenció ciutadana.

Desmunta el discurs nacionalista a través de la cita de José Ortiz amb la qual satiritza la percepció de la ciutadania de Catalunya com un «un pueblo que tiene conciencia de serlo», tan pròpia del nacionalisme. Així mateix, minimitza la importància del Parlament com una «cambra regional». L'ús de l'adjectiu «regional» també remet al debat nacionalista, en què la 'regió' no només es contraposa a la 'nació', sinó que també es troba per sota de l' 'autonomia'.

Finalment, contraposa l'actitud de José Montilla amb el fet de ser cordovès i, en últim terme, amb els castellanoparlants, que conformen una majoria a Catalunya (remetent de nou al principi democràtic vulnerat). Els interessos que defensa xoquen amb la seva condició natural com a no català. En definitiva, i per defecte, com a espanyol. Això implica un naturalisme, que lliga la llengua a la identitat dels parlants. En canvi, s'escandalitza quan Jordi Aznar, en una carta al director, considera, segons el mateix principi, que les actuacions de l'Onze de setembre haurien de ser en català.

7) SimóAvui_set05

Més de vuitanta entitats, per ara, presenten un manifest titulat *Treballeu per un Estatut digne*, en el qual fan constar dues prèvies: que els representants polítics catalans estan realment oberts a l'opinió ciutadana, i que intenten aconseguir un consens imprescindible perquè el nou Estatut sigui viable {L:3.1.3.r}.^{vii} Aquests ciutadans, de diverses procedències, posen sobre la taula cinc punts que creuen imprescindibles {L:1.1.c}:^{vii} en primer lloc, el reconeixement que Catalunya és una nació, i que l'Estatut només seria una eina per aconseguir l'autodeterminació; en segon lloc, el reconeixement dels Països Catalans com una unitat lingüística i cultural, i que els ciutadans han de tenir el dret i el deure de conèixer el català; en tercer lloc, que sigui l'eina per construir un país socialment avançat, respectuós amb el medi ambient, que respecti el dret a la diferència, etc., i que, per a això, calen competències exclusives en: cultura, esports i lleure, educació, immigració, ordenació territorial, treball, justícia, obres públiques i transports, mitjans informàtics i comunicació, polítiques de gènere i medi ambient; en quart lloc, una Agència Tributària pròpia; i en cinquè lloc que la Generalitat tingui competències per establir relacions internacionals, començant per la Unió Europea, i, per això, cal que Catalunya sigui circumscripció europea i que participi en els consells europeus {A,a/L:2.2}.^{vii}

Si algú vol sumar-s'hi, vol participar-hi o vol dialogar o discutir aquestes propostes, pot adreçar-se a estatutdigne@gmail.com {L:2.2}.^{vii}

Que hi hagi iniciatives ciutadanes, en l'elaboració d'un text tan important, com és l'Estatut, és senyal de bona salut cívica i d'una societat participativa i democràtica {L:2.2}.^{vii} Ara bé: els cinc punts que reclamen, tenen possibilitats de reeixir? Crec que la majoria, no {D:3.1.3.r}.^{viii} I no perquè no siguin factibles, sinó perquè el Parlament espanyol i el seu govern no estan disposats a cedir sobirania a Catalunya {a/D:3.2.2.e}.^{viii} S'escuden, per frenar-ho, en el text constitucional, una estratègia que ja fa vergonya, de tan reiterativa. La pregunta no és què diu o què no diu la Constitució, sinó si és just i si és factible {D:2.1/D:3.1.2.u}.^{viii} Just, no en tinc cap dubte, i, amb la mà al cor, ¿el concert econòmic basc ha fet algun mal a Espanya? Perquè no es reclama gairebé res que no tingui ja el País Basc {L:1.3.m/L:2.1}.^{vii} Aquestes són les qüestions i no pesar paraules amb balances finíssimes {D:2.3.n/D:3.1.2.a}.^{viii}

Fitxa

Autor: Isabel-Clara Simó

Títol: «Estatut Digne»

Secció: «De fil de vint»

Diari: *Avui*

Data: 15 de setembre de 2005

Síntesi

{a}

Objectes de legitimació: els ciutadans que han firmat el manifest *Treballem per un Estatut digne*.

Objectes de deslegitimació: el govern espanyol respecte de les peticions de l'Estatut.

{A}

Objectes de legitimació: la presentació del manifest *Treballem per un Estatut digne*, amb la proposta d'Estatut que proposen.

Objectes de deslegitimació: la posició del govern respecte a les peticions de l'Estatut.

{D/L}

{1}

{1.1.c} Simó legitima l'Estatut que proposa el manifest perquè rep el suport d'un grup de diferents procedències que encarnaria l'opinió ciutadana.

{1.3.m} El concert econòmic basc actua de model per demostrar que aquesta proposta és factible quant al finançament.

{2}

{2.1} Avalua l'ús que fa el govern de la Constitució com a vergonyós. / Mentre que el que reclama la iniciativa és «just i factible».

{2.2} El fet que exposi l'adreça de correu electrònic i expressi la possibilitat que tothom s'hi pot «sumar» insisteix en el fet que és un grup obert a l'opinió ciutadana. La iniciativa, de fet, es considera «senyal de bona salut cívica i d'una societat participativa i democràtica». / Justifica els reclams que s'exposen al manifest amb diverses estratègies morals. Per exemple, un dels objectius està plegat d'abstraccions positives: «construir un país socialment avançat, respectuós amb el medi ambient, que respecti el dret a la diferència, etc.»

{2.3.n} L'acció política del govern es desacredita perquè pesen paraules «amb balances finíssimes», una comparació que denota una justícia sistemàtica, però moralment poc reflexiva.

{3}

{3.1.2.a} Desacredita l'acció política del govern per la manera d'actuar, que la defineix com pesar paraules «amb balances finíssimes».

{3.1.2.u} Considera que l'ús que fa el govern de la Constitució per no aprovar un Estatut d'aquestes característiques és vergonyós.

{3.1.3.r} Legítima el reclam de consens a la prèvia per poder aprovar l'Estatut. En canvi, la incapacitat de complir l'Estatut que proposa aquesta iniciativa desacredita el govern.

{3.2.2.e} El motiu pel qual el govern no acceptarà un Estatut com el que proposa la iniciativa és, segons l'autora, que no vol cedir sobirania a Catalunya.

{P}

Àmbit de referència català. Principi democràtic que recau sobre la sobirania catalana. / Principi identitari.

Comentari

Simó aposta per un Estatut que acompleixi les expectatives d'un manifest que respon a aspiracions nacionalistes. L'autora legitima un Estatut més ambiciós en aquests termes per ser fruit d'un reclam ciutadà. Tenint en compte el nom que pren el document (*Treballem per un Estatut digne*), els resultats de l'Estatut només poden ser dignes si es tenen en compte els punts reclamats pel col·lectiu de signants. Tot i que s'afegeix una adreça de correu electrònic per demostrar que està obert a qualsevol proposta, es tracta d'un manifest de caràcter catalanista. Per tant, quan apel·la al principi democràtic, ho fa des d'una presa de posició determinada. El poble encarna la nació en la lògica nacionalista, context en què la conformitat de la ciutadania és més important.

La llengua apareix en el segon punt del manifest, prova de la importància que li assignen. El reclam és l'establiment no només del dret, sinó també del deure de conèixer el català, així com el reconeixement dels Països Catalans com una unitat lingüística i cultural. Així doncs, el català es veu com un element identitari important per a un territori explícit que, d'altra banda, va més enllà de Catalunya. L'ús del concepte Països Catalans parteix d'una història que agermanaria els territoris per qüestions identitàries.

Aquesta proposta també es legitima moralment en el darrer paràgraf, quan s'afirma que és una proposta justa i factible. Que sigui considerada justa comporta, de nou, un marc ideològic concret que respon als paràmetres del nacionalisme. Que sigui factible es contradiu amb els resultats que en preveu a la realitat. La responsabilitat recau sobre el govern espanyol, que es percep com a adversari de la sobirania catalana. Així doncs, s'estableix una oposició entre dos àmbits referencials: el català i l'espanyol. En qualsevol cas, només es justifiquen explícitament les aspiracions financeres, que es comparen amb el concert econòmic basc, existent i, per tant, factible.

8) GómezElMd_oct05

Yo no soy filólogo ni lingüista, sino solamente un ciudadano español que se dedica al Derecho y que en su tarea diaria se esfuerza en manejar, lo mejor que puede, la herramienta de la lengua {D:1.3.e/D:1.3.m}.^{ix} Quizá ésta sea la razón, o, mejor, una de las razones, por la cual la propuesta que Esquerra Republicana (ERC) ha presentado en el Congreso pidiendo que el catalán, el gallego y el euskera sean declaradas lenguas oficiales en toda España (EL MUNDO, 21.09.05) me ha dejado atónito {D:1.3.m/D:2.2}.^{ix} La iniciativa no se aleja, en este particular, del proyecto de nuevo Estatuto de Cataluña {D:2.3.n},^{ix} pero, por si fuera poco, ERC reclama que las emisoras de radio y televisión, públicas y privadas, con una concesión en todo el territorio español, emitan al menos la mitad de su programación en las lenguas oficiales distintas al castellano {D:1.3.m/D:2.2}.^{ix}

Una noticia así, de entrada, puede tomarse a título de broma de mal gusto, pero si la cosa la consideramos en serio, entonces resulta todavía peor, pues te das cuenta de que la llamada cuestión lingüística no reside en hablar una u otra lengua, sino que responde al deseo de dinamitar un concepto, el de Nación española, que para mí no puede someterse a la incertidumbre ni al equívoco {A/D:2.2/D:3.1.1.a}.^{ix}

Hace unos meses trataba de argumentar, desde esta misma tribuna y como de pasada, que la idea de una España dividida en naciones es un modelo teórico que está a mucha distancia de nuestro actual sistema constitucional {D:1.2.i}.^{ix} Desde entonces a acá, el problema, en contra de lo que suponía, no se ha revenido, sino avinagrado, lo que quiere decir que con el aire ha empeorado {D:2.1}.^{ix} Pido licencia para insistir sobre aquel breve comentario. En España sólo hay una Nación que es la española, patria común e indivisible de todos los españoles. Así lo proclama el artículo 2 de la Constitución. El precepto también señala que España se forma de nacionalidades y regiones, pero no que sea una nación de naciones ni que nuestro Estado español sea plurinacional {D:1.2.i/D:3.2.2.d}.^{ix} Es evidente, pues, que la fiebre nacionalista que en este tiempo contemplamos tiene difícil justificación {D:2.2}.^{ix} Como Pedro J. Ramírez escribía en su Carta del Director del domingo 2 de octubre de 2005, «lo que se ha vivido en los últimos días en Cataluña sólo puede comprenderse en este clima de embriaguez colectiva que caracteriza la exaltación patriótica de unos mitos y unas metas largamente soñados por unos pocos» {D:1.1.c/D:1.2.p/D:2.2/D:3.2.1.e/D:3.2.2.d}.^{ix} Quisiera añadir que a mí —supongo que al igual que a muchos—, el nacionalismo radical, sea de derechas o de izquierdas, siempre me pareció absurdo e inoperante {D:1.1.c/D:1.3.e/D:2.1/D:2.2}.^{ix}

Desde el punto de vista de la diversidad, la historia ha hecho que España sea un país plurilingüe y, por tanto, que las lenguas castellana, catalana, gallega y vasca tengan su realidad y su derecho. Es más; aun cuando a primera vista pueda resultar paradójico, para mí tengo que uno de los grandes patrocinadores del catalán —también del gallego y del vasco— en el siglo pasado fue el general Franco con su pretensión de que todos los

españoles hablásemos «la lengua del Imperio» o «en cristiano». La historia se rige por la ley de la acción y la reacción y Franco cometió el grave error, que no rectificó durante cuarenta años, de pensar que las lenguas periféricas de España no eran tan españolas como el español o el castellano, actitud a todas luces impolítica que tal vez fuera el germen de la irritante situación en la que estamos y tanto nos confunde {D:1.1.t/D:1.2.p/D:2.2/D:3.2.1.e}.^{ix}

Dicho lo cual, creo que nadie o casi nadie puede negar que el español o castellano — las dos cosas valen, aunque, por motivos que no son del caso, los redactores de la Constitución optaron por la fórmula del “castellano” para designar el idioma oficial {D:3.2.2.d}—^{ix} es la lengua común de todos los españoles: incluso diría que la lengua franca de todos los hispanohablantes {D:1.1.c/D:3.1.2.u}.^{ix} Distinto es que el castellano —lengua noble e ilustre donde las haya— no sea tratado como se merece, lo cual puede que suceda porque a menudo nos olvidamos que más importante que ser la lengua del Boletín Oficial del Estado, es el ser —o haber sido— el instrumento de trabajo de los castellanos Cervantes y Quevedo, de los vascos Unamuno y Baroja, de los gallegos Rosalía de Castro, Valle Inclán y Cela, de los catalanes Boscán, Verdaguer y Eugenio D’Ors, de los valencianos Azorín y Gabriel Miró, del murciano Jaime Campmany, del guatemalteco Miguel Angel Asturias, del colombiano García Márquez, del cubano Cabrera Infante, del peruano Mario Vargas Llosa y, así, hasta completar una larga lista {D:1.2.p/D:2.2/D:3.1.2.p}.^{ix}

Hace diez años, Pedro Laín Entralgo nos advirtió que el bilingüismo en Cataluña sería «simétrico» cuando los catalanohablantes originarios, o sea, aquellos catalanes cuya primera lengua es el catalán, sintiera y emplearan su lengua como «más suya», pero «también fuera suya» la lengua castellana; y, complementariamente, cuando los castellanoahablantes radicados en Cataluña sintieran y emplearan la lengua castellana como «más suya», pero «también fuera suya» la lengua catalana {D:1.2.p/D:3.2.2.d}.^{ix} Conozco personalmente a muchos catalanes bilingües y la mayoría de ellos me dicen que una sociedad bilingüe de verdad es aquella en la que cuando alguien inicia una conversación, uno de los dos tiene las mismas probabilidades de ser contestado en igual idioma {D:1.1.c/D:3.2.1.d}.^{ix}

En buena ley, nadie puede negar a nadie el derecho a expresarse en su lengua originaria, esa joya que los dioses regalan al hombre para que jamás pueda sentirse solitario y para vivir en paz y concordia {L:2.2/L:2.3.p/L:3.1.1.a}.^{ix} Sin embargo, más frecuente es la evidencia contraria, aquella que con demasiada torpeza desea convertir a las lenguas en armas de luchas políticas {D:2.3.n/D:3.1.2.u}.^{ix} Lo expresa magistralmente Irene Lozano en su obra *Lenguas en Guerra* —un trabajo tan meritorio como recomendable con el que ha ganado el XXII Premio España de Ensayo—, cuando critica la utilización política de la lengua y considera que construir una tesis nacionalista sobre las diferencias lingüísticas es un error que deja en el olvido su función como instrumento

para el conocimiento y la comunicación. «Lo que hay en España son lenguas Hermanas», afirma {D:1.1.t/D:1.2.p/D:1.3.e/D:2.1/D:2.2/D:3.1.2.u}.^{ix}

La noble lengua de fray Luis de León y de Antonio Machado puede y debe vivir en paz perfecta con las otras lenguas que, sin ser el español, son también españolas {D:1.2.p/D:2.1}.^{ix} Ahora bien, dirigirse a alguien en una lengua que no tiene por qué conocer, puede dar pie a que los extremeños respondan en castúo, los asturianos en bable o los murcianos en panocho {D:2.2/D:3.1.3.e}.^{ix} De lo que se trata es de que todos nos entendamos y no de vocear a todos que no nos entienden {D:3.1.1.d}.^{ix}

Para mí lo procedente es cumplir lo que ordena la Constitución respecto al uso de las lenguas españolas y dejar de lado las falsas tesis bajo las que subyace la mala idea, cuando no la búsqueda de clientela política {D:1.3.e/D:2.1.i/D:2.1/D:3.1.1.e}.^{ix} Nuestra Ley de leyes es lo suficientemente clara y sólida como para evitar que la proposición de ERC y la regulación que la lengua catalana contiene el proyecto de Estatuto de Cataluña prosperen {D:1.2.i/D:3.2.2.p}.^{ix} «El castellano es la lengua española oficial del Estado. Todos los españoles tienen el deber de conocerla y el derecho a usarla. Las demás lenguas españolas serán también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con el artículo 3.1 y 3.2 del texto constitucional, respecto al cual el Tribunal Constitucional —sentencia 82/1986, de 22 de junio— y el Tribunal Supremo —sentencia 28.05.85— han declarado que “la lengua oficial de España es el castellano», que «sólo del castellano se establece constitucionalmente un derecho y un deber individualizado de conocimiento», y que, sin embargo, «no se exige el mismo deber, ni expresa ni tácitamente, respecto a las demás modalidades lingüísticas de España» {D:1.2.i}.^{ix}

A esta inteligente previsión constitucional de dar legitimidad y cooficialidad a las lenguas particulares se está respondiendo con propuestas torpes e inconstitucionales {A/D:2.1}.^x Por eso, no me extrañaría nada que el paso siguiente fuera una ley de defensa del catalán, al estilo de la que en 1994 auspició en Francia su ministro de Cultura, Jacques Toubon, en la que se sancione con multa, sin descartar la pena de prisión, a quienes no emitan en catalán su «mensajes escritos, hablados o audiovisuales en lugar público o medio de transporte común» {D:1.3.m/D:3.1.3.e}.^x

Todas las lenguas son hermosas, aunque, claro está, unas más que otras. Me proclamo admirador de todas, sin hacer excepciones. No digamos de todas las españolas, es decir, del español o castellano, del catalán, del gallego y del vasco, pues todas sirven para vivir y para sobrevivir e incluso para malvivir {L:2.1/L:2.2/L:3.1.2.u}.^{ix} Pero como sentencia el profesor José María Blecua, «al final, el español es sólo uno: el que nos une al mundo, el que domina la vida, el amor, la muerte y las pequeñas cosas.» {D:1.2.p/D:1.3.e/D:3.1.2.u}.^{ix}

Si con el viejo Horacio, pensamos que en todo hay una medida —«est modus in rebus», siempre es bueno tener a mano una vara que mida los centímetros de la estupidez. En política, hacer propuestas demenciales es tropiezo que suele pagarse a muy caro precio. No digamos, el grito —al que hago oídos sordos— de «¡por mis narices!», pues de eso

tenemos todos. Dicho de otra manera: aquí, o somos sensatos o estamos perdidos. Y el que tenga dudas, que relea la historia de España, este pueblo que siempre estuvo muy por encima de sus gobernantes {D:2.1/D:2.2/D:3.1.3.e/D:4.1.2}.^{ix} Afortunadamente, el español de España —ahora me refiero al adjetivo— tiene una naturaleza que lo preserva, defiende e inmuniza contra todos los gérmenes, incluidos los despropósitos de los nacionalismos insoportables {D:2.1/D:2.2/L:3.1.3.e}.^{ix}

Fitxa

Autor: Javier Gómez de Liaño, «abogado y magistrado excedente»

Títol: «La España de Babel»

Destacat: «En cuestión de lenguas, de lo que se trata es de que nos entendamos y no de vocear a todos que no nos entienden»

Secció: «Tribuna Libre»

Diari: *El Mundo*

Data: 12 d'octubre de 2005

Síntesi

{a}

Objectes de legitimació: els espanyols.

Objectes de deslegitimació: els polítics nacionalistes i els que no els fan front de manera prou contundent.

{A}

Objectes de legitimació: l'ús de diferents llengües al territori.

Objectes de deslegitimació: la qüestió lingüística, entesa com a propostes polítiques nacionalistes.

{L/D}

{1}

{1.1.c} En diverses ocasions, l'autor legitima el seu punt de vista per una conformitat general o bé tot apel·lant el lector o bé mitjançant supòsits. Això és així tant per justificar el rol del castellà, com la seva aversió contra el catalanisme, etc. / La seva perspectiva sobre la realitat bilingüe de Catalunya es veu legitimada pels seus coneguts catalans, de qui en pren el punt de vista.

{1.1.t} La trajectòria històrica és la que justifica que Espanya sigui plurilingüe. De fet, atribueix al franquisme l'apoderament dels nacionalismes reivindicatius. / Per poder legitimar el seu punt de vista a través de l'obra d'Irene Lozano, l'ha de legitimar explicitant la trajectòria de la seva obra: «que ha ganado el XXII Premio España de Ensayo».

{1.2.p} Cita Pedro J. Ramírez per atribuir la qüestió lingüística als interessos de pocs nacionalistes. / Atribueix a Franco l'apoderament dels nacionalismes reivindicatius, per tal de desacreditar-los. / Coneguts autors de la literatura d'Espanya, però també de territori hispanoparlant, conformen autoritats personals que demostren la importància de la llengua. Utilitza aquest recurs en dues ocasions. / Pedro Laín Entralgo és l'autoritat de qui pren la definició del que és el bilingüisme. / Irene Lozano esdevé una autoritat personal que legitima la seva afirmació entorn de l'ús de la llengua com armes polítiques. / José M. Blecaua esdevé una autoritat per

defensar el castellà com a llengua comuna. {1.2.i} La Constitució legitima una concepció de la Nació espanyola que no està dividida en nacions.

{1.3.e} Explicita que es dedica al Dret i, per tant, n'és un expert. Així té més pes quan deslegitima que no se segueixi la Constitució: «Para mí lo precedente es cumplir lo que ordena la Constitución respecto al uso de las lenguas españolas». / Irene Lozano és un autoritat personal, però ho és per la seva condició com a experta en la matèria. Així ho fa constar, no només quan cita l'obra, sinó quan la posiciona correctament: «*Lenguas en Guerra* —un trabajo tan meritorio como recomendable con el que ha ganado el XXII Premio España de Ensayo». / El fet d'explicitar que José María Blecua és «profesor» comporta considerar-lo un expert.

{1.3.m} Les propostes d'ERC entorn del català conformen models de comportament no desitjables. / La llei Toubon representa un model per a les polítiques lingüístiques nacionalistes a què s'obre la porta si no s'hi respon de manera contundent.

{2}

{2.1/2.2} Gómez de Liaño desacredita la qüestió lingüística en diverses ocasions al llarg de l'article amb avaluacions i abstraccions que recauen o bé sobre la proposta d'ERC, que es transmet escandalosa, o a les polítiques lingüístiques en general, vistes com a accions socials dels nacionalistes («demenciales»), que només es poden entendre per estats poc lúcids (per «fiebre nacionalista» o «embriaguez colectiva»). Per altra banda, ataca les respostes que es donen a aquesta qüestió: les titlla de «torpes» o pròpies de «la estupidez». / Per poder legitimar el seu punt de vista a través de l'obra d'Irene Lozano, primer la legitima positivament. / A través d'Irene Lozano, qualifica les llengües espanyoles com a llengües germanes, i ell les considera totes llengües espanyoles. Es distancia de les representacions del castellà com a «lengua del Imperio» o «en cristiano», pròpies del franquisme, citant-les entre cometes i considera un error el fet de considerar el català, el basc o el gallec com a llengües menys espanyoles. En aquest sentit, atribueix abstraccions positives entorn de la llengua materna, l'objectiu de les quals les contraposa a la intenció dels nacionalistes. Considera el català com «una lengua que no tiene por qué conocer» la resta de ciutadans del territori espanyol. Mentrestant, fa palès que el castellà no és tractat com es mereixeria. / Davant aquest tipus de proposta, els espanyols tenen, «afortunadamente», «una naturaleza que lo preserva, defiende e inmuniza contra todos los gérmenes, incluidos los despropósitos de los nacionalismos insuportables».

{2.3.n} La proposta d'ERC de declarar el català, el basc i el gallec idiomes oficials, juntament amb el castellà, es compara amb el que proposa el nou

Estatut en qüestió lingüística. / L'autor considera que les polítiques nacionalistes utilitzen la llengua com a «armas de luchas políticas».

{2.3.p} Gómez de Liaño considera la llengua «esa joya que los dioses regalan al hombre».

{3}

{3.1.1.a} Atribueix a la qüestió lingüística l'objectiu de «dinamitar un concepto, el de Nación española». / El seu relat exposa que Déu donà llengua materna a l'home «para que jamás pueda sentirse solitario y para vivir en paz y concordia».

{3.1.1.d} L'objectiu de les polítiques lingüístiques nacionalistes no es veu lícit: «De lo que se trata es de que todos nos entendamos y no de vocear a todos que no nos entienden». Tot i que utilitza una forma no personal, al·ludeix a aquestes polítiques. Fa ús d'una forma desagentitzada, perquè l'expressa com quelcom que considera obvi. / Així mateix, formula la frase següent, que també les deslegitima per l'objectiu que s'atribueix a les polítiques com les d'ERC: «bajo las que subyace la mala idea, cuando no la búsqueda de clientela política.»

{3.1.2.p} Legitima la importància de la llengua castellana més que per ser la llengua de l'administració, per ser llengua de cultura: la llengua utilitzada per grans autors a les seves obres literàries.

{3.1.2.u} La importància del castellà es justifica pel seu paper com a llengua franca entre tots els espanyols i, fins i tot, entre tots els hispanoparlants. Idea que es completa amb la cita final de José María Bleca. / Desacredita les polítiques nacionalistes per l'ús que fan de les llengües com a «armas de luchas políticas», tesi que reforça mencionant l'obra d'Irene Lozano.

{3.1.3.e} Deslegitima les polítiques lingüístiques nacionalistes pels efectes, perquè «suele pagarse a muy caro precio». Per exemple, «puede dar pie a que los extremeños respondan en castúo, los asturianos en bable o los murcianos en panocho». Aquests exemples no són escollits en va, sinó que són varietats lingüístiques que no gaudeixen del mateix reconeixement que el català, el basc i el gallec, les llengües de què parla ERC, i això suposa un marc lingüístic hipotètic més caòtic. D'aquests efectes corresponsabilitza les respostes poc contundents que reben. No obstant això, els espanyols, que són descrits amb una naturalesa a prova del nacionalisme, no en resulten afectats.

{3.2.1.d} Defineix què és el bilingüisme d'acord amb l'experiència dels seus coneguts catalans.

{3.2.1.e} A partir de la cita de Pedro J. Ramírez, la qüestió lingüística no té raó de ser per un «clima de embriaguez colectiva». / L'error de Franco,

de considerar el català, el basc i el gallec com a llengües menys espanyoles que el castellà, explica l'apoderament dels nacionalismes reivindicatius.

{3.2.2.d} La Constitució defineix la nació espanyola com una «patria común e indivisible de todos los espanyoles». Que «se forma de nacionalidades y regiones, pero no que sea una nación de naciones ni que nuestro Estado español sea plurinacional». / Segons Pedro J. Ramírez, el «clima de embriaguez colectiva» es «caracteriza la exaltación patriótica de unos mitos y unes metas largamente soñados por unos pocos». / A través de Pedro Laín Entralgo també es defineix què és el bilingüisme.

{3.2.2.e} Quan l'autor de l'article parla de la llengua castellana, posa de manifest que tant es pot parlar de l'espanyol com del castellà: «las dos cosas valen, aunque, por motivos que no son del caso, los redactores de la Constitución optaron por la fórmula del “castellano” para designar el idioma oficial». Amb això demostra que hi ha explicacions per les quals s'optà per designar-lo 'castellà', però no les explicita. Això remet al debat que discuteix la idoneïtat de parlar d' 'espanyol'.

{3.2.2.p} Preveu que ni l'Estatut ni la proposta d'ERC no tenen possibilitats de prosperar.

{4}

{4.1.2} La història d'Espanya esdevé, sense explicitar-la, un conte de l'advertència.

{P}

Àmbit de referència espanyol. / Principi de legitimitat de l'estat de dret (s'escuda en el marc legal espanyol, concretament, en la Constitució) per mantenir l'*statu quo*. / Utilitarisme lingüístic, que veu el castellà com a llengua franca i, per tant, de comunicació. / Principi de prestigi que estableix el castellà com a llengua de cultura. / Principi territorial/ Principi identitari.

Comentari

Gómez de Liaño construeix un discurs de defensa del castellà a partir de la deslegitimació de les polítiques lingüístiques que comprometen l'*statu quo* lingüístic. Concretament, el qual veu amenaçat davant de les propostes que fan els partits polítics que considera nacionalistes. L'escandalitzen i les considera «injustificables», tret que no s'expliquin per un estat poc lúcid dels agents que les proposen. Això demostra la incapacitat d'assumir un àmbit referencial que no sigui l'establert per l'estat de dret. L'autor, que es presenta com un home de Dret i, per tant expert en el tema, s'escuda en la Constitució en diferents moments. L'àmbit de referència que comporta el marc legal és l'espanyol.

L'autor intenta distanciar-se del nacionalisme. Per oposició, s'abstreu que el seu punt de partida és sensat i allunyat d'ideologies. Manifesta estimar totes les llengües, aporta valor a la llengua materna i afirma estar a favor del plurilingüisme de l'estat i del

bilingüisme. Això sí, el bilingüisme es limita a zones on es parla una llengua que no és la castellana, d'acord amb un principi territorial. D'altra banda, atribueix al franquisme l'apoderament dels nacionalismes reivindicatius. La història d'Espanya esdevé un conte de l'advertència per als nacionalismes. Així doncs, indirectament s'atribueixen polítiques totalitàries a les posicions contràries, mentre que ell en pren distància. Alhora, els assigna un marc bèl·lic, en què les llengües són utilitzades com a «armas».

El castellà no només es legitima pel marc legal que marca l'administració (la legitimitat de l'estat de dret), sinó també per la seva utilitat com a llengua comuna de tots els espanyols i llengua franca amb els parlants de molts altres indrets, segons un principi utilitarista. A més, s'afanya a evidenciar el prestigi del castellà a través de l'enumeració de tants autors literaris que l'han tingut com a eina. En últim terme, la llengua es lliga completament a la nació, quan acusa aquestes propostes de voler «dinamitarla». D'una banda, això suposa que la llengua defineix la nació espanyola, segons un principi identitari. De l'altra, igual com Tubau (6), associa intencions il·lícites amagades amb el nacionalisme.

L'autor apel·la el lector constantment per buscar el seu acord. En realitat, escriu per un públic afí al seu plantejament i amb qui comparteix —i provoca— la preocupació, no només davant d'aquestes propostes lingüístiques, sinó també davant de les respostes que s'hi donen.

9) SchwartzLaVgd_oct05

Presento un árbol de decisión, típico de juegos estratégicos, galardonada este año nuevamente con el premio Nobel de Economía: 1) el proyecto de Estatut de Catalunya es aprobado por las Cortes Generales manteniendo el término de nación y enmendando solo de forma cosmética lo remitido por el Parlament. En ese caso, o bien 1.a) se rompen los socialistas en tres, PSC, PSOE de Zapatero, y PSOE de Felipe González y cae el Gobierno; o bien 1.b) los socialistas no se rompen y pierden las próximas elecciones generales; y en todo caso 1.c) los españoles, destrozada la obra de la transición y puesta en peligro la monarquía, estarán a la greña hasta llegar a odiarse; 2) los políticos catalanes de todas clases y clubs se avienen a encauzar el Estatut dentro de la Constitución, pero entonces quedarían los ciudadanos del Principado sometidos a una norma fundamental socialmente intervencionista y fiscalmente imprudente, de la que tendrían tiempo de arrepentirse sin ya poder ponerle remedio {A,a/D:1.2.i/D:2.1/D:2.2/D:3.1.3.e}.

Siento la tentación de decir que si los catalanes, los araneses, los vascos, los gallegos, los ibicencos, los cartageneros y la etnia gitana se constituyen todos en cantones independientes, con su pan se lo coman y nos dejen en paz a quienes, bajo la Constitución española del 1978, mal que bien procuramos la libertad individual y la prosperidad comunal {D:1.2.i/D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.3.e}. Ocurre, sin embargo, que albergo sentimientos fraternales hacia los catalanes, por lo que no me gustaría dejarlos en manos de los políticos responsables de ese documento de 218 artículos, 11 disposiciones adicionales y 4 transitorias en el que la independencia nacional se potencia a costa de la individual {D:1.2.i/D:2.1/D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.2.1.d/D:3.2.1.e}. Además, considero que todo lo malo que les pase a los catalanes nos hace daño al resto de los españoles, dado que Catalunya, si sus políticos nacionalistas no la fastidian, es una de nuestras regiones/nacionalidades más hermosas, civilizadas, laboriosas productivas, y todo lo demás que yo podría añadir {D:2.1/D:3.1.3.e}.

La base de mi argumentación fluye de la lectura del proyecto de Estatut. Ruego encarecidamente a los ciudadanos de Catalunya que lean el proyecto de Estatut de cabo a rabo, para que entiendan lo que les han preparado sus representantes {D:1.2.i}. Ya la Constitución española, con sus 169 artículos, se entromete en materias que no corresponden a una carta fundamental, que son derechos humanos y del ciudadano y las normas procedimentales de las instituciones políticas. La Constitución de Estados Unidos, que ha durado algo más que todas las europeas, no comprende sino 7 artículos y 25 enmiendas. No vale decir, como en el caso del proyecto de Constitución europea, que no hace falta leerse el texto. En ambos se trata de instrumentos legislativos que se interfieren en todos los aspectos de la vida de los ciudadanos, con el fin de que mantengan la debida disciplina y respeto a la autoridad {D:1.3.m/D:3.1.2.p}.

En materia de lengua propia, la apariencia es de estricta neutralidad entre el catalán y el castellano. Pero las administraciones públicas, incluidos los jueces (y las juezas, como

nueces y nuezas) del Principado utilizarán el catalán, a menos que un pobre sujeto les pida, por favor que lo hagan en la otra lengua; pero... “el catalán debe utilizarse normalmente como lengua vehicular y de aprendizaje en la enseñanza universitaria y la no universitaria” (art. 35) {D:2.2/D:3.1.2.p}. La Constitución española no habla de cohesión social: es típico de un texto nacionalista el querer cohesionar. Tampoco habla de “conseguir la paridad real y efectiva entre hombres y mujeres en todas la[s] políticas públicas” (art. 41), ni de igualar la retribución de hombres y mujeres del país e intervenir legalmente en la remuneración de las personas (art. 42); el Estatut sí. No me acusen de sexista, es que creo que eso no es materia constitucional, porque, impuesto así, será contraproducente, como lo es el salario mínimo para los trabajadores {D:1.3.m/D:2.1/D:3.1.3.r}. El art. 45 crea “un espacio catalán de relaciones laborales”, impone “la responsabilidad social de la empresa” y se compromete a “proteger especialmente la economía productiva”.

Como muchos de mis lectores padecen la enfermedad del intervencionismo y de convertir todo en un derecho, me atreveré a preguntarles: ¿qué se incluye en la economía productiva? ¿Sólo las fábricas de hilaturas? ¿También la afectividad financiera? ¿y la especulación en bolsa o la creación de un patrimonio inmobiliario? No necesito explicarles lo que significa que la Generalitat “protegerá la autonomía institucional de las cajas de ahorros”, ni la regulación exclusiva de los horarios comerciales (art. 121), o de la producción y venta de libros (art. 127). Empresarios catalanes, ¡temblad! (o pedid subvenciones) {D:2.3.n/D:3.1.2.p/D:3.1.3.e}

A los periodistas les diré que “corresponde a los poderes públicos... garantizar el derecho a la información... veraz. ¿Cuánto durará *La Vanguardia* en castellano? {D:3.1.3.e/D:3.2.2.p}

Para que el público comulgue con esas ruedas de molino, los nacionalistas han utilizado dos artimañas: apelar al sentimiento patriótico y prometer más dinero para el gasto público {D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.2.a}. Es la típica actitud populista de quienes prefieren ser cabeza de ratón que cola de león {D:2.1/D:2.3.n}. Van frescos los catalanes si creen que los servicios públicos mejoran cuando se los inunda de dinero arrancado a una Administración estatal ella también enferma de prodigalidad {D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.1.3.r}. ¡Pobre Catalunya y pobre España! {D:2.2/D:3.1.3.e}

Fitxa

Autor: Pedro Schwartz

Títol: «¿Adiós España?»

Destacat: «Asoma la típica actitud populista de quienes prefieren ser cabeza de ratón que cola de león»

Diari: *La Vanguardia*

Data: 12 d'octubre de 2005

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els (polítics) catalans.

{A}

Objectes de deslegitimació: la proposta d'Estatut, fins i tot encara que respectés la Constitució.

{D/L}

{1}

{1.2.p} Schwartz utilitza la Monarquia com una autoritat personal.

{1.2.i} En l'article, la Constitució esdevé una autoritat impersonal sota la qual s'escuda l'autor en diverses ocasions per desacreditar la proposta estatutària. En qualsevol cas, veu l'Estatut com una autoritat impersonal, cosa que explica perquè li suposa un problema no estar-hi conforme.

{1.3.m} Utilitza la Constitució espanyola i la dels Estats Units com a model de carta fonamental.

{2}

{2.1} Schwartz titlla el text estatutari i la política que hi ha al darrere de nacionalista, intervencionista, populista i imprudent. / Tanmateix, té sentiments fraternals vers els catalans i Catalunya s'avalua positivament com «una de nuestras regiones/nacionalidades más hermosas, civilizadas, laboriosas productivas».

{2.2} En un parell d'ocasions, contraposa la intenció dels (polítics) catalans a «la libertad individual y la prosperidad comunal». Les seves accions es consideren «artimañas». Concedeix al text estatutari només l'aparença, de neutralitat. / L'autor preveu que si s'aprova l'Estatut els catalans se'n penediran.

{2.3} Equipara «los catalanes» a «los araneses, los vascos, los gallegos, los ibicencos, los cartagenos y la etnia gitana», com en l'article Gómez de Liaño (8), per mostrar un futur caòtic. / Considera que tenen la intenció de menjar-se el seu pa, en el sentit de ser egoistes i no compartir-lo [amb la resta d'espanyols]. / En dues ocasions recorre a expressions populars per

desemascarar els polítics catalans. / L'intervencionisme que atribueix a la seva acció política es compara amb una «enfermedad».

{3}

{3.1.2.a} Els polítics catalans es desacrediten més pels mitjans que pels objectius: per voler aconseguir la independència nacional a costa de la individual, per convèncer els catalans amb l'Estatut amb «artimañas» o prometre'ls diners que haurien d'arrancar de l'administració estatal.

{3.1.2.p} Sobretot desacredita l'Estatut pel seu potencial: capacitat d'interferir en la vida dels ciutadans i d'intervenir en diferents àmbits, com el lingüístic o el financer.

{3.2.1.e} La persistència de Schwartz amb la crítica de l'Estatut s'explica perquè té «sentimientos fraternales» pels catalans.

{3.2.1.d} Defineix l'Estatut en termes numèrics (el nombre de capítols, d'articles, etc.) per fer palès que les seves dimensions no són adequades.

{3.1.3.e} Tot i que en un primer moment legitima una hipotètica independència de diferents grups, perquè tindria com a conseqüència que els espanyols visquessin més tranquils, després desacredita l'Estatut pels seus efectes damunt de la resta dels espanyols, de les empreses catalanes o de la relació entre Catalunya i Espanya, sense explicitar-ho.

{3.1.3.r} Considera que l'Estatut serà contraproductiu i insinua que no obtindrà els resultats que pretenen («Van frescos los catalanes si creen que los servicios públicos mejoran cuando se los inunda de dinero arrancado a una Administración estatal ella también enferma de prodigalidad»).

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de l'hegemonia de l'estat de dret, que comporta la defensa de l'*statu quo*. / Principi liberal, en oposició de la política intervencionista que atribueix al text estatutari. / Principi democràtic, en defensa de la sobirania espanyola.

Comentari

L'article és un discurs contrari al text estatutari per la seva condició nacionalista. Els polítics catalans són percebuts, per defecte, com a nacionalistes. Però l'Estatut és desacreditat no només per mantenir el terme 'nació', sinó per presentar una naturalesa intervencionista. Fins i tot encara que els polítics accedissin a adaptar-lo a la Constitució, l'Estatut continuaria essent inacceptable per l'autor, que s'escandalitza d'acord amb un principi liberal. Com en l'article de Tubau (6) o de Gómez de Liaño (8), els objectius del nacionalisme no són lícits: en aquest cas, estaria al darrere de la redacció d'un Estatut intervencionista que comportaria la privació de llibertats i que seria, per tant, antidemocràtic.

L'autor sobretot incideix en el caràcter intervencionista perquè això li permet revelar al lector la importància de l'Estatut. A diferència de Gómez de Liaño (8), que el

minimitza, Schwartz el percep com una vertadera autoritat. Fins i tot utilitza la Constitució d'Espanya i la dels Estats Units com a model, i situa l'Estatut al mateix nivell. De fet, diu poder assumir la hipotètica independència de Catalunya, entre la d'altres territoris. D'aquesta manera, el potencial que ostenta l'Estatut es veu més factible i, per tant, més real.

En qualsevol cas, Schwartz afirma fraternitzar amb els catalans. A més, el potencial de l'Estatut el fa perillós també per als espanyols. No concreta gaire els efectes, però el principi que el legitima, en últim terme, és el democràtic. Que fraternitzi amb els catalans, només es pot entendre dins d'un àmbit referencial diferent del que havia traçat (diferent de la independència hipotètica): un marc en què Catalunya és Espanya i qualsevol cosa que ocorri als catalans, afecta els espanyols, perquè en són una part.

La qüestió lingüística apareix en aquest moment com a exemple de la política intervencionista. En aquest context, qualsevol política de discriminació negativa no pot avaluar-se positivament. Si els articles que considera redactats sota una aparent neutralitat ja suposen el perjudici del castellanoparlant, que ara haurà de sol·licitar que se li parli en castellà sense que això ocorri per defecte, la normalització del català a les universitats li suscita més recel. El castellà es percep com la llengua normal a tot el territori espanyol, per això l'autor s'escandalitza quan es qüestiona el seu dret a imposar-se com a llengua oficial. Parteix d'un principi de legitimitat de l'estat de dret que comporta la imposició del castellà. Això no només implica un principi territorial, sinó també un nacionalisme banal, en què el dret del castellà per damunt del català i per defecte es percep com quelcom natural. La legitimitat de la llengua castellana es contraposa amb la catalana, que només es pot justificar des del catalanisme.

Una secuencia de *Torrente 3* muestra al protagonista, que encarna Santiago Segura, despertándose en su cama y mascullando en catalán. Tras una primera frase en la que viene a decir algo así como *Collons, quina son que tinc!*, se despierta de golpe advirtiendo esa extraña transformación en el lenguaje. Cuando se incorpora, descubre un retrato de Jordi Pujol colgado en la pared y entonces su angustia se convierte en sudor frío, mientras sigue maldiciendo en lengua catalana a su pesar. Llegado a este punto, intenta buscar una camisa en el armario y se da cuenta de que en las perchas sólo hay camisetas, bufandas y gorras del Barça. Llamam a la puerta, y blanco como el papel de fumar por su abducción catalanista, abre y se encuentra a Buenafuente que le da los buenos días en el idioma de Espriu. El Segura director no quiere hacer sufrir más al Segura actor y de nuevo le despierta del catre: todo ha sido una pesadilla. Vuelve a expresarse en castellano cheli, a ser un policía facha, a vestir ropa hortera, a ser del Atlético y a rodearse de *freakies* {D:1.2.p/D:2.1/D:2.2/D:3.2.n/D:4.2.2.d}.

Santiago Segura, que es también el guionista de su serie de *Torrente*, ha querido subrayar que ser catalán empieza a ser percibido como el peor de los castigos divinos que le puede sobrevenir a un carca mesetario {A,a/D:1.2.p/D:2.3.n}. Lo único preocupante es que el clima que se está creando tras la aprobación del Estatut está haciendo crecer el número de ciudadanos que hoy preferirían una impotencia sobrevenida o una piedra en el riñón antes que les confundieran con catalanes {D:2.3.n/D:3.2.1.e}.

Pudiera pasar que, en este estado de cosas, los catalanes empezáramos a tener pesadillas del estilo de la que desquició a *Torrente*. Si el laboratorio de fórmulas magistrales del presidente del Gobierno tiene hasta ocho soluciones para no tener que definir a Catalunya como nación, pudiera ser que nos despertáramos de madrugada sin saber exactamente si somos una comunidad nacional, una nación dentro de una nación de naciones, una comunidad con entidad nacional, una comunidad con identidad nacional, una realidad nacional, una entidad nacional singular o cualquier otra cosa. E incluso pudiera ocurrir que al mirar a la pared descubriéramos una foto de Zapatero convertido en Groucho Marx como en los guiñoles del Canal+. Y que al buscar en el armario encontráramos que la camiseta del Barça ha perdido sus colores. Y que en la puerta apareciera Fernando Tejero y nos dijera que “aquí no hay quien viva”. A quien, por cierto, en los guiñoles también le colocan la cara de Zapatero. {D:1.2.p/D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.3.e/D:4.2.2.i}

Fitxa

Autor: Màrius Carol

Títol: «Pesadillas»

Diari: *La Vanguardia*

Data: 17 d'octubre de 2005

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: polítics que han enrarit l'ambient amb l'Estatut.

{A}

Objectes de deslegitimació: l'anticatalanisme.

{D/L}

{1}

{1.2.i/p} En les dues al·legories que utilitza, l'autor utilitza autoritats per representar les diferents identitats. Per a la catalana, pren de Segura, Pujol, el Barça i Buenafuente, i hi afegeix Espriu. Per a la castellana, les contraposa amb Zapatero, Tejero i Groucho Marx.

{2}

{2.1/2.2/2.3.n} Carol utilitza avaluacions, abstraccions i comparacions que expressen l'angoixa que suposa la identitat catalana per a un espanyol reaccionari. Ara bé, també atribueix a aquest espanyol tipus avaluacions com ara «*facha*», «*carca*».

{3}

{3.1.3.e} Desacredita algunes de les polítiques i discursos generats entorn de l'Estatut que podrien provocar la pèrdua de la identitat catalana.

{3.2.1.e} L'augment de l'anticatalanisme s'explica com a conseqüència de la política al voltant de l'Estatut.

{4}

{4.2.2.i} L'autor inverteix el guió de Segura per mostrar els efectes de les polítiques que es duen a terme amb l'Estatut.

{4.2.2.s} El guió de Segura esdevé una simbolització de l'anticatalanisme que té lloc a Espanya.

{P}

Àmbit de referència català. Principi democràtic que recau sobre la sobirania catalana. / Principi identitari lingüístic

Comentari

Carol redacta un article per defensar la identitat catalana. Pren l'al·legoria de Segura, que posa de manifest l'anticatalanisme propi d'espanyolistes *carques*, i adverteix que es generalitza amb les polítiques que es creen arran de l'Estatut. Quan les concreta, però, fan

referència a l'acceptació de la Nació catalana. En darrer terme, doncs, la manca de reconeixement de la Nació catalana per part dels polítics posa les bases perquè la identitat catalana provoqui recel.

L'últim estadi que preveu en aquest joc de causa-efecte és que els mateixos catalans no reconeixin la seva identitat. Tenint en compte el context, podríem pensar que apel·la a l'autoodi. Segons aquest discurs, la identitat dels catalans depèn de l'establiment de la Nació catalana. La seva negació la posa en perill davant d'una nació espanyola establerta.

En aquest cas, no és la llengua que es veu en una posició de debilitat (almenys no explícitament), sinó que és la mateixa identitat catalana la que s'hi troba. El català apareix simplement com a atribut de catalanitat, és a dir, com un element més de la identitat catalana, d'acord amb un principi identitari.

11) AmatLaVgd_oct05

Se están oyendo críticas que cuestionan el proyecto de Estatut por su excesivo intervencionismo en relación con la actividad empresarial {A,a/L:3.2.1.e}. Como a veces ocurre que una mentira repetida hasta la saciedad acaba convirtiéndose en verdad {D:2.2/D:3.1.3.e}, me he releído el Estatut para formarme una opinión sobre su nivel real de intervencionismo {D:1.2.i}.

En lo que respecta a los temas lingüísticos, el Estatut incluye que los consumidores tienen derecho a ser atendidos oralmente y por escrito en la lengua oficial que elijan, y que la Generalitat promoverá que el etiquetado figure al menos en catalán. Es posible que si esto se implementa de verdad muchas empresas incrementen sus costes, aunque en contrapartida mejorarán la calidad de su servicio y su imagen en Catalunya {D:3.1.3.e/D:2.2}. En definitiva, se trata de ser más locales en todo el mundo para atender mejor a todos los clientes {D:2.1/D:3.1.1.d}. Hoy la tecnología permite poder adaptarse mejor a las características de cada mercado sin perder competitividad {D:3.1.3.e}. Basta ir al supermercado para comprobar que muchas empresas etiquetan sus productos en múltiples lenguas. En otros países, como Suiza por ejemplo, tienen una larga experiencia en multilingüismo sin mayores problemas {D:1.3.m}. Una radioyente decía hace poco que había dejado de comprar un producto al ver que incluía información en catalán, además del castellano. La situación fue ridícula cuando un tertuliano le recordó que la lengua en cuestión era el portugués y que desde hacía años el producto iba etiquetado así {D:4.1.1}.

En el resto del redactado del Estatut no he sabido identificar aumentos destacables de intervencionismo. Lo que sí cambian son la titularidad de algunas competencias. No es que haya más intervencionismo, sino que el Estado puede perder alguna competencia o puede tener que compartirla con la Generalitat. Es decir, no habrá más intervención, sino que cambiará la titularidad de quien interviene. Esto afecta, por ejemplo, a la labor de inspección de las cajas, ya que el Estatut prevé que la Generalitat ha de colaborar en este tema con el Banco de España. También aumentará el papel de la Generalitat en temas tales como los puertos y los aeropuertos o la tramitación de los permisos de trabajo de los inmigrantes.

Pero hay temas de gran calado, como el del aeropuerto de Barcelona, o de los puertos de Barcelona y Tarragona en que la regulación final queda pendiente de lo que acuerde en el futuro una comisión bilateral Estado-Generalitat. Por tanto, dependerá de cómo evolucionen en el futuro las correlaciones de fuerzas de los partidos en el Parlament y en las Cortes {D:1.2.i/D:2.2/D:3.1.2.p}.

Lo que sí es evidente es que el Estatut incluye un nivel de concreción importante en los temas que regula. Sus redactores defienden que lo han hecho para evitar que posteriores leyes estatales reduzcan las competencias autonómicas conseguidas. Esto ya ha pasado anteriormente y sólo hay que recordar la Lofca o lo que pretendía la Loapa

{D:1.3.m/D:2.1/D:3.1.1.a}. El traspaso de competencias del Estado a la Generalitat no significa más intervencionismo a las empresas. Otra cosa es que alguien prefiera que Catalunya no aumente su nivel de autogobierno {D:3.1.2.p/D:3.2.1.e}. Pero entonces que no se apele a un inexistente incremento del intervencionismo. No confundir concreción con intervencionismo {D:3.1.2.d}.

Fitxa

Autor: Oriol Amat, «catedrático de Empresa de la Universitat Pompeu Fabra»

Títol: «Estatut de la concreción»

Destacat: «El traspaso de competencias a la Generalitat no supone un mayor intervencionismo»

Secció: «Tribuna»

Diari: *La Vanguardia*

Data: 29 d'octubre de 2005

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: qui deslegitima l'Estatut per ser intervencionista.

{A}

Objectes de deslegitimació: el discurs que titlla l'Estatut d'intervencionista.

{L/D}

{1}

{1.2.i} Amat utilitza el mateix Estatut com una autoritat impersonal en un discurs en què avalua allò que diu.

{1.3.m} Sobretot legitima el multilingüisme mitjançant els models que conformen els altres països, on el multilingüisme en l'etiquetatge ja té una trajectòria.

{2}

{2.1} Amat no avalua l'Estatut com a intervencionista, sinó com a concret.

{2.2} Considera fals el discurs contrari a l'Estatut. / El potencial de l'Estatut queda sotmès als acords pertinents, sobretot en els assumptes de més envergadura. De la qual cosa s'abstreu que l'Estatut és sensat i obert al diàleg.

{3}

{3.1.1.a} Legitima la concreció de l'Estatut per l'objectiu de blindar les competències de la Generalitat.

{3.1.2.a} Deslegitima qui critica l'Estatut pels mitjans: per confondre concreció amb intervencionisme.

{3.1.2.p} Desacredita el discurs contrari al text estatutari, perquè nega que l'Estatut tingui un potencial intervencionista. Afirma que, en tot cas, pot comportar un major autogovern.

{3.1.3.e} En matèria lingüística, es veu com l'oportunitat d'una atenció més personalitzada al client (català). Això, a més, no suposa efectes negatius, perquè la tecnologia permet adaptar-se als mercats sense perdre competitivitat.

{3.2.1.e} Segons l'autor, creure que l'Estatut és intervencionista només es pot explicar per haver-ho repetit una i una altra vegada. O, en tot cas, perquè els subjectes que ho sostenen no volen més autogovern per a Catalunya.

{4}

{4.1.1} L'exemple de la radiooient serveix per desacreditar per la ignorància que comporta el discurs que ataca l'Estatut i l'establiment del multilingüisme en l'etiquetatge.

{P}

Àmbit de referència català. Utilitarisme lingüístic / Principi territorial.

Comentari

Amat construeix un discurs de defensa de l'Estatut davant de les crítiques que el titllen d'intervencionista. A partir de la seva lectura, i amb l'Estatut com una autoritat impersonal, rebut aquest discurs que s'explica pel recel que provoca un major autogovern de Catalunya (i, per un nacionalisme espanyol que defensa l'*statu quo*).

En contrapartida, representa l'intervencionisme que es podria observar en matèria lingüística com una oportunitat per ser més local (dona per fet, doncs, que el lloc és catalanoparlant). Per tant, defensa la llengua d'acord amb un principi utilitarista que, a més, no presenta inconvenients. En qualsevol cas, parteix del supòsit que llengua i territori van dats de la mà. Com a mínim, s'hi entreveu, doncs, un principi territorial.

També legitima el multilingüisme en l'etiquetatge pels antecedents que conformen altres països i a Espanya mateix, amb l'etiquetatge en castellà i en portuguès. Desacredita les crítiques sota un marc que remet a la ignorància.

12) PorcelLaVgd_nov05

España pelagra? Bastante. Pero por causas externas a ella, pues el Estatut, la opa de Endesa u otras cuestiones interiores lo que pretenden es alterar el orden de los factores, no el producto en sí. En cambio, internacionalmente el país no consigue pesar lo suficiente, nuestro mejor negocio último es venderle aviones a Chávez y así seguir molestando a Estados Unidos, después de haberlos seguido a Iraq. Y en la UE España resbala contumaz: se queda sin esos cuantiosos fondos para el desarrollo, le desmochan soberanía, dan estadísticas sobre nuestro gran fracaso escolar, pretendemos enlodar los centros rectores europeos y a Durão Barroso con esa bazofia que trasiegan la caverna y la derecha... Pero Madrid de puertas afuera no entiende o está acomplejado, lo que le va es la *violencia doméstica* {D:1.1.t/D:2.1/D:2.3.n}.^{xi}

Y ahora le ha caído otro revés, el del castellano, que contaba en la Comunidad con 92 traductores, pero que en el 2006 descenderán a 67, como tienen el danés, el griego, el sueco, el italiano, el finlandés, el holandés y el portugués. Después, vienen con 60 el maltés, el lituano, etcétera. Y van en cabeza el alemán y el francés con 126. El inglés cuenta 122, pero en éste se redacta el 80 % del papeleo comunitario.

Pero lo gordo es que en Madrid culpan del retroceso al Gobierno por haber negociado que en Bruselas puedan usarse en escasa ocasiones las lenguas autonómicas españolas, y pagar su exigua traducción, millón y pico de euros. O sea, que mientras Bélgica o Gran Bretaña entraron en la UE explicando que poseen varios idiomas oficiales y España sólo declaró uno, ahora el modesto parche que el Gobierno ha puesto a su desaguizado es el culpable del retroceso del castellano. El cual, recuerda Bruselas, sólo hablan en Europa como primera lengua 30 millones de habitantes, con lo que... Madrid, en cambio, pretende defenderse apelando a la demografía sudamericana como si fuera de la UE, a la par que ni considera que el peso político, cultural y económico de, supongamos, Italia es superior al español en el conjunto, como que lo será más el de Polonia en su área que España en la suya, donde Francia es más fuerte y Marruecos y Portugal van a su aire {A,a/D:2.1/D:2.2/D:3.2.1.e}.^{xi}

Hablando de cultura, en Barcelona cunden las quejas y sarcasmos porque la intelectualidad española progre no defiende a Catalunya y el Estatut de los ataques recibidos. Pero no es así: muchos de ellos se suman a los ataques, y los que callan se debe a que la izquierda catalana les predicó que el nacionalismo se reducía al pujolismo localista, el cual al ser ahora adoptado por el tripartito lógicamente sigue suscitando el desprecio con que éste lo anatematizó {A,a/D:1.1.c/D:1.1.t/D:2.2/D:3.2.1.e}.^{xii}

Fitxa

Autor: Baltasar Porcel

Títol: «Peligros de España»

Diari: *La Vanguardia*

Data: 29 de novembre de 2005

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els espanyols que sostenen que Espanya està en perill a causa de les reivindicacions de les llengües autonòmiques. / Els catalans que es queixen que l'esquerra espanyola no els dona suport.

{A}

Objectes de deslegitimació: les crítiques de Madrid contra el govern per negociar que les llengües autonòmiques es puguin parlar en comptades ocasions a Brussel·les. / El discurs de Barcelona que tenen respecte de l'esquerra espanyola, per no defensar-los dels atacs que rep l'Estatut i Catalunya.

{L/D}

{1}

{1.1.t} La trajectòria dels esdeveniments polítics espanyols i la de la política catalana posen en entredit les crítiques vers les reivindicacions lingüístiques autonòmiques i la manca de suport, respectivament.

{2}

{2.1} Porcell titlla el govern de Madrid com a «acomplejado» per no actuar de portes enfora. / S'exclama davant del discurs que l'ataca per defensar que es puguin parlar les llengües autonòmiques a Brussel·les, qualificant-lo de «gordo».

{2.2} Malgrat desacreditar les crítiques, manifesta que Espanya «peligra». / Tradueix el discurs vers les comunitats com a «ataques», dels quals els intel·lectuals no «defienden», en un clar marc bèl·lic. / Qualifica d'«autonòmiques» les llengües de les comunitats i reproduïx l'expressió de «pujolismo localista» per desacreditar els discursos nacionalistes, motiu pel qual despertarien «desprecio».

{2.3} Equipara la política del govern en afers interns a la violència domèstica.

{3}

{3.2.1.e} La decadència espanyola, el perill de la nació, i la manca de suport dels catalans s'explica per diferents motius dels que al·leguen els discursos criticats.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret

Comentari

Porcell crea un discurs que pretén desarticlar l'enfrontament polític a Espanya per qüestions nacionalistes. Posa de manifest l'existència de dos bàndols que es confronten per qüestions nacionalistes. Acusar el primer de «violència domèstica» suposa una actitud bèl·lica vers les comunitats que manifesten diferències identitàries, i, quan les culpen del retrocés del castellà a la UE, ho considera un exemple. El segon el considera nacionalista per la proposta d'Estatut, ja que explica la falta de suport del text a una manca de coherència dels impulsors quan van atribuir el nacionalisme només al pujolisme.

En canvi, l'autor se'n distancia. D'una banda, desacredita les tesis que fan derivar l'ús i la rellevància del castellà, en aquest cas a la UE, del nombre de parlants mundialment i avalua negativament l'actitud de Madrid, la qual compara amb la «violència domèstica». De l'altra, reproduïx l'expressió «pujolismo localista» en sentit pejoratiu, tal com els seus adversaris polítics ho haurien utilitzat i fa ús de termes aparentment neutres com «las lenguas autonómicas españolas».

En qualsevol cas, parlar de «violència domèstica» suposa que ambdós bàndols habiten una mateixa llar, i de «lenguas autonómicas españolas» comporta un àmbit administratiu espanyol i el reconeixement de l'estat de dret. L'àmbit de referència és l'espanyol i la crítica de la conflictivitat correspon a una defensa de l'ordre establert.

La iniciativa de someter a un boicoteo a los cavas, acompañada de la elaboración de una lista de productos catalanes y establecimientos catalanes malditos, constituye un indicador del grado de irracionalidad que están alcanzando las reacciones sociales en torno al debate del nuevo Estatuto de Cataluña. Y como casi siempre ocurre en los escenarios de conflicto, la estupidez de unos provoca una reacción similar en la acera opuesta. A la sombra de un fotomontaje que reúne con la Cibeles al inevitable torero y al Valle de los Caídos, la recomendación es en este caso: “*¡No compris marques espanyoles!*”. “Que la prudencia no nos convierta en traidores”, advierten los promotores del engendro, como si ya estuviéramos en una situación de guerra larvada. Sigue una relación de productos marcados al parecer por el estigma de la españolidad, entre los cuales no faltan algunos de procedencia y capitales tan castizos como Carrefour, Président o el queso Caprice des Dieux {D:2.2/D:3.1.3.e}.^{xiii}

El episodio no debería pasar inadvertido. A finales de los ochenta existía ciertamente en Yugoslavia un serio conflicto político entre los componentes de la federación, pero nada hacía prever, salvo en Kosovo, la caza al hombre que pronto había de desencadenarse entre los miembros de unos y otros grupos étnicos. Por fortuna faltan entre nosotros los supuestos para semejante deriva hacia la violencia {D:3.1.3.e/D:4.1.2}.^{xiii} Además, las consignas de boicoteo de productos no son nuevas. Hace años que ETA lanzó la de no adquirir productos franceses, sin resultados sensibles, y prudentemente algunas marcas vascas han preferido cambiar de nombre de cara al mercado español. Son precedentes que apuntan al optimismo {D:3.1.3.r/D:4.1.2}.^{xiii} Sin embargo, en este caso, atizado por algunas instituciones y medios de comunicación, el odio empieza a estar presente, y tampoco faltan reacciones que pueden hacerlo más intenso en lugar de sofocarlo {A,a/D:2.3.n/D:3.1.2.a}.^{xiii} El mejor ejemplo viene dado por el expediente abierto de hecho contra la Cope desde el Consejo de lo Audiovisual dependiente de la Generalitat. Tanto en la cadena de la Iglesia como en las columnas de la prensa afín, los límites formales de una crítica democrática son con frecuencia vulnerados. Ahora bien, la respuesta nunca puede consistir en una u otra forma de censura institucional. Para eso están los tribunales {L:1.2.i/D:1.3.m/D:2.2/D:3.1.2.a}.^{xiii} Lo más preocupante es que un Gobierno como el actual, poco amigo de la transparencia informativa y muy dado a jugar con las filtraciones y la manipulación, se embarque en esa deriva autoritaria tratando de crear un Consejo de lo Audiovisual convertido en Junta de Censura {D:2.1/D:2.2/D:3.1.2.a}.^{xiii} Habría que responder desde los medios unánimemente con un “Chávez en España? No, gracias” {D:2.3n}.^{xiii}

La propia experiencia catalana, en especial con la aplicación de la Ley de Política Lingüística para temas tales como la rotulación de establecimientos en catalán y la exigencia de su uso, prueba que esa interferencia del sector público en las relaciones sociales desemboca en una restricción policial de la libertad

{D:1.3.m/D:2.2/D:3.1.3.e}.^{xiii} Eso sin mencionar el santo fin de excluir al castellano de la vida pública {D:2.2/D:3.1.1.a}.^{xiii} Desde que está el tripartito, las sanciones por incumplimiento de dicha ley suben en flecha: según *Avui*, que lo celebraba, sólo en los tres primeros meses de este año sanciones y multas superaron todas las de 2004 {D:3.1.3.r}.^{xiii} Pensemos en lo que puede suceder si la trama de disposiciones contenidas en el proyecto de Estatuto sobre la imposición del “idioma propio” se convierte en ley. Lo que había sido desde 1979 un progreso continuo y libre del catalán, en beneficio de todos, pasaría a configurar una nueva *llengua de l'imperi*. Algo pernicioso, y además innecesario {D:1.1.t/D:2.1/D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.3.e}.^{xiii}

La solución reside en restaurar el clima para un debate democrático, algo que en estos momentos nadie parece admitir. La espiral del odio puede así seguir creciendo, a pesar del considerable esfuerzo realizado por ministros y expertos del Gobierno para adecuar efectivamente el proyecto de Estatuto al espíritu y a la letra de la Constitución {D:1.1.c/D:1.2.i/D:1.2.p/D:2.2/D:3.1.2.p}.^{xiii} Eso siempre que Zapatero, siempre alérgico a las ideas claras, no opte por lo que viene siendo su norma y punto de debilidad en este tema, cediendo en cuestiones esenciales con tal de que sea alcanzado un acuerdo presentable al público {A,a/D:1.1.t/D:2.1/D:3.1.1.a}.^{xiv}

En fin, brindemos. Coincidiendo con el publicista más activo en la oposición al *Estatut*, no lo haré con Freixenet. Prefiero Juvé i Camps {D:1.2.p/D:1.3.m}.^{xiii}

Fitxa

Autor: Antonio Elorza

Títol: «Cavas catalanes»

Diari: *El País*

Data: 24 de desembre de 2005

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics catalans.

{A}

Objectes de deslegitimació: el conflicte que genera l'Estatut.

{L/D}

{1}

{1.1.c} Elorza deslegitima l'ambient entorn de l'Estatut per no ser democràtic, cosa que, a banda de ser una abstracció moral, suposa contradir el que vol la majoria. A més, diu que ningú no ho vol admetre, cosa que els deslegitima per la falta de conformitat.

{1.1.t} Contraposa la trajectòria de progrés lliure del català amb una evolució intervencionista de la llengua que proposaria l'Estatut.

{1.2.p} Els experts i ministres del govern actuen com a autoritat, perquè se sobreentén que no accepten l'Estatut tal com és, per la qual cosa l'intenten adaptar. / El publicista més actiu també s'oposa a l'Estatut.

{1.2.i} La Constitució és un element que apareix com a autoritat impersonal per deslegitimar l'Estatut, ja que no seguiria els seus paràmetres. / L'església esdevé una autoritat impersonal com a institució a qui es connota negativament.

{1.3.m} El boicot contra productes catalans esdevé un model pel boicot contra productes espanyols, però el model al qual es fa més èmfasi és l'actitud i la política del govern de la Generalitat, que representa un model d'odi per aquest tipus de reacció. / Finalment, l'autor mateix representa un model de comportament per no seguir el boicot.

{2}

{2.1/2.2/2.3.n} A grans trets, equipara el govern de la Generalitat i la seva proposta d'Estatut, inclosa la qüestió lingüística, a polítiques autoritàries. No només percep la consideració del català com a llengua pròpia com a innecessària, sinó com una imposició que nega la llibertat lingüística. El debat entorn de l'Estatut es considera un conflicte propi de la «irracionalidad» i la «estupidez», que s'atia com el foc.

{3}

{3.1.1.a} Elorza desacredita els polítics catalans per voler eliminar el castellà de la vida pública

{3.1.2.a} Deslegitima la política de la Generalitat fer ús de l'intervencionisme i crear odi.

{3.1.2.p} L'espiral d'odi pot seguir creixent i aquest és el potencial de la seva política. Veu l'odi com a part del programa.

{3.1.3.e} Interpreta que els boicots convocats són efectes de la política de l'odi dels catalans mitjançant l'Estatut. Així mateix, preveu conseqüències que podrien ser similars al conflicte bèl·lic de Iugoslàvia. / Restringeix la llibertat individual.

{3.1.3.r} Els resultats obtinguts amb les polítiques dels catalans, les denúncies, les desacrediten. / El boicot no tindrà els resultats esperats i això desacredita també la seva política, perquè no es deu a la seva voluntat, sinó al fet de no tenir-ne la capacitat.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi liberal / Principi democràtic

Comentari

L'article d'Elorza vetlla pel manteniment de l'*statu quo*, tot creant un relat que escandalitza i crea recel al lector davant la política que proposa la Generalitat, i per tant pel nou Estatut. Tot i que l'autor mostra rebuig vers les reaccions d'ambdós posicionaments entorn de l'Estatut, el discurs es deté contra el govern de la Generalitat, a qui responsabilitza. Les seves accions polítiques, com el mateix Estatut, serveixen de model de comportament a evitar pel potencial que els assigna: una «espiral del odi» que pot tenir efectes tan nefastos com els conflictes bèl·lics de Iugoslàvia.

Tanmateix, la situació i el context de la política catalana es valoren prou favorablement com per deixar lloc a efectes com aquests (això ens recorda el text de Gómez de Liaño 8). Malgrat que comença amb un exemple civil, la ciutadania no respondria a les provocacions de la política. Segons Elorza, l'odi només respondria a interessos polítics. En altres paraules, els fins de la seva política, com en els altres casos que hem anat mencionant, es consideren il·lícits: per exemple, la qüestió lingüística pretendria l'arraconament del castellà. L'establiment del català com a 'llengua pròpia', així com altres regulacions del govern de la Generalitat, s'atribueixen a una política intervencionista que es desacredita sota un principi liberal (tal com a Schwartz 9) i que s'equipara a la de règims totalitaris. És el cas de quan parla del català com de «la llengua de l'imperi». Aquesta designació no només té connotacions colonialistes, sinó també franquistes.

La alta y justificada sensibilidad que existe en nuestro país hacia cualquier tipo de pronunciamiento político de los mandos del Ejército explica la polvareda que despertaron ayer las palabras del general jefe de la Fuerza Terrestre, José Mena Aguado {a/D:1.1.t/D:3.1.2.p}.^{xvi} En su discurso con motivo de la Pascua Militar en Sevilla, expresó la supuesta opinión del Ejército—pulsada en razón de su trabajo a pie de cuartel— sobre la reforma del Estatuto catalán {A/D:1.1.c/D:1.2.p}.^{xv} Mena Aguado dijo que si el Estatuto fuera aprobado tal y como está redactado, rebasaría los límites de la Constitución y sería de aplicación el artículo 8 que atribuye al Ejército la misión de “defender la integridad” de la Nación y “el ordenamiento constitucional” {D:1.2.i/D:3.1.3.e}.^{xv} {A}.^{xvi}

Horas más tarde, trascendía que el Jemad ha pedido al ministro de Defensa el cese del general como jefe de la Fuerza Terrestre, al haber perdido la confianza en él {D:1.2.p}.^{xvi} Bono le destituirá con toda probabilidad, tras concederle audiencia, simplemente porque pronunció un discurso político en un día en el que la única opinión de tal índole que debe escucharse en el Ejército es la del Rey, que es el jefe máximo de las Fuerzas Armadas {D:1.2.p/D:3.1.3.e}.^{xvi} Es indudable que tanto el Jemad como el ministro de Defensa están haciendo lo correcto y actuando con habilidad {D:1.2.p/D:2.1}.^{xvi} Le destituirán como cargo de confianza, pero no le impondrán sanción disciplinaria alguna. Además, han logrado soslayar el fondo del asunto, que es la opinión de las Fuerzas Armadas sobre el Estatuto de Cataluña {L:3.1.3.e/L3.1.3.r}.^{xvi}

Ahora bien, una cosa es que el general Mena Aguado merezca ser destituido porque un general no debe opinar sobre un proyecto de ley que está en discusión en el Parlamento y otra es el análisis de fondo de lo que plantea {D:1.2.p/L:2.2/L:3.1.3.r}.^{xvi} Desde luego que es un disparate decir que el Ejército podría intervenir si los estatutos rebasan la Constitución, si acto seguido no se añade la intervención de las Fuerzas Armadas {D:3.1.2.a}.^{xvi}

Pero las objeciones concretas que Mena Aguado formuló acerca de la lengua y la justicia, por ejemplo, han de ser tenidas en cuenta {L:2.1/L:3.1.3.r}.^{xvi} El general señaló que la obligación de conocer el catalán obligaría a regular los destinos de las Fuerzas Armadas “como los del extranjero”. Idéntico problema se les presenta al resto de los funcionarios del Estado {D2.3.n/D:3.1.3.e}.^{xv} Las dificultades para ocupar un puesto en la Administración en Cataluña si no se conoce el catalán constituyen un asunto de la mayor gravedad, tanto desde el punto de vista de la discriminación que sufren los funcionarios como en cuanto al retroceso del Estado en una comunidad autónoma {a/D:2.1/D:2.2/D:3.1.3.e}.^{xv} En todo caso, las palabras del teniente general, probablemente representativas del sentir de una importante institución del Estado, deberían ser un elemento para la reflexión del presidente Zapatero {a/D:1.1.c/D:1.2.i/D:1.2.p}.^{xv} Cuando el Rey volvió a pedir ayer por enésima vez que se

respete el consenso del 78, su empecinamiento en excluir al PP de la negociación sobre el Estatuto catalán empieza a ser gravemente irresponsable {D:1.1.c/D:1.2.i/D:1.2.p}.^{xv}

Fitxa

Títol: «Una destitución pertinente, un nuevo motivo de reflexión»

Diari: *El Mundo*

Data: 7 de gener de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de legitimació: general Mena Aguado.

Objectes de deslegitimació: general Mena Aguado. / El govern que permet l'Estatut i el que el promociona.

{A}

Objectes de legitimació: l'anàlisi del que planteja l'Estatut que ofereix el general Mena Aguado.

Objectes de deslegitimació: les declaracions del general Mena Aguado. / L'Estatut.

{L/D}

{1}

{1.1.c} L'Estatut es desacredita per la disconformitat de l'Exèrcit que s'interpreta a través de les declaracions. Així mateix, amb l'exclusió del PP del debat estatutari que es reporta, tampoc no podrà gaudir d'una legitimitat per conformitat política.

{1.1.t} La trajectòria d'Espanya (amb dictadures militars recents) deslegitima les declaracions del general Mena Aguado sobre la intervenció militar.

{1.2.p} En l'article, l'opinió de l'Exèrcit esdevé una autoritat personal a tenir en compte a l'hora d'avaluar l'Estatut. / El Jemad desacredita les declaracions, ja que demana la seva dimissió i el ministre de Defensa l'aplicarà. / El Rei hi és una autoritat personal, a qui realment pertoca fer declaracions com les del General, en lloc seu (aquest no té l'autoritat per fer-les). / En canvi, el general passa a ser-hi una autoritat personal de qui escoltar els arguments.

{1.2.i} A l'editorial, la Constitució és una autoritat, en tant que traça el marc legal possible, i la nació, l'administrativa.

{2}

{2.1} La destitució del general es qualifica de correcte. / Tanmateix, es considera que l'anàlisi que el general Mena ofereix sobre l'Estatut s'ha de tenir en compte. / El tractament del funcionariat que comporta la regulació lingüística de l'Estatut es considera un tema greu.

{2.2} Les declaracions es caracteritzen com un «anàlisis de fondo» de l'Estatut. / L'Estatut comporta «dificultats» i «discriminació» per al funcionariat i el «retrocés» de l'estat.

{2.3.n} El tractament del funcionariat consegüent de la regulació lingüística de l'Estatut s'equipara amb els estrangers (ho cita entre cometes per distanciar-se'n, però ho reproduïx com a argument a tenir en compte).

{3}

{3.1.2.p} Les declaracions del general Mena Aguado es deslegitimen pel seu potencial: una intervenció militar.

{3.1.3.e} L'Estatut es desacredita per comportar una intervenció militar. A més, l'obligació de conèixer el català implica que els destins del funcionariat es regularan igual com els de l'estranger. Els efectes no només recauen sobre el funcionariat, sinó també damunt l'estat, que li suposa un retrocés. / El fet que el general esdevingui cessat per les seves declaracions, n'és una deslegitimació. En canvi, es legitima pel fet de no ser sancionat.

{3.1.3.r} Les declaracions del general es veuen legitimades pel fet d'aconseguir treure a la llum l'opinió de l'Exèrcit sobre l'Estatut.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic que recau sobre la sobirania espanyola / Principi territorial

Comentari

L'editorial basteix una crítica de l'Estatut a partir de les declaracions del general Mena Aguado. Tot i que es deslegitimen per remetre a una intervenció militar, que sobretot per la història contemporània espanyola es rebutja, es reclama la necessitat de no passar per alt l'anàlisi que en fa. Esdevé una autoritat personal positiva pel coneixement que té de l'opinió de l'Exèrcit. Amb aquesta maniobra es crea la sensació que les declaracions reben la conformitat de tot l'Exèrcit i, en últim terme, tota la institució esdevé una autoritat personal que en legitima l'anàlisi. Per tant, el general Mena Aguado es veu finalment legitimat per haver aconseguit fer sortir a la llum l'opinió del col·lectiu.

En aquest sentit, la crítica que recau sobre el general és més per la forma que pel contingut: s'incideix en el fet que no té l'autoritat per intervenir militarment, sinó que és el Rei qui hauria d'intervenir les Forces Armades per poder-ho fer. Tot i haver marcat una distància amb el pronunciament militar al principi, no es manté sota qualsevol pretext, sinó que és justificable dins de l'àmbit referencial de l'estat establert. És a dir, d'acord amb el principi de legitimitat de l'estat de dret, l'estat i el seu aparell administratiu, en aquest cas amb la representació del Rei, és qui en determina si és justificable o no. És dins d'aquesta lògica que l'Estatut no és admissible: d'acord amb les declaracions del general Mena Aguado, sobrepassaria els límits de la Constitució i representaria un perill per a la integritat de la nació.

La crítica de l'Estatut es concreta pels efectes negatius que l'obligació de conèixer el català comporta per al funcionariat. D'acord amb un principi democràtic, l'editorial acusa el text per les «dificultats» que provoca en aquest col·lectiu: és a dir, per la discriminació

que suposa per qui no conegui l'idioma a l'hora d'assignar les places de Catalunya. Els drets de gran part del funcionariat es veurien vulnerats d'acord amb un principi d'igualtat entre espanyols que es basa més en l'accés que en els drets lingüístics. Amb això es recorre, de nou, al principi de legitimitat de l'estat, ja que el castellà és la llengua coneguda per defecte i per tothom (dins l'estat). En últim terme, comporta també un principi territorial, en què la legitimitat del castellà s'estableix arreu del territori marcat per l'administració.

La conformitat de l'article amb l'àmbit referencial del general, que se citava entre cometes, es fa palès quan fa recaure els efectes també sobre l'estat. Que l'Estatut comporti un retrocés per l'estat a Catalunya suposa que l'estat cedeix posicions a favor de l'administració catalana en àmbits que li pertocquen d'acord amb un àmbit referencial espanyol.

15) EditorialElPaís_gen06

Las declaraciones del presidente del Tribunal Supremo y del Consejo del Poder Judicial, Francisco J. Hernando, comparando su interés como juez por la lengua catalana con el que tiene en aprender a bailar sevillanas, según su destino sea Cataluña o Andalucía, no desmerecen del personaje {A,a/D:2.2/D:2.3.n}. Hernando se ha caracterizado por sus tomas de posición estridentes, impropias del cargo institucional que desempeña y generalmente alineadas con el Partido Popular {D:1.1.t/D:1.3.m/D:2.1}. De ahí que su fijación obsesiva por el proyecto de Estatuto catalán no sólo le lleve a decir inconveniencias insultantes como que el catalán “no tiene una proyección positiva en otros aspectos de la vida”, sino a interferir con mayor descaro en el debate político haciendo el juego al PP; a inventarse riesgos inexistentes como el de que un mismo hecho pueda ser delito en una comunidad autónoma y no serlo en otra —patraña recogida en el pronunciamiento del sancionado teniente general Mena durante la Pascua Militar— y a utilizar el Consejo General que preside para hacer informes contrarios al Estatuto que nadie le ha pedido {D:1.3.m/D:2.2/D:3.1.3.e}.

Pero quizá lo más grave de la actuación pública de Hernando es haber abandonado la función mediadora que siempre se ha atribuido a la presidencia de este Consejo, incluso en sus momentos más conflictivos, alineándose con su actual mayoría conservadora y actuando de hecho como su jefe de filas {D:1.1.t/D:2.1/D:2.3.n/D:3.2.1.e}. Por ello, no ha dudado en amparar con su voto decisiones que dividían gravemente el órgano que preside y en impulsar iniciativas que no le corresponden, como hacer informes por su cuenta, ahora sobre el proyecto de Estatuto catalán o antes sobre el proyecto de matrimonio homosexual, diciendo cosas tremendas de las que no tenía más remedio que desdecirse después {D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.1.3.e}.

Hernando dejará poco antes de un año un Consejo General del Poder Judicial más desacreditado que nunca en sus 25 años de existencia {D:1.1.t/D:2.1/D:3.1.3.e}. Y a ello han contribuido de manera especial actuaciones verdaderamente asombrosas en el que preside del máximo órgano jurisdiccional del país, como dar su apoyo a la orden de “disparar a matar” a los sospechosos de terrorismo delante en Londres a un ciudadano inocente, el brasileño Jean Charles de Menezes. Declaración que se vio obligado a matizar después {D:1.1.t/D:2.1}. Con su más reciente reflexión Hernando ignora algo tan elemental como que el conocimiento de las lenguas del lugar donde ejerce su función tiene para el juez un valor instrumental que excede del mero enriquecimiento personal: aporta calidad a su trabajo y le acerca al justiciable, una exigencia básica de la justicia {D:2.2/D:3.1.2.p}. Puede que el conocimiento voluntario de algunas de ellas tenga para Hernando una escasa “proyección positiva en otros aspectos de la vida”, pero no hay duda de que la tiene para todos en el aspecto más fundamental, que es la convivencia {D:2.2/D:3.1.2.p}.

Fitxa

Títol: «Lo último de Hernando»

Secció: Editorial

Diari: *El País*

Data: 12 de gener de 2006

Síntesi

{a}

Objecte de deslegitimació: Francisco J. Hernando

{A}

Objecte de deslegitimació: les accions fetes durant el càrrec de president del Consell del Poder Judicial.

{L/D}

{1}

{1.1.t} L'actor es desacredita per la seva trajectòria (accions anteriors) i, ahora, per la trajectòria del Consell, perquè no segueix la mateixa tònica.

{1.3.m} El PP i el general Mena apareixen com a models de les accions (també les declaracions) de Francisco J. Hernando.

{2}

{2.1/2.2} Les deslegitimacions de l'actor es reforcen amb avaluacions negatives i abstraccions que posen èmfasi en un rol poc adient amb el càrrec que ocupa, però amb sintonia amb el PP, en el poc encert de les seves declaracions i en les seves accions que responen a «una fijación obsessiva», «interferencias» o «invenciones». / En canvi la llengua es valora com un «enriquecimiento personal» que «aporta calidad y le acerca al justiciable» amb una gran projecció per a la «convivencia».

{2.3.n} La seva actitud es compara amb la de «jefe de filas» del PP. / Les seves declaracions, segons les quals té el mateix interès per aprendre el català que per aprendre a ballar sevillanes, es reproduïxen per desacreditar-lo.

{3}

{3.1.2.a} Francisco J. Hernando es desacredita pels mitjans utilitzats: abandonar el paper mediador del Consell i actuar com a «jefe de filas» del PP.

{3.1.3.e} Els efectes de seguir el PP comporta accions deslegitimades moralment. / La seva política afecta el Consell, que, després de la seva presidència, estarà més desacreditat que mai.

{3.1.2.p} Les seves declaracions sobre la llengua es desacrediten per ignorar el potencial que realment té.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi liberal de separació de poders / Utilitarisme lingüístic

Comentari

L'editorial esdevé una crítica de les accions (entre les quals, les declaracions) del president del Tribunal Suprem i del Consell del Poder Judicial. Francisco J. Hernando es desacredita, d'una banda, perquè no vetlla per la bona entesa, tot abandonant el seu rol com a mediador. De l'altra, per intervenir d'acord amb la política del PP, cosa que comporta infringir el principi de separació de poders.

El pretext pel qual es publica aquest editorial són unes declaracions que va fer entorn de la llengua i que cal contextualitzar en la proposta d'introduir en el nou text estatutari l'obligació que el funcionariat, entre el qual cal considerar els jutges, coneguin el català. L'article atribueix a la llengua un valor molt superior al que li dona Hernando. Mentre l'actor protagonista li atorga un valor folklòric equiparable al de les sevillanes i sense cap més projecció positiva, l'editorial la considera una eina de treball, segons un principi utilitarista, però també amb una projecció per a la convivència.

El text mostra una actitud conciliadora entre els òrgans de l'administració espanyola i la llengua no oficial. No es qüestiona l'àmbit referencial espanyol, sinó la personificació d'una de les seves institucions, com un cas aïllat.

Con las alturas hemos topado, amigos catalanes. En cuatro días, los que separan la Pascua Militar del 10 de enero, hemos escuchado dos pronunciamientos sobre el idioma. El primero sirvió de base a la alocución del teniente general Mena Aguado. El segundo estuvo en una sesión informativa del presidente del Supremo. Ambos testimonios, aunque de tono distinto, son una elocuente muestra de tres síntomas de este momento de la relación de Catalunya-Estado: defectuoso conocimiento del contenido del Estatut, y escasa sensibilidad ante el hecho idiomático {A,a/D:1.3.m/D:2.2/D:3.2.1.e}.

Lo que dijo el general Mena ante la obligación de conocer la lengua catalana fue lo siguiente: “Es una aspiración desmesurada que obligaría en la FAS a regular los destinos en esa Autonomía de la misma forma que se regulan los destinos en el extranjero”. Lo que dijo don Francisco José Hernando ha sido, quizá, algo más hiriente: equiparó la lengua con el baile de sevillanas. Entiendo que esas dos declaraciones no pueden pasar desapercibidas. Y menos, por su coincidencia en el tiempo. Tenemos, por un lado, la insinuación de trato como “en el extranjero”, especialmente punzante para el estamento militar. Por otro, la reducción del idioma a un hecho más o menos folclórico.

Ignoro qué sentirán los ciudadanos de Catalunya ante esas comparaciones; pero sí sé lo que sentiríamos los gallegos: diríamos lo que dijo Nicolás Redondo, entonces jefe de UGT, ante una reforma laboral de Felipe González: “Tiene la sensibilidad de una almeja”. ¿Son hechos aislados? Rodríguez Zapatero diría que sí. Sin embargo, basta pegar el oído a cualquier conversación fuera de Catalunya: basta escuchar algunos debates radiofónicos, y, sobre todo, basta hablar con personas que tienen negocios en Catalunya, para darnos cuenta del nivel de problema de relación en que se ha convertido el idioma {D:1.1.t/D:1.3.m/D:2.2/D:4.2.2.i}.

¿Es el proyecto de Estatut tan separador como se dice? En la letra, no. El artículo 6.2 dice que “el català és la llengua oficial de Catalunya” y añade: “també ho és el castellà, llengua oficial de l'Estat espanyol”. Y después, en el artículo 35 se regulan los derechos lingüísticos en la enseñanza. La cuestión del idioma vehicular ha sido zanjada por el TC. Los catedráticos consultados por el PSOE no han encontrado en la regulación lingüística problemas de encaje constitucional. Sólo creen que el personal de la Justicia y los notarios no deben ser regulados por el Estatut, sino por leyes del Estado {D:1.2.i/D:1.3.e}.

Admitidas esas correcciones, ¿dónde está el problema? En el miedo. ¿Y de dónde surge? De lo que comentamos alguna vez: de abusos de la autoridad autonómica. Eso de fomentar la delación; eso de investigar en las historias clínicas; eso de difundir que no podrá ejercer en Catalunya un profesional que no domine el idioma; eso de insinuar que Catalunya se cerrará a quien habla sólo castellano... todo eso está creando un problema nuevo y levanta muchas barreras mentales {D:1.1.t/D:1.3.m/D:2.3.1.e/D:2.2}.

Lo anotamos con pena, porque hasta ahora la convivencia entre los dos idiomas era sencillamente admirable. Ahora mismo, la sensación es que se puede echar a perder. Están

creciendo, paralelos, dos fenómenos difícilmente conciliables: el impulso oficial a la lengua y los rechazos que suscita. El primero se basa en el sentimiento de patrimonio irrenunciable de Catalunya. El segundo cuenta con el apoyo de la anotada falta de sensibilidad. Entre uno y otro está creciendo el muro de la incomprensión {D:1.1.t/D:2.1/D:2.2/D:3.1.2.p/D:3.1.3.e}.

Fitxa

Autor: Fernando Ónega

Títol: «Ahora, el idioma»

Destacat: «Se está creando un problema nuevo y se están levantando muchas barreras mentales»

Diari: *La Vanguardia*

Data: 12 de gener de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: polítics i càrrecs públics que afavoreixen el conflicte lingüístic en el debat entorn de l'Estatut.

{A}

Objectes de deslegitimació: la tensió existent en les relacions polítiques entre Catalunya i l'estat.

{L/D}

{1}

{1.1.t} La trajectòria sociolingüística de convivència lingüística serveix com una autoritat que Ónega contraposa a la nova trajectòria que s'està desenvolupant a partir del debat entorn de la qüestió lingüística, que conforma una nova autoritat que desacredita la situació política.

{1.2.i} Cita el mateix Estatut com una autoritat que desmenteix que provoqui la tensió que alguns li atribueixen. / Per Ónega, la Constitució constitueix el marc legal en què s'ha de fer encaixar l'Estatut, i per tant n'és també una autoritat impersonal.

{1.3.e} Els catedràtics consultats pel PSOE neguen que l'Estatut suposi la tensió que alguns diuen i legitimen el discurs de l'autor.

{1.3.m} Utilitza les declaracions dels càrrecs públics, així com algunes de les accions de la Generalitat, com a models negatius que no s'haurien de seguir.

{2}

{2.1/2.2} Ónega considera que els discursos que critiquen el tractament de la llengua a l'Estatut són mancats de sensibilitat i que creen el «problema» de la llengua. / En canvi, ell assumeix que aquest tractament es basa en «el sentimiento de patrimonio irrenunciable». / D'altra banda, acusa el discurs autonòmic de despertar recels pels seus «abusos» d'autoritat i de crear «barreras mentales». / Constata dos bàndols «difícilmente conciliables» que posen en perill la «convivencia» que regnava fins ara.

{3}

{3.1.3.e} L'autor percep que la tensió va en augment i que pot oposar irreconciliablement la posició a favor de la llengua i la contrària.

{3.2.1.e} Explica la tensió en la relació entre Catalunya i l'estat per la falta de sensibilitat vers la llengua catalana i per un coneixement erroni de l'Estatut. / Percep l'aversion a l'Estatut com una resposta als abusos de l'autoritat autonòmica.

{4}

{4.2.2.i} Inverteix la situació dels catalanoparlants a la dels gallecs per tal de legitimar el seu discurs com a empàtic. / Per tal de crear un paral·lelisme, inverteix la reforma laboral, i les paraules que Nicolás Redondo hi dedicà, a la situació lingüística.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi identitari lingüístic / Principi territorial

Comentari

Ónega escriu un discurs de deslegitimació de la tensió existent en la relació entre Catalunya i l'estat. Contraposa les trajectòries dels esdeveniments recents amb la convivència lingüística tradicional. D'una banda, exposa la manca de sensibilitat que defineix el discurs contrari al tractament de la llengua que proposa l'Estatut a partir d'algunes declaracions que conformen models de comportament no desitjables. De l'altra, posa de manifest que el temor a un abús de l'autoritat autonòmica té antecedents en algunes accions dutes a terme per la Generalitat, les quals també poden esdevenir models d'actuació.

L'autor parteix de la seva condició com a gallec. Això legitima el seu discurs, perquè li permet empatitzar amb els catalans i parlar d'un «sentimiento de patrimonio irrenunciable» lligat a la llengua. Representa la llengua com un element identitari lícit de ser defensat i, per tant, parteix d'un principi identitari lingüístic. A diferència d'altres articles, les reivindicacions identitàries es perceben com a lícites. Tanmateix, basteix un discurs que se situa dins del marc legal espanyol. D'acord amb l'estat de dret, rebutja el conflicte i defensa l'*statu quo*. De fet, el bilingüisme desigual, que es contempla com una realitat admirable, l'estableix només als territoris que presenten altres llengües a més de l'oficial. El castellà té legitimitat arreu del territori administratiu d'acord amb un principi territorial que comporta, de nou, el principi de legitimitat de l'estat de dret.

17) EditorialAvui_gen06

Els fabricants de motius per atiar la fòbia anticatalana arreu de l'Estat n'han trobat ara un de vell. La premsa i la ràdio que despleguen cada dia el guió que després es constituirà en estratègia política del PP han recorregut de nou als vells tòpics sobre la marginació del castellà a Catalunya. Aquests teòrics de l'enfrontament han reinventat una realitat segons la qual el [*sic*] castellanoparlants no tenen cap possibilitat de fer servir el seu idioma amb normalitat en aquest país {A,a/D:1.1.t/D:1.3.m/D:2.2/D:3.1.1.a/D:3.1.2.a}. L'aprovació de l'Estatut que “una minoria d'independentistes” han imposat a José Luis Rodríguez Zapatero, al seu parer, ho complicarà tot encara més, perquè el seu text inclou el deure de conèixer el català, una pretensió, no cal dir-ho, “anticonstitucional”. En aquest nou episodi, els periodistes que doten d'arguments el PP han tornat a entrar en una escalada delirant {D:2.2/D:3.1.2.a}. I el partit que lidera Rajoy s'hi ha apuntat amb entusiasme. Ahir el mateix Rajoy va declarar a Toledo que la defensa del castellà es convertirà a partir d'ara en un dels eixos bàsics de l'ofensiva del seu partit, perquè no es pot tolerar “la persecució d'un idioma que parlen 450 milions de persones”. El PP representarà mocions en tots els ajuntaments i diputacions on governa a Estat contra “la discriminació lingüística”. Els uns apunten objectius i els altres disparen tensió. Algun dia Mariano Rajoy i els dirigents del seu partit hauran de respondre de tot l'odi que han atiat i de les conseqüències indesitjables que se'n derivaran en la relació entre Catalunya i Espanya {D:1.2.p/D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.1.3.e}.

Fitxa

Títol: «Serial anticatalà: ara, la llengua»

Secció: «Editorial»

Diari: *Avui*

Data: 13 de gener de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els periodistes i el PP.

{A}

Objectes de deslegitimació: l'agenda marcada.

{D/L}

{1}

{1.1.t} Els periodistes es desacrediten per recórrer a vells tòpics.

{1.2.p} Rajoy es percep com a autoritat personal negativa que representa la línia del seu partit.

{1.3.m} Els discursos dels periodistes esdevenen models pels del PP.

{2}

{2.2} L'editorial fa ús d'abstraccions, juntament amb cites que s'utilitzen de manera irònica, per denotar que el discurs dels periodistes sobre la marginació del castellà és fals. Es titlla com una «escalada delirant». / Tanmateix, Rajoy s'hi apunta «amb entusiasme».

{3}

{3.1.1.a} Els periodistes es desacrediten perquè se'ls atribueix l'objectiu d'atjar la catalanofòbia.

{3.1.2.a} Els periodistes es deslegitimen, sobretot, pels mitjans que se'ls assignen a l'hora de crear *agenda*: la reinvenió de vells arguments de conflicte, com és la marginació del castellà. Això es remarca al llarg de l'editorial amb la reproducció del discurs criticat mitjançant cometes per marcar la ironia: per exemple, de la deslegitimació de l'Estatut per falta de conformitat («una minoria d'independentistes») o per no encaixar amb la Constitució («anticonstitucional»), o l'abstracció que suposa parlar de la rellevància del castellà segons el nombre de parlants de l'idioma, d'acord amb un principi utilitarista.

{3.1.3.e} Aquesta acció es desacredita per l'odi que atiarà i les conseqüències que tindria en la relació entre Catalunya i Espanya.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic que recau sobre la sobirania catalana.

Comentari

L'editorial és una crítica a l'*agenda* que marquen els periodistes per tal d'atjar la catalanofòbia, perquè marquen, també, el discurs del PP i provoca escletxes en la relació entre Catalunya i Espanya. L'article reproduïx de manera irònica alguns dels recursos persuasius d'aquest discurs «d'odi». Per exemple, reproduïx la falta de conformitat del text estatutari, que s'atribueix a «una minoria d'independentistes». Amb això es pretén posar en entredit les afirmacions que es fan de l'Estatut i deslegitimar, així, els mitjans de què fa ús aquest discurs.

De la mateixa manera que en el cas anterior, l'editorial titlla d'«inconstitucional», entre cometes, l'obligació de conèixer el català que proposa l'Estatut. Aquest recurs és suficient per fer palès el qüestionament o bé la veracitat de l'afirmació o bé l'autoritat (la Constitució) a qui recorre el discurs que es pretén deslegitimar. El castellà, en canvi, es reproduïx com «un idioma que parlen 450 milions de persones». Això remet, com a mínim, a una rellevància il·lícita per reproduir un discurs utilitarista de l'idioma castellà. Potser, fins i tot, a la condició colonialista d'aquesta realitat. Finalment, es parla de «la discriminació del castellà», també entre cometes, assignant aquesta abstracció al discurs contrari.

En definitiva, es tracta d'un article construït a partir del discurs que critica. Mentre que es desacredita la legitimitat del discurs contrari, no es legitima el propi discurs si no és per oposició. En aquest sentit, podem concloure que es justifica l'Estatut per una conformitat parlamentària que no només respon als interessos independentistes, que es nega la discriminació del castellà a Catalunya i que, o bé es qüestiona que la proposta estatutària no sigui constitucional, o bé es qüestiona el marc legal espanyol i la seva legitimitat per imposar-se damunt els drets lingüístics dels catalans. Si és així, s'apel·la a un principi democràtic que es limita a la sobirania catalana. Tanmateix, cal tenir present que la deslegitimació d'aquest discurs es basa en la catalanofòbia que genera i, en últim terme, en els danys que causa en la relació entre Catalunya i Espanya. Això significa que no rebutja la legitimitat de l'estat de dret.

18) FornAvui_gen06

Ja fa uns anys que el rei de ràdio esportiva era el senyor *Butano*, malnom de José María García. Ell va desenvolupar a Ejj-panya una manera de fer periodisme consistent a omplir hores i hores d'informació insultant enemics que ell mateix es creava. Obria el micro i, au, canya fins a cansar-se'n. I amb prou convicció per convertir-se en grans temes qüestions que en un país normal no servirien ni per embolicar un entrepà d'arengades. Però carregar cada dia contra la mateixa persona a base de preteses gran exclusives que realment són ofertes de la secció de saldos dels supermercats D'ia acaba avorrint. Per això en Butano tenia molta cura de canviar cíclicament d'objectiu {D:1.3.m/D:2.2}.

Els senyors Brunete són dignes successors d'aquesta manera de perpetrar el periodisme i la posen en pràctica amb una gran habilitat. Si vostè vol saber a qui o a què li caurà pròximament una pluja d'insults, mentides i desqualificacions, només ha de mirar-se la portada d'aquest simpàtic diari patrocinat pel saló de la piscina il·legal. Ei, i no ho critico. Al contrari, perquè això facilita molt la feina. Per exemple, no falten gaires dies perquè s'aprovi una reforma *light* de l'Estatut i amb el consens de tothom. I al contrari del que deien, Ejj-paña no es destruirà. ¿I com puc saber jo quin serà ara el pròxim objectiu? Doncs consulto la portada d'ahir i els premiats són... txatxatan: la llengua catalana i Euskadi {A,a/D:1.1c/D:2.1/D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.2.1.e}.

Home, això de la llengua ja ho estic llegint: aquí marginem els que no volen parlar català, als nens que parlen *ej-pañol* no se'ls permet estudiar... I el tema Euskadi ni l'hi explico. Han estat tan ocupats amb nosaltres que ara els surt la munició per les orelles {D:1.1.t/D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.2.a/D:3.2.1.p}. Ara bé, que tinguin present una coseta: al final en Butano va haver de plegar perquè la gent es va cansar que sempre cridés el llop i el llop no aparegués mai. Em sabia greu que els passés el mateix {D:4.1.1/D:4.1.2}.

Fitxa

Autor: Iu Forn

Títol: «La tàctica Butano»

Destacat: «Al final en Butano va haver de plegar perquè la gent es va cansar que sempre cridés el llop i el llop no aparegués mai»

Secció: «Passa-ho!»

Diari: *Avui*

Data: 13 de gener de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: «els senyors Brunete»

{A}

Objectes de legitimació: l'acció periodística de la Brunete mediàtica.

{D/L}

{1}

{1.1.c} Forn afirma que l'Estatut es legitima per conformitat. Això implica que les crítiques dels Brunete es deslegitimen per la mateixa autoritat.

{1.1.t} Quan Forn diu ser capaç de predir els arguments que utilitzaran els Brunete en contra de la llengua, vol posar de manifest una suposada tradició periodística.

{1.3.m} Utilitza el periodisme de Butano com a model del periodisme dels senyors Brunete.

{2}

{2.1} L'autor qualifica el text estatutari de «*light*» i reforça, així, el caràcter sensacionalista amb què caracteritza el periodisme dels Brunete.

{2.2} No només designa els senyors Brunete com a hereus del periodisme de Butano, sinó que considera que l'adopten «amb gran habilitat». Afirmar que es caracteritza per «insults, mentides i desqualificacions», i el defineix com «un simpàtic diari patrocinat pel saló de la piscina il·legal». / Que digui «Ej-panya» en lloc d'Espanya respon a una abstracció negativa de l'Estat espanyol.

{2.3.n} Compara els recursos que tenen respecte d'Euskadi com a municipi, en una comparació negativa que els situa en un marc bèl·lic.

{3}

{3.1.2.a} Forn desacredita el periodisme dels Brunete pels mitjans utilitzats. Per exemple, els atribueix l'ús de mentides i insults.

{3.2.1.e} Fa derivar els temes tractats pel periodisme dels Brunete del context potencialment conflictiu de les qüestions nacionalistes.

{3.2.1.p} Preveu quin serà el discurs entorn dels temes que tracten fent ús d'abstraccions negatives.

{4}

{4.1.1} Explica el final de *Butano* a través d'un altre conte de l'advertència com és el d'*En Pere i el Llop*.

{4.1.2} En l'article, el final de *Butano* serveix d'advertència per al periodisme dels Brunete.

{P}

Àmbit de referència espanyol

Comentari

Forn basteix un article que critica el periodisme dels Brunete mitjançant un conte de l'advertència del final de *Butano* (que ocupa el títol i la part destacada). El periodisme de *Butano*, que caracteritza pel sensacionalisme, esdevé un model per entendre el periodisme que, segons l'autor, segueixen els Brunete. És una crítica explícita: els atribueix un periodisme basat en «insults, mentides i desqualificacions».

Cal saber per context que s'anomena Brunete als periodistes de Madrid que solen atacar de manera sistemàtica les aspiracions dels nacionalismes reivindicatius. Així, el recel que desperta a l'autor no només s'explica pels mitjans utilitzats, sinó també com a defensa, en aquest cas, de l'Estatut i de la llengua catalana. Més enllà dels recursos que deslegitimen els Brunete, qualifica l'Estatut de «*light*», cosa que justifica que caracteritzi el diari com a sensacionalista, i el legitima per la conformitat de tothom, tot negant que els Brunete el deslegitimessin per disconformitat. Com en el cas anterior, editorial del mateix diari (Editorial 17), reproduïx els arguments del seu discurs per posar en entredit les afirmacions sobre la llengua catalana. En aquest cas, a més, l'autor diu poder-los predir, cosa que comporta una línia que podríem considerar tradicional d'aquest periodisme. Concretament, Forn desmenteix la discriminació del castellà a Catalunya.

Com vèiem, la crítica posa de manifest la defensa d'un Estatut que es titlla de «*light*» i d'un tractament del català que no comporta la discriminació del castellà. També en aquest aspecte manté la mateixa línia que l'article anterior (Editorial 17): si bé l'àmbit de referència des del qual escriu sembla català, això no comporta el refús de la legitimitat de l'estat de dret.

La práctica del *hearing*, es decir, la audiencia que se desarrolla en el Congreso o en el Senado para obtener información sobre propuestas de legislación o para evaluar las opiniones y conocimientos de personas que van a ocupar cargos relevantes, sería, francamente, de una gran utilidad en España. Audiencia viene de oír, y de eso precisamente se trata. De oír las opiniones y de permitir que se valore en público la capacidad de quienes van a ser relevantes personalidades del sistema. En Estados Unidos, donde esa práctica es habitual, los *hearings* han evitado no pocos sofocos a los ciudadanos {A/D:1.3.m/D:3.1.2.p/D:3.1.3.e}.^{xvii}

Está claro que si en España Francisco J. Hernando hubiera pasado por una audiencia antes de ser nombrado presidente del Consejo General del Poder Judicial y del Tribunal Supremo, muchos hubieran notado que se trata, quizás, de un jurista muy experimentado, pero que tiene una extraña capacidad para perder el hilo de una idea y para acabar atrapado en una madeja muy enrevesada. “Es que hay que conocerle”, afirmaba tranquilamente su portavoz, para explicar su última excentricidad respecto al aprendizaje del catalán y de las sevillanas. Exactamente, habría que haberle conocido y saber que padece una característica nada apropiada para quien representa a la más alta instancia judicial {D:1.3.m/D:3.1.2.p}^{xvii} {a/L:1.1.t/D:2.2/D:2.3.n}.^{xviii}

¿No hubiera sido magnífico escuchar la curiosa forma en la que el general José Mena mezcla citas de Manuel Azaña con conceptos claramente golpistas, antes de nombrarle jefe de la Fuerza Terrestre? Quizás una buena audiencia habría permitido evaluar mejor el alcance de su conocido conservadurismo {D:1.3.m/D:3.1.2.p}^{xvii} {D:2.2}.^{xix}

Y si no es posible organizar audiencias parlamentarias, ¿sería mucho pedir que los responsables de nombramientos de este calado se comprometan, al menos, a interrogar durante varias horas al candidato, con el objeto de evaluar mejor sus opiniones y características? No se trata de pedir el milagro de que los responsables políticos elijan a determinados cargos institucionales sin exigirles obediencia partidista, lo que constituye una de las mayores vergüenzas y fracasos del sistema democrático español. Se trata simplemente de que, al menos, se molesten en buscar, entre los afines, a los más capacitados. El problema no es lo que Francisco J. Hernando piense sobre el catalán o lo que interprete el general Mena sobre la Constitución; el problema es que pensando lo que piensan y diciendo lo que dicen fueron elegidos para esos cargos {D:1.1.t/D:2.2/D:3.1.2.p}.^{xvii}

Ahora resulta evidente que el presidente del Supremo, al que se le supone la capacidad de hablar con precisión, puede terminar diciendo en público cualquier simpleza. Y que el militar al que se atribuye la capacidad de analizar amenazas exteriores y de elaborar respuestas proporcionadas no ha sido competente a la hora de interpretar un simple y pacífico debate político. Un debate que puede estar poniendo en peligro algunas cosas pero, desde luego, no, precisamente, la única que en teoría le podría importar: la unidad

de España {D:1.1.t/D:1.3.m/D:3.1.3.r}^{xvii} {D:2.2/D:3.2.2.d}^{xviii} {D:2.2/D:3.2.2.d}^{xix}
{L:2.2/L:3.1.3.e}.^{xx}

Hasta un teniente debería ser capaz de analizar el contenido del nuevo Estatut y de saber que nadie está planteando la separación de Cataluña {A/L:3.1.1.a}.^{xx} Ciertamente que el ministro José Bono, ha hecho demasiadas proclamaciones en defensa de la unidad de la patria que no venían a cuento y que tanta insistencia puede haber despistado a un cadete {L:1.2.p/L:3.1.2.a}.^{xix} Pero se supone que un general debe tener suficiente información y criterio como para darse cuenta de que los militares españoles son quizás los únicos ciudadanos que no tienen por qué estar preocupados {D:3.2.1.d}.^{xix} Lo más interesante, y polémico, del nuevo Estatut no afecta a la unidad de España, sino a la singularidad de Cataluña, algo que a los militares en cuanto tales ni les va ni les viene {L/D:3.1.3.e}.^{xx}

Nos interesa, eso sí, a los ciudadanos, porque la singularidad que reclaman los partidos catalanes suele llevar aparejada la idea de asimetría, y esa necesidad de que se reconozca la diferencia es la que suele despertar el recelo en las otras partes de España. Sobre todo, porque coinciden que son los territorios más ricos y más desarrollados los que reclaman la distinción {a/D:2.1/D:2.2/D:3.1.2.p/D:3.1.3.e}.^{xx} Olvídense los militares y estén atentos los ciudadanos: lo más interesante del nuevo Estatuto de autonomía de Cataluña no será comprobar cómo afecta a la unidad de España (en nada), sino hasta qué punto se recogen sus aspiraciones de singularidad {D:3.1.2.p}.^{xx}

Fitxa

Autor: Soledad Gallego-Díaz

Títol: «Tendríamos que haberles oído»

Diari: *El País*

Data: 13 de gener de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: Francisco J. Hernando, José Mena i els polítics catalans.

{A}

Objectes de deslegitimació: les declaracions de Francisco J. Hernando i de José Mena, el funcionament polític espanyol i l'Estatut de Catalunya.

{L/D}

{1}

{1.1.t} Gallego-Díaz desacredita el funcionament polític espanyol per la tradició que se segueix per elegir els càrrecs públics. / Legitima Francisco J. Hernando per ser un home experimentat i, per tant, per la seva trajectòria.

{1.2.p} José Bono apareix en l'article com una autoritat personal negativa que, al seu torn, legitima el fet que el general Mena hagi fet unes declaracions de caràcter colpista.

{1.3.m} El funcionament dels Estats Units hi apareix com un model a seguir per practicar el *hearing*. / En canvi, l'elecció de Francisco J. Hernando i de José Mena són models que considera que no s'haurien de repetir.

{2}

{2.1/2.2/2.3} L'autora avalua negativament Francisco J. Hernando i José Mena. / També deslegitima l'Estatut perquè comporta una «asimetria» entre territoris, cosa que, segons Gallego-Díaz provoca «recelo», sobretot perquè prové dels «más ricos y desarrollados».

{3}

{3.1.1.a} L'autora no considera que l'objectiu de l'Estatut sigui la separació d'Espanya, cosa que el legitima.

{3.1.2.p} Desacredita el funcionament polític espanyol per la incapacitat de nomenar els alts càrrecs públics per les seves aptituds i no per la clientela política. / Deslegitima l'Estatut per la manera com es pot incloure la singularitat de Catalunya, cosa que podria comportar una asimetria entre territoris.

{3.1.3.e} Legitima el funcionament polític dels Estats Units per haver evitat «sofocos» als ciutadans, cosa que es contraposa amb el

funcionament espanyol. / També legitima l'Estatut perquè no afecta la unitat d'Espanya. En canvi, el deslegitima pels efectes que pot tenir en recollir la singularitat de Catalunya.

{3.2.2.d} La descripció de les característiques que haurien de presentar els càrrecs que ocupen Francisco J. Hernando i el general José Mena els deslegitimen, perquè no les compleixen i, per tant, no compleixen amb les expectatives que Gallego-Díaz els assigna.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic que recau sobre la sobirania espanyola

Comentari

Gallego-Díaz critica el funcionament polític espanyol, que no té recursos per evitar casos com els de Francisco J. Hernando o José Mena. D'aquesta manera, es desmarca de la falta de la «simpleza» amb què caracteritza el primer i dels comentaris colpistes que havia fet el segon. És en aquest context en què fa referència a la qüestió lingüística. L'autora deslegitima Hernando per comparar la llengua catalana amb el ball de les sevillanes, cosa que considera una falta de tacte. En última instància, també posa l'Estatut en el punt de mira pel seu potencial.

L'autora basteix un discurs que l'allunya d'un discurs nacionalista. Desmenteix que l'Estatut atempta contra la unitat d'Espanya, com fa José Mena en les seves declaracions, però considera que cal anar en compte per la desigualtat que pot comportar entre territoris. En aquest sentit, podem entreveure un principi democràtic que recau damunt de tota la ciutadania espanyola. L'àmbit referencial és l'espanyol i, si bé l'Estatut no posa en entredit el marc territorial, podria qüestionar el marc legal. La igualtat entre espanyols està recollida per la Constitució. Tanmateix, Gallego-Díaz parla de territoris. Malgrat que això suposi l'acceptació de col·lectius territorials, no comporten drets associats: la igualtat entre territoris implica la negació de la singularitat catalana i, per tant, apel·la a drets individuals.

La Real Academia Española define así el valenciano: “Variedad del catalán, que se usa en gran parte del antiguo reino de Valencia y se siente allí comúnmente como la lengua propia”.

Obsérvese la singular técnica definatoria que aplicó en este caso la Academia. Empezó por dejar sentada la parte que considera objetiva: el valenciano —estableció— es una variedad del catalán. Pero los autores del DRAE, que tienen muchos amigos en la derecha —en toda la derecha y, por tanto, también en la derecha valenciana—, no querían contrariarlos más de lo imprescindible. Así que añadieron ese postizo: «... (que) se siente allí comúnmente como la lengua propia».

Por lo general, las definiciones no dan cuenta de las percepciones subjetivas que difieren del conocimiento académico. Pero a veces las conveniencias políticas propician piruetas extrañas {D:1.3.m}^{xxi} {A,a/D:1.1.c/D:3.1.1.a/D:3.2.1.e}.^{xxii}

El PSOE ha puesto todo de su parte para que el nuevo Estatut catalán haga con las aspiraciones nacionales de Cataluña lo mismo que el DRAE con la definición del valenciano: habla respetuosamente de lo que «se siente comúnmente» para que resulte menos descarnada la evidencia de que, a la hora de la verdad, opta por lo contrario {A,a/D:2.1/D:3.1.1.a/D:3.2.1.e}.^{xxi} En efecto, la parte sustantiva del nuevo texto estatutario responderá al criterio de que aquí no hay más nación que la española. Y si en Cataluña hay un «sentimiento ampliamente mayoritario» divergente, pues a respetarlo muchísimo y a obrar como si no {D:1.1.c/D:3.1.3.r}.^{xxi}

Al final, después de tantas conversaciones y tanta vaina, en este punto, tan repetidamente señalado como “crucial”, el nuevo Estatut será una mera copia del anterior {D:2.1.3.a/D:2.3.n/D:3.2.1.p/D:3.1.3.r}.^{xxi}

No está nada contenta ERC. Tampoco, en realidad, CiU e ICV. Pero tampoco Rodríguez Zapatero {a/D:3.1.3.e}.^{xxi} Él estaba dispuesto a que el texto del nuevo Estatut definiera a Cataluña como nación {A,a}.^{xxiii} Le habría encantado llegar a un acuerdo basado en esa convención inasible y vaporosa que pretende que España es «una nación de naciones», cuya mayor ventaja es que parece decir mucho y no dice nada {D:3.1.2.p}.^{xxiii}

Pero le ha sido imposible. Está en el centro de una pinza tremenda: la que forman el PP de un lado y, del otro, los llamados barones socialistas, que en este asunto cuentan con el respaldo de la mayor parte de la base militante de su partido. Lo cual sería muy grave en todo caso, pero lo es aún más porque los unos y los otros tienen un apoyo mediático apabullante {D:1.1.c/D:2.1/D:3.1.3.r/D:3.2.1.e}.^{xxiii}

Se ha puesto en marcha en contra de Zapatero una maquinaria verdaderamente demoledora. Desde Adolfo Suárez, no se había visto a un presidente del Gobierno español en una circunstancia semejante: acosado hasta la extenuación por la oposición y desasistido, cuando no boicoteado, por los suyos propios {D:2.3.n/D:4.1.1}.^{xxiii}

Supongo que todos los partidos de la mayoría catalana acabarán cediendo para no hundirlo. Pero eso no quiere decir que vaya a escaparse del naufragio {D:1.1.c/D:3.2.1.p/D:3.1.3.e}.^{xxiii}

Fitxa

Autor: Javier Ortiz

Títol: «Se siente»

Secció: «Zoom»

Diari: *El Mundo*

Data: 23 de gener de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: el PSOE i, sobretot, Zapatero. En segon pla, la RAE.

{A}

Objectes de deslegitimació: la proposta del PSOE sobre la inclusió de la qüestió nacional a l'Estatut de Catalunya i, sobretot, la posició de Zapatero. En segon pla, el tractament del valencià en el DRAE.

{D/L}

{1}

{1.1.c} La conformitat s'utilitza en diferents contextos. Explica que la inclusió del valencià com a llengua que se sent pròpia respon a l'interès de conformitat amb la dreta valenciana. / En canvi, nega que la proposta del PSOE gaudeixi de la conformitat del poble català. / Desacredita Zapatero per una suposada falta de conformitat per part del seu partit i de l'oposició. En canvi, el situa prou proper als polítics catalans.

{1.3.m} Utilitza la definició del valencià a la DRAE com a llengua que se sent pròpia com a model de la proposta del PSOE.

{2}

{2.1} El motiu que, segons Ortiz, explica els mitjans del PSOE és que la seva proposta resulti menys «descarnada». / Considera molt greu la proposta de Zapatero de fer d'Espanya una nació de nacions.

{2.3.n} Compara el nou Estatut amb l'anterior, i la situació de Zapatero amb la d'Adolfo Suárez.

{3}

{3.1.1.a} Deslegitima la manera com el DRAE defineix el valencià perquè l'atribueix a interessos polítics. / Desacredita la proposta de PSOE perquè considera que vol fer veure que es tracta d'una proposta menys dolorosa pel poble català del que és.

{3.1.2.a} Deslegitima la proposta d'Estatut del PSOE per insistir tant en el tema nacional.

{3.1.2.p} Desacredita la proposta de Zapatero de fer d'Espanya una nació de nacions perquè nega que tingui el potencial que sembla tenir.

{3.1.3.e} Els efectes que assigna a la proposta del PSOE són el descontentament dels polítics catalans i de Zapatero. / Els efectes que preveu per a Zapatero són el seu naufragi, encara que els catalans el protegeixin.

{3.1.3.r} Els resultats de l'Estatut, d'acord amb la proposta del PSOE, es posen en entredit perquè el considera una còpia de l'anterior: el resultat continuaria essent el manteniment d'una única nació espanyola. / Al seu torn, deslegítima la proposta de Zapatero perquè no creu que aconseguirí aplicar el seu model d'Espanya com una nació de nacions.

{3.2.1.e} Els interessos polítics que explicarien el motiu pel qual el valencià apareix com a llengua que se sent com a pròpia la deslegíten. / Segons Ortiz, la proposta del PSOE és la que és perquè resulti menys dolorós. / Explica el fracàs de la proposta de Zapatero per la pressió que rep, tant per part del propi partit com de l'oposició.

{3.2.1.p} Prediu que el nou Estatut serà una còpia de l'anterior, i que els polítics catalans cediran per tal de protegir Zapatero.

{4}

{4.1.1} Ortiz remet a Adolfo Suárez com a conte moral. Però el final que prediu per a Zapatero esdevé igualment un conte moral.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic / Principi naturalista

Comentari

Ortiz basteix un discurs contrari al nacionalisme català en què defensa el manteniment d'una única nació espanyola davant del debat que genera la nova proposta de l'Estatut de Catalunya. Malgrat que la proposta del PSOE garanteix el manteniment de l'*statu quo*, la deslegítima per les formes: proposar que es reculli el sentiment nacional català es transmet com una estratègia política que segueix el model del DRAE a l'hora de descriure 'el valencià'. Preveu que els resultats de la proposta del PSOE seran poc efectius en termes nacionalistes, igual com ho és considerar el valencià la llengua que se sent com a pròpia: l'Estatut es mantindrà dins de l'àmbit referencial espanyol, en el qual Espanya és l'única nació contemplada. Això denota un nacionalisme banal que beu d'un principi naturalista, segons el qual Espanya és necessàriament com és. A més, atribueix al PSOE la persecució d'uns interessos il·lícits, cosa que vulneraria un principi democràtic en què la ciutadania no participaria d'una gestió política marcada per la falta de transparència.

Però també preveu uns efectes: davant d'aquests resultats frustrats, el descontentament serà general en l'àmbit polític català (tant ERC, com CiU i IVC). També per Zapatero, que interpreta que hauria estat d'acord a definir Catalunya com a nació dins d'una Espanya plurinacional. Posa Zapatero en sintonia amb els polítics catalans i, per tant, amb

les aspiracions nacionalistes de la política catalana. Per això, percep que la seva posició és compromesa: sense el suport de l'oposició, però tampoc del propi partit. Tampoc no gaudiria del suport dels mitjans de comunicació, que es polaritzarien entorn dels dos partits. Per tant, també deslegitima l'Espanya plurinacional de Zapatero per no comptar amb la conformitat general del debat polític.

De fet, preveu que els efectes de la seva proposta seran negatius fins i tot per a ell mateix. Compara la seva situació amb la d'Adolfo Suárez i l'equipara a un naufragi. El veu sentenciat, malgrat que prediu que els polítics catalans probablement cediran per salvar-lo. D'aquesta manera, no només torna a posar en sintonia Zapatero amb els polítics catalans, sinó que incideix en la manca de resultats destacables respecte de l'antic Estatut. En qualsevol cas, la fi que li espera a Zapatero esdevé un conte moral. La considera la resposta a un camí polític que no aporta res de positiu: el nacionalisme.

La política *politizada* —el movimiento de palacio: el roce con el periodismo, el trasiego de una coyuntura a otra— es un tobogán enloquecido que acabará desafiando la continuidad del día —del día de veinticuatro horas— como unidad de tiempo informativo {D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.3.e}. Los italianos, siempre hábiles en el manejo de los enredos, inventaron hace ya muchos años una publicación llamada *Il Velino* (el pequeño velo, el tenue velo), dedicada a resumir todas las noches los rumores e intrigas que circulaban por el *transatlántico* de Montecitorio, el salón de los pasos perdidos del Parlamento romano, frecuentado por 640 diputados. Dado que las facciones democristianas tenían bajo su control aquella ración diaria de arsénico, no tardó en aparecer *Velina Rossa*, que servía rumores de izquierdas al por menor {D:1.3.m}.

Ayer fue un día de *Velino* en Madrid, con decenas de periodistas montando guardia frente a la sede central del Partido Popular en la calle Génova, mientras en algún lugar secreto —¿acaso el cercano hotel Orfila?—, Mariano Rajoy y Josep Piqué trataban de evitar un divorcio a la italiana {A,a/D:2.3.n}. Un portazo que esta mañana difundiese entre el gran público las gotas de ácido clorhídrico que han comenzado a destilarse en algún cuarto de la Moncloa: “Después de tanto hablar de la desintegración de España, ahora resultará que lo único que se rompe en este país es el PP” {D:2.3.n/D:3.1.2.a/D:3.1.3.r}

Aunque conjurada finalmente la dimensión, la disidencia de Piqué se ha convertido en un fenómeno crónico de la derecha, al igual que el distanciamiento y la frialdad de Alberto Ruiz-Gallardón, esta semana de nuevo en el punto de mira del tribunal del Santo Oficio que todas las mañanas pasa revista a la España nacional desde la emisora de la Iglesia {D:1.1.c/D:1.1.t/D:1.2.i/D:2.1/:2.2}. Después de meses de euforia por la profundidad emocional y sociológica de la crisis catalana —“¡Zapatero, aventurero!”— el pacto del Estatut sin Esquerra Republicana (de momento) ha vuelto a encender algunas luces de alarma en los gabinetes que se arrojan la conducción estratégica del centroderecha: “Mariano, ataca por aquí: Mariano, dales fuerte con lo del catalán en las escuelas, que eso duele; que esa imagen es potente, que te lo digo yo: Catalunya liberticida, peor que con Franco” {D:1.1.t/D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.2.p/D:3.2.1.e}. La izquierda en España tiene sus pifias y sus coronas de espinas, pero la derecha es ciclotímica. Desde Madrid, de cerca, se ve mejor {D:2.1/D:2.2}.

El *Velino* de estos últimos días dice que hay alguna cosa que no acaba de cuadrar en los gabinetes de análisis: el riesgo de aislamiento comienza a ser demasiado evidente; la foto de Zapatero con Mas y Duran vale sus píxels en oro y la gente comienza a estar cansada de tanto Estatut {D:2.3.n/D:3.1.3.e}. Por ello hay que seguir con atención cómo se lleva a cabo —si es que acaba llevándose a cabo— la iniciativa anunciada ayer por Rajoy en el hotel Ritz de proceder a una masiva recogida de firmas en pro de un referéndum. Hablando claro, la cosa consistiría en colocar mesas petitorias en todos los

pueblos para que el *español cabreado* firme contra los catalanes {D:3.1.2.p/D:3.2.1.p}. Masaje: más masaje. *Linimento Sloan* para las elecciones municipales y autonómicas. El intento de perpetuar un estado de ánimo. Como el de una señora que ayer por la mañana se acercó al disidente en el Ritz y le dijo: “¡Ay, señor Piqué, señor Piqué, que se está usted portando muy mal!” {D:1.1.t/D:2.3.n/D:3.1.1.a}

Fitxa

Autor: Enric Juliana

Títol: «La mesa petitoria»

Destacat: «Hay dudas, ¿apretar más con el Estatut, atacar sólo por el flanco de la lengua catalana, dejar ir a Piqué?»

Diari: *La Vanguardia*

Data: 25 de gener de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: el PP i la dreta espanyola.

{A}

Objectes de deslegitimació: l'estratègia política que posa èmfasi en l'Estatut i l'odi vers els catalans.

{L/D}

{1}

{1.1.c} Juliana desacredita la política del PP per falta de conformitat (amb la dissidència de Piqué i el distanciament de Gallardón, com a exemples d'un fenomen crònic).

{1.1.t} Algunes de les experiències que ha protagonitzat el PP, o els que en són partidaris, així com la reproducció de les afirmacions habituals en el seu discurs, denoten, segons l'autor, una tradició política que els deslegitima.

{1.2.i} L'Església esdevé una autoritat negativa que desacreditaria la seva política per dona-li suport.

{1.3.m} *Il Velino* serveix de model del tipus de política del PP.

{2}

{2.1} La política del PP es considera «politizada» i la falta de conformitat que observa dins del seu partit la considera un fenomen «crónico». La considera «ciclotímica».

{2.2} Juliana parla de «la disidencia» de Piqué o del «distanciamiento y la frialdad» de Gallardón. La dreta se situa a Madrid. / La crisi catalana els produeix «euforia».

{2.3} Utilitza *Il Velino* com a al·legoria de la política del PP. Juliana, a més, fa ús de comparacions per tal de qualificar negativament el tipus de política. / Reprodueix la comparació de la política catalana amb la franquista del seu discurs per tal de deslegitimar-ne els mitjans utilitzats.

{3}

{3.1.1.a} «El intento de perpetuar un estado de ánimo», com l'objectiu que assigna a aquesta política, desacredita la política del PP.

{3.1.2.a} Deslegitima la política del PP pels mitjans que utilitzarien: per invertir en la por contra els nacionalismes.

{3.1.2.p} Veu el potencial de la seva política limitat i això no la legitima.

{3.1.3.e} Considera que el seu discurs polític acaba esgotant.

{3.1.3.r} Atribueix el desmembrament del partit polític com a resultat de la seva política.

{3.2.1.e} Explica el discurs polític anticatalanista pels interessos electorals que els aporta.

{3.2.1.p} Preveu com serà la recollida de firmes en contra de l'Estatut que proposa Rajoy.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi democràtic

Comentari

L'article posa de manifest que la política anticatalanista del PP obeeix a interessos polítics. Juliana desacredita el PP per fer ús de recursos polítics poc lícits, que tampoc no obeeixen al principi democràtic. L'anticatalanisme del PP respondria a interessos electorals. Tanmateix, l'autor no atribueix uns bons resultats a aquesta pràctica: d'una banda, considera que el seu potencial és limitat i comença a esgotar-se i a esgotar la ciutadania. De l'altra, el partit sembla desmembrar-se i això suposa una falta de conformitat interna que el deslegitima.

Reprodueix el discurs del PP de manera irònica i reprèn alguns dels seus tòpics que conformarien una tradició anticatalanista: l'equiparació del catalanisme amb el franquisme o l'atac a la llengua catalana. La qüestió lingüística només apareix aquí, com un element que s'ataca conscientment per la sensibilitat que suscita en el catalanisme. Sense defensar un principi identitari de la llengua, Juliana tampoc no el reprova. Atacar la llengua, l'Estatut o la sortida de Piqué es veuen com les ocurrencies més probables d'una política que percep previsible.

Es tracta d'una crítica desacomplexada: ataca l'anticatalanisme del PP i no es distancia del catalanisme, encara que tampoc no el defensa. No obstant això, si tenim en compte que l'objectiu se centra a desacreditar el discurs del PP per crear odi, podríem pensar que confronta la conflictivitat del debat estatutari i es podria situar, doncs, en un àmbit referencial espanyol.

No hi ha debat més avorrit que la decadència del nostre idioma, però resulta inevitable haver de comentar la situació, encara més quan passen els anys i veus que no millora. Han passat ja dècades de la normalització lingüística i la llengua que havia estat un motiu de prestigi durant el franquisme i la Transició ha anat llanguint d'una manera dolorosa. S'ha convertit en una tortura per als funcionaris que fan oposicions i una mena de sinònim de naftalina per als progressistes més progressistes del país. Només cal veure la llengua que trien els grups dels joves músics i el que promocionen a Televisió de Catalunya. Si ara sortissin un Serrat, un Raimon, un Llach o una Maria del Mar Bonet anirien directament a un programa del 33 a les tres de la matinada. És una pena que després dels 23 anys de pujolisme i dels dos anys de caos del tripartit, la nostra llengua no només estigui en situació d'escac sinó que pateixi atacs continuats des d'un Estat que, teòricament, l'hauria de protegir. Una pena {D:1.1.t/D:2.2/D:3.1.3.r/D:3.2.1.e}.

Parlo amb el poeta i activista Lluís Serrahima sobre les brillants memòries del seu pare, Maurici, i també sobre la Nova Cançó, de la qual va ser un dels instigadors en els difícils primers seixanta. Defineix el fenomen —tot recordant que la idea inicial va ser de Josep Benet— com un “miracle” {D:1.2.p/D:2.2}. Un miracle que crec que es podria reproduir perquè actualment es tenen molts mitjans i fins i tot alguns dels components d'aquell moviment —dos dels membres de la Trinca—tenen una productora que ha sabut popularitzar els nois sortits del no-res {D:1.2.p/D:1.3.m/D:3.1.2.p}.

Actualment hi ha un problema de voluntat política, de gent que sigui capaç de decidir i d'avançar {D:2.2/D:3.2.1.e}. Mentrestant ens perdem en debats laterals infructuosos, en batalles perdudes que no porten enlloc. En comptes de parlar de sobirania es parla de nació, en comptes d'anar a quadrar els números a Madrid es parla de finançament. En fi, paraules i més paraules que, finalment, són utilitzades en contra nostra a Espanya. El desprestigi i els tòpics campen arreu com si fóssim avars, només preocupats pels diners i per ser diferents. El prestigi d'haver estat els opositors i els moderns, la finestra a Europa, s'està convertint en una maledicció, no només per culpa dels populars i dels socialistes de la línia dura sinó per la incompetència en el discurs dels nostres polítics, per no saber tractar amb la burocràcia i per repetir errors infantils en les transferències de Madrid. No es poden acceptar competències si no se sap com es pagaran. El govern del tripartit s'està convertint en un problema per a tothom. Maragall pot aconseguir fins i tot desestabilitzar Zapatero que podria haver estat un aliat {A,a/D:1.1.t/D:2.1/D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.2.p/D:3.1.3.e}.

La intel·ligència ha estat substituïda pel bram, per la cridòria, la negociació s'ha fet públicament pornogràfica i tothom hi diu la seva. És una llàstima que el català torni a ser atacat quan li costa tant sortir de l'UCI. Algú hauria de demanar responsabilitats, als uns i als altres, sobre el que realment està passant {D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.3.r/D:3.2.1.e}.

Fitxa

Autor: David Castillo

Títol: «Els eterns atacs al català»

Destacats: «Actualment hi ha una problema de voluntat política, de gent capaç de decidir i avançar»

Secció: «Música i lletres»

Diari: *Avui*

Data: 29 de gener de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: el tripartit i l'estat.

{A}

Objectes de deslegitimació: el discurs del tripartit a l'hora de negociar.

{D/L}

{1}

{1.1.t} Castillo contraposa la tradició política pujolista amb les accions polítiques actuals, que en resulten desacreditades.

{1.2.p} Lluís Serrahima apareix en l'article com una autoritat personal a l'hora de parlar de la Nova Cançó. / La Trinca hi esdevé una autoritat que podria garantir la reproducció del miracle de la Nova Cançó.

{1.3.m} L'autor utilitza la Nova Cançó com un model a seguir per tornar el prestigi a la llengua catalana.

{2}

{2.1/2.2/2.3.n} Castillo representa negativament la situació del català a partir d'un seguit d'abstraccions i la compara amb un malalt a l'UCI. / Reprodueix l'atribució de Lluís Serrahima de la Nova Cançó com un «miracle», cosa que comporta una abstracció negativa per la dificultat que es torni a produir. / Veu els polítics responsables de la situació com «incapaços de decidir i d'avançar» (fragment que es reproduïx al destacat) i representa negativament els seus debats per «infructuosos», caracteritzats «pel bram, per la cridòria», etc., i els compara amb «batalles perdudes», cosa que comporta un marc bèl·lic.

{3}

{3.1.2.p} Castillo veu equivocats el discurs dels polítics i, en general, els debats que emprenen. En termes generals, els temes es tractarien sota paraules poc clares i molt connotades que acabarien actuant en contra. Seria el potencial dels mitjans utilitzats el que el deslegitima. / En canvi, el contraposa amb el potencial dels recursos reals que tenen.

{3.1.3.e} Atribueix com a efectes d'aquesta acció política el fet de desestabilitzar Zapatero i de no poder-hi comptar com a aliat.

{3.1.3.r} Els resultats que assigna a aquesta política també la desacrediten, perquè el català encara gaudiria d'una salut fràgil sota la seva.

{3.2.1.e} Veu la situació del català com un problema causat, en primer lloc, per l'estat i, en segon lloc, per una manca de voluntat política, en què «la intel·ligència s'ha substituït pel bram, per la cridòria, la negociació s'ha fet públicament pornogràfica i tothom hi diu la seva».

{P}

Àmbit de referència català. Principi democràtic que recau sobre la sobirania catalana.
/Fragilitat del català / Principi identitari lingüístic

Comentari

En aquest article, Castillo es plany de la situació del català. La responsabilitat d'aquesta situació no només recau sobre l'estat, sinó també sobre el tripartit. Desacredita el seu discurs per utilitzar paraules poc encertades.

L'Estatut apareix en aquest punt només de manera indirecta, a través de l'al·lusió al finançament i a la nació. No són qüestions escollides aleatòriament, sinó que es tracta de temes que provocaren un debat important i que l'autor en critica les formes. Remet al nacionalisme quan proposa que el discurs parli de nació i no de sobirania. Considera que, d'aquesta manera, no es deixaria la porta oberta a debats terminològics no resolts que, d'altra banda, provoquen recel i enfrontaments, i permetria centrar el debat sobre el que suposa. Per tant, sobre la cessió de sobirania de l'estat a Catalunya. Així doncs, encara que l'autor cedeixi davant la consideració de Catalunya com una nació, no renuncia al que comporta conformar-ne una.

La situació de la llengua catalana, que es considera fràgil, li serveix d'excusa per parlar de la falta de contundència de la política catalana. Veu el català com l'element amb què se simbolitzen els interessos de Catalunya i en representa un element identitari, d'acord amb un principi identitari lingüístic o, almenys, un principi territorial.

N'acaba una —o encara dura— i en comença una altra. Enhorabona, les campanyes van saldades a la terra de les rebaixes permanents. Ja tenim un Estatut retocat i ara es tracta de debilitar-lo encara més en un dels seus punts més tendres: la condició del català {A/D:2.1/D:2.3.n/D:3.1.1.a}. Es tracta —com s'ha tractat sempre— d'imposar el predomini del castellà, que ho té tot a favor. I per això els defensors de convertir-lo en una deixalla localista no paren {a/D:1.1.t/D:2.2/D:3.1.1.a}. De fa alguns dies omplen tertúlies, columnes i portades amb els mateixos tòpics de sempre. Els castellanoparlants a Catalunya són una minoria oprimida que no es rebel·la per por a ser estigmatitzada socialment —diuen— i el castellà és un record dels vells temps que només es veu en els prospectes farmacèutics. Fins i tot han recuperat per Internet un article d'abril passat de Salvador Sostres que ironitzava capgirant els termes i l'han convertit en la bandera del deliri. Quantes vegades se'ns ha dit que el català era una llengua “de minyores” o de “pagesos”? Quantes vegades es continua dient el mateix respecte al “mallorquí” o el “valencià”, que són tractats amb la displicència que rep un malalt terminal que convé que plegui aviat per deixar d'entretenir el personal que ni l'atén? {D:1.1.t/D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.1.a/ D:3.2.1.e}. El diàleg s'ha fet impossible amb la gent del monòleg autoritari permanent. Només caldria demanar-los si realment es creuen totes les bestieses que arriben a dir... {D:2.1/D:2.2/D:3.1.2.p} L'incansable Ferrer i Gironès ha aplegat en uns quants volums el memorial de mesures repressores que ha hagut d'aguantar durant segles la llengua d'aquest país. Si sabessin llegir els que bramen, caldria que algú fes l'esforç d'enviar-los-els {D:1.2.p/D:1.3.e/D:2.2}. Debades. Perquè es tracta, com sempre, de mantenir i garantir el predomini del castellà. Amb la mentida com a divisa. Fins que ja no calgui fer-ho {D:3.1.1.a/D:3.1.2.a/D:3.1.3.r}.

Fitxa

Autor: [Vicent Sanchis Llàcer]

Títol: «Es tracta, entengui's bé, del predomini del castellà»

Secció: «Desclot»

Diari: *Avui*

Data: 3 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: qui manté el predomini del castellà en detriment del català.

{A}

Objectes de deslegitimació: retallar la política lingüística que proposava l'Estatut.

{D/L}

{1}

{1.1.t} L'autor legitima el discurs sobre el predomini del castellà pel fet de no ser un objectiu nou, sinó ja conegut. De fet, la tradició política de repressió del català deslegitima que es tracti d'una discriminació del castellà.

{1.3.e} Sanchis es refereix a Ferrer i Gironès com un expert, pel fet d'haver aplegat, en un volum, les mesures repressives contra el català.

{2}

{2.1/2.2} En l'article, el català és avaluat com un punt tendre, cosa que justifica que s'hagi de protegir, en comptes de pretendre que sigui «una deixalla localista». En canvi, considera que el castellà «ho té tot a favor». / D'altra banda, veu «impossible» el diàleg d'entesa. Considera que «bramen», que no saben llegir i els atribueix un «monòleg autoritari permanent». / Avalua els mitjans que utilitzen com «els mateixos tòpics de sempre» i els reproduïx tot fent ús d'abstraccions que en clarifiquen la intenció. Segons Sanchis, es tracta de «bestieses».

{2.3} Compara les retallades a l'Estatut amb unes rebaixes. / L'autor considera que el mallorquí i el valencià «són tractats amb la displicència que rep un malalt terminal que convé que plegui aviat per deixar d'entretenir el personal que ni l'atén».

{3}

{3.1.1.a} L'objectiu de les retallades seria debilitar el català i garantir el predomini del castellà, cosa que deslegitima els mitjans (les retallades).

{3.1.2.a} Els mitjans per aconseguir la debilitació del català seria un discurs basat en «bestieses» i «tòpics».

{3.1.2.p} Deslegitima les retallades pel potencial que té en la debilitació l'Estatut i del català.

{3.1.3.r} Considera que l'objectiu és garantir el predomini del castellà «fins que no calgui fer-ho», fent vetllar el fantasma de la substitució lingüística reeixida.

{3.2.1.e} La intenció de debilitar el català, explica els mitjans. / «[...] que plegui aviat per deixar d'entretenir el personal que ni l'atén» seria el motiu que explica com es tracten el mallorquí i el valencià.

{P}

Àmbit de referència català. Principi intervencionista / Fragilitat de la llengua catalana / Principi territorial

Comentari

Sanchis basteix un discurs de defensa d'una política lingüística que defensi el català. L'autor es plany d'una proposta estatutària dèbil que es pretén retallar encara més en l'àmbit lingüístic. Veu el català com un patrimoni que cal preservar. La falta de protecció del català comporta el perill que desaparegui («fins que ja no calgui fer-ho»). En aquest sentit, l'autor es basa en un principi intervencionista, segons el qual el govern hauria d'actuar pel manteniment de la llengua, i es contraposa a un principi liberal de *laissez faire*.

Percep la política lingüística com a necessària per poder fer front al castellà. L'autor enfronta el català amb el castellà: és a dir, el fet de no vetllar pel català suposa vetllar pel castellà, que es veu predominant i que, a llarg termini, comportaria la substitució lingüística. Això és així perquè confronta la idea contrària: que la defensa del català es faci en detriment del castellà. Deslegitima el discurs que la sosté, sobretot, a través del recurs de la tradició política, que és l'autoritat que demostraria que el català ha estat objecte de discriminacions. Situa el català en una situació desavantajosa enfront del castellà, perquè és l'estat de la llengua el que pot justificar una política de discriminació positiva que la defensi.

Com en altres articles que hem analitzat, reproduïx alguns dels arguments d'aquest discurs contrari al català (per exemple, la discriminació del castellà) per posar-los en entredit. Sanchis s'escandalitza davant dels arguments contraris i això ja els posa en qüestió. El català es veu com la llengua territorial de Catalunya, per tant respon a un principi territorial.

24) SáezAvui_febr06

Els cosmopolites de saló diran que amb tot el que passa al món, el debat estatutari és una nimietat que no ens hauria de preocupar {A,a/D:2.1/D:2.2}. Però el que està passant amb el català és una mica més greu perquè la política pot provocar danys irreparables a la llengua, que és un dels àmbits on les llibertats personals s'hi juguen el tot pel tot {D:2.1/D:2.2/D:3.1.3.e/D:3.2.1.d}. La consagració de la secessió del valencià en el nou Estatut d'aquella comunitat autònoma no és un afer menor, perquè voldrà dir a la llarga que la llengua que parlem a Catalunya i la que parlen al País Valencià, li posem el nom que li posem, serà una mica més dèbil quan els seus parlants vulguin defensar el seu dret a utilitzar-la {a/D:1.3.m/D:2.1/D:3.1.3.e}. Com tampoc ho és que, des de diumenge passat, l'Espanya plural de Zapatero, hagi interioritzat les mentides de Pedro J. sobre la llengua a Catalunya i demani amb la boca petita allò que el PP exigeix a crits: que no es discrimini ningú per la llengua {a/D:1.3.m/D:1.2.p/D:2.2/D:2.3.n/D:3.2.1.e}. Seria el mateix que si el moviment de drets civils hagués propugnat que no es discriminés els blancs {D:2.3.n/D:4.2.2.i}.

Fitxa

Autor: Albert Sáez

Títol: «Més llenya al foc estatutari»

Secció: «Dietari (...i ombres)»

Diari: *Avui*

Data: 10 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics que debiliten la llengua.

{A}

Objectes de deslegitimació: el tractament que rep la llengua catalana.

{D/L}

{1}

{1.1.c} Sáez exposa una falta de consens per donar suport al català, no només per part de grups que no són catalanoparlants, sinó per «cosmopolites de saló».

{1.1.t} La trajectòria política de Zapatero, que hauria defensat una Espanya plural, es trunca pel fet de demanar, d'acord amb el discurs fals de determinats mitjans, que no hi hagi discriminació lingüística fent referència a la persecució de castellanoparlants a Catalunya. Això el desacredita.

{1.2.p} En l'article, Pedro J. Ramírez esdevé una autoritat personal negativa que desacredita la posició de Zapatero.

{1.3.m} Menciona l'Estatut valencià com un model que desacredita el fet de no posar atenció a un tractament de la llengua que considera injust. / Així també ho percep el fet que Zapatero assumeixi el discurs de la discriminació del castellà a Catalunya i, per tant, esdevé un model que cal evitar reproduir.

{2}

{2.1} «Cosmopolites de saló» designaria un grup que veu poc crític. / Considera el tema lingüístic com una qüestió «més greu». / El fet que en l'Estatut del País Valencià es tracti el valencià com una llengua diferent del català ho veu com un afer que no és menor. / Que Zapatero demani que no hi hagi discriminació lingüística també ho considera com un tema destacat.

{2.2} El fet de considerar la qüestió lingüística com una «nimietat» pels «cosmopolites de saló» els desacredita, perquè el tractament de la llengua pot provocar, segons l'autor, «danys irreparables» a la llengua, «que és un dels àmbits on les llibertats personals s'hi juguen el tot pel tot», d'acord

amb la seva percepció. / Les paraules de Pedro J. Ramírez les considera «mentides».

{2.3} Equipara Zapatero al PP per acabar reclamant que no es discrimini lingüísticament ningú. / Tot plegat ho compara amb el fet que les lleis defensessin els blancs, que no és una comunitat en perill, ni discriminada tradicionalment.

{3}

{3.1.3.e} Percep negativament els efectes que pot tenir sobre la llengua. Més encara si tenim en compte tal com descriu aquest camp. / Que valencià i català no es consideri la mateixa llengua a l'Estatut del País Valencià comporta, com a efecte, que quan es congreguin els seus parlants per defensar els seus drets lingüístics seran menys.

{3.2.1.d} El fet de definir la llengua com «un dels àmbits on les llibertats personals s'hi juguen el tot pel tot» desacredita la falta de protecció del català.

{3.2.1.e} Explica que Zapatero demani que no hi hagi discriminació lingüística per la influència del discurs dels mitjans, concretament de Pedro J. Ramírez, segons el qual a Catalunya es discrimina el castellà.

{4}

{4.2.2.i} Si el moviment de drets civils hagués propugnat que no es discriminés els blancs, seria una inversió, de la mateixa manera que ho és que no es discrimini el castellà.

{P}

Àmbit de referència català. Principi democràtic que recau sobre la sobirania catalana. / Fragilitat del català

Comentari

L'article de Sáez defensa la rellevància de la qüestió lingüística i el català. Considera la defensa del català una qüestió legítima, perquè implica les llibertats. En el fons, defensa les llibertats personals i entra dins d'una lògica democràtica. De fet, l'equipara a la lluita pels drets civils dels negres quan ataca els discursos que, com els de Pedro J., com a autoritat negativa, asseguren que el castellà està discriminat a Catalunya. Segons el discurs de l'autor, la defensa del castellà correspondria a la defensa dels drets civils dels blancs. Representa el castellà com la llengua dominant i establerta, tal com ho eren els drets dels blancs en el context al qual remet, i el català, la llengua en una situació compromesa.

Amb això, doncs, no només desmenteix el discurs de Pedro J., que és assumit per Zapatero amb la intenció de ser políticament correcte, sinó que confirma la importància de la qüestió lingüística en el marc de les llibertats i dona peu a la necessitat de polítiques de protecció del català. De fet, Sáez ho posa en relació amb l'Estatut del País Valencià,

que no recull que el català i el valencià siguin la mateixa llengua. Aquesta qüestió comportaria el fraccionament del col·lectiu lingüístic i, per tant, una disminució del seu poder a l'hora de defensar els seus drets. Això suposa un principi segons el qual els drets personals, en aquest cas lingüístics, provenen d'un col·lectiu.

L'Estatut català apareix com el context. Només l'anomena en el títol i el representa com un polèmic debat en què conflueixen aquests discursos, com a atacs als quals ha de fer front per defensar, per exemple, la qüestió lingüística.

Divendres, la primera sessió de la ponència conjunta del Parlament de Catalunya i del Congrés de Diputats que discuteix l'Estatut va estar centrada en la nació, els drets històrics i la llengua. La cosa de la nació va quedar com s'esperava: una fórmula retòrica complicadíssima per dir que sí, però no, però vés a saber {A,a/D:2.2/D:3.1.2.p}. És un tema important, però no forma part del moll de l'ós de l'Estatut per la senzilla raó que les realitats nacionals ho són per voluntat dels seus ciutadans, al marge del reconeixement que en facin els textos legals {L:2.2/L:3.2.1.e}. Els pocs efectes legals que podia arribar a tenir el reconeixement nacional català no són significativament diferents dels que emanen dels drets històrics, que sí que figuren al text aprovat {L:3.1.2.p/L:3.1.3.e}. L'altre gran tema va ser la llengua, on el dret i el deure de conèixer el català van quedar per primer cop equiparats a allò que estableix la Constitució espanyola pel que fa a l'espanyol. La veritat és que això del deure de conèixer una llengua sona fatal, però ja que els espanyols s'entesten a imposar el deure de conèixer el castellà, és prou raonable que l'Estatut fixi una situació simètrica per al català {L:2.1/D:2.2/L:1.3.m/L:3.2.1.e}. Posats a buscar simetries, el que sobra és la referència a la necessitat de conèixer l'espanyol. Si ja ho diu la Constitució, no cal que també ho digui l'Estatut {D:3.1.2.a/D:3.2.1.e}.

Fitxa

Autor: Joan Oliver

Títol: «No-discriminació»

Secció: «Engrunes»

Diari: *Avui*

Data: 12 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: polítics involucrats en la redacció de l'Estatut.

{A}

Objectes de legitimació i deslegitimació: la proposta d'Estatut.

{D/L}

{1}

{1.3.m} La Constitució i la seva legislació de la llengua espanyola actua de model per redactar l'article estatutari referent a la llengua catalana.

{2}

{2.1} Oliver considera que el català queda «equiparat» al castellà i que s'estableix, doncs, una situació «simètrica» entre el català i el castellà que legitima l'Estatut.

{2.2} Segons l'autor, que Catalunya sigui definida com una nació o no fent ús d'una «fórmula retòrica complicadíssima» desacredita el text estatutari. Tanmateix, creu que això «no forma part del moll de l'ós». / Desacredita el fet d'imposar la llengua, però la responsabilitat de fer-ho recau més sobre el model, és a dir, de la Constitució, que sobre l'Estatut.

{3}

{3.1.2.a} Deslegitima l'Estatut per establir l'obligatorietat de conèixer el castellà, quan això ja està regulat per la Constitució.

{3.1.2.p} Posa en entredit el potencial de l'Estatut pel fet de definir Catalunya fent ús d'una «fórmula retòrica complicadíssima». / Tanmateix, el potencial legal que podria haver tingut, el mantindria mitjançant el recull dels drets històrics que hi són definits.

{3.1.3.e} Considera que els efectes legals que podia haver tingut el fet de designar Catalunya com a nació els té de totes maneres a partir dels drets històrics que hi són definits.

{3.1.3.r} Considera que els resultats de la redacció són els que s'esperaven, però no els que haurien de ser respecte de si Catalunya és una nació.

{3.2.1.e} Oliver no interpreta que el fet que Catalunya es defineixi com a nació o no formi part del moll de l'ós de l'Estatut perquè «les realitats nacionals ho són per voluntat dels seus ciutadans, al marge del

reconeixement que en facin els textos legals». / Explica la imposició del català perquè la imposició del castellà està regulada per llei. / Desacredita que s'estableixi l'obligatorietat del castellà perquè ja està exposat a la Constitució.

{P}

Àmbit de referència català / Principi democràtic que recau sobre la sobirania catalana / Principi identitari lingüístic.

Comentari

Oliver valora la discussió entorn de tres conceptes que contempla l'Estatut: la nació, els drets històrics i la llengua. Encara que l'Estatut no reconegui la nació catalana, considera que els efectes d'aquest reconeixement s'esdevenen en recollir els drets històrics. La nació no només emanaria del relat històric, d'acord amb un concepte ètnic de la nació, sinó també de la voluntat dels ciutadans, segons un concepte cívic.

L'autor vincula la qüestió lingüística amb aquests aspectes que es defensen des d'un nacionalisme explícit. Valora positivament que s'equipari el català amb el castellà, establint el deure de conèixer el català, tal com la Constitució imposa el castellà. No defensa aquesta solució des d'un principi intervencionista, sinó com un recurs per defensar-se de la imposició del castellà. D'aquesta manera, no només equipara l'estatus d'ambdues llengües, sinó també la funció d'ambdós textos legals, cada un per a un àmbit territorial diferent.

Tanmateix, quan qüestiona que l'Estatut hagi de reproduir l'obligació de conèixer el castellà perquè ja consta a la carta magna, reconeix el marc legal espanyol. Ara bé, tot i que no nega la legitimitat del castellà, tampoc no la considera la llengua del territori català. D'acord amb un principi almenys territorial, el català es representa implícitament com la llengua de Catalunya i, per aquest motiu, mereix ser l'única que cal ser regulada pel text estatutari català.

26) OliverAvui_febr06

Fruit dels pactes entre CiU i PSOE, en l'article 6 s'hi ha afegit que cap persona podrà ser discriminada per motius lingüístics. És una frase que al PSOE li va bé per contrarestar tota la demagògia sobre la persecució de l'espanyol a Catalunya però que pot acabar resultant beneficiosa per als catalanoparlants {A,a/L:2.1/D:2.2/D:3.1.1.a/L:3.1.2.p}. Qualsevol persona que visqui a Catalunya sap que si hi ha ciutadans discriminats per motius lingüístics aquests no són, precisament, els castellanoparlants {D:1.1.c/D:1.1.t/D:2.2}. Si no estiguessin tan intoxicats per les seves pròpies mentides, mai de la vida els grans partits espanyols no haurien acceptat una frase com aquesta {D:1.1.t/D:2.2/D:2.3.n/D:3.2.1.e}. Una frase que en el futur ens donarà molt de joc si els catalanoparlants estem disposats a fer valer els nostres drets, però només en aquest cas {L:2.3.p/D:3.1.2.p}. I és que en tot el que té a veure amb la llengua les lleis poden ajudar o dificultar però el realment determinant és la voluntat dels ciutadans de parlar-la. És aquí on haurem d'insistir {D:2.2/D:3.2.1.e}.

Fitxa

Autor: Joan Oliver

Títol: «No-discriminació»

Secció: «Engrunes»

Diari: *Avui*

Data: 12 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de legitimació: els catalans que estiguin disposats a fer valer els seus drets (lingüístics).

Objectes de deslegitimació: els polítics i els involucrats en la redacció de l'Estatut, així com aquells que amaga la inserció del fragment de què parla (els agents de la pressió entorn de la discriminació del castellà)

{A}

Objectes de legitimació: la introducció del fragment sobre la discriminació lingüística a l'Estatut.

{D/L}

{1}

{1.1.c/1.1.t} Que atribueixi a qualsevol persona que visqui a Catalunya el coneixement que el discurs sobre la persecució del castellà és fals és apel·lar a una conformitat del lector, que hauria de ser coneixedor d'una tradició lingüística que negaria l'acusació. / Oliver constata una tradició política dels grans partits espanyols de no protegir de la discriminació lingüística fins que no ha estat per protegir el castellà. Això els deslegitimaria.

{1.3.e} Ell esdevé com un expert com recomana insistir a parlar català.

{2}

{2.1} L'autor considera que els polítics que han acceptat la introducció d'aquest fragment estan «intoxicats per les seves pròpies mentides».

{2.2} Segons el parer d'Oliver, que es parli de «discriminació» a l'Estatut com a resposta a «demagògia» desacredita la proposta d'Estatut i els actors polítics que hi ha darrere per assumir el discurs sobre la discriminació del castellà. En canvi, assumeix la «discriminació» com una realitat que atribueix als catalanoparlants i, en aquest sentit, legitima el potencial que confereix afegir aquest fragment. / Treu importància a l'afegitó dient que, en realitat, el que realment importa i té efectes damunt l'ús de la llengua és la voluntat de parlar-la, i trasllada la importància en el fet que la ciutadania la parli.

{2.3.n} Considera que els partits polítics i els partidaris o els que assumit el discurs sobre la discriminació del castellà es troben en un estat equiparable a la intoxicació que està produït a causa de les pròpies mentides.

{3}

{3.1.1.a} L'acceptació de la inclusió del fragment sobre la discriminació lingüística deslegitimaria el PSOE perquè, segons Oliver, només perseguiria resoldre d'una manera fàcil el discurs sobre la persecució del castellà. En realitat, respondria a un objectiu de caràcter més aviat electoral.

{3.1.2.p} Acaba legitimant el fet que l'Estatut inclogui un fragment orientat a evitar la discriminació lingüística pel potencial que pot tenir per als catalanoparlants, sempre que estiguin disposats a fer valer l'afegitó.

{3.1.3.e} Atribueix a l'acceptació d'aquest fragment efectes positius per als catalanoparlants, perquè considera que qui realment està discriminat per qüestions lingüístiques són els catalans. En canvi, treu importància a l'afegitó dient que, en realitat, el que realment és important i té efectes damunt l'ús de la llengua és la voluntat de parlar-la. / Per tant, el fet que existeixi la voluntat de parlar-la o no sí que té efectes.

{3.2.1.e} Explica l'acceptació d'aquest afegitó només perquè els grans partits estan «intoxicats per les seves pròpies mentides». / Segons l'article, el potencial que pot tenir el fragment dependria de la voluntat dels ciutadans de parlar el català i això li relleva la importància.

{P}

Àmbit de referència català. Principi democràtic que recau sobre la sobirania catalana/
Principi territorial / Fragilitat del català

Comentari

Oliver redacta un article sobre els avantatges que suposa afegir a l'Estatut un fragment sobre la discriminació lingüística en l'article de la llengua. En un primer moment, l'autor rebutja el motiu que ha empès a afegir l'afegitó perquè respon a la pressió dels socialistes per demostrar una acció políticament correcta davant del discurs sobre la discriminació del castellà a Catalunya. La intenció dels socialistes es considera il·lícita i comporta, doncs, una negligència del principi de democràtic perquè no és transparent.

Tanmateix, considera que el potencial és favorable per als catalanoparlants. Apel·la al coneixement de la realitat, recorrent a una autoritat per conformitat del lector i per tradició de la trajectòria sociolingüística, per acreditar que la discriminació lingüística a Catalunya només tindria lloc contra els catalanoparlants i, per tant, serien els que en resulten protegits. Això ho contraposa a la tradició política dels que ara ho reclamen: els partits que donen suport a aquest discurs, mai no els haurien protegit. De fet, confronta els seus

interessos amb els dels catalans, recurrent, de nou, a un principi democràtic que recauria sobre la ciutadania catalana.

Com en l'article anterior, Oliver (25) remet a la voluntat dels ciutadans, en aquest cas per parlar el català i fer valer els drets lingüístics, dels quals depèn que s'aprofiti el potencial del fragment. D'aquí emana la legitimitat del català, d'acord amb una concepció cívica del nacionalisme. En l'article, el ciutadà, i el lector, es veu catalanoparlant. El català s'hi representa com la llengua del territori català i és la que hauria de ser protegida, d'acord amb un principi territorial.

La consolidación de un sistema educativo propio de Cataluña, con el catalán como lengua vehicular incluso en la Universidad, es uno de los aspectos más graves —si no el más— del Estatut que se debate en el Congreso {A,a/D:2.1/D:3.1.3.e}. Y ello por las enormes consecuencias que la regulación tendrá para el modelo de sociedad del futuro y, porque como denunció ayer el presidente del PP, el español se irá convirtiendo paulatinamente en «una lengua de uso privado» en Cataluña {D:1.2.p/D:3.1.3.e}. De forma sistemática y detallada, el Estatut aprobado por el Parlamento catalán regulaba el control absoluto de la educación por parte de la Generalitat desde primaria a la universidad {D:2.2/D:3.1.2.a}. El acuerdo Zapatero y Mas no supone cambio alguno —los retoques son mínimos y sin trascendencia— acerca del modelo educativo catalán distinto al del resto de las comunidades autónomas. La enseñanza está regulada en los arts. 35 —derechos lingüísticos—, 131 —Educación— y 172 —Universidades—. El capítulo de derechos y deberes, aprobado ya en la ponencia del Congreso, ha quedado tal y como salió del Parlament. «El catalán debe utilizarse normalmente como lengua vehicular y de aprendizaje en la enseñanza universitaria y en la no universitaria». Se extiende así a las universidades la obligación de impartir clase en catalán {D:1.2.i/D:2.2/D:3.1.3.r}. Las consecuencias endogámicas de este modelo serán nefastas para la propia Universidad catalana, que perderá riqueza y seguramente talentos {D:2.1/D:2.2/D:3.1.3.e}. El artículo 131 reserva para la Generalitat la competencia exclusiva en materia de enseñanza no universitaria. El pacto Zapatero-Mas ha introducido un cambio, ya que «la programación de la enseñanza» se ha desplazado de las competencias «exclusivas» —art. 131.2— a las «compartides» —art. 131.3.a—. Un cambio hábil, pero con escasas consecuencias, puesto que la Generalitat se reserva, en exclusiva, «la determinación de los contenidos educativos del primer ciclo de la educación» (art. 131.2.b) {L:2.1/D:3.1.3.r}. Algunos de los contenidos de este artículo chocan con lo establecido en la Constitución: «Los poderes públicos inspeccionarán y homologarán el sistema educativo» (art. 27.8) {D:1.2.i}. Una vez aprobado el Estatut, el modelo educativo catalán no será en absoluto «homologable» al del resto del Estado, que se queda sin la posibilidad de regular nada que se refiera a la educación en Cataluña {D:3.1.3.e}. La Generalitat se reserva las competencias sobre «adquisición y pérdida de la condición de funcionario docente» y en el ámbito universitario, «el establecimiento de las retribuciones adicionales del personal docente universitario» (art. 172.1.h). Dicho con otras palabras, tampoco los sueldos ni las condiciones laborales de los profesores serán homologables a los de las demás comunidades {D:3.1.3.e}.

Fitxa

Títol: «La consolidación de un modelo educativo catalán propio que reduce el español al “ámbito privado”»

Secció: «El Estatut que viene / El pacto entre Zapatero y Mas (IX)»

Diari: *El Mundo*

Data: 15 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: tots aquells polítics involucrats en la redacció del nou Estatut.

{A}

Objectes de deslegitimació: la política lingüística del nou Estatut.

{L/D}

{1}

{1.2.i} A l'editorial, la mateixa proposta estatutària actua com a autoritat impersonal que deslegitima el potencial dels recursos dels actors. / La Constitució hi esdevé l'autoritat moral que en veta la viabilitat.

{1.2.p} El president del PP hi apareix com una autoritat que corrobora l'opinió de l'editorial.

{2}

{2.1} La consolidació del sistema educatiu propi per a Catalunya es deslegitima per ser considerat un dels aspectes «más graves» de l'Estatut. / Que s'hi incideixi en el fet que el model educatiu català serà diferent de la resta de comunitats autònomes comporta una avaluació negativa segons un principi d'igualtat. / Les conseqüències de la política lingüística de l'Estatut es consideren «endogámicas» i «nefastas». / Tanmateix, la introducció sortida del pacte Zapatero-Mas es considera hàbil.

{2.2} L'Estatut es desacredita per fer del castellà una llengua «de uso privado», cosa que denota una valoració pejorativa del seu estatus. / Que la Generalitat estableixi un control absolut és una abstracció que remet a un principi intervencionista. / El resultat del pacte Zapatero-Mas només aporta alguns «retoques [...] mínimos y sin trascendencia» i, per tant, el resultat es veu deslegitimat. / La política lingüística de l'Estatut comporta la pèrdua de riquesa i talent.

{3}

{3.1.2.a} Quan s'hi especifica que l'Estatut exposa de manera sistemàtica i detallada es deslegitimen els mitjans, perquè reforça la idea de control per part de la Generalitat.

{3.1.3.e} A la política lingüística que estableix l'Estatut se li atribueix que el castellà esdevingui una llengua d'ús privat. També s'hi preveuen

«consecuencias endogámicas» per a la universitat catalana, perquè, segons l'editorial, perdrà riquesa i talent. Finalment, també s'hi preveu la incapacitat d'homologar el sistema educatiu i les condicions dels professors.

{3.1.3.r} El resultat del debat entorn del tractament del català es desacredita per tenir, com a resultat, la consolidació d'un sistema educatiu propi per a Catalunya, que estableix el català com a llengua vehicular fins i tot a la universitat. / El resultat de l'Estatut, malgrat el pacte Zapatero-Mas desacrediten la proposta, perquè malgrat petits retocs, la Generalitat manté, per exemple, la competència exclusiva del primer cicle de l'educació.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic que recau sobre la sobirania espanyola / Principi liberal / Principi territorial / Utilitarisme lingüístic

Comentari

En aquest editorial es critica la política lingüística que proposa l'Estatut, sobretot pel que fa al sistema educatiu, i concretament l'universitari. El resultat de la proposta és un model educatiu català propi i, com a conseqüència, s'esdevindria una falta d'homologació del sistema universitari català amb l'espanyol. Aquest supòsit parteix d'un àmbit referencial espanyol en què el castellà es concep com la llengua comuna i que, segons un principi utilitarista, la diversitat lingüística es percep com una trava de gestió. D'altra banda, es posa de manifest la violació d'un principi d'igualtat entre comunitats autonòmiques. Tal com fa Gallego-Díaz (19), a diferència de la Constitució, que la garanteix entre ciutadans, l'editorial assigna una igualtat entre col·lectius territorials. D'aquesta igualtat no n'emanen drets, sinó que comporta una homogeneïtzació en tot l'àmbit estatal. Per aquest motiu no entra en conflicte amb la Constitució, que se cita com a autoritat legal de l'administració establerta per emparar el seu discurs d'escàndol davant de propostes que qüestionen el supòsit d'homogeneïtat estatal. Amb això es remet a un principi de legitimitat de l'estat de dret que, a més, comporta un principi territorial de la llengua.

A banda d'advertir la manca d'homogeneïtzació en l'àmbit educatiu, l'editorial alerta que el castellà quedarà relegat en l'àmbit privat. Es tracta d'una afirmació que s'argumenta implícitament a través del discurs sobre l'educació i que només es pot entendre per una extensió de la institució pública com a administració oficial. El control de la Generalitat de què es plany l'editorial es representa com una política intervencionista, que entra en conflicte amb un principi liberal i que es concreta en la imposició del català als òrgans públics.

De fet, la universitat es considera la principal afectada de la reforma estatutària. La crítica a l'Estatut es fa sota un principi democràtic. La defensa de la igualtat vetlla pel

manteniment d'un *statu quo* en què la universitat catalana es beneficia de l'homologació amb la resta de l'estat. D'altra manera, no només s'aïllaria, sinó que perdria talents. Aquests talents s'han de situar a la resta de l'estat, als quals els seria vetat l'accés a la universitat catalana per qüestions lingüístiques. És aquesta conseqüència, a la qual remet implícitament, la que afecta el lector potencial del diari.

En aquest sentit, el pacte Mas-Zapatero suposa una acció sense resultats eficaços. Així, tot i que s'avalua positivament com a «hábil» quan esgarrapa que la programació de l'ensenyament passi a ser una competència compartida, i no pas exclusiva de la Generalitat, es critica pel seu escàs potencial real en altres qüestions de l'àmbit educatiu.

Continua la gira mundial de Mariano Rajoy recollint signatures i adhesions per aquest referèndum contra l'Estatut que és tan inconstitucional {A,a/D:2.1/D:3.1.2.a/D:3.2.1.e}. Abans-d'ahir a la nit va ser al programa de la Mònica Terribas a TV3. (Per cert, petit incís. Ara que corren rumors de nous canvis al TN, algú s'atrevirà d'una vegada a plantejar uns informatius potents de veritat i farà el pas d'oferir el TN del migdia a la Terribas i el de la nit al Cuní... o al revés.) {D:1.2.p}

Continuem. Érem al moment en què la Terribas interrogava Rajoy i aconseguí que afirmi textualment (ep, i a la televisió pública catalana) que el castellà no està perseguit a Catalunya i que “aquí hi ha un bilingüisme perfecte”. Tot just escoltar aquest atac de veritat i de seny em va passar el mateix que imagino que li va passar a vostè. Efectivament, vaig començar a pessigar-me les aixelles per comprovar si el que havia escoltat era real o una al·lucinació provocada per la defectuosa digestió del sopar. esclar, és que els que tenim memòria recordem com Àngel Acebes deia el passat 12 de gener a Toledo que “Zapatero és còmplice de la persecució del castellà a Catalunya”. I recordem com Eduardo Zaplana deia el passat 31 de gener al Congrés dels Diputats que “és una atrocitat que en ple segle XXI algú pugui ser perseguit depenent de la llengua que utilitzi sense que ningú el defensi”. I també recordem com el secretari general del PP de Catalunya, Rafael Luna, deia dimecres passat també a TV3 que “el castellà està perseguit a Catalunya” i que “les proves són evidents” {D:1.1.c/D:1.1.t/D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.2.1.e}.

Com que ni vostè ni jo creiem que Rajoy tingui un discurs diferent del del seu partit, sobretot perquè això significaria no seguir la línia que ell mateix està marcant com a líder (sí, perquè la línia la marca ell, oi?), només hi ha una explicació al sorprenent fenomen viscut. Qui va anar al programa de Terribas no era en Rajoy. Era en Piqué disfressat de Rajoy {D:1.1.c/D:1.1.t/D:1.3.m/D:4.2.2.i}.

Fitxa

Autor: Iu Forn

Títol: «Era en Piqué disfressat»

Destacats: «Vaig començar a pessigar-me les aixelles per comprovar si el que havia escoltat era real o una al·lucinació»

Secció: «Passa-ho!»

Diari: *Avui*

Data: 15 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: Rajoy i els polítics que conformen el PP.

{A}

Objectes de deslegitimació: la campanya contra l'Estatut duta a terme pel PP i que es basa en el discurs sobre la persecució del castellà a Catalunya.

{D/L}

{1}

{1.1.c} Que Rajoy digui que el català no és perseguit a Catalunya, quan Acebes, Zaplana o Luna havien dit el contrari denota, segons Forn, una falta de conformitat, o bé d'ell cap a la línia de partit que ell mateix hauria de traçar, o bé del partit vers les seves declaracions. / L'autor apel·la la conformitat del lector quan parteix del supòsit que es van sorprendre tant com ell davant les declaracions de Rajoy.

{1.1.t} Que Rajoy digui que el català no és perseguit a Catalunya, quan Acebes, Zaplana o Luna havien dit el contrari també comportaria que la tradició política del partit es veu estroncada pel que diu.

{1.2.p} En l'article, Terribas esdevé una autoritat personal que acredita les declaracions fetes per Rajoy. A més, l'autor l'avalua positivament per reforçar el seu rol com a autoritat.

{1.3.m} Piqué actua com a model a seguir de Rajoy, perquè presenta, segons l'autor, una tònica política que és la que Rajoy hauria de tenir. En últim terme, que no segueixi la seva línia no només desacreditaria Rajoy, sinó la del partit.

{2}

{2.1} L'autor titlla l'Estatut com «tan inconstitucional», una avaluació que forma part del discurs del PP i que s'utilitza irònicament per posar de manifest que és fals.

{2.2} Atribueix les declaracions de Rajoy a «atac de veritat i de seny», cosa que suposa que la resta de declaracions sobre el castellà de la resta són falses. / Posa de manifest la falta de consens o de coherència entre les

diferents declaracions dels polítics del PP perquè comporta un engany i, per tant, la seva política es desacredita sobretot per una abstracció moral, més que no pas per la falta de consens en si. / Quan cita Rajoy fent al·lusió al «bilingüisme perfecte» reproduïx una abstracció que moralment referma la situació lingüística de Catalunya.

{3}

{3.1.2.a} Els mitjans utilitzats per combatre l'Estatut posen en dubte l'estratègia de partit: el considera un discurs fals.

{3.2.1.e} L'Estatut és perseguit per ser considerat anticonstitucional i això es relacionaria, en aquest cas, amb la qüestió lingüística, sense fer-ho explícitament. Tanmateix, l'explicació d'aquesta aversió per l'Estatut deslegitima la línia discursiva del PP perquè es comporta que el discurs que manté és fals.

{4}

{4.2.2.i} Forn atribueix les declaracions de Rajoy a Piqué, a qui s'adirié més. Inverteix el paper de Piqué amb el de Rajoy com un recurs literari que deslegitima Rajoy a favor de Piqué, que s'exposa com un model de comportament.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic

Comentari

Forn escriu un article de mofa cap a la política del PP, que quedaria en evidència per les declaracions del seu líder quan contradiu la línia discursiva del partit. La falta de conformitat respecte del discurs que ha de mantenir, demostraria no només una manca de coherència, sinó també la falsedat. Des d'un inici, l'autor no el considera verídic i, per això, es permet la llicència de reproduir-lo irònicament quan avalua l'Estatut d'inconstitucional.

Malgrat que l'Estatut no aparegui més al llarg del text, serveix per contextualitzar l'actitud política del PP, que s'ha d'interpretar com una mostra del seu posicionament. En aquest context, el discurs que sosté que el castellà és perseguit a Catalunya es percep com una estratègia discursiva per atacar l'Estatut.

Forn també reproduïx les paraules de Rajoy quan accepta que hi ha un «bilingüisme equilibrat». En aquest cas, però, ho fa per refermar la moralitat de la política lingüística catalana. En aquest sentit, però, no reclama un Estatut més ambiciós, ni més exigent amb l'*statu quo* sociolingüístic. No explica que s'hagi de protegir la llengua, ni que sigui el català qui està en una situació de vulnerabilitat, sinó que el bilingüisme es representa positivament. En aquest sentit, l'objectiu de Forn se centra a procurar una defensa d'un discurs que considera fals. De fet, amb les declaracions de Rajoy ja se sent satisfet per

poder-ho demostrar. En definitiva, l'article vetlla per un principi democràtic, que es veuria vulnerat per interessos partidistes.

Hi ha molts símptomes que evidencien el cansament de la societat catalana, farta de veure's convertida per força en la moneda de canvi de la lluita per poder entre el PP i el PSOE a Madrid {A,a/D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.3.e}.^{xxiv,xxv} Les hemeroteques demostren que els populars estan avui utilitzant els mateixos arguments que van fer servir el 1993 per intentar trencar els acords entre Felipe González i Jordi Pujol {D:1.3.m/D:3.1.1.a}.^{xxiv} Ara ho fan amb molta més intensitat i amb molts mitjans al seu abast, tant perquè controlen encara algunes institucions de l'Estat com perquè les seves plataformes mediàtiques són molt més potents i descarades {D:2.2/D:3.1.2.u}.^{xxiv} El fet que hagin aconseguit, en poc més de tres setmanes, introduir el debat sobre la llengua a Catalunya en l'agenda política espanyola evidencia l'eficàcia dels seus mètodes. N'han tingut prou amb uns dies per convèncer una part de l'opinió pública de tot l'Estat que el castellà pateix una forta persecució en aquest país. Una afirmació delirant. Ho saben els que ho diuen des de Madrid i ho saben igualment els que ho diuen a Barcelona. D'una mentida mediàtica han passat a una mentida parlamentària i finalment a una mentida social, com demostren les falques que ha començat a emetre el PP a Andalusia. El punt culminant ha estat que Mariano Rajoy comparés la política lingüística de la democràcia amb la del franquisme {D:1.1.c/D:2.1/D:2.2/D:3.1.2.p}.^{xxiv}

Des de Catalunya cal pensar molt bé quina és la millor resposta. Després de l'aprovació de l'Estatut al Parlament s'han reiterat les crides a la moderació. Una moderació que ha tingut com a conseqüència política immediata l'acord entre Mas i Zapatero, subscrit també pel PSC i ICV. Però la recta final del tràmit de l'Estatut no ha rebaixat la dinàmica de la crispació encetada pel PP {A,a/D:2.2/D:3.1.3.e/D:3.1.3.r}.^{xxvi} De fet, la llengua no canvia el seu estatus escolar en el nou Estatut. Els dirigents populars fan demagògia amb una llei aprovada pel Parlament el 1983, curiosament amb els vots a favor de la UCD i amb una aposta per la immersió lingüística que va promoure el PSC, tot i que CiU era la força que governava {D:1.1.t/D:1.2.p/D:2.2/D:3.2.1.e}.^{xxiv} Aquesta anècdota demostra que l'aposta catalana pel consens i pel diàleg —fins i tot per la renúncia— no frena els qui utilitzen Catalunya i els seus drets per debilitar el govern de l'Estat. Potser ha arribat el moment de dir prou amb molta més contundència a tanta manipulació perquè el cansament fins i tot s'ha estès als sectors més moderats de la societat catalana, com ho demostren les paraules del president del Círculo Ecuestre, Manuel Carreras, davant Rajoy {D:1.2.p/D:2.2/D:3.1.1.a/D:3.1.3.e}.^{xxiv} {D:1.2.p/L:2.2/D:3.1.3.r}.^{xxvi}

Igualment, el president espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero, hauria de reflexionar sobre els seus silencis clamorosos i les seves concessions argumentals a les falsedats del PP quan parla de Catalunya. Perquè ha de demanar al president Maragall que no es discrimini el castellà a Catalunya si mai no ho ha estat? La reculada conceptual i política de Zapatero en la qüestió catalana és en aquests moments clamorosa i pot arribar a posar en evidència els seus correligionaris, socis actuals i aliats en el futur. Mentre el màxim

responsable de la Moncloa no entengui que la claudicació davant la mentida és un símptoma de debilitat que esperona l'estratègia de crispació del PP, serà molt més difícil que tant el PSC, com ERC o la mateixa CiU li puguin donar el suport que el va portar fins al poder i que li ha permès mantenir-s'hi dos anys {D:1.3.m/D:2.2/D:3.1.2.p/D:3.1.3.e}.^{xxv}

Fitxa

Títol: «Sempre les mateixes mentides»

Secció: Editorial

Diari: *Avui*

Data: 16 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics del PP, del PSOE (concretament Zapatero) i els catalans.

{A}

Objectes de deslegitimació: la política del PP, la del PSOE i la de no confrontació a les falsedats del PP.

{D/L}

{1}

{1.1.t} El discurs del PP es desmenteix per la tradició de la política lingüística: l'Estatut no modifica l'estatus escolar de la llengua. / La tradició lingüística catalana, amb l'aprovació de la Llei de política lingüística del 1983, desmentiria el discurs del PP, perquè no suposa cap canvi d'estatus lingüístic.

{1.1.c} La conformitat que té lloc a les files del PP amb l'ús de mentides deslegitimarien tot el partit polític.

{1.2.p} El suport dels partits polítics que rebé la Llei de política lingüística del 1983, i que es mantenen a l'Estatut, s'utilitzen com a autoritats personals. La legitimació ve més de la naturalesa dels partits que li donaren suport, que de la conformitat que comporta. / El president del Círculo Ecuéstre, Manuel Carreras, esdevé una autoritat que legitima el discurs de l'editorial, per un posicionament que se suposa contrari al PP i que empeny a una confrontació més contundent.

{1.3.m} La tàctica utilitzada pel PP per trencar acords entre Felipe González i Jordi Pujol suposa un model negatiu de la política que seguiria el PP.

{2}

{2.1} El discurs del PP es considera «delirant».

{2.2} Es considera que el PSOE i el PP s'enfronten en una «lluita de poder», tot remetent a un marc bèl·lic. / La política del PP es deslegitima constantment a través d'abstraccions negatives que no només al·ludeixen a unes intencions partidistes («debilitar» González, anteriorment, i el PSOE, en aquest moment), sinó també als recursos utilitzats (es considera

un discurs demagògic que «utilitza» Catalunya mitjançant la «mentida») i als efectes («cansament»). / Si bé la política catalana s'avalua positivament com una política de «moderació», «de consens i de diàleg», també s'utilitza per deslegitimar la política del PP, a la qual es contraposa. / La política de Zapatero davant del discurs del PP es considera una «claudicació davant la mentida», entre altres abstraccions, que esdevé un «síntoma de debilitat».

{2.3.n} La societat catalana és vista com a «moneda de canvi» pel PSOE i pel PP, cosa que els desacredita.

{3}

{3.1.1.a} El fi de la política del PP el 1993 era il·lícita. Això no només deslegitima la política d'aquell moment, sinó que, com a model de la política que seguiria en aquest moment, implica una deslegitimació de la seva acció política actual. / Més tard, això es fa explícit quan s'atribueix el seu discurs a una estratègia per «debilitar» el govern de l'estat.

{3.1.2.p} Els resultats de la política del PP li és favorable, però es desacrediten perquè, segons l'article, els aconseguiria mitjançant mentides. Una estratègia que es caracteritza amb un gran potencial, ja que no només es perceben resultats en l'àmbit polític, sinó també en el mediàtic i en el social. / L'estratègia política de Zapatero es deslegitima perquè es faria per mitjà de claudicacions que suposarien la capacitat d'esperonar el PP.

{3.1.2.u} La política del PP es desacredita perquè farien ús de plataformes mediàtiques i pel control que mantindrien sobre algunes institucions.

{3.1.3.e} Les ànsies de poder del PSOE i del PP comporten, segons l'editorial, l'esgotament de la societat catalana i això deslegitimaria la seva política. / La política de la moderació que s'atribueix als polítics catalans hauria comportat el pacte Mas-Zapatero. Això, que s'expressa positivament, esdevindria una deslegitimació si tenim en compte l'avaluació que es fa del PSOE. / La política del PP comportaria cansament. / La política de Zapatero tindria com a resultat, no només l'esperonament del PP, sinó que tancaria portes a aliances amb el PSC.

{3.1.3.r} El resultat de la política de moderació es veu infructífer, ja que no hauria aconseguit disminuir l'ambient de crispació.

{3.2.1.e} La llengua no canvia d'estatus amb el nou Estatut, cosa que deslegitima els motius que al·lega el PP, que serien falsos.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic que recau sobre la sobirania catalana.

Comentari

L'eix central del discurs de deslegitimació d'aquest editorial és el discurs sobre la persecució del castellà a Catalunya que s'atribueix al PP. Es considera una estratègia política basada en la mentida, ja que no es considera que l'Estatut comporti cap canvi en l'estatus lingüístic que no s'hagués introduït ja amb la Llei de política lingüística de 1983. D'acord amb l'editorial, la qüestió lingüística conforma el pretext per desestabilitzar la política, no de Catalunya, sinó del govern central. En aquest sentit, la llengua suposa un dels temes controvertits de l'Estatut, l'acceptació del qual té efectes més enllà de les fronteres catalanes.

La sensibilitat de la qüestió lingüística s'explica, pel PP, en termes nacionalistes. Des de l'editorial, en canvi, es discuteix aquesta dimensió, ja que la instauració de la Llei de política lingüística involucrà partits no nacionalistes. Així doncs, com en l'article anterior (Forn 28), la crítica no respon a una voluntat d'alterar l'*statu quo* lingüístic, sinó a una defensa de la legitimitat de l'estatus de què ja gaudeix el català a Catalunya, amb la negació que sigui en detriment del castellà. Aquest discurs respon a un interès per desetnitzar la llengua i fer-la menys susceptible als debats nacionalistes.

En canvi, es crida a trencar amb la política de la moderació: el govern central, concretament Zapatero, i els polítics catalans són considerats còmplices de l'ús que es fa de la llengua per part del PP. D'una banda, per assumir com a cert el discurs que es considera explícitament fals i, de l'altra, per mantenir una política poc contundent que no hauria demostrat d'aconseguir aturar la crispació generada pel discurs del PP. De fet, la polèmica s'atribueix al PP com el mitjà a través del qual pretendria fer trontollar el PSOE a la Moncloa. En aquest sentit, l'editorial es basteix sobre un principi democràtic que es veuria vulnerat pel PP amb una acció política poc transparent.

La ciutadania s'apel·la sota la forma de «Catalunya», interpretada com a col·lectiu cívic i, malgrat el caràcter cívic del discurs, també es parla de Catalunya, com a entitat territorial, mitjançant l'expressió «aquest país». En última instància, doncs, tot i que no posa en dubte l'ordre establert per l'estat de dret, Catalunya es veu com una unitat politicoadministrativa.

30) EditorialElMd_febr06

Miquel Ramis, portavoz del PP, se ha mostrado de acuerdo con la analogía hecha por Rajoy entre la persecución del catalán en el franquismo y la situación actual del castellano en Cataluña. Y es normal que se identifique con la posición del jefe de filas de su partido. Pero Ramis dio un paso más y dijo que puede llegar el día en que hablar el castellano puede ser considerado una “lacra”. Para Ramis el peligro de que esto ocurra se debe a los años de pujolismo y a la situación generada por la reforma del Estatut catalán que pretende que en Cataluña la enseñanza, y a todos los niveles, sea exclusivamente en catalán y que sea obligatorio conocerlo y usarlo. Y ciertamente esto sumirá el castellano en una situación de marginación {A,a/D:1.2.a/D:2.3.n/D:3.1.3.e/D:3.2.1.e}^{xxvii} {L:1.3.m}^{xxviii}. En Baleares estamos lejos de esta antidemocrática e intolerante realidad {D:2.1}^{xxvii}. Precisamente para evitar llegar a esta situación límite el Govern debería cumplir ya sus promesas de bilingüismo y trilingüismo {A,a/L:3.1.1.a}^{xxviii}.

Fitxa

Títol: «El PP balear tiene razón: el castellano está en vías de extinción en Cataluña»

Diari: *El Mundo*

Data: 17 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: polítics catalans (Pujol i els militants de les seves files, i els responsables de l'Estatut).

{A}

Objectes de legitimació: l'establiment del bilingüisme i del trilingüisme.

Objectes de deslegitimació: la imposició del català.

{L/D}

{1}

{1.2.p} En l'article, els polítics del PP, tant Rajoy com Ramis, esdevenen autoritats personals que legitimen el discurs contrari a la imposició del català que s'hi manté.

{1.3.m} La situació lingüística de Catalunya hi actua com un model negatiu per a la política lingüística balear. És una model que caldria evitar.

{2}

{2.1} La situació lingüística catalana es deslegitima per ser considerada «antidemocràtica e intolerante».

{2.3.n} La imposició del català també es deslegitima perquè comportaria que la situació del castellà estigués a una situació equiparable a la persecució lingüística que el franquisme dugué a terme contra el català, d'una banda, i que el castellà es percebés com una «lacra», de l'altra.

{3}

{3.1.1.a} L'establiment del bilingüisme i del trilingüisme es legitima perquè s'orientarien, segons l'article, al fi d'evitar una situació com la catalana, que s'ha deslegitimat al llarg del text.

{3.1.3.e} La imposició del català es desacredita perquè comportaria la marginació del castellà, que seria considerat una «lacra», i la seva persecució lingüística.

{3.2.1.e} La situació lingüística de Catalunya s'explica pel pujolisme i la reforma estatutària, a qui recau la responsabilitat.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic / Principi liberal / Fragilitat del castellà

Comentari

Aquest editorial basteix una deslegitimació de l'obligatorietat de conèixer el català i l'establiment d'un model educatiu en què el català és la llengua vehicular en tots els nivells. Això s'utilitza, en últim terme, per insistir en la necessitat que el Govern balear introdueixi el bilingüisme i el trilingüisme. El cas català hi esdevé un model negatiu que caldria evitar. Aquesta deslegitimació pren, com a base, el discurs del PP, que es dona com a vàlid i alerta del perill que suposa establir aquesta política lingüística. Els seus components polítics, doncs, esdevenen autoritats personals.

La política lingüística catalana es representa com una imposició pròpia d'una política totalitària com ho era el franquista, antidemocràtica i intolerant. Com a conseqüència, es preveu que el castellà serà marginat i percebut com una «lacrà». En aquest sentit, la percepció del castellà com la llengua hegemònica en qualsevol dels territoris de l'estat es dona per suposat, d'acord amb un principi de legitimitat de l'estat de dret que comporta un principi territorial.

El bilingüisme i el trilingüisme es representen com el recurs per evitar una situació similar a la que es presenta a Catalunya. En aquest sentit, la política lingüística es percep com una imposició del català en detriment del castellà. El castellà es defensa per esdevenir la llengua fràgil en regulació política catalana. S'al·ludeix a un principi liberal, contrari a l'intervencionisme que aconseguiria imposar el català, a més d'un principi democràtic en defensa de la ciutadania espanyola, que és la que ostentaria la sobirania. Això admetria una representació de la política lingüística catalana com a totalitària.

La responsabilitat d'aquesta política no només recau sobre els polítics catalans involucrats en la reforma estatutària, sinó també en els d'època pujolista. Pel context, podem entendre que fa referència a la Llei de política lingüística del 83, que és la que traçava l'estatus del català. L'Estatut es veuria, doncs, com una culminació del caràcter d'aquesta política. Es traça una línia entre l'època pujolista, amb un caràcter obertament catalanista, i el tripartit que governava en aquest moment. Sense que es faci de manera explícita, aquesta política s'atribueix al catalanisme.

Dónde está el límite, la raya? ¿Dónde y cuándo piensa detener el Partido Popular su melodía encadenada de despropósitos? La ciudadanía española está siendo bombardeada por algo que va mucho más allá de la crítica y la erosión del adversario. Mariano Rajoy está inyectando en vena a los españoles una enfermedad contagiosa difícil de curar: la de la desconfianza y el agravio comparativo {D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.2.p}.

Reconozcámoslo, los dirigentes políticos que cometen errores en el ejercicio de sus funciones acaban sufriendo en su propia piel las consecuencias de sus desatinos. Cuando yerran estrepitosamente, la ciudadanía les pasa factura, les castiga con el látigo de la indiferencia o con el cambio de opción {D:2.3.n/D:4.1.2}. Muchos han sido los mandatarios que han pagado en las urnas su altivez o su ineficiencia {D:1.1.t/D:2.2}. Al fin y al cabo la democracia consiste, entre otras muchas cosas, en optar por el más esperanzador y el más convincente, por el aparentemente más honrado y auténtico {D:2.2/D:3.2.2.d}. Pero hay un elemento en el juego democrático difícil de corregir mediante la simple emisión del voto: el resquebrajamiento de la cohesión social, la presencia del virus del resentimiento {D:2.3.n/D:3.1.3.e}. Los políticos pueden ser aupados o apeados por los votantes pero las marcas de odio y el menosprecio que son capaces de generar algunos personajes acostumbra a permanecer incólumes en el subconsciente durante décadas. Son difícilmente borrables {D:2.2/D:3.1.3.e}.

La política del PP respecto al Estatut de Cataluña es apocalíptica y profundamente irresponsable {A,a/D:2.1}. Enfrenta territorios, levanta fantasmas dormidos y es tremendamente injusta tanto con el ciudadano de a pie como con el político o el industrial {a/D:2.1/D:2.3.n/D:3.1.3.e}. ¿O es que acaso Mariano Rajoy está incapacitado para comprender el mensaje que le han transmitido, durante su visita a Cataluña, los empresarios conservadores? ¿Acaso los prohombres del PP no perciben que el mundo de la empresa catalana ha gritado «¡Basta!» a un palmo de las narices de su líder? {D1.1.c}

Apelar a la irracionalidad, al estómago del ciudadano, puede ser rentable en una coyuntura especial {D:2.2/D:2.3.n/L:3.1.3.r}. Puede facilitar incluso unos instantes de gloria {L:3.1.3.r}, pero instalarse en la crispación a medio plazo agota {D:3.1.3.e}. Y, amigos, créanme, Ángel Acebes y Eduardo Zaplana ya han cruzado el frontispicio de lo razonable para instalarse en la antesala del odio {D:1.1.t/D:2.3.n/D:3.1.2.a}. Problemas puntales por razones de lengua los hay y los habrá por los siglos de los siglos. Se producirán en uno u otro sentido. Elevarlos a categoría de problema general es una tremenda injusticia cuando nuestra sociedad lleva un montón de años vanagloriándose de sus altos niveles de convivencia y de respeto lingüístico {D:2.1/D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.2.1.e/D:3.2.1.p}. Atizar una guerra de idiomas sólo puede tener cabida en mentes irresponsables, cegadas por el ansia de volver al poder de cualquier forma y a cualquier precio {D:2.1/D:2.3.n/D:3.1.1.a}. La cuña del PP emitida en Andalucía, en el que se acusa a Rodríguez Zapatero y a Manuel Chaves de impedir el

libre uso del castellano en Cataluña, además de falso, es el paradigma de un estilo zafio de hacer política {D:1.3.m/D:2.1}.

Mención aparte nos merece la deplorable utilización partidista del terrorismo y de sus víctimas {D:1.1.t/D:3.1.1.a}. Parece como si a los dirigentes populares les dolieran los indicios, tenues aún pero visibles, de una salida pacífica al denominado conflicto vasco {D:2.2/D:3.2.2.e}. Insisto, no todo vale en la lucha por el poder y menos cuando se entrecruzan los sentimientos, el dolor de la gente y el recuerdo de los ausentes {D:2.2/D:3.1.1.a/D:3.1.2.p}.

¿Y qué me dicen ustedes de esa ridícula recogida de firmas que ya ha provocado la expulsión del PP de un concejal popular de Lloret? {D:1.1.t/D:3.1.3.e} Mariano Rajoy ha impulsado en toda España lo que debe ser considerado —no cabe otra interpretación posible— como un elemento más de anticatalanismo gratuito {D:1.1.t/D:2.2}. Mal, vamos mal {D:2.1}. El PP cada vez se sitúa en los parámetros de una derecha extrema nada homologables con el nuevo centro-derecha europeo {D:1.3.m/D:2.1}. ¿Acaso nadie va a reaccionar? ¿Acaso Piqué, Vendrell y los suyos han tirado la toalla? ¿A qué viene tanta sumisión? ¿Por qué calla Piqué? ¿Teme algo? {D:1.3.m/D:3.1.3.e} La crispación se instalado en la política y son muchos los ciudadanos que quieren dejarla atrás, salir de ella {D:1.1.c/D:2.2./D:3.1.3.e}. No vale vender apocalipsis patrias ni la desintegración virtual del Estado {D:2.3.n/D:3.1.2.a}. Cataluña y España desean concordia, un Estatut digno y una vertebración del Estado harmónica y cómoda {a/D:1.1.c/D:2.2/D:3.1.1.a}. En esa tarea, si lo desea, el Partido Popular tiene cabida, su concurso es importante {D:2.1}. Lo único que no puede aceptarse es la lucha por el poder a cualquier precio {D:3.1.1.a/D:3.1.2.a}. Y, de eso, ya estamos hartos a base de firmitas, boicots y anuncios pagados {D:1.1.c/D:1.1.t}. El funcionariado, los trabajadores, empresarios y la opinión pública catalana afirman estar cansados de tanto ruido {a/D:1.1.c/D:2.3.n}. Me atrevería a afirmar que claman por un: «¡Piqué, levántate y anda! Rompe el silencio, convence a los tuyos para que abandonen la estrategia de la tensión {D:1.1.c/D:1.3.m}. Ese no es el camino para regresar al Gobierno, ésa es la triste senda del enfrentamiento gratuito e irracional entre los españoles {D:2.2/D:3.1.3.e}.»

Fitxa

Autor: Joan Ferran

En condició de: «primer secretario del PSC en Barcelona»

Títol: «Apocalípticos e irresponsables»

Avantítol: «El conjunto de iniciativas que impulsa el PP para oponerse al trámite estatutario desborda el marco de lo políticamente correcto. La utilización del tema lingüístico y la recogida de firmas son elementos desestabilizadores de la cohesión social»

Diari: *El Mundo*

Data: 19 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: el polítics de les files del PP.

{A}

Objectes de deslegitimació: la política del PP.

{L/D}

{1}

{1.1.c} Ferran desacredita la política del PP per no gaudir de la conformitat de la societat catalana, tant de la ciutadania en general, com dels empresaris. Fins i tot de l'espanyola, que com la catalana, desitjaria concòrdia.

{1.1.t} Ferran cita algunes de les polítiques dutes a terme pel PP com a mostra del que conforma la seva tradició política.

{1.3.m} La falca del PP a Andalusia es considera «el paradigma de un estilo zafio de hacer política». / En l'article, els partits de centredreta europeus són models que hauria de seguir el PP, en lloc de l'acció política que duu a terme. / Piqué hi esdevé, més que una autoritat personal, un model de comportament polític per al PP.

{2}

{2.2/2.3} Al llarg de l'article apareixen abstraccions i, sobretot, comparacions que deslegitimen la política del PP. Sobretot recauen sobre els efectes comporta. Ferran veu la seva política com un focus d'«odio» o «crispación», representat com un «virus» o una «enfermedad», que desperta «fantasmes» i apel·la a la «irracionalidad», posant la «cohesión» entre l'espasa i la paret.

{3}

{3.1.1.a} En més d'una ocasió, Ferran manifesta que la política del PP respon a interessos partidistes i electorals, objectius que no es veuen legítims per utilitzar qualsevol mitjà.

{3.1.2.a} En més d'una ocasió, doncs, considera que no tots els mitjans justifiquen el seu objectiu. La política del PP, que apel·laria a la irracionalitat i portaria la llavor de l'odi de manera intrínseca, resulta desacreditada.

{3.1.2.p} Desacredita els mitjans precisament pel potencial negatiu que li atribueix pel que fa a la convivència.

{3.1.3.e} Així doncs, deslegitima la política del PP pels efectes que preveu quant a la cohesió social, que es posaria en una fràgil situació.

{4}

{4.1.2} Utilitza un conte de l'advertència sobre el càstig que imposa la ciutadania als polítics que no exerceixen correctament les seves funcions, que té per objectiu alertar el PP dels efectes que pot comportar la seva mala gestió.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic

Comentari

Ferran construeix un discurs contrari a la política del PP, perquè li atribueix la llavor de l'odi. Aquesta política el concreta, sobretot, en el tractament del debat estatutari, la recollida de firmes i la qüestió lingüística, que l'autor considera una estratègia basada en un anticatalanisme gratuït. No obstant això, el complementa amb el tractament de les víctimes del conflicte basc, perquè atribueix al PP la voluntat de perllongar-lo. En tots els casos, les accions concretes tenen a veure amb territoris estatals que presenten ambicions nacionalistes. L'autor critica que aquest factor sigui utilitzat com a tàctica política pel PP per fomentar l'odi, que en aquest context, s'alça entre territoris i desperta vells «fantasmas». Amb això remet al tractament d'aquesta qüestió en la història recent d'Espanya: «No vale vender apocalipsis patrias ni la desintegración virtual del Estado».

Si bé es contempla alguns resultats polítics avantatjosos arran d'aquesta pràctica, els atribueix a una voluntat partidista o electoral. Considera que és un objectiu il·lícit i, per tant, no justifica uns mitjans que deterioreni la cohesió social i imposen la crispació. La ciutadania es presenta com a víctima d'aquesta política, segons un discurs que es basa en el principi democràtic. Però no només es considera un actor pacient, sobre qui recau els efectes de l'acció política del PP, sinó que actua com a autoritat per conformitat, ja que també s'hi manifesta contrària. La ciutadania, sota les formes de «Cataluña» i «España», que remet a la sobirania que recau al poble d'acord amb aquest mateix principi democràtic i que s'atribueix a tot l'estat, segons el que estableix l'estat de dret, desitgen la pau. Això ho oposa a la política del PP, cosa que es reforça a través d'abstraccions que insinuen un marc bèl·lic i de confrontació.

L'autor transmet que la qüestió lingüística és un tema que comporta necessàriament problemes «en uno u otro sentido». Contempla, així, que els estira-i-arronses es fan a favor d'ambdues llengües. Tanmateix, els treu importància, perquè la convivència lingüística i el respecte caracteritza la trajectòria històrica de la societat espanyola. Això suposa la defensa d'un *statu quo* que es veu adequat. La crítica confronta el discurs, al qual ja s'han remès altres articles, segons el qual el castellà és perseguit a Catalunya. També en aquest cas, el desacredita per ser fals. La guerra de llengües, en una comparació que ja desacredita el concepte, només es concep, de nou, com una estratègia política i qüestiona, un cop més, el PP d'acord amb el principi democràtic, que es veu vulnerat.

Cal destacar com l'autor no exclou el PP del procés estatutari, sinó només la seva actitud o estratègia política (els mitjans). Amb això l'autor legitima la seva crítica, ja que no es tracta d'un discurs indiscriminat vers el PP, sinó condicionada per la seva política.

En el ambiente de crispación en que desde hace una temporada se ha instalado la vida pública española parece que solo se puede hablar de la lengua en Cataluña desde posturas en las que defender una lengua implica necesariamente denigrar a los hablantes de otra {A/D:3.1.3.e/D:2.2}. Para alguien que desde hace años ha dedicado muchos esfuerzos a promover la convivencia y la solidaridad entre las lenguas y se ha ganado por ello pescozones de uno y otro lado, el panorama actual es descorazonante. Pero tampoco estoy dispuesto a cambiar de discurso {D:1.1.t/D:1.2.p/D:2.1/D:2.2}.

En Cataluña, catalán y español conviven desde hace siglos con suerte diversa {L:1.1.t}. Nací en Barcelona en un lejano 1918, en un ambiente de clase media, y en mi familia, como en todas las que conocía, se hablaba sólo en catalán; pero a los seis años fui a la escuela, donde se utilizaba exclusivamente el español, que entonces llamábamos y hemos seguido llamando, castellano; y así crecí en un ambiente en el que el catalán era la lengua de las relaciones personales y sociales y el español, la lengua de la mayor parte de la cultura escrita y de la Administración. Desde entonces han ocurrido muchas cosas, entre ellas, la Guerra Civil y los cuarenta años de régimen franquista, pero también que Barcelona ha pasado de ser un agregado de barrios pueblerinos a ser una ciudad cosmopolita y postmoderna. Y en el orden lingüístico los cambios no han sido menores. La Constitución de 1978 consagró una nueva situación. Por primera vez se afirmaba que España era una realidad plurilingüe se alababa la pluralidad {D:1.1.t/D:1.2.i/D:2.2}. Y el Estatuto de Autonomía decía y sigue diciendo que el catalán es la lengua propia de Cataluña, que las dos lenguas tienen la misma validez legal y que los ciudadanos pueden utilizarlas en cualquier circunstancia {D:1.2.i}. Y el Parlamento catalán aprobó, por unanimidad de todas las fuerzas políticas, una ley que fijaba la política lingüística que iba a seguirse {D:1.1.c/D:1.2.p}.

Veinticinco años después es posible pasar balance. El conocimiento del catalán ha aumentado, y ha aumentado espectacularmente la capacidad de leer y de escribir en catalán. Pero no sólo ha ocurrido esto. En líneas generales, y redondeando las cifras, se puede decir que entre el 40% y el 45% de los ciudadanos de Cataluña declara tener el catalán como lengua principal, y una proporción parecida declara que el español es su lengua principal, mientras que un 15% se declara plenamente bilingüe. A su vez, la mayoría de los que dicen tener el español como lengua principal entiende el catalán, y aproximadamente la mitad se consideran capaces de hablarlo. Sólo un pequeño número, equivale al 3% de la población de Cataluña, declara no entender el catalán. A lo largo de los años, la proporción de los que teniendo el español como primera lengua hablan o entienden el catalán ha aumentado considerablemente, pero en cambio no ha aumentado la proporción de los que tienen el catalán como primera lengua, sino que, sobre todo entre los jóvenes, ha aumentado la proporción de los que se declaran plenamente bilingües. Y los estudios observacionales muestran que la tendencia a adoptar el español en los

intercambios lingüísticos en el momento en que alguien introduce esta lengua está todavía aumentando. De manera que aumenta el conocimiento del catalán, pero no su uso social {D:3.2.1.e}.

Los motivos que llevan a esta mayor presencia del español son fáciles de imaginar. Está en primer lugar el avance de la globalización y el hecho de que el español sea una de las grandes lenguas del mundo lo que produce su predominio absoluto en los medios de comunicación: prensa, radio, cine, televisión... Añadimos a ello que la supervivencia de la lengua se basa en primer lugar en la transmisión familiar y que la natalidad en Cataluña, como en toda Europa, es muy baja y no asegura la continuidad biológica, lo que se compensa con una migración extranjera de proporciones masivas que, en parte, es procedente de América y ya conoce el español. Y añadamos algo más sutil. La inmersión escolar de alumnos de lengua familiar española hace que estos alumnos pronto se familiaricen con el catalán: sin embargo, siguen teniendo el español como lengua habitual y la utilizan en la hora de juego, de tal modo que con facilidad se convierte en la lengua común. Todo lo cual significa que la inmersión aumenta el conocimiento del catalán, pero no su uso {D:3.2.1.e}. Tan claro es ese descenso que desde los sectores más comprometidos con el catalán se reclama una política más enérgica o se anuncia que dentro de cincuenta años el catalán habrá desaparecido {D:1.3.e/D:3.1.3.e}. En esas circunstancias, hablar de que el español en Cataluña es una lengua amenazada o en peligro de desaparecer es un sinsentido {D:2.1}.

Claro que una cosa son las perspectivas de futuro y otra el grado de conflictividad de la relación. En teoría los ciudadanos tienen derecho a utilizar y a recibir información en cualquiera de las dos lenguas, pero las instituciones catalanas priman la información en catalán, lo que a veces produce protestas. En sentido inverso, el uso del catalán en la administración de justicia tropieza con muchas dificultades y a veces se hace imposible. Pero el campo más potencialmente más conflictivo es la enseñanza {L:3.2.1.e}. Por ello, en la encuesta que dirigí para el CIS sobre el conocimiento y uso de la lengua en las comunidades con lengua propia tuve interés en que figurase ese dato y los resultados mostraban una mayoría satisfecha con el sistema y una minoría que deseaba más catalán o exclusivamente catalán, y otra minoría, algo más extensa, que deseaba más español o exclusivamente español. Existe, por tanto, una variedad de opiniones sobre el tema, lo que explica que en ciertos casos se produzcan críticas y protestas, e incluso que una familia reclame la posibilidad recogida por la propia reglamentación vigente, de que a su hijo se le atiende y se le enseñe en español {L:1.1.c/L:1.3.e}. Pero, por encima de cualquier incidencia, lo que hay que tener en cuenta y lo que, en última instancia se discute es el modelo de educación deseable en un territorio bilingüe {D:2.1/D:3.2.1.e}. En Bruselas, una ciudad de hecho y de derecho bilingüe, existen dos sistemas educativos, uno en francés y otro en flamenco. En el alto ADIGIO existe un sistema en italiano y otro en alemán. Y en el Canadá francés, hay universidades en lengua inglesa y otras en francés {L:1.3.m}. En Cataluña se ha optado por un solo sistema educativo, sea cual sea la lengua

familiar de los alumnos, y estoy seguro de que no existe ningún partido político ni ningún grupo de opinión dispuesto a cambiar este modelo {D:1.1.c/D:1.2.p}.

Llego así al final de este comentario. En Cataluña existen, como es lógico, diferencias de opinión sobre la forma en que se aplica la política lingüística y a veces se expresan opiniones que escapan al consenso, opiniones e incidencias magnificadas fuera de Cataluña por los medios de comunicación pero que no autorizan a hablar de una guerra de lenguas ni tan solo de que se vaya a romper el consenso de la mayoría ni en el Parlamento ni en la sociedad {D:1.1.c/D:2.3.n/D:3.2.1.e}. Hay en cambio otro tipo de incidentes de los que los mismos medios de comunicación no hablan, pero que deberían producir mayor inquietud.

Hoy en Cataluña es un secreto a voces que, desde hace una temporada, en muchos puntos de la geografía española, cuando dos catalanes hablan entre sí en catalán o hablan en catalán por un móvil, los que los oyen manifiestan en voz alta su desagrado o incluso les increpan duramente. Probablemente los que obran así creen defender la unidad de España, pero la realidad es que están abriendo heridas que va a ser muy difícil de cicatrizar {D:3.1.2.p/D:3.1.3.e}. Yo tenía veintiún años cuando las tropas de Franco entraron en Barcelona, y al día siguiente la ciudad apareció llena de pasquines que proclamaban: “Si eres español, habla en español”. Una semana después desaparecieron los pasquines, alguien había explicado a las nuevas autoridades que la lectura que los catalanes hacían de la consigna era: “Dado que hablo catalán, esto significa que no soy español” {D:4.1.2}. De todo lo que he intentado contar en esta página creo que esto, con mucho, es lo más grave {D:2.1/D:3.1.3.r}.

Fitxa

Autor: Miquel Siguán

En condició de: «autor, entre otros libros, de la Europa de las lenguas. España plurilingüe, bilingüismo y lenguas en contacto.»

Títol: «Sumar y no restar»

Destacat: «Hablar de que el español en Cataluña es una lengua amenazada es un sinsentido»

Secció: «¿Está en peligro el castellano en Cataluña?»

Diari: *El País*

Data: 19 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: aquells que magnifiquen el conflicte lingüístic.

{A}

Objectes de deslegitimació: la polèmica sobre la política lingüística.

{D/L}

{1}

{1.1.c} Siguán utilitza el consens parlamentari que tingué lloc en l'aprovació de la política lingüística i el consens ciutadà (majoritari) en el tractament del català a l'ensenyament (tot i algunes excepcions) com una autoritat per conformitat que deslegitimaria que es parli de conflicte lingüístic.

{1.1.t} També posa de manifest la convivència del català i el castellà a Catalunya, d'acord amb l'evolució de la política lingüística després de la dictadura, cosa que desacreditaria la polèmica.

{1.2.p} Ell mateix, tenint en compte la seva trajectòria, esdevé una autoritat personal experimentada que legitima el discurs de l'article. / També el parlament, com a institució que aprova la política lingüística, deslegitimaria el discurs contrari a la política lingüística. / Els polítics catalans suposen una autoritat personal, pel càrrec que ocupen.

{1.2.i} La Constitució i l'Estatut actuen com a autoritats impersonals, ambdues legitimadores de la política lingüística existent.

{1.3.e} Les enquestes que ell mateix dirigí suposen una autoritat per la seva condició d'expert.

{1.3.m} L'existència de models plurilingües a altres estats-nació i alguns casos que exemplifiquen la situació real que té lloc a Catalunya legitimarien l'existència de desacords, però no de la conflictivitat.

{2}

{2.1} En general, l'autor avalua negativament la situació que es caracteritza per la polèmica a través d'avaluacions i abstraccions. Es considera «grave» i «descorazonante», i comporta «heridas que va a ser muy difícil de cicatrizar». / En aquest sentit, pren el mot «guerra» del discurs que critica per tal de desacreditar-lo. / En canvi, avalua positivament la ciutat d'avui, en oposició del seu passat franquista, pel component modern que s'adequa al plurilingüisme, de la qual cosa se n'abstreu que el plurilingüisme és modern.

{3}

{3.1.3.r} Si bé apunta que la polèmica podria pretendre defensar la unitat d'Espanya, considera els resultats que aconsegueix són precisament els contraris, tal com il·lustra el conte de l'advertència que utilitza.

{3.1.3.e} La crispació que generaria la polèmica, que exemplifica amb casos en què els que parlen català serien increpats per fer-ho, s'utilitza per deslegitimar la magnificació de la qüestió lingüística.

{3.2.1.e} Siguán desmenteix els motius que al·leguen qui magnifica la qüestió lingüística, com ara la persecució del castellà a Catalunya o la polèmica que genera la política lingüística establerta.

{4}

{4.1.2} L'exemple d'època franquista que exposa, en què es pressionava els catalans a parlar espanyol si eren espanyols, i l'efecte damunt que li atribueix, que els catalans passaren a considerar-se catalans perquè parlaven català i no espanyol, serveix d'advertència del que pot ocórrer amb aquest tipus de discurs.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi territorial / Fragilitat del català

Comentari

L'autor deslegitima la polèmica generada entorn de la política lingüística de Catalunya. Desacredita les acusacions de les quals es fan ressò els mitjans de comunicació i que li assignen un caràcter bèl·lic per la llarga trajectòria de convivència entre català i castellà, que ha deixat enrere els recels que suposava el franquisme. Això implica una defensa de l'*statu quo*, que s'avalua positivament. L'àmbit de referència és, doncs, espanyol. De fet, les autoritats implicades no només són d'àmbit català, sinó també espanyol: avala la política lingüística per l'Estatut, ja l'anterior, però també per la Constitució i per la conformitat del Parlament. També, per la conformitat de la ciutadania, que malgrat opinions contràries, li atribueix un ampli suport que es legitima pels resultats obtinguts a les enquestes que va dur a terme.

Siguán posa de manifest que els episodis de tensió lingüística tenen lloc arreu del territori espanyol, però contra els catalanoparlants. Això posaria en entredit el discurs que magnifica la conflictivitat lingüística a Catalunya i, de fet, el responsabilitza de la crispació creixent. Considera que és la confrontació generada el que podria plantejar, en últim terme, dubtes identitaris als catalans. En aquest sentit, tot i que situar-se en un àmbit de referència espanyol, no justifica el nacionalisme espanyol. Això es fa palès quan utilitza una anècdota d'època franquista per advertir que el discurs de la confrontació del català, com si en derivés un perill per a la unitat nacional, pot comportar que els catalanoparlants deixin d'identificar-se amb la nació.

En qualsevol cas, tampoc no defensa el català des del catalanisme, sinó a través de les enquestes ja citades, que li permeten avaluar l'èxit de la política lingüística. La situació de fragilitat del català que se'n reflecteix, també confrontaria el discurs segons el qual el castellà es veu amenaçat. Així, el discurs de Signán es distancia del nacionalisme. Tot i que sembla assumir que el debat pugui tenir una dimensió identitària, no deriva de la llengua, sinó del discurs utilitzat. Nega el principi segons s'estableix un lliga entre identitat lingüística i nació. No obstant això, defensa un principi que lligaria la voluntat cívica a la conformació de la nació. Pel que fa a la llengua catalana, la percep com la llengua del territori català, sigui quina sigui la nació a què pertany, per la qual cosa es justifica que mantingui l'ús de polítiques de discriminació positiva per fer-ho.

No sé si queda hueco para un poco de racionalidad {D:2.2}. Voy a tratar de evitar el problema general del Estatuto (¡el tercero, hay quien anuncia el cuarto!), aunque ya sé que todo va a lo mismo: a una práctica independencia, cubierta por el uso ambiguo de la palabra “nación” {A/D:3.1.1.a/D:3.1.2.a/D:3.1.3.r}. Lean el Diccionario de la Academia. Hay sentidos que sí corresponden a Cataluña, uno que no {D:1.2.i}. Me limito a las lenguas. No conocemos la redacción definitiva del nuevo Estatuto. Pero a juzgar por la desde el principio flagrante de la vulneración del artículo 3 de la Constitución española, algo tolerado por todos los gobiernos, tendremos más de lo mismo: “Lip service” al castellano y al monolingüismo catalán. De aquello de la obligación de aprender el castellano y derecho a usarlo, nada de nada {D:1.1.c/D:1.2.i/D:2.2/D:3.1.3.e}. Igual en el País Vasco y Galicia {D:1.3.m}.

Nadie de a pie en Cataluña ha protestado contra el castellano, las dos lenguas se han llevado siempre perfectamente. En Barcelona se oye tanto catalán como castellano o español, que de los dos modos se llama {D:1.1.t}. Sólo los políticos ven problema {D:1.1.c/D:2.2}. Y no es, en este planeta, el único país bilingüe. Es frecuente que en una nación existan una lengua común y otras dos o más en ámbitos geográficos diversos {D:1.3.m}.

Porque este es el problema: no entre un 50% de castellano-hablantes y un 50% de catalano-hablantes, como dicen. Hay una lengua común, un 100% de castellano-hablantes, de lengua común. ¿Por qué, prácticamente, no la enseñan? {D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.2.1.e}

El cambio lingüístico forzado es imposible. En el País Vasco, por ejemplo, los niños hablan en la escuela en vascuence, en el recreo (el “segmento de ocio” de los pedagogos) en castellano {D:1.1.t/D:2.2}: español, porque es común en toda España y a gran parte de América, donde con naturalidad así lo llaman {D:1.3.m/D:3.2.1.e}. En fin, por mucha política, mucha legislación, muchos euros empleen para marginar al castellano, tienen la partida difícil {D:2.2/D:3.1.1.a/D:3.1.2.a/D:3.1.3.r}.

En Cataluña, el español va a sobrevivir, aun maltratado. Nadie es, a la larga, capaz de tener, éxito en las imposiciones lingüísticas {D:1.1.t/D:2.2/D:3.1.3.r}. Ni Franco ni ellos {D:2.3.n}. Si es que había un problema, hay mil soluciones: desde la enseñanza bilingüe a las universidades en una u otra lengua, como en Canadá {D:1.3.m/D:3.1.2.a}. Pero no había un problema {D:2.2}. Y si el español desapareciera, sería malo para Cataluña más que para nadie {D:3.1.3.e}.

De ser parte importante de una nación grande, Cataluña pasaría a ser una especie de Albania {D:2.3.n}. Con rotura total de la movilidad de las personas y un deterioro total de los servicios de la vida. Sería un problema artificial el que habrían creado los políticos, con daño para el pueblo Catalán {D:2.1/D:3.1.3.e}. Quedaría fuera de la relaciones con

todos, algo que en España no querríamos nadie, pienso que en Cataluña tampoco {D:1.1.c/D:3.1.3.e}. Un salto en el vacío {D:2.3.n}.

Y un gran sufrimiento para todos. Ya lo es {D:2.2/D:3.1.3.e}. En suma, creo que ese daño a un país que es bilingüe, por el solo hecho de que al lado del catalán haya una lengua paterna de muchos y común de todos, no conviene a nadie {D:2.2/D:3.2.1.e}. No es racional, es algo construido sobre bases fantasmáticas, sobre un prejuicio acerca de lo que son una nación y una lengua, de visiones miopes {D:2.1/D:3.1.2.a}. Hay naciones en situaciones lingüísticas mucho más complejas {D:1.3.m}. Los catalanes no se lo merecen. Los castellano-hablantes en general, tampoco {a/D:2.2/D:3.2.1.e}.

Hablan de Cataluña como de un ente esencial cargado de derechos históricos, agraviado, con una lengua y una cultura que están invadidas. Son como iluminados. Pues no: el castellano o español es también una lengua catalana, al menos desde el siglo XIV. Son tan propias la una como la otra. Viven en paz {D:1.1.c/D:1.1.t/D:2.2/D:3.2.1.e}. La cuestión es no utilizar a la una contra la otra, no intentar perpetrar un gloticidio {D:2.2/D:3.1.2.u/D:3.1.1.a}.

Hay ya toda una larga serie de prohibiciones, sin duda irán a más en ese Estatuto, si alguien no lo detiene {D:2.2/D:3.1.2.p}. No quedan ya nombres de lugar sospechosos de castellanismo en las carreteras (para que un extranjero, ignorante de que debe pasar por Lleida, no sepa cómo llegar a Madrid {D:3.1.1.a/D:3.1.3.e}). Quitar el español de los letreros de las tiendas y de toda la vida urbana, mercantil, popular. Multan al que los conserva {D:2.2/D:3.1.2.a}. Hay una policía lingüística, como en ciertos países una policía religiosa {D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.2.a}.

Ni hay ya centros de enseñanza en castellano, ni misas, ni anuncios, en los centros oficiales. El que no entiende el catalán (y a nadie le obliga a ello la Constitución) se siente perdido. Angustiado {D:1.2.i/D:2.2/D:3.1.3.e}. Para que todos desconozcan la existencia de la otra lengua suya, como si fuera extraña. No lo es {D:2.1/D:3.1.1.a}. El precio es aislar a Cataluña y a los catalanes dejarlo náufragos, aislados {D:2.3.n/D:3.1.3.e}. Dejarán de ir allí los estudiosos y estudiantes extranjeros, como sucede ya {D:3.1.3.e}.

Un poco más y Cataluña dejará de ser el primer centro editorial en español, la sede de grandes periódicos en español, de una vida culta múltiple. Se aislará del mundo científico. Provocará rechazos detestables {D:1.1.t/D:2.2/D:3.1.3.e}. ¡Qué desgracia! Todo un récord en la historia de la persecución lingüística (el País Vasco y Galicia se le acercan) {D:2.2/D:2.3.p}.

No admitirán, pretenden, a españoles de otras regiones como jueces, médicos o funcionarios. Para mejor dividir a España, para aislarse, asfixiarse en la endogamia {D:2.2/D:3.1.1.a/D:3.1.3.e}. No admitirán a nadie sin apellido catalán para las *consellerías* y todo eso. Y ya tienen o pretenden tener tribunales, espías, multas, contra los que hablan o escriben en español. Inquisición lingüística. Diríamos {D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.3.e}. Leo que hasta entre los escolares habrá espías denunciadores {D:1.2.i/D:2.2}. No acabo de creérmelo.

Por favor, reflexionen esos dirigentes a dónde llevan de pobreza y aislamiento a una sociedad culta y múltiple. ¿Qué locura es esa? ¿Quieren romper lazos personales, culturales, mercantiles? {D:2.2/D:3.1.1.a/D:3.1.3.e} ¿Hacer una prohibición como la de la antigua Paestum, en Italia? Cuando los oscos la conquistaron, prohibieron hablar griego, ¡salvo un día al año, el día de la gran fiesta (algo así como el día de Santiago)! Todos sabían griego. Como todos saben español, en Cataluña y en toda España {D:1.3.m/D:2.3.n}.

Por favor, reflexionen los que inducen a esto y coaccionan a todos para que les voten {D:2.2/D:3.1.2.a}. Aunque algunos lo hagan por la razón que sea, lo cierto es que, en lo hondo de su corazón, nadie apoya esto en España (ni izquierdas ni derechas). Creo que en Cataluña tampoco {D:1.1.c}. ¿En qué lengua van a hablar con los separatistas de otras regiones? ¿En inglés? Lo dudo {D:3.1.3.e}.

Llegará un día, si siguen así las cosas, en que pase en Cataluña lo que me pasó una vez en Gante con el francés, en el que yo me dirigía a un flamenco: simularán que no saben español {D:2.3.n/D:3.1.3.e}. O quizá no lo sabrán ya {D:3.1.3.e}. Pero las lenguas pueden conservarse largamente en las catacumbas. Salen de ellas con el tiempo: como hizo el propio catalán. A la larga esa batalla la tienen perdida {D:2.3.n/D:3.1.3.r/D:4.1.2}.

Los catalanes saben el español tan bien como nosotros. Desde el siglo XIV, las isoglosas del catalán son, las más, comunes con el castellano o español (luego fue “purificado”, “normalizado” por Pompeu Fabra) {D:1.1.t/D:3.2.1.e}. Se hablaba allí ya entonces, se sigue y seguirá hablando, aunque en ciertos ambientes haya una gran presión para que los catalanes no hablen en español. Ni los demás: para que yo y el taxista de Jaén hablemos en catalán (lo oí proponer a alguien importante, no exagero) {D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.1.3.r}. En el trato personal, todavía hay respeto y cortesía {D:1.1.c/D:2.2}.

Señores políticos catalanes: eso que están imponiendo a los catalanes (y a los españoles todos) es una represión y un empobrecimiento, algo fuera de toda racionalidad {a/D:2.2/D:3.1.2.a}. Nuestro siglo no se lo merece. España (que incluye Cataluña), tampoco {D:2.2}. Todos hemos convivido, nos hemos ayudado, seguimos haciéndolo. Con el griego, el latín, el ibero, hablábamos la misma lengua. No había suevos ni tartesios entre ustedes, tampoco una provincia Catalonia (la Tarraconense llegaba hasta Lugo). Luego hubo dos lenguas emparentadas que convivían perfectamente. Ustedes se unieron a Aragón, luego a Castilla, mediante bodas y tratados (no guerras). Vinieron a ayudarnos, frente al moro, en las Navas de Tolosa. Nadie les obligó. Aprendieron español porque les era útil. Así se difunden las lenguas {D:1.1.t/D:2.2/D:3.2.1.e}.

Desde entonces, Cataluña es bilingüe {D:1.1.t/D:3.2.1.e}, no impongan cosas forzadas. Ni en el corazón ni en la lengua se manda. Respeten los hechos, dejen un hueco para la reflexión, abandonen esa pasión mal razonada {D:2.2/D:3.1.2.a}. Pierden, perdemos todos. ¿Va a perder ahora Cataluña el sentido de lo práctico? {D:2.2/D:3.1.3.e} Los hechos son verdades duras, ya lo dijo Lenin {D:1.2.p}. Y un poco de racionalidad es

necesario. Siempre la ha tenido el pueblo catalán. Debemos no perderla ninguno {D:1.1.t/D:2.2}.

Fitxa

Autor: Francisco Rodríguez Adrados, «miembro de la Real Academia Española y de la Real Academia de la Historia»

Títol: «Un poco de racionalidad»

Destacat: «Ni hay centros de enseñanza en castellano, ni misas, ni anuncios en los centros oficiales»

Secció: «¿Está en peligro el castellano en Cataluña?»

Diari: *El País*

Data: 19 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: polítics catalans.

{A}

Objectes de deslegitimació: la proposta de l'Estatut i el tractament de la llengua catalana que proposa.

{L/D}

{1}

{1.1.c} La falta de conformitat que Rodríguez observa respecte del tractament de la llengua que proposen els polítics catalans desacreditarien la proposta. Afirmar que «Sólo los políticos ven problema», cosa que pressuposa un consens dels espanyols i dels catalans respecte de la situació lingüística. L'autor considera que ningú no aprova aquesta política lingüística, en el fons. / Exposa que tots els governs toleren la vulneració de la Constitució per part de l'Estatut i això resulta una conformitat política. Tanmateix, la presenta com una deslegitimació, perquè és el que permetria que l'Estatut avancés.

{1.1.t} La tradició lingüística desacreditaria la proposta perquè la caracteritza per una convivència lingüística harmoniosa. En aquest sentit, elabora una breu història de la llengua a Catalunya que demostraria que el castellà també és una llengua catalana des del segle XIV. Assegura que la relació entre uns parlants i altres no només era pacífica, sinó que es prestaven l'ajuda necessària. / L'exemple que exposa dels nens que parlen en castellà al pati al País Basc conformaria un exemple que demostraria que el canvi lingüístic forçat no és possible. Això conformaria una autoritat per tradició, perquè posaria de manifest que aquest tipus de política lingüística ja hauria fracassat en el passat i, per tant, no tindria possibilitats de reeixir, tal com reafirma més endavant.

{1.2.p} Cita Lenin com una autoritat personal.

{1.2.i} La Constitució actua com una autoritat que desacreditaria l'obligació de conèixer el català, perquè no ho contempla. / El Diccionari de la Real Academia Española deslegitimaria el fet de concebre Catalunya com a nació de manera absoluta. / El coneixement de la persecució que provocarà l'Estatut es justifica per alguna font que no concreta («leo»), tot i que diu no acabar-se-la de creure.

{1.3.m} En l'article, el País Basc i Galícia actuen com a models negatius quant a política lingüística. / L'existència d'altres països plurilingües deslegitimaria que això hagi de ser conflictiu a Espanya. / Parla del castellà com a espanyol d'acord amb la denominació que pren a l'Amèrica llatina, que hi fa de model. / Presenta la política lingüística del Canadà com un model d'educació bilingüe a la universitat. / Utilitza la prohibició de l'antiga Paestum d'Itàlia com un model negatiu que Catalunya no hauria de seguir.

{2}

{2.1} Rodríguez Adrados avalua la política lingüística d'irracional, i el problema al qual respon, d'«artificial».

{2.2} Parla de «irracionalidad» en referència allò que s'entreveu de l'Estatut. / Concretament, considera la política lingüística que preveu com una vulneració de la Constitució, cosa que comporta que la percebi com a il·legal, a més d'una «persecución lingüística» del castellà, tal com si fos una llengua estrangera, i, per tant, un «cambio [lingüístic] forzado». Fa ús de moltes altres abstraccions negatives que es mouen en aquests camps, des de la imposició a la irracionalitat. / Així, afirma que els polítics responsables d'aquesta política «inducen», «coacionan», «imponen» i infligeixen «una gran presión para que los catalanes no hablen en español», i els titlla de «separatistas». / A diferència de la imposició de la llengua catalana, atribueix l'expansió del castellà a una necessitat. La política lingüística, doncs, confrontaria una trajectòria lingüística que caracteritza per la convivència i l'ajuda mútua. De fet, que Rodríguez Adrados no consideri la qüestió lingüística com un problema és una avaluació positiva de la realitat existent. / En últim terme, manifesta que aquesta política provoca «rechazos detestables».

{2.3} En l'article, apareixen nombroses comparacions negatives: la política és com «un salto al vacío» que s'equipara a la de Franco i a la d'Albània. / L'autor considera que el conflicte que comporta és com una «batalla» i la compara amb el que tingué lloc a Paestum (en què tots sabien grec, de la mateixa manera que a Catalunya tots saben espanyol) o amb el que ocorre a Bèlgica (els catalans simularen que no saben el castellà tal com fan els flamencs amb el francès). / Posa de manifesta una persecució

del castellà tot fent referència a l'existència d'una «policia lingüística» que, al seu torn, compara amb la policia religiosa que existeix en alguns països. De fet, més endavant l'anomena «inquisición lingüística».

{3}

{3.1.1} Segons Rodríguez Adrados, l'Estatut pretendria la independència. / De fet, la política lingüística buscava marginar el castellà i, finalment, un glotocidi: que es desconeixi el castellà, com si fos una llengua estrangera i, així, dividir Espanya i aïllar als catalans. També es planteja si pretén «romper lazos personales, comerciales y mercantiles».

{3.1.2.a} Els mitjans desacreditarien la política catalana i l'Estatut, perquè afirma que es basen en prejudicis «miopes» sobre què és una nació i una llengua. Són «bases fantasmáticas»: considera, doncs, que per aconseguir la independència es fa un ús ambigu de nació. / També deslegitima la política lingüística de la Generalitat perquè invertiria diners inútilment per tal de marginar el castellà. / També afirma que per abolir-lo de la via pública, es penalitzarà a qui el mantingui. / Desacredita els mitjans d'aquests polítics a través d'abstraccions per definir les seves accions com «inducen», «coaccionan» i «imponen». I més endavant: «una gran presión para que los catalanes no hablen en español».

{3.1.2.p} Afirma que els mitjans utilitzats comporten que no s'ensenyi el castellà, cosa que desacredita la política lingüística catalana per l'estatus que s'assigna al castellà. / El potencial de l'Estatut seria l'increment de prohibicions, en aquest cas, lingüístiques.

{3.1.2.u} Utilitzar la llengua catalana com una arma en contra de l'espanyola, tal com ho percep, deslegitima la política catalana.

{3.1.3.e} Com a efectes de la política lingüística de Catalunya, preveu, a grans trets, que el castellà serà marginat. / La desaparició del castellà, però, implicaria un perjudici per a Catalunya: «Con una rotura total de la movilidad de las personas y un deterioro total de los Servicios de la vida.» En definitiva, comportaria l'aïllament i l'empobriment d'una societat «cultura i múltiple», i l'asfixia «en la endogamia». / Aquests efectes negatius que fa recaure sobre la ciutadania, tant la catalana com l'espanyola, deslegitimaria encara més els polítics i la seva acció política.

{3.1.3.r} Preveu que resultats seran insuficients, per la qual cosa afirma que ja se n'anuncia un quart. És a dir, no els augura una partida fàcil per acabar amb el castellà, per exemple.

{3.2.1.e} En general, deslegitima els motius per aplicar la política lingüística de Catalunya: el castellà es considera la llengua comuna (no només d'Espanya, sinó «de gran parte de América») i, per tant, no deixa espai al conflicte. / Els

motius dels efectes nefastos i de la política en si els atribueix als polítics i no responen per haver estat la llengua comuna dels catalans ni per ser la llengua paterna de molts, ni tampoc per raons nacionalistes. / Els motius de la política lingüística es posen en entredit davant la tradició lingüística pacífica que exposa i el consens que això pressuposa.

{4}

{4.1.2} L'autor adverteix que «las lenguas pueden conservarse largamente en las catacumbas» i que, per tant, el castellà pot renèixer fins i tot després d'haver-lo prohibit.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat establert / Principi democràtic / Principi liberal / Utilitarisme lingüístic

Comentari

Rodríguez Adrados escriu un article contrari a la política lingüística que es proposa a l'Estatut. Combrega en el discurs que l'acusa de perseguir el castellà, a causa de la imposició del català. És a dir, percep la promoció d'una llengua en detriment de l'altra, perquè parteix d'un principi liberal que veu qualsevol acció política amb recel. De fet, equipara la política catalana, per exemple, amb la dictadura de Franco. Fins i tot acusa els polítics catalans de coaccionar per obtenir el vot, cosa que els situa fora del marc democràtic. Considera la política lingüística catalana contrària al principi que vetlla per la transparència política i, en últim terme, pel bé comú: el seu objectiu amagat no només seria la marginació del castellà, sinó dividir Espanya. La independència seria el fi primer de l'Estatut.

Les representacions que fa recaure sobre el castellà són ben diferents que les que atribueix al català. Valora el castellà com a llengua comuna, no només d'Espanya, sinó de gran part d'Amèrica. Això explicaria que el castellà fos adoptat, d'acord amb un principi utilitarista, ja des del segle XIV també a Catalunya. Així doncs, no només percep el castellà com la llengua de l'estat, sinó com una llengua pròpia de Catalunya (en contra de considerar com a tal només el català). Per això, Rodríguez Adrados nega el conflicte lingüístic i és favorable al manteniment de l'*statu quo*, motiu pel qual qualsevol política lingüística de discriminació positiva deixaria de tenir sentit.

D'acord amb les representacions de la llengua castellana, a la política lingüística catalana li atribueix l'aïllament de Catalunya com a efecte nefast. Les conseqüències recauen sobre els ciutadans espanyols (en què s'inclouen els catalans), d'acord amb el principi democràtic que procura per una sobirania espanyola. Amb aquestes característiques, considera la política catalana irracional, una bogeria, així mateix com un dany, un patiment, etc. Titlla els polítics directament de separatistes, que imposen, coaccionen, etc. Les abstraccions morals són freqüents en aquest article i, en més d'una

ocasió, s'hi utilitza un marc policial (multes, persecucions, denúncies) i s'equipara al fanatisme religiós.

He tingut la satisfacció de llegir l'article d'Heribert Barrera *Sobre l'Estatut*, publicat en l'edició de novembre de la gairebé clandestina —per introbable— *Revista de Catalunya*.

M'ha semblat d'una brillantor jurídica i d'una lucidesa política excepcionals. És vergonyós que hagi passat deliberadament desapercbut, perquè és un model de seriositat i de moderació.

Diu el que diu, amb ponderació, cosa que ara no hi ha en la política catalana. Per això és millor llegir-lo directament. Si bé no ho diu, queda clar que està a l'antítesi de l'aventurisme del partit que ell, no pas sol, però més que ningú, va reconstruir en la Transició.

Molt digna és la seva voluntat de descriminalitzar el PP. Afirmar que “no necessàriament tot el que defensa el Partit Popular és dolent” i que “si el PP s'afegís als que volguessin retirar-lo (el projecte d'Estatut) no hi hauria per què recular o escandalitzar-se'n.”

El meu vell i estimat amic Heribert no cerca un titular i evita exabruptes. Però s'entén tot. Veu que el carro que ell tant estima —Catalunya— va pel pedregar amb un radicalisme i una demagògia que sempre passa, van acompanyats de falsos clams de victòria {A,a/L:1.1.t/L:2.2/L:3.1.2.a}^{xxix}
{D:1.2.p/D:1.3.m/D:2.1/D:2.2/D:2.3/D:3.1.2.a}^{xxx}

Recomano la seva lectura. Només hi afegiria consideracions sobre el fet que en el futur Estatut desaparegui l'expressió, que hi ha en l'Estatut vigent, “llengua pròpia” referida al català. Quan Barrera va escriure l'article, el tema no estava plantejat. Ara ho està de manera desastrosa {D:2.1/D:3.1.2.u}^{xxx}

Fitxa

Autor: Alfons Quintà, «advocat i periodista»

Títol: «Barrera i la trencadissa a l'Estatut»

Secció: «Seriositat i moderació»

Diari: *Avui*

Data: 21 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de legitimació: Heribert.

Objectes de deslegitimació: els polítics catalans.

{A}

Objectes de legitimació: l'article d'Heribert.

Objectes de deslegitimació: la política catalana.

{D/L}

{1}

{1.2.p} Heribert Barrera actua d'autoritat personal que legitima l'opinió que Quintà té sobre la política catalana.

{1.3.m} Sobretot, Heribert barrera actua com a «model de seriositat i moderació» per als polítics catalans.

{2}

{2.1} Que Quintà qualifiqui l'article d'Heribert Barrera de «clandestí» i d'«introbable» suposa una avaluació que deslegitima l'ambient polític, perquè no presenta la mateixa línia. Titlla aquest fet de «vergonyós». / Considera que els polítics catalans plantegen el concepte de «llengua pròpia» de manera desastrosa.

{2.2} Qualifica l'article d'Heribert Barrera «d'una brillantor jurídica i d'una lucidesa política excepcional». Llegir-lo ho considera una «satisfacció». / En canvi, fa recaure abstraccions negatives sobre el panorama polític català: el caracteritza d'«aventurisme», «radicalisme» i «demagògia», amb «falsos clams de victòria».

{2.3.n} Compara Catalunya amb un «carro que [...] va pel pedregar», tot desacreditant la direcció que pren la política catalana.

{3}

{3.1.2.a} Presenta els mitjans d'Heribert Barrera, entesos com els recursos amb què exposa la realitat i com la valora, com l'antítesi dels de la política catalana. Mentre que els d'Heribert Barrera el legitimen, els dels polítics els desacrediten, també per oposició amb el primer.

{3.1.2.u} De fet, l'ús que fan els polítics del concepte de «llengua pròpia» els deslegitimarien perquè considera que està plantejat de manera desastrosa.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret

Comentari

Quintà crea un discurs favorable a un article d'Heribert Barrera sobre l'Estatut per criticar tot allò que els polítics catalans no són. N'alaba la seriositat, la moderació i la ponderació com a característiques que manquen a la política catalana, especialment a l'aventurisme d'ERC, així com la voluntat d'incloure el PP i descriminalitzar-lo. En definitiva, l'autor es planya de la direcció que ha pres la política catalana en aquest debat i hi afegeix, de manera particular, la deslegitimació del concepte de «llengua pròpia» que es pretén incloure a l'Estatut. En termes generals, Quintà no explicita els arguments del seu posicionament, sinó que basteix un discurs de deslegitimació basat en recursos morals.

En qualsevol cas, d'aquests recursos se n'abstreu un posicionament més proper al manteniment de l'*statu quo* que a la proposta d'Estatut coetània, que oposaria a la moderació. Atès que percep el panorama polític com a radical, podem suposar que comporta l'alteració de l'ordre establert. Per context, el seu discurs es podria assumir com a part integrant del macronivell d'un discurs contrari a l'Estatut, sobretot quan critica el concepte de «llengua pròpia», que el lector ha de suposar-ne els arguments. Tanmateix, tenint en compte el catalanisme d'Heribert Barrera i la línia del diari en què es publica, semblaria probable que, com en altres casos, presentés un posicionament catalanista situat, però, dins de l'àmbit referencial espanyol. És a dir, de defensa, com dèiem, de l'*statu quo* que marcà la Transició, de què, d'altra banda, Heribert Barrera fou partícip.

El genial Chaplin, en una vieja película, *The Kid* (el chico) representaba a un cristalero estacionado en la retaguardia de un ligero mozalbete que se dedicaba a romper cristales. Cumplida su misión, llegaba al cabo de un rato el cristalero dispuesto a recomponer la ventana. Hace algunos meses parecía que el papel de Chaplin se lo reservaba, en parte, Mariano Rajoy, quien recomponía los cristales rotos por el chico Acebes y en otras ocasiones Zaplana. Así vimos, bastante antes de Navidad, a Mariano Rajoy brindar con cava desde el Penedès para, de alguna manera, neutralizar un boicot que, según sus cálculos, se ha podido cifrar, para el 2005, en un millón de botellas vendidas de menos en el mercado español. En alguna otra ocasión Rajoy también acudió a Barcelona a entrevistarse muy públicamente con empresarios de la Cambra de Comerç. Este papel cambiante, que iba desde subirse a la ola del anticatalanismo hasta intentar contener un poco las aguas, se trocó últimamente en una zambullida de mal surfista. Una noche en *La nit al dia*, de TV3, dijo que en Catalunya el castellano no era perseguido y al día siguiente, quizás objeto de la crítica de los suyos, lanzó, también ante la televisión, su anatema: “En Catalunya hoy el castellano sufre el trato que en tiempos de Franco padecía el catalán” {A,a/D:2.3.n/D:3.1.2.u/D:4.2.2.s}.^{xxxii}

Después de ello se ha abierto un silencio como el que se produce tras el desplome de los cristales de un escaparate {D:2.2/D:2.3.n}.^{xxxii} Vitrina delicada es, en efecto, la situación lingüística en Catalunya. La sensibilidad idiomática es transversal y suelen experimentarla por igual las derechas que las izquierdas. Y justamente desde hace años se vive en Catalunya una paz lingüística —un equilibrado bilingüismo— que ha sido elogiada por muchos observadores extranjeros. Nada que ver con la lucha entre el francés y el flamenco que se ha vivido en Bélgica durante largas etapas. En una de ellas tuve ocasión de observarlo sobre el terreno {D:1.1.c/D:1.1.t/D:1.3.m/D:3.2.1.d/D:3.2.1.e}.^{xxxii} {L:1.1.c/L:1.1.t/L:1.3.m}.^{xxxii}

Muy ligeramente mayoritario, el catalán es minoritario en amplias zonas geográficas, como, sin ir más lejos, el área metropolitana barcelonesa, de población tan densa. Sectores y barrios enteros de familias del sur de España o hijos constituyen cerradas comunidades castellanoparlantes. A la larga, esta situación resulta fatal para la convivencia de un país {a/L:2.1/L:3.2.1.e}.^{xxxii} Con la enseñanza en catalán en los parvularios se consigue que los pequeños hablen o no familiarmente el catalán, no lo desconozcan ni se sientan ajenos. Nunca como hoy el castellano había sido tan oído y vivido no solamente en la gran ciudad, sino en los pueblos y aldeas donde incluso llega de la mano de inmigrantes sudamericanos u otros que saben o aprenden algo el español. Una convivencia que puede tener la voz muy aislada o discordante de algún padre que no quiere que su hijo aprenda el catalán, contra toda lógica, incluso la de que el saber no ocupa lugar y que en las guarderías se aprende rápidamente toda clase de idiomas jugando y cantando {D:1.1.c/D:1.1.t/D:3.2.1.e}.^{xxxii} {L:1.1.c/L:1.3.e/L:2.2/L:3.1.1.a/L:3.1.3.r}.^{xxxii} No es la

primera vez que esa campaña lingüística se produce. Ahora de manera más artificial que cuando se aplicó por primera vez la enseñanza primaria antes aludida {D:1.1.t}.^{xxx1}

Seguramente el Estatut ya no daba tanto de sí para la agitación anticatalana, dada su prolongación, o bien por el acuerdo de Zapatero con Mas, líder de un partido, CiU, nada *sospechoso*, puesto que por razones de estabilidad española pactó en su día con el PP, como antes lo había hecho con el PSOE. Ahora agitar la cuestión lingüística ha sido, pues, como llover sobre mojado. Ha tocado la fibra interior, menos visible que sentida en profundidad {D:1.1.t/D:2.3.n/D:3.2.1.e}.^{xxx1} {L:2.1}.^{xxx2}

Que nadie se extrañe, tras dos meses de campaña anticatalana —con recogida callejera de firmas—, de la manifestación del pasado sábado, el día 18, surgida de entidades de la sociedad civil ajenas a los partidos políticos. Una pacífica manifestación sin pancartas y contra nadie, demostrativa, en todo caso, de la sorda irritación que produce en una gran parte de la población catalana la gratuita ofensiva en todos los frentes {D:1.1.c/D:2.2}.^{xxx1}

Uno de los caballos de batalla, durante todo este tiempo, ha sido la contra a la opa de Gas Natural sobre Endesa. No se quería que la jefatura del grupo energético se trasladara de Madrid a Barcelona, sin tener en cuenta que Gas Natural es la hija de Catalana de Gas, a caballo de la cual Pere Duran Farell consiguió, contra el criterio de diversos ministros, traer el gas de Argelia, a través del gasoducto que hoy suministra a gran parte de España y Portugal. Los que se resistían a aceptar la característica puramente financiera de una operación que quisieron politizar al máximo habrán quedado satisfechos con la reciente superopa de una compañía alemana, que supera claramente la oferta de Gas Natural. El ex ministro del PP Días Cañete ya dijo al principio, como deseándolo, que Gas Natural podría perder su apuesta por la llegada de un caballo blanco desde el mismo mercado europeo, en el cual estamos incluidos a todos los efectos. Una vez más pierde una baza la fraticida España {D:1.1.t/D:2.2/D:3.1.3.e}.^{xxx1}

La situación puede recordar la de la vieja copla: “Ni contigo ni sin ti tienen mis males remedio. Contigo, porque me matas, y sin ti, porque me muero” {D:4.1.1}.»^{xxx1}

Fitxa

Autor: Carlos Sentís

Títol: «Saltó la liebre»

Destacat: «LA FRATRICIDA ESPAÑA pierde una baza: Gas Natural podría perder su apuesta porque llega un caballo blanco desde el mercado europeo»

Diari: *La Vanguardia*

Data: 24 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics del PP.

{A}

Objectes de legitimació: la política lingüística catalana.

Objectes de deslegitimació: la política del PP vers Catalunya.

{L/D}

{1}

{1.1.c} La convivència que referencia Sentís suposa una conformitat de la ciutadania catalana amb la política lingüística catalana. Alhora, això posa en entredit la política del PP.

{1.1.t} Legitima la política lingüística catalana per la seva pròpia trajectòria de bona entesa. / Mentrestant, la política del PP no només es posa en qüestió per això, sinó també perquè aquest tipus de política (anticatalana) formaria part de la seva tradició política. Així ho demostraria el seu discurs sobre l'Estatut o contra l'Opa de Gas Natural sobre Endesa.

{1.3.e} Legitima la política lingüística catalana per haver estat avaluada positivament per diversos observadors externs.

{1.3.m} Sentís utilitza la situació lingüística de Bèlgica com un model negatiu que, de fet, no segueix la qüestió política catalana, perquè no comporta la conflictivitat que presenta la primera. Per tant, això legitimaria l'*statu quo* lingüístic català i, al seu torn, posaria en qüestió els motius de la política del PP entorn d'aquesta qüestió.

{2}

{2.1} Caracteritza la situació lingüística de «delicada» i de «fatal para la convivencia de un país» si no s'hi posa remei.

{2.2} Sentís fa palès les contradiccions que presentaria el discurs del PP sobre la persecució del castellà a Catalunya. / Presenta la política del PP com una «campanya anticatalana», que considera «fratricida».

{2.3} Deslegitima el PP a través d'una al·legoria amb la pel·lícula *The Kid*, de Chaplin, en què un vidrier s'aprofitava de la trencadissa de vidres que feia un nen: anava rere seu per poder encarregar-se dels arranjaments. /

Arran d'aquesta al·legoria, construeix nombroses comparacions que hi fan referència: els efectes de la política del PP, amb la trencadissa d'una vidriera, i la delicadesa de la qüestió lingüística, amb una vitrina. / Compara els moviments estratègics de Rajoy amb els d'un mal surfista.

{3}

{3.1.1.a} L'autor legitima la política lingüística catalana per l'objectiu de cohesionar una societat que havia d'integrar població immigrant castellanoparlant que li atribueix.

{3.1.2.u} Recrimina que el PP fa un ús polític de la qüestió lingüística catalana, així com d'altres aspectes que tenen a veure amb Catalunya, això el desacredita.

{3.1.3.e} Inculpa a la política del PP d'efectes fratricides.

{3.1.3.r} Sentís avalua la política lingüística a l'escola positivament pels resultats que obtindria en l'ensenyament del català als immigrants castellanoparlants.

{3.2.1.e} Explica la política lingüística catalana per una situació preexistent potencialment negativa. / Mentrestant, això, juntament amb la situació de convivència lingüística que reporta, posaria en entredit els motius del PP per parlar de persecució del castellà i per presentar una política anticatalanista.

{3.2.1.d} Que defineixi la «sensibilitat idiomàtica» com a «transversal» deslegitima la política del PP pel fet d'atacar la qüestió lingüística catalana.

{4}

{4.1.1} La lletra de la cançó que cita esdevé un conte moral que dona a entendre l'actitud del PP i la deslegitima perquè la fer explícita.

{4.2.2.s} L'argument de la pel·lícula *The Kid* esdevé un conte moral que simbolitza l'estratègia que duu a terme el PP i la desacredita perquè la fa explícita.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic / Fragilitat del català / Principi de territorialitat / Principi identitari lingüístic

Comentari

Sentís escriu un article contrari a l'anticatalanisme del PP, el qual el representa com una estratègia política. Això, que implica uns objectius il·lícits i que, per tant, apel·la a un principi democràtic, ho desacredita sobretot per un raonament orientat als mitjans. L'ús que atribueix al PP sobre la qüestió lingüística, en particular, i dels aspectes que tenen a veure en Catalunya (com ara l'Estatut, però també l'Opa d'Endesa), en general, basteix el nucli de la crítica.

L'autor representa la qüestió lingüística com un tema sensible i fràgil. D'una banda, exposa el català com una llengua fràgil, motiu pel qual no només desmenteix la persecució del castellà a Catalunya, sinó que legitima la necessitat de mantenir-ne la política lingüística. De l'altra, la considera una preocupació que implica la societat catalana de manera transversal, cosa que suposa que la política lingüística gaudiria d'una conformitat de la societat catalana de manera global (i que, al seu torn, deslegitimaria el discurs del PP). En conclusió, l'estratègia del PP comportaria l'ús d'un discurs fals que, tal com posa de manifest de bon començament, no podria ser coherent ni sostingut.

La rellevància del català rauria en l'àmbit de la cohesió social: demostra l'èxit de la política lingüística per la capacitat d'integrar els immigrants de la resta de l'estat. Veu el català, doncs, com la llengua del territori, segons un principi de territorialitat. En qualsevol cas, valora l'*statu quo* lingüístic de manera positiva i l'aprova pels anys de convivència pacífica entre ambdues llengües. Contràriament, la política del PP provocaria una confrontació que acusa de fratricida. Així doncs, percep Espanya com una unitat. En aquest sentit, podem concloure que l'àmbit referencial des del qual escriu Sentís és espanyol.

Es posible que usted viera anteayer domingo dos anuncios en el tercio inferior de las páginas 18 y 19 de este periódico. No era el único medio impreso en que, con ése u otro formato, el anuncio salía. Bajo el sucinto título *Enmienda 6.1* y el subtítulo *Igualdad de lenguas, igualdad de ciudadanos*, se explicaba cuál era la situación real y legal de las dos lenguas oficiales de Cataluña, castellano y catalán, y se le invitaba a usted a firmar en favor de la igualdad real y legal de ambas lenguas. Las firmas, que se espera que sean muchas, se mandarán a los representantes legislativos de la ciudadanía en las Cortes Generales. Es de esperar que la mayor parte de esos representantes obren en consecuencia. {D:1.1.c/D:2.2/D:3.1.3.e}^{xxxiii} {A/L:2.2/L:3.1.1.a}^{xxxiv}

Esta iniciativa de la sociedad civil catalana se llama, claramente, Enmienda seis punto uno. Sólo pretende eso: que el artículo 6.1 de la propuesta de nuevo Estatut para Cataluña, que declara como lengua propia de Cataluña el catalán, quede modificado de modo tal que diga: «Las lenguas propias de los catalanes son el catalán y el castellano.» Supongo que ayer u hoy mismo habrá encontrado usted más información acerca de esto {D:1.1.c/D:2.1}^{xxxiii} {a/L:2.1/L:3.1.1.a/L:3.1.2.p}.^{xxxiv} Por mi parte le diré que ya he firmado, pese a pequeños reparos respecto al texto: si uno tuviera que estar al ciento por cien de acuerdo con el redactado de una exigencia colectiva, no firmaría nunca ninguna {D:1.2.p}^{xxxiii} {L:1.3.m}^{xxxiv} {L:2.2}^{xxxv}

Pero como este articulillo lo firmo solo y no tengo ningún huevo que esconder, expondré, muy sintetizada y acaso por enésima vez —al fanatismo hay que aporrearle repetidamente porque es un pulpo gigante de piel durísima—, mi visión del asunto {D:2.2/D:2.3.n}^{xxxiii} {A,a/L:2.2/L:2.3.n/L:3.1.1.a}.^{xxxv} Primero: Los territorios no tienen lengua, sólo las personas poseen la capacidad de producir lenguaje articulado. Por tanto, Cataluña no tienen lengua propia. Segundo: Ni siquiera las personas tienen una lengua propia; todas las lenguas que usan, desde el momento en que las usan, son propias de los usuarios {D:3.2.1.d}.^{xxxiii}

Por tanto, con decir que las dos lenguas oficiales gozarán en igualdad de condiciones de los atributos de lengua oficial —uso vehicular en administraciones públicas, medios de comunicación públicos y enseñanza pública— debiera bastar. Pero como no basta, porque los fanáticos fingen ser sordos o estúpidos, hay que especificarlo todo muy clarito, sin dejarles escapatoria {D:2.2}^{xxxiii} {D:3.1.2.p}^{xxxiv} {L:3.1.2.a}.^{xxxv}

Último detalle, aunque no irrelevante. Entiendo que los promotores pongan «catalán y castellano» por este orden. Pero lo propio, alfabéticamente y demográficamente, sería: «castellano y catalán». En Cataluña se habla más castellano que catalán {D:3.1.2.a}.^{xxxiv} El uso social del español entre los jóvenes aumenta a medida que se endurece la obligatoriedad del uso oficial del catalán. Lo más lamentable de la batalla catalanista, si tal cosa es, acaso sea que se libra por una causa perdida. Cada día se ve más claro {D:2.1/D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.3.e/D:4.1.2}.^{xxxiii} ¿Por qué tanto luchar contra lo evidente,

para qué tanto sadomasoquismo, tanta lágrima, tanto empecinamiento inútil?
{D:2.2/D:3.1.3.e}^{xxxiii} Adolfo Suárez legalizó en su día la realidad. De eso se trata ahora
en Cataluña en cuanto a las lenguas {D:1.1.t/D:1.3.m/D:3.1.1.a}.^{xxxiii}

Fitxa

Autor: Ivan Tubau

Títol: «Lenguas oficiales catalanas y legalización de la realidad»

Secció: «Bulevar»

Diari: *El Mundo*

Data: 28 de febrer de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de legitimació: la societat civil catalana i Tubau.

{A}

Objectes de legitimació: l'Esmena 6.1 i l'article.

Objectes de deslegitimació: la política lingüística que proposa l'Estatut.

{1}

{1.1.c} Tubau deslegitima la política lingüística que proposa l'Estatut per la falta de conformitat que suposaria el fet que Societat Civil Catalana en proposi una esmena.

{1.1.t} La tradició lingüística, amb un augment de l'ús social del castellà, posaria en entredit la política lingüística catalana.

{1.3.m} Tubau mateix es posa de model quan ell també firma l'esmena, tot i les mancances que presenta. / Adolfo Suárez, a qui assigna el fet d'haver legalitzat la realitat, suposaria més un model a seguir, que una autoritat personal.

{2}

{2.1} Legitima l'esmena per qualificar també el castellà de llengua pròpia de Catalunya i, en canvi, deslegitima la política lingüística catalana per no fer-ho. / Avalua la batalla perduda de la política lingüística com a lamentable.

{2.2} Considera que la política lingüística catalana no aposta per una igualtat real i legal, cosa que sí que faria l'esmena. / Explica la política lingüística catalana pel «fanatismo», cosa que la deslegitima. A més, també titlla els polítics de «fanáticos», que «fingen ser sordos o estúpidos». / Considera el català una «causa perdida» i, per tant, desacredita l'objectiu de la política lingüística.

{2.3.n} Al seu torn, Tubau compara el fanatisme amb «un pulpo gigante de piel durísima». Això no només deslegitimar el fanatisme en si, sinó a qui l'atribueix. És a dir, als polítics catalans, que el duen a terme. Ahora, legitima que proposi una esmena molt més concreta i detallada. / Compara la política lingüística amb una batalla.

{3}

{3.1.1.a} Justifica l'esmena pel fi d'aconseguir una igualtat real i legal entre el català i el castellà, amb la consideració del castellà com a llengua pròpia de Catalunya. / La seva aportació, la legitima perquè intenta acabar amb el fanatisme. / No considera que l'objectiu de la política lingüística sigui el que hauria de ser: hauria de legalitzar la realitat (és a dir, un major ús del castellà que del català).

{3.1.2.p} L'esmena, la legitima pel potencial i la repercussió que pot tenir. / En canvi, la deslegitima perquè només demana la igualtat entre llengües i no ho veu suficient.

{3.1.3.e} Els efectes de la política lingüística serien justament els contraris als que cerca, és a dir, provoca l'augment de l'ús social del castellà com a reacció de la imposició del català. Això la posa en dubte.

{4}

{4.1.2} Utilitza l'exemple de l'augment de l'ús social del castellà entre els joves com un conte de l'advertència dels efectes que provoca la política lingüística catalana.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic / Principi liberal

Comentari

Tubau redacta un article que ataca la política lingüística catalana perquè no vetlla pel principi democràtic, sinó que respon al fanatisme, entès pel context com a nacionalisme. Considera que la política atempta contra la igualtat entre llengües. Aquesta desigualtat recau, en últim terme, damunt de la ciutadania i a una apel·lació d'un principi democràtic. Tot i no vincular la crítica amb una defensa dels drets lingüístics, la política lingüística de Catalunya es deslegitimaria també per una falta de conformitat per part de la societat (tot i que només n'és una part), que proposa l'Esmena 6.1 per fer-li front.

El discurs de l'autor comporta una negació d'un principi naturalista de la llengua, si no és juntament amb el castellà. L'augment de l'ús social del castellà, l'atribueix a la imposició del català. Interpreta que la política catalana respecte de la llengua nega un principi liberal. De fet, Tubau opina que l'objectiu de la política lingüística hauria de legalitzar la realitat sociolingüística existent. Atès que posa de manifest una presència majoritària del castellà a Catalunya, aquest principi permetria la imposició lliure i legal del castellà. En conclusió, la igualtat entre català i castellà que reclama implica un bilingüisme favorable a l'establiment del castellà.

L'àmbit referencial del qual parteix Tubau és espanyol, ja que, si bé s'escuda sota un principi liberal, les llengües subjectes a una regularització són les llengües oficials (i no la resta de llengües que també poden tenir presència social a Catalunya). En aquest sentit, l'establiment de les llengües per la seva qualitat d'oficial obeeix a un principi de

legitimitat de l'estat de dret. En aquest sentit, també cal contemplar la possibilitat que la igualtat entre llengües, que com hem vist comporta una igualtat entre ciutadans, es basi en la legalitat que traça la legalitat espanyola amb la Constitució.

Yo no sé muy bien cuál es la lengua de Cataluña. Lo que sí resulta más fácil determinar es la lengua de los catalanes {D:3.1.2.u}. Según recordaba este mismo periódico en un informe reciente, el castellano, además de la lengua común, es la lengua materna de la mayor parte de los catalanes. Exactamente, mientras el 53,5% de los catalanes tiene como lengua materna el castellano, el 40,4% tiene el catalán. Una diferencia apreciable: 13,1%. Todo eso es conocido y no hay que darle más vueltas, o sólo unas pocas cuando esa realidad bilingüe es negada por las instituciones {A,a/D:1.1.t/D:1.3.e/D:2.2}. Cuando, por ejemplo, en los hospitales la información está exclusivamente en catalán, lo que no es una broma para la población de mayor edad y más pobre, la más necesitada de asistencia médica pública {a/D:2.2/D:3.1.3.e}. Claro que se podría aplicar el criterio de Artur Mas cuando, a propósito de la enseñanza, recomienda: “Que monten un colegio privado en castellano para el que lo quiera pagar, igual que se montó uno en japonés en su momento”. Pues eso, que se editen ellos los folletos {D:1.2.p/D:4.2.2.i}.

Pero el resultado más llamativo del informe es otro: un 48,8% de los entrevistados cree que su lengua propia es el catalán. Es decir, hay catalanes que consideran que su propia lengua no es su lengua propia. La anomalía no es importante en número pero sí en naturaleza {D:1.3.e/D:2.2/D:3.1.3.e}. Todos consideraríamos que ha perdido el juicio un individuo chaparro y cetrino que dijera de sí mismo que, en realidad, como en la copla, él era “hermoso y rubio como la cerveza” {D:4.1.1}. Esto es, que no se parece a su propia identidad. Una idea rara. Por definición uno es idéntico a sí mismo. Casi todas las acepciones de las muchas de la palabra “alineación” están recogidas en un comportamiento como éste {D:2.1/D:3.2.2.d}.

¿Cómo ha podido suceder esta anomalía? No se me ocurre otra explicación que la labor de una clase política que se ha inventado un país que no existe y, sistemáticamente, a costa de lo que sea, se empeña en encajar la realidad en el mito para después reclamar en nombre del mito {D:2.2/D:3.2.2.e}. Es la historia común de los nacionalismos según la eficaz fórmula de Hobsbawm: la invención de una tradición {D:1.2.p/D:2.2}. En este caso la operación es bastante precisable: una lengua dota de identidad, una identidad sirve de cimiento a una nación y una nación requiere un Estado {D:2.3.p/D:3.2.2.e}. Más doméstico y cercanamente, el proceso estatutario es un ejemplo espléndido de cómo se ceba la ficción {D:1.1.t/D:2.1}. La reforma del Estatuto no respondía a ninguna demanda social. Los catalanes estaban muy satisfechos con su grado de autogobierno e, indiferentes a la agitación mediática y a las atosigantes presiones políticas, consideraban la reforma del Estatuto la menor de sus inquietudes. Así lo mostraron sucesivas encuestas que no se ven replicadas por el argumento de que el nuevo Estatuto (¿cuál?) viene respaldado por el 90% del Parlamento catalán. Un argumento con muchas costuras que, en cualquier caso, no es de recibo cuando procede de quienes forman parte de ese 90%. En particular: si el PSOE apoya un proceso, no puede después alegar que hay que tomárselo en serio

porque cuenta con muchos apoyos. Eso es como el jayán que, después de animar a la gamberrada, pillado en falta, alega “es que los otros hacen lo mismo” {D:1.1.c/D:1.2.p/D:1.2.i/D:3.2.1.e/D:4.1.1}.

Entiéndase, la novedad no radica exclusivamente en que la clase política apenas se parezca a la sociedad catalana. Eso, en principio, no es excepcional. La sociología radical anglosajona de los setenta mostró convincentemente los muchos abismos sociales que separa a los ciudadanos de sus representantes. Y también que tales abismos no salen gratis {D:1.1.t/D:1.2.i/D:2.2/D:4.1.2}. Las redes familiares e informales de quienes comparten colegios, universidades, despachos y parentela deciden el inventario de los problemas relevantes y las soluciones aceptables. No es un problema de mala fe, de que gobiernen al dictado del comité central de la burguesía; es peor, es que, honestamente, los problemas, las “preocupaciones de la sociedad” que reconoce son los de los suyos. Sencillamente, no saben que existen otros. El núcleo cabal de las medidas de discriminación positiva en las instituciones representativas es un intento de responder a esa anomalía democrática {D:1.1.t/D:2.2/D:3.2.1.e}.

La particularidad de la clase política catalana es que ese abismo se superpone a una reivindicación identitaria. Al final de todas las intervenciones de los políticos catalanes hay una apelación a una identidad propia. El problema, claro, es que la identidad de la sociedad catalana no se parece a la de los políticos. Para decirlo brevemente, Maragall no es Evo Morales. No forma parte de los excluidos. Más bien al contrario {D:1.3.m/D:2.1/D:2.3.n/D:3.1.2.a/D:3.2.1.e}. La evidencia empírica es abrumadoramente elocuente. Por ejemplo, la recogida en la tesis doctoral de Thomas Jeffrey Miley presentada en la Universidad de Yale sobre *The Politics of Language and Nation: the Case of the Catalans in Contemporary Spain*. Los datos, y son legión, resultan inequívocos: mientras el 43% de la población reconocía que su “identidad lingüística” era el castellano, entre los parlamentarios, cuando se les preguntaba si se consideran castellanohablantes, la cifra se queda en 7,1%. Y algún otro más: mientras, entre la población de origen inmigrante, la tasa de “abandono” de la propia lengua resultaba inapreciable, ese porcentaje era extremadamente alto entre maestros, parlamentarios y políticos locales. En breve, si querían entrar en el club de las almendritas saladas tenían que dejar “la identidad” en la puerta. Y ello sin garantía de atravesar el dintel {D:1.3.e/D:2.3.n/D:3.2.1.e}. Porque la sociedad catalana, en contra de los tópicos, muestra una porosidad feudal a la hora de admitir nuevos invitados: la movilidad social de los últimos veinticinco años ha disminuido respecto a los veinticinco anteriores. Sobre esto también hay solventes investigaciones. Por cierto, también en inglés {D:1.1.t/D:1.3.e/D:2.2/D:2.3.n/D:3.2.1.e}.

La clase política se ha esmerado en crear un paisaje social a su imagen y semejanza. El empeño ha sido tenaz, se han gastado muchos dineros, se ha tutelado durante años y, aunque magros, los resultados van llegando {D:2.1/D:3.1.2.a/D:3.1.3.r}. No es difícil. La realidad resulta irrelevante para que prendan los mitos tribales. Un conocido experimento

psicológico muestra que si un grupo de personas pedimos que se identifiquen aquellos cuyo número de DNI termina en 7, al rato, los del 7 encuentran que se parecen, que son distintos a los demás. Nada hay más sencillo que fabricar una identidad. Sobre todo cuando se reboza de algunas cuentas trucadas sobre balanzas fiscales, que, por supuesto, siempre se echan entre nosotros, los del 7, y los otros, nunca comparando a los el 7 entre sí {D:1.3.e/D:2.1/D:3.1.2.a/D:3.1.2.p}.

La tarea ha sido realizada con paciencia mineral durante años. Sin cejar y sin reparar en la pulcritud democrática de los procedimientos, pero discretamente {D:1.1.t/D:2.2/D:3.1.2.a}. La novedad es que ahora, con el nuevo Estatuto, se ha dejado por escrito en letras grandes y con los focos iluminando {D:3.1.2.a}. Absortos en su propia burbuja, los políticos catalanes creían que su mundo era el mundo, y de pronto se sorprenden cuando “en Madrid” se quedan estupefactos ante el nuevo texto y, no menos, ante la escenificación con la que se presenta en el Parlamento español. No es que “en Madrid” estuvieran más cerca de la realidad de Cataluña, es que no estaban tan lejos del planeta Tierra {D:2.3.n/D:3.1.3.e}.

Un texto legal no es un inventario de almacén. No tiene que describir el mundo, si los ciudadanos son bajitos, morenos o divertidos. No tienen que decirnos cuál es nuestra lengua apropiada {D:3.2.1.d}. La verdad es que, si se trata de proclamar simpatía a los textos legales sobre estos asuntos, yo me quedo con la Constitución y el Estatut de la República {D:1.3.m}. Pero, en fin, si resulta obligado jugar a la contabilidad, por lo menos que se cumpla con la exigencia primera del género: la veracidad {D:2.2/D:3.1.2.a}. El proyecto de Estatuto salido del Parlamento catalán parecía un manual de historia natural. Pero de los del siglo XVI, trufados de animales fantásticos. Lo peor es que ahora, desde los laboratorios, se empeñarán en que los ciudadanos nos parezcamos a centauros, unicornios y quimeras {D:2.3.n/D:4.2.2.s}.

Fitxa

Autor: Félix Ovejero Lucas

En condició de: «profesor de ética y Economía de la Universidad de Barcelona y miembro de la Plataforma Ciudadanos de Cataluña»

Destacat: «El autor afirma que la clase política se ha inventado un país que no existe. Los catalanes estaban satisfechos con su autogobierno y eran indiferentes a una reforma del Estatuto», «Hay catalanes que consideran que su propia lengua no es su lengua propia» i «El problema es que la identidad de la sociedad catalana no se parece a la de los políticos»

Secció: «El nuevo Estatuto de Cataluña»

Títol: «‘Sóc qui sóc que no sóc jo’»

Diari: *El País*

Data: 06 de març de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics catalans (les institucions catalanes)/els ciutadans, vistos com a pacients i víctimes (són deslegitimats en tant que consideren que la seva llengua pròpia no és la seva llengua).

{A}

Objectes de deslegitimació: l'Estatut i el discurs que s'hi plasma.

{L/D}

{1}

{1.1.c} Segons Ovejero, l'Estatut no gaudiria de la conformitat, en la mesura que no respon a necessitats ciutadanes, i això el deslegitimaria. / Així mateix, desacredita el fals consens parlamentari de què suposadament gaudeix.

{1.1.t} La realitat bilingüe que exposa posaria en dubte els motius que haurien de justificar la política lingüística catalana. / L'Estatut representaria la tradició nacionalista de la política catalana, cosa que el deslegitimaria. / De fet, constataria una trajectòria de la política catalana, de xarxes familiars i informals que controlen els problemes que s'han de tractar, que la desacredita. / La tradició sociològica de Catalunya posa en qüestió els motius pels quals dur a terme la política lingüística catalana.

{1.2.p} Artur Mas apareix en l'article com una autoritat negativa. / Hobsbawm hi esdevé una autoritat sobre el nacionalisme que deslegitima els polítics catalans per entrar dins dels paràmetres nacionalistes. / El PSOE hi actua com una autoritat negativa, pel seu suport a l'Estatut, encara que es faci amb la boca petita.

{1.2.i} Cita la sociologia anglosaxona per explicar el panorama polític català. {1.3.e} L'autor cita un informe del diari com a font de dades

sociolingüístiques fiable. / També desacredita el consens de l'Estatut al·legant enquestes que demostrarien que no gaudeix del suport ciutadà. / Thomas Jeffrey Miley apareix en l'article com una autoritat acadèmica que desacreditaria la política lingüística en tant que dona xifres sobre l'accessibilitat a alts càrrecs en relació amb la llengua adoptada. / Altres investigacions, més o menys internacionals, confirmarien la inaccessibilitat de Catalunya.

{1.3.m} Presenta Maragall com un model negatiu, perquè no representa els catalans. / L'Estatut de la República i la Constitució apareixen al text com a models de document legal. Tot i que imperfectes, serien millors que l'Estatut que es proposa.

{2}

{2.1} L'efecte que provoca la política lingüística, amb ciutadans que consideren la llengua pròpia una llengua que no és la seva llengua materna, es considera una idea rara que és fruit de la política lingüística. / Titlla de nacionalista el discurs dels polítics catalans. / Avalua Maragall com un personatge que no representa la població exclosa.

{2.2} Ovejero considera la situació sociolingüística catalana com una realitat bilingüe, cosa que posaria en qüestió la política que es duu a terme a Catalunya. / No considera que la política lingüística sigui una «broma», quan comporta que la informació als hospitals sigui exclusivament en català. Això suposa conseqüències que perjudiquen la població més necessitada. / Percep la idea que els catalans castellanoparlants considerin que la seva llengua pròpia és el català com una «anomalía» que és fruit d'aquesta política. / Considera que des de la política catalana «se ha inventado un país que no existe y, sistemáticamente, a costa de lo que sea, se empecina en encajar la realidad en el mito para después reclamar en nombre del mito». Els polítics serien responsables de la «invención de la tradición», de crear una «ficción». / Preveu que l'actitud dels polítics catalans i la seva manera de fer («Sin cejar y sin reparar en la pulcritud democrática de los procedimientos, pero discretamente») condueix a un «abismo social», perquè els polítics ignorarien els problemes de la ciutadania. / Caracteritza Catalunya amb una «porosidad feudal». / Posa en dubte la veracitat del text estatutari.

{2.3} Compara la identitat amb el ciment d'una nació per tal de representar la importància del discurs lingüístic en la «invención de la tradición». / Considera que Maragall és incomparable amb Evo Morales, quant a la identificació amb el poble. / Ovejero qüestiona l'accessibilitat a l'elit política catalana tot anomenant-la «el club de las almendritas saladas». De fet, descriu el fet d'accedir-hi com «atravesar el dintel». / Equipara

l'Estatut a un «inventario de almacén» i amb un manual d'història natural del segle XVI per posar de manifest que no fa la funció que hauria de fer.

{3}

{3.1.1} Desacredita l'objectiu de l'Estatut de concretar la llengua pròpia.

{3.1.2.a} Deslegitima els mitjans dels polítics perquè apel·larien a la pròpia identitat. Una tasca que especifica que s'hauria dut a terme durant anys, amb la inversió de diners i «sin reparar en la pulcritud democrática de los procedimientos». Això sí, ho hauria fet discretament.

{3.1.2.p} Deslegitima la política catalana, que apel·laria a «mitos tribales», perquè faria ús d'uns mitjans només per l'efectivitat que comportarien.

{3.1.2.u} El fet que es parli de llengua de Catalunya i no dels catalans considera que denota un ús distorsionat de la llengua. / Desacredita la política perquè respondria als interessos d'uns pocs. / L'abisme social entre els polítics i la societat passaria per la reivindicació identitària. / Critica els mitjans que els polítics catalans utilitzarien per construir una identitat, sobre els quals recauen abstraccions: «Sobre todo cuando se reboza de algunas cuentas trucadas sobre balanzas fiscales, que, por supuesto, siempre se echan entre nosotros, los del 7, y los otros, nunca comparando a los del 7 entre sí». / A més, considera que aquests mitjans de la Generalitat ja tenen una trajectòria similar. / En l'Estatut s'utilitzarien els mateixos mitjans, però no se n'amagarien. / Qüestiona els mitjans de redacció de l'Estatut, perquè posa en dubte la seva veracitat.

{3.1.3.e} Fa recaure els efectes de la política lingüística sobre la ciutadania més necessitada (per exemple, amb l'ús exclusiu del català als hospitals). / Considera que el fet que els catalans castellanoparlants creguin que el català és la seva llengua pròpia és un efecte de la política que es duu a terme a Catalunya. / El mateix Estatut provocaria que a «Madrid» no se li doni suport. / L'Estatut, que defineix la identitat dels catalans, implicaria adaptar la ciutadania a aquests ideals, cosa que el desacredita.

{3.2.1.e} Deslegitima els motius de l'Estatut: qüestiona l'argument segons el qual l'Estatut respon a una voluntat ciutadana i l'assigna als propis interessos per pur desconeixement. Posa en entredit «La reivindicación identitària» perquè apel·la a la seva identitat, però no respondria a la dels catalans. / També desacredita els motius de la política lingüística a través de la trajectòria de sociolingüística de Catalunya i pel fet que l'accessibilitat a alts càrrecs passaria per l'adopció del català.

{3.2.2.d} Ovejero recorre a la definició d'idèntic, d'identitat i d'alienació per fer palès l'estrany que és el cas català.

{3.2.2.e} Explica els motius de la política lingüística per qüestions nacionalistes, que no respondrien a explicacions reals.

{4}

{4.1.1} Ovejero exemplifica els efectes de la política lingüística sobre la identitat lingüística dels ciutadans amb un conte moral que posaria de manifest l'«anomalía» que comporta: «un individuo chaparro y cetrino que dijera de sí mismo que, en realidad, como la copla, él era “hermoso y rubio como la cerveza”»

{4.1.2} L'autor atribueix a la sociologia anglosaxona un conte moral sobre el preu que s'ha de pagar per l'abisme social que s'estableix, com en el cas de Catalunya, entre l'elit política i la ciutadania.

{4.2.2.i} Utilitza la cita de Mas sobre l'educació com a conte que s'aplica a la sanitat.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi liberal / Naturalisme lingüístic

Comentari

Ovejero confronta la política lingüística catalana que defensa l'Estatut amb els procediments democràtics, d'acord amb un principi liberal. Considera que es contradiu amb la realitat i defensa un *statu quo* bilingüe. La negació d'aquesta realitat comporta efectes negatius sobre la societat. Ho exemplifica amb el monolingüisme que té lloc als hospitals públics i dramatitza fent-ne recaure les conseqüències damunt de la població més necessitada. Tanmateix, aquest exemple contradiu l'*statu quo* bilingüe que ell mateix afirma.

Segons el discurs de l'autor, la ciutadania també seria víctima d'alienació. Per afirmar això, es basa en estudis i fonts d'experts que posen de manifest que, tot i que només un 40,4% de catalans que tenen el català com a llengua materna, un 48,8%, la consideren la llengua pròpia. Els catalans que tenen el castellà com a llengua materna correspondrien a un 53,3%. En tot cas, doncs, és aquest percentatge, i no la ciutadania en general, el que, segons Ovejero, caldria considerar alienat.

Tanmateix, atribueix les reivindicacions identitàries de l'elit política catalana a un discurs nacionalista que titlla d'invenció de la tradició. En canvi, l'article es desenvolupa entorn d'un discurs en què la ciutadania no només se sent alienada identitàriament, sinó que ho tracta d'anomalia, suposant un vincle entre identitat i llengua que correspon a un principi naturalista de la llengua.

Alhora, i malgrat aquesta alienació que s'hauria aconseguit, critica l'elit política per crear un abisme que la separa de la ciutadania: les reivindicacions identitàries de la primera no representarien la segona. Tanmateix, en les fonts segons les quals li és possible afirmar-ho, el percentatge que conforma la ciutadania castellanoparlant no suposa un

avantatge tan gran respecte de la catalanoparlant. Obvia que si no representa aquesta majoria, representa una àmplia minoria també existent a Catalunya.

El Congreso dio ayer un paso que no tiene vuelta atrás: la aprobación por parte de la Comisión Constitucional del título preliminar del Estatuto catalán, en el que se reconocen los derechos históricos, que la lengua propia de Cataluña y sus instituciones es el catalán y que su bandera, su himno y su fiesta son «símbolos nacionales» {A,a/ D:2.2}.^{xxxvi}

Ya no será posible presentar enmiendas a la redacción de este título preliminar, que será votado en bloque junto al resto del Estatuto por el Pleno del Congreso a finales de marzo. Por tanto, la redacción aprobada ayer es la definitiva {D:2.1/D:3.1.2.p/D:3.1.3.e}.^{xxxvi}

En el último momento, el PSOE aceptó la propuesta de CiU de modificar el artículo 8, que hasta ahora definía la *senyera*, el himno de *Els Segadors* y la Diada del 11 de septiembre como «símbolos de Cataluña». Pasan a ser considerados «símbolos nacionales» si bien los socialistas aceptaron tal cambio a condición de incluir en el mismo artículo que hay que entender ese carácter «nacional» en el contexto de una «Cataluña definida como nacionalidad» {A,a/D:1.1.c/D:2.1/L.2.2/L:3.1.2.p}.^{xxxvii}

No es un galimatías sino un intento de disimular la claudicación ante unos nacionalistas que se vuelven a salir con la suya, ya que, de ahora en adelante, podrán decir que sus símbolos son «nacionales» con el mismo rango que los del Estado {D:1.1.c/D:2.1/D:2.2/D:2.3.p/D:3.1.3.e}.^{xxxvii}

Es un disparate más, que refleja la debilidad del PSOE frente a sus aliados y su falta de criterio en lo esencial. Los socialistas votaron ayer a favor del artículo 6, uno de los más importantes del Estatuto, que afirma textualmente que «la lengua propia de Cataluña es el catalán». En consecuencia, «el catalán es la lengua de uso normal y preferente en las administraciones públicas de Cataluña» y la lengua «vehicular» en la enseñanza {D:1.1.c/D:2.2/D:3.1.3.e}.^{xxxvii}

CiU ha impedido cualquier cambio en este artículo, que consagra la hegemonía del catalán y que legitima la política de *normalización lingüística*, eufemismo que encubre una serie de prácticas coactivas para erradicar progresivamente el castellano {D:1.2.p/D:2.2/D:3.1.1.a/D:3.1.3.e}.^{xxxvi}

El Congreso dio luz verde también al artículo 5, que afirma que «el autogobierno de Cataluña se fundamenta sobre los derechos históricos del pueblo catalán», en clara contradicción con el artículo 1 de la Constitución, que proclama que la soberanía reside «en el pueblo espanyol». El artículo 5 instituye al «pueblo catalán» como nuevo sujeto de soberanía {D:1.2.i/D:3.1.3.e}.^{xxxvi}

Pérez Rubalcaba, el portavoz del PSOE, aseguró ayer que el texto aprobado es constitucional y que el reconocimiento de Cataluña como nación en los términos del preámbulo carece de «valor jurídico». Es evidente que sí lo tiene y valga el ejemplo de lo que sucedió ayer con los símbolos: si Cataluña es una «nación», sus atributos son

lógicamente «nacionales». Si sólo fuera una «nacionalidad» no podrían denominarse así {D:2.2/D:3.1.2.p}.^{xxvi, xxxvii}

Rajoy volvió a insistir en que hay que reformar la Constitución para fijar las competencias del Estado y evitar que sean los Estatutos quienes las determinen. Es el único camino para poner fin a este dislate que va a tener consecuencias nefastas a largo plazo para la estabilidad y la unidad de España {D:2.2/D:3.1.3.e}^{xxxvi} {A,a/L:3.1.1.a}.^{xxxviii}

Fitxa

Títol: «Una claudicación del PSOE que no tiene vuelta atrás»

Diari: *El Mundo*

Data: 10 de març de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de legitimació: el PP, amb Rajoy al capdavant.

Objectes de deslegitimació: el PSOE i els polítics catalans involucrats en l'Estatut, especialment CiU.

{A}

Objectes de legitimació: la proposta de reformar la Constitució.

Objectes de deslegitimació: la proposta d'Estatut.

{D/L}

{1}

{1.1.c} Segons l'article, la conformitat que rebria el PSOE per part dels polítics catalans, especialment de CiU, els desacreditaria.

{1.2.i} La Constitució hi apareix com una autoritat moral que deslegitima la possibilitat de percebre el poble català com a subjecte sobirà.

{1.2.p} CiU hi esdevé una autoritat personal que desacredita el text i el pacte amb el PSOE.

{2}

{2.1/2.2} El preàmbul es considera definitiu. / El simple fet que el preàmbul inclogui els símbols com a «nacionales» suposa una avaluació negativa, d'acord amb la font de publicació i el seu públic. L'acceptable seria, tal com s'hi afirma, que Catalunya es tractés com una «nacionalidad». / Això comporta que es deslegitimi l'Estatut amb la simple cita del text, que considera «“el catalán es la lengua de uso normal y preferente en las administraciones públicas de Cataluña” y la lengua “vehicular” en la enseñanza». / La normalització lingüística es considera un eufemisme que «encubre una serie de prácticas coactivas para erradicar progresivamente el castellano». / De fet, les conseqüències del text, que es considera un «dislate» es consideren nefastes per la «estabilidad y la unidad de España».

{2.3.n} L'equiparació dels símbols de Catalunya amb els de l'estat es veu impensable i desacredita el preàmbul i els suports que rep.

{3}

{3.1.1.a} La normalització lingüística, al seu torn, es deslegitima representant-la com «una serie de prácticas coactivas» que pretenen «erradicar progresivamente el castellano». / En canvi, la reforma

constitucional que proposa el PP es percep com l'única manera per fixar les competències de l'estat i evitar que ho facin els Estatuts amb conseqüències nefastes.

{3.1.2.p} L'aprovació del preàmbul suposa que es voti com un bloc tot l'Estatut al Congrés, és a dir, es deslegítima pel potencial que té. / Si bé el PSOE considera que els símbols nacionals s'han de concebre en una Catalunya que s'ha d'entendre com a nacionalitat i que el preàmbul no té efectes jurídics, cosa que legitimaria el seu posicionament per la seva manca de potencial, l'editorial ho contradia i li atribueix efectes negatius.

{3.1.3.e} L'aprovació del preàmbul comporta que ja no es puguin presentar esmenes, cosa que el desacredita per la posterior anàlisi que se'n fa. / Aquest preàmbul comportaria que els símbols de Catalunya s'equiparessin amb els de l'estat, i això resulta inimaginable. En aquest sentit, el preàmbul també suposaria que el poble català esdevingués subjecte de sobirania. En definitiva, les conseqüències es consideren nefastes per la «estabilidad y la unidad de España». / Quant a la qüestió lingüística, el preàmbul es desacredita per consagrar l'hegemonia del català, que s'estableix com «“[...] la lengua de uso normal y preferente en las administraciones públicas de Cataluña” y la lengua “vehicular” en la enseñanza» i la normalització lingüística.

{P}

Àmbit referencial espanyol / Principi de legitimitat de l'estat de dret

Comentari

L'article es plany de l'aprovació de l'article preliminar de l'Estatut, sobretot perquè recull aspectes potencialment identitaris de Catalunya, com els drets històrics, l'establiment del català com a llengua pròpia i el reconeixement dels símbols com a nacionals. El discurs de deslegitimació s'orienta sobretot als efectes. En molts casos, però, la simple citació de l'Estatut és suficient per desacreditar-lo: el sol fet de recollir-ho suposa un escàndol que contradia les creences i principis dels autors i dels lectors, que se'n consideren afins.

Concretament i en diferents punts de l'article, es fa manifest que el preàmbul comportaria un perill per a l'«estabilidad y la unidad de España». Així doncs, la crítica es fa en termes nacionalistes, de manteniment de l'*statu quo* administratiu, i en contra dels que s'expliciten com a «nacionalistas». És a dir, malgrat que l'editorial no reconegui el seu discurs com a nacionalista, es basa en el principi de legitimitat de l'estat de dret. També la qüestió lingüística es mouria en paràmetres conspiratius: es considera la normalització com una acció encoberta que pretendria eliminar el castellà.

En qualsevol cas, la responsabilitat no només recauria sobre els polítics nacionalistes catalans, sinó també sobre el PSOE, que es representa com a aliat seu. Així doncs, el discurs presenta un vessant partidista, en detriment dels socialistes i a favor del PP.

Aquesta darrera formació proposaria una reforma constitucional per tal de blindar les competències de l'estat. Un fi que se situa en la mateixa línia del manteniment de l'*statu quo*, és a dir, a favor del principi de la legitimitat de l'estat de dret.

Fa dies —molt pocs dies— el PSOE va tenir l’abstenció d’Esquerra Republicana a la mà... i la va deixar anar {A,a}.^{xxxix} I no es tractava —com tant s’ha dit i difós— d’un pacte que afectava l’aeroport del Prat, sinó a la unitat i la integritat de la llengua catalana {A,a/L:2.2/L:3.1.1.a}.^{xl} Josep-Lluís Carod-Rovira va comentar, en un primer moment de paraula, a Alfredo Pérez Rubalcaba que, si acceptaven una esmena en l’article 10 de l’Estatut, Esquerra Republicana es plantejaria el vot negatiu a tot el text i, d’entrada, almenys oferia l’abstenció. Rubalcaba li va replicar que li enviés el text alternatiu per escrit, punt que Carod va complir immediatament. L’endemà mateix el PSOE tenia el canvi que proposava Esquerra i que podria obrir el camí a acords encara més ambiciosos. L’esmena era idèntica al text que prèviament havien acordat i fet públic Acció Cultural i Obra Cultural Balear i incloïa la identificació del català amb “el valencià”. És a dir, neutralitzava legalment les possibilitats de secessió que s’han obert amb l’aprovació de l’Estatut valencià. En concret, l’article 12 de la proposta d’Estatut de Catalunya, que tracta “els territoris amb vincles històrics i culturals amb Catalunya”, havia de fer referència explícita a “la llengua catalana, que l’Estatut d’Autonomia valencià defineix com a idioma valencià” {L:1.2.i/L:1.2.p/L:1.3.m/L:2.1/L:2.3.p/L:3.1.3.r}.^{xl} Rubalcaba i el PSOE s’ho van mirar durant uns dies i al final van rebutjar una referència directa a la unitat de l’idioma que parlen catalans i valencians. És a dir, per no acceptar una evidència de domini públic i no afectar les tendres relacions que han establert els socialistes valencians amb el Partit Popular, el PSOE va perdre la oportunitat de lligar Esquerra a una posició més compromesa amb l’Estatut. I després diuen que fan tot el que poden... {A,a/D:1.1.c/D:1.2.p/D:2.2/D:3.1.1.a/D:3.1.2.p/D:3.1.3.e}^{xxxix}

Fitxa

Autor: [Vicent Sanchis Llàcer]

Títol: «El dia que el PSOE va dir que no a l'abstenció d'Esquerra»

Secció: «Desclot»

Diari: *Avui*

Data: 18 de març de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de legitimació: ERC.

Objectes de deslegitimació: PSOE.

{A}

Objectes de legitimació: la proposta que ERC fa al PSOE.

Objectes de deslegitimació: el rebuig del PSOE al pacte que ofereix ERC.

{D/L}

{1}

{1.1.c} Sanchis considera que la identificació del català amb el valencià és «una evidència de domini públic», cosa que comporta un consens social entorn d'aquest debat que el PSOE no assumiria.

{1.2.i} Legitima el text que proposa ERC per ser igual que el que va proposar Acció Cultural i Obra Cultural Balear.

{1.2.p} En aquest sentit, Acció Cultural i Obra Cultural Balear suposarien autoritats personals que legitimen el text d'ERC. / Utilitza el PP com a autoritat personal negativa que desacredita el PSOE.

{1.3.m} Al seu torn, el text d'Acció Cultural i Obra Cultural Balear serien un model per la proposta d'ERC.

{2}

{2.1} Preveu que els acords als quals obriria la porta la proposta d'ERC serien més ambiciosos, cosa que la legitima.

{2.2} D'acord amb la línia del diari i el públic, el simple fet que Sanchis afirmi que la proposta d'ERC pretén «la unitat i la integritat» de la llengua la legitima. / Considera «una evidència de domini públic» que el català i el valencià són la mateixa llengua, i això desacredita el posicionament del PSOE.

{2.3.p} Equiparar el català amb el valencià legitima la proposta segons l'àmbit referencial de l'autor, suposadament compartit per la línia del diari i pel lector.

{3}

{3.1.1.a} Desaprova que el PSOE hagi rebutjat la proposta d'ERC, perquè ho atribueix a interessos polítics: «per no afectar les tendres relacions que han establert els socialistes valencians amb el Partit Popular».

{3.1.1.d} L'objectiu del pacte tindria a veure amb la unitat i la integritat de la llengua catalana i no amb l'aeroport del Prat, cosa que legitima la proposta d'ERC.

{3.1.2.p} Desacredita el PSOE pel potencial dels seus mitjans, perquè no fan tot el que poden.

{3.1.3.r} Legitima la proposta d'ERC perquè aconseguiria neutralitzar «legalment les possibilitats de secessió que s'han obert amb l'aprovació de l'Estatut valencià.»

{3.1.3.e} També es desaprova que el PSOE hagi rebutjat la proposta d'ERC per «perdre l'oportunitat de lligar Esquerra a una posició més compromesa amb l'Estatut».

{P}

Àmbit de referència català. Principi democràtic / Principi identitari lingüístic

Comentari

L'autor critica el posicionament del PSOE respecte de la proposta d'ERC de plantejar-se el vot negatiu i oferir, com a mínim l'abstenció, a canvi d'acceptar una esmena en l'article 10. A parer seu, desaprofita l'oportunitat de comprometre ERC. Però és que, al parer de Sanchis, l'esmena també gaudeix de legitimitat.

Aquesta proposta vetlla per la unitat del català després que l'Estatut valencià s'aprovés amb la menció de la llengua com a valencià. En aquest sentit, Sanchis parteix del supòsit que el català i el valencià són la mateixa llengua. De fet, només atribueix la negació del que considera una «evidència de domini públic» a uns interessos polítics que passarien per damunt dels lingüístics, i que no només desacreditarien la formació socialista segons un principi democràtic, sinó també perquè l'acosten a les files del PP, en aquest cas valencià. A més, l'autor representa l'ofertament d'ERC com el primer pas per aconseguir acords més ambiciosos. Això suposa un àmbit referencial català, en què es desaprova l'*statu quo* existent en matèria lingüística.

En definitiva, l'autor acaba bastint un discurs partidista a favor d'ERC. No només avalua positivament la seva proposta, sinó que pretén implicar el partit en el procés estatutari per aconseguir canvis més agosarats. En qualsevol cas, en aquest article no s'expliciten.

El PSC, ERC e ICV suscriben el Pacto del Tinell para formar gobierno: se comprometen a no establecer «ningún acuerdo» con el PP y a impedir su presencia en el Gobierno del Estado {A,a/D:3.1.2.a/D:3.1.1.a}. El consejero jefe, Carod-Rovira, se reúne con dirigentes de ETA: después cesa en el Gobierno {D:1.2.p/D:3.1.3.e}. Destituido el secretario de Comunicación por un informe donde se clasifica a los medios según su hostilidad o afinidad con el poder político {D:2.2/D:3.1.2.p}. La Federación Internacional de Patinaje no admite el ingreso de la selección catalana: Carod llama al boicot contra Madrid, ciudad olímpica: se desencadena en España un boicot al cava {D:3.1.2.a/D:3.1.3.e/D:3.2.1.e}. Hundimientos en el Carmelo barcelonés: el nuevo secretario de Comunicación prohíbe el acceso a los medios a determinadas áreas del barrio {D:2.2/D:3.1.2.p}. Maragall acusa a CiU de tener un problema llamado 3%: Mas entiende la cifra y el problema, y amenaza con frustrar la redacción del Estatut si Maragall no retira la acusación: es retirada {D:1.1.c/D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.2.1.e}. Respecto de la actitud de la oposición política y mediática, el presidente afirma que se siente como una mujer maltratada. Durante un viaje a Israel, Maragall y Carod bromean con una corona de espinas {D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.2.a}. El Fórum de la Culturas acaba con fracaso económico y de audiencia {D:2.2/D:3.1.3.r}. En plena negociación sobre la financiación autonómica, el consejero de Iniciativa, Joan Saura, afirma que es preciso poner límites a la solidaridad entre españoles. Se extiende el boicot a todo tipo de productos catalanes {D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.1.3.e}. Maragall declara en México: «la lengua catalana era como nuestro ADN, el material genético que nos definía. Con él, éramos quienes éramos en cualquier parte. Sin él, no seríamos quienes éramos». El presidente propone el ingreso de Cataluña en el espacio francófono {D:2.3.n/D:3.1.2.a/D:3.2.1.d}. Huguet, consejero de Comercio, advierte de que si «falla» el Estatut, se generará una «crisis social» y «una guerra civil», entre comillas, en Cataluña que ERC girará en contra de España «como si fuera Els Segadors» {2.3.n/D:3.1.2.a/D:3.1.3.e}. El Parlamento aprueba una propuesta de Estatuto en cuyo Preámbulo se asegura que «Cataluña ha modelado un paisaje» {D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.2.1.d}. Se abren oficinas donde los ciudadanos pueden denunciar a ciudadanos que infrinjan la Ley de Política Lingüística {D:2.2/D:3.1.2.p}. El presidente anuncia una remodelación de su Gobierno, y ERC se la prohíbe {D:1.1.c/D:3.1.3.r}. Una ley detalla las funciones del Consejo Audiovisual de Cataluña: entre ellas el establecimiento de la veracidad informativa {D:2.2/D:3.2.1.e}. Se divulga que el Gobierno ha gastado 56 millones en informes de asesoría de gestión, fundamentalmente propagandísticos {D:3.1.1.a/D:3.1.2.u}. ERC vota *no* al Estatuto en el Congreso {D:1.1.c/D:3.1.3.r}. El consejero Carretero califica a Zapatero de «demagogo espanyolista» y le achaca que el Estatut haya sido un desastre: el consejero sigue en su puesto {D:3.1.2.a/D:3.1.3.e}. ERC exige a empleados de la Generalitat el pago de cuotas al partido si quieren mantener su trabajo {D:2.2/D:3.1.2.p}.

(Coda: «Sólo pido paciencia, infinita paciencia y determinación a capazos para aquellos que quieran no la espuma del cambio sino el cambio de veras». Pasqual Maragall, discurso de toma de posesión, 20 de diciembre de 2003) {D:1.1.t/D:3.1.3.r}.

Fitxa

Autor: Arcadi Espada

Títol: «Un Gobierno»

Secció: «Zoom»

Diari: *El Mundo*

Data: 28 de març de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics i altres personatges públics involucrats en el govern del tripartit.

{A}

Objectes de deslegitimació: el panorama polític català.

{L/D}

{1}

{1.1.c} La falta de consens que es desprèn en alguns passatges de l'article entre els diferents partits integrants del govern català suposa una deslegitimació per conformitat.

{1.1.t} Amb la cita de Maragall, Espada denota que tots els fets recollits en l'article conformen part d'una tradició política negativa que no ha canviat.

{1.2.p} ETA apareix en l'article com una autoritat negativa, el vincle amb la qual comporta la deslegitimació de Carod i, en últim terme, del govern de la Generalitat.

{2}

{2.2} D'alguns fets que s'inclouen en l'article se n'abstreu maneres de fer poc ortodoxes que no s'haurien de permetre en un govern: per exemple, quan Espada diu que des de la Generalitat es definiren els mitjans segons l'afinitat amb el govern o que els impediren d'accedir a algunes zones d'El Carmel després del seu enfonsament denotaria una fràgil llibertat d'expressió i una falta de transparència. / També deslegitima el govern català que li atribueixi una limitació de la solidaritat també els deslegitima. / Així mateix, que una llei estableixi la veracitat informativa com una de les funcions del Consell Audiovisual de Catalunya posaria en dubte que n'hi hagués fins aleshores.

{2.3.n} Espada qüestiona el fet que els polítics de la Generalitat es comparin amb una dona maltractada, bromegin amb una corona d'espines, prevegin una guerra com la d'Els Segadors o percebin el català com l'ADN. Les mateixes comparacions que utilitzen els fa servir per desacreditar-los.

{3}

{3.1.1.a} Assigna al pacte del Tinell l'objectiu d'aïllar el PP i això el desacreditaria. / També els atribueix fins propagandístics a la despesa de diner públic que desacreditaria el govern de la Generalitat.

{3.1.2.a} A grans trets, deslegitima les accions del govern català pels mitjans, és a dir, per la manera de fer, les afirmacions que fan, etc. que serien inacceptables en un govern.

{3.1.2.p} Les actituds que mantindrien el govern de la Generalitat envers els mitjans comporten una manca de transparència política. / Les oficines lingüístiques, fruit de la política del govern català, es deslegitimen perquè permetrien denunciar-se entre ciutadans per qüestions lingüístiques. / També els desacredita quan afirma que poden acomiadar els treballadors de la Generalitat en cas de no pagar les quotes del partit a ERC.

{3.1.2.u} Espada desacredita l'ús que es fa del diner públic.

{3.1.3.e} En alguns dels exemples inclosos en aquest article es detallen els efectes negatius que provoquen siguin les accions polítiques o la seva manera de fer, per tal de deslegitimar les pràctiques polítiques del govern català: el mateix cessament de Carod-Rovira per haver-se reunit amb ETA, un boicot de reacció al boicot al qual va cridar Carod-Rovira o en reacció de la limitació de la solidaritat entre espanyols que demana Saura / Els efectes previstos en cas que l'Estatut fracassi (una guerra civil) són posats en dubte. / També la manca de conseqüències en el cas de les afirmacions del conseller Carretero contra Zapatero deslegitima el govern.

{3.1.3.r} El resultat d'El Fòrum de les Cultures, entès com un fracàs, també deslegitima el govern de la Generalitat. / Amb la cita de Maragall posa de manifest que els resultats que hauria pretès per al seu govern no s'haurien complert: la política catalana continua essent nefasta segons la perspectiva de l'autor.

{3.2.1.d} L'autor posa en entredit la definició de la llengua com si fos l'ADN dels catalans, així també que Catalunya hagi modelat un paisatge.

{3.2.1.e} Posa en dubte que el fet que la Federació Internacional de Patinatge no admeti la federació catalana sigui motiu suficient perquè Carod-Rovira cridi al boicot. / Explica que Maragall retirés l'acusació a CiU per l'interès que la reforma estatutària no es frustrés. / Posar l'atenció en el fet que una llei estableixi la veracitat informativa com una de les funcions del Consell Audiovisual de Catalunya comporta una deslegitimació pels motius que hi pot haver al darrere.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic / Principi liberal

Comentari

A partir de la descripció i l'afirmació de diversos exemples de l'exercici de la política del govern de la Generalitat i dels actors que hi tenen lloc, Espada dibuixa un panorama polític català deslegitimant. A partir de la cita final de Maragall, aquests exemples constitueixen un llistat de proves d'una suposada tradició política catalana nefasta que no s'hauria restaurat amb Maragall, encara que ell ho prometés en l'acte de possessió.

A grans trets, els actors (sigui el president, els consellers o altres càrrecs públics involucrats) es desacrediten pels mitjans utilitzats, és a dir, per la manera d'exercir la política i l'acció pública. Això inclouria les declaracions i els discursos generats i els posicionaments que mantenen. En alguns casos, no fa ús de més recursos de deslegitimació, sinó que l'afirmació de l'acció comporta una reacció d'escàndol que posaria en qüestió els mitjans utilitzats.

L'Estatut apareix en dos dels exemples utilitzats. En primer lloc, el desacredita pel paper que se li dona, atès que Huguet predi que, en cas que fracassi, les conseqüències poden ser equiparables amb una guerra civil o amb la d'Els Segadors. L'Estatut comporta, segons aquest discurs institucional, un marc bèl·lic. I no qualsevol, perquè la Guerra dels Segadors té connotacions nacionalistes clares. En segon lloc, recrimina que el Parlament hagi aprovat un Estatut que assegura que Catalunya ha modelat un paisatge. Aquesta crítica suposa el rebuig de principis naturalistes de la nació. En aquest sentit, també desaprova el tractament del català en actes públics com el que es relata de Maragall a Mèxic, en què es representà el català com l'ADN que identificaria els catalans. Això també s'ha d'interpretar com un atac al nacionalisme ètnic, del qual es demarcaria l'autor.

La qüestió lingüística apareix en dues ocasions més: quan exposa la proposta d'integrar Catalunya en territori francòfon, que deslegitima davant de l'afirmació anterior, perquè s'hi contradia el rol fonamental de la llengua quan parla d'annexionar-se en territori francòfon i no a França, i quan tracta el tema de les oficines lingüístiques, que desacredita per permetre, i promoure, denúncies entre ciutadans per qüestions lingüístiques. Aquest darrer cas comporta, a més, un principi liberal, sota el qual s'escuda per acusar el govern de la Generalitat d'una política que considera intervencionista.

En últim terme, doncs, basteix la crítica contra el govern català en un discurs antinacionalista, al qual no només ataca pel vessant ètnic que recau sobre la llengua, sinó també pel relat que sosté, segons el qual són víctimes d'un greuge, que sovint s'atribueix als nacionalismes, especialment reivindicatius (al qual remet quan posa en entredit les comparacions amb una dona maltractada o amb la corona d'espines), i pels contactes amb ETA, que el relacionarien amb el posicionament més radical del nacionalisme basc.

Certament, també desaprova el govern per la vulneració del principi democràtic: el posa en dubte quan il·lustra el tractament que reben els mitjans de comunicació per part de la institució. En qualsevol cas, Espada ataca molts dels paràmetres congregats en una crítica tipus del nacionalisme recent: contra un nacionalisme de caràcter ètnic, el qual es relaciona amb pràctiques poc democràtiques, és a dir, que imposen els valors nacionalistes

per damunt del bé comú, i antiliberals, segons els quals no dubtarien a intervenir per tal d'assolir els seus objectius.

En aquest sentit, l'àmbit referencial de l'autor cal considerar-lo espanyol: l'aversion que mostra contra un nacionalisme secessionista, que es planteja l'annexió amb França, cal interpretar-la per un interès a mantenir l'*statu quo* existent.

Se supone que el Estatuto de una comunidad autónoma recoge el espíritu y la letra que informa al conjunto de esa sociedad {D:1.1.t/D:3.2.1.d}.^{xli} El presente Estatuto catalán posee un vicio originario que, a la larga, deberá ser corregido: no asume ni acepta uno de los primeros rasgos que cualquier forastero, o historiador, advierte en Cataluña: se trata de una sociedad que es —y ha sido siempre— de natural bilingüe, relación a la lengua que se habla, y en la que es continuo y constante el trasvase entre las dos lenguas principales, el español y el catalán {A/D:1.1.t/D:1.2.p/D:1.3.e/D:2.2/D:3.1.3.e}.^{xli}

Por eso era magnífica la intervención que proponía el colectivo Cataluña en positivo, un grupo lúcido en su disidencia, crítico con la actual orientación del Partido Socialista catalán por derroteros cada vez más nacionalistas: la sustitución del solemne pronunciamiento estatutario de que «Cataluña posee como lengua propia el catalán» por un párrafo bien distinto: «Los catalanes tienen como lengua propia el catalán y el castellano» {a/D:2.1/D:3.1.2.p}^{xli} {A,a/L:2.1}.^{xlii}

Ese colectivo se limitaba a esta única, pero decisiva, corrección. No quiere decir esto que fuese ese pasaje estatutario el único con el que dicho colectivo mostraba su disconformidad. Pero con un criterio estratégico, táctico y político de gran alcance, y de verdadera solvencia e inteligencia, sólo pretendían que se corrigiese ese párrafo {D:2.2}^{xli} {L:2.2/L:3.1.1.a/L:3.1.2.p}.^{xlii}

Aprovecho este contexto para decir que esa manera de ejercer la crítica y la oposición es, justamente, la más inteligente. ¡Ojalá ese procedimiento fuese imitado también por la actual oposición española del Partido Popular a las directrices del Gobierno socialista! {L:2.1}^{xlii} {A,a/D:1.3.m}^{xliii}

¡Cuánto más efectiva sería esa oposición si se ciñese a un único punto, como ha sabido hacer ese colectivo socialista catalán, en lugar de desparramarse de manera indiscriminada por todas partes, *urbi et orbe*, en una decisiva y diaria revalidación de la más visceral y masiva enmienda a la totalidad! ¡Si en lugar de ejercer esa mala crítica que fiscaliza todo lo que el Gobierno hace en política exterior, eclesiástica, relativa a parejas de hecho y matrimonio, a su política enérgica, a su política sobre terrorismo, a *todo*, se limitase a un único punto nuclear, o a dos o tres puntos esenciales! {D:1.3.m/D:2.1/D:3.1.2.p}^{xliiii}

¡Cuánto más útil sería! ¡Cuánto más inteligente y convincente! Lograría convencer no sólo a quienes de antemano se hallan convencidos: también a la franja que decide y termina los cambios de Gobierno y que lamenta como una burla esa manera roma y torpe de ejercer fiscalidad, crítica y forma de oposición {D:2.1/D:3.1.3.r}.^{xliiii}

Pero volviendo a nuestra Cataluña en positivo: se advierte en su estupenda iniciativa cómo la modificación de ese único párrafo evita miles de digresiones innecesarias y de perífrasis abarrocadas hasta el infinito. Un único párrafo. Una única corrección. Pero de tal carácter que incide de lleno en todo lo que tiene de falso, de viciado, de podrido ya

desde el principio del espíritu y la letra de este Estatuto de Cataluña que ahora va a tener refrendo parlamentario en las Cortes españolas {D:2.1}^{xli} {L:2.1/L:2.2/L:3.1.3.r}^{xliii} {D:3.1.3.r/D:3.1.3.e}^{xliii}

La corrección se refiere a los catalanes, en donde se incluyen personas concretas, vivos y muertos, catalanes existentes en la memoria, catalanes que hablan y que discuten, que aman y odian como catalanes (pero nunca jamás *en catalán*) {D:3.1.2.u}^{xli}

Hay un colectivo algo romo que ha propagado la especie: viva usted en catalán. Incluso hay carteles por las facultades donde se ilustran los modos de amar y odiar en catalán. Por cierto, el icono a través del cual expresan el modo de odiar *en catalán* es, ni más ni menos, el de nuestro monarca constitucional. Así van las cosas en esos colectivos minoritarios que hoy son alentados desde el propio Gobierno de la Generalitat {D:1.1.c/D:1.2.p/D:3.1.2.u}^{xli}

En esa pequeña incisión, casi una suerte de desconstrucción, como suele hoy decirse, la que sustituye Cataluña por los catalanes —según proponen estos socialistas lúcidos a los que me estoy refiriendo en este artículo — se halla el punto nodal, nuclear, que constituye la línea de demarcación entre un Estatuto aceptable, como era el Estatuto anterior, y otro impregnado de esencialismo nacionalista decimonónico, que de manera irresponsable y absurda ha sido asumido por un partido que, esta vez, contradice toda su historia ideológica y política, el Partido Socialista de Cataluña encabezado por esa lumbrera política que es el actual *President* de la *Generalitat* de Cataluña {a/D:1.1.t/D:2.1/D:2.2/D:3.1.2.a/D:3.1.3.r}^{xli}

Un personaje que ha demostrado una deslealtad —lindante con la traición— con todos quienes, durante años, creíamos en lo que al fin se nos ha revelado como el peor de los espejismos: que el buen alcalde que sabía contrarrestar los excesos nacionalistas de Jordi Pujol podía ser el más idóneo sucesor de éste al frente de la comunidad autónoma catalana {D:1.1.t/D:2.2}^{xli}

No es que nos haya defraudado. Es que muchos nos hemos sentido —lo repito— traicionados. Muchos que durante años le prestamos nuestro apoyo desde nuestros ámbitos específicos, a través de artículos o de manifestaciones públicas {D:1.1.c/D:2.2/D:1.1.t}^{xli}

¿Qué extraña mutación mental tuvo lugar para que aquel alcalde prudente, que alentaba una Cataluña plural, abierta, de naturaleza bilingüe —como demostraban los premios que desde la sede municipal se concedían a la creación en catalán y en castellano—, se trocase en un personaje que parece emular en delirios nacionalistas, siempre al borde del independentismo, a sus más radicales socios, o a sus más desafortunados consejeros áulicos? {D:1.1.c/D:1.1.t/D:2.1/D:2.2}^{xli}

Creo que el actual Estatuto se halla viciado desde el principio por ese cambio sustancial respecto al anterior, el cual reflejaba mucho mejor la realidad viva y existencial de los catalanes. Hemos pasado de un Estatuto que respondía a las necesidades y deseos de la mayoría de ellos, a otro que sólo puede ser asumido por todo aquel colectivo nacionalista

a quien le importe mucho más Cataluña —concebida como esencia patria—, que los catalanes {D:1.1c/D:1.1.t/D:2.1/D:3.1.3.r/D:3.2.1.e}.^{xli}

Un partido socialista incomprensible ha sido el causante de esta tremenda tergiversación que ahora va a gozar de refrendo parlamentario {D:1.1.t/D:2.1/D:2.2/D:3.1.3.e}.^{xli} Un Partido Socialista de Cataluña que tarde o temprano pagará caro ese tributo innecesario a las tendencias más atávicas, provincianas y retrógradas que existen en la sociedad catalana {D:2.2/D:3.1.3.e}.^{xli}

Fitxa

Autor: Eugenio Trias, «filósofo y miembro del Consejo Editorial de EL MUNDO»

Títol: «Cataluña y los catalanes»

Secció: «Tribuna libre»

Destacat: «Una única pero decisiva corrección en el Estatut hubiera sido: ‘Los catalanes tienen como lengua propia el catalán y el castellano’»

Diari: *El Mundo*

Data: 30 de març de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de legitimació: Cataluña en positivo.

Objectes de deslegitimació: el PSC, especialment Maragall, i el PP.

{A}

Objectes de legitimació: la correcció de Cataluña en positivo.

Objectes de deslegitimació: l'Estatut i la política d'oposició del PP.

{L/D}

{1}

{1.1.c} Trias deslegitima l'Estatut per no respondre a les necessitats ciutadanes, sinó que només gaudiria de la conformitat de «colectivos minoritarios» i dels «más radicales socios» de Maragall, és a dir, dels nacionalistes.

{1.1.t} Desacredita l'Estatut perquè no respondria a la realitat, «que siempre ha sido» bilingüe. / L'Estatut comportaria el trencament de Maragall i del PSC amb una tradició política no nacionalista.

{1.2.p} Segons Trias, qualsevol estranger advertiria que Catalunya és bilingüe. / La humiliació de la imatge del «monarca constitucional», que apareix en l'article com una autoritat personal, deslegitimaria els grups afins a la reforma estatutària.

{1.3.e} Qualsevol historiador podria corroborar que Catalunya és bilingüe segons Trias.

{1.3.m} Cataluña en positivo actuaria com un model a seguir per l'oposició catalana.

{2}

{2.1/2.2} A diferència de l'anterior, que és vist com a «acceptable», Trias considera el nou Estatut viciat, fals i podrit. Seria fruit d'una «tremenda tergiversación» per part del PSC. / El PSC hauria pres una direcció que l'autor percep com a nacionalista i que considera absurda i irresponsable. / De fet, representa Maragall pràcticament com un traïdor, pels seus «delirios nacionalistas, siempre al borde del independentismo, a sus más

radicales socios, o a sus más desnortados consejeros áulicos». Això ho contraposa a una trajectòria prudent que afavoria una «Cataluña plural, abierta, de naturaleza bilingüe». / Considera minoritaris aquests col·lectius, que s'endevinen nacionalistes. Qualifica les seves tendències com «atávicas, provincianas y retrógradas». / En canvi, presenta la iniciativa de Cataluña en positiu com una correcció magnífica, lúcida i intel·ligent, entre altres avaluacions i abstraccions positives que la legitimen i deslegitimen, al seu torn, la política d'oposició del PP.

{3}

{3.1.1.a} L'objectiu concret i únic de la iniciativa de Catalunya en positiu el que li atorga valor, segons Trias, en detriment de la dispersió de la política del PP.

{3.1.2.p} El potencial de la iniciativa de Cataluña en positiu la legitimaria i, per contraposició, desacreditaria la de la política del PP.

{3.1.2.u} A l'Estatut es faria un ús il·lícit del llenguatge, substituint catalans per Catalunya i assignant al català la capacitat de viure. / Aquest és el *modus operandi* que atribueix als «colectivos minoritarios».

{3.1.3.e} Deslegitima l'Estatut preveient la necessitat de corregir-lo. / Preveu que el PSC haurà de pagar per les seves accions polítiques.

{3.1.3.r} Percep i preveu que la proposta de Cataluña en positiu serà més eficaç que la política del PP. Així doncs, no percep fructífer els resultats d'aquesta política d'oposició. / El resultat d'aquesta nova línia del PSC seria un nou Estatut que no és «acceptable», sinó «impregnado de esencialismo nacionalista decimonónico», que ja no respondria a les necessitats dels catalans, sinó a un amor per Catalunya.

{3.2.1.e} Posa en dubte els motius per reformar l'Estatut quan afirma que el text resultant respon més a l'amor per Catalunya, que a les necessitats dels catalans.

{3.2.1.d} Deslegitima l'Estatut de Catalunya per no coincidir amb la definició que en dona: «recoge el espíritu y la letra que informa al conjunto de esa Sociedad.»

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic / Naturalisme lingüístic

Comentari

Trias construeix una crítica contra l'Estatut perquè presenta un caràcter nacionalista. Això és suficient per desqualificar-lo, perquè connota negativament el nacionalisme a través d'abstraccions que el representen, per exemple, com «las tendencias más atávicas, provincianas y retrógradas». Considerant-lo com a tal, s'escandalitza davant d'algunes de

les pràctiques pròpies dels col·lectius que operen sota aquest corrent: com ara, l'ús interessat del llenguatge amb la desconstrucció de Catalunya pels catalans o l'ús de la figura del rei, que declara «constitucional», en oposició als mitjans d'aquests grups, per tal d'humiliar-lo.

La tendència nacionalista és el principal tret que fa als socialistes, concretament a Maragall. Considera que no forma part de la seva tradició política i, tanmateix, sembla l'única explicació per les decisions preses arran de l'Estatut: respon més a l'amor per Catalunya, que a les necessitats dels catalans. Així doncs, en últim terme, deslegitima l'Estatut per un principi democràtic. Segons Trias, aquesta direcció la pren de «sus radicales socios», que serien els que representarien els «colectivos minoritarios» que li donen suport. En aquest sentit, l'Estatut no gaudiria d'una àmplia conformitat.

La qüestió lingüística conforma la base de l'argumentació. Segons l'autor, la política lingüística que proposa l'Estatut ignora una realitat que es representa com a bilingüe. El seu discurs conforma, doncs, una defensa de l'*statu quo* lingüístic, tal com hem trobat en altres articles que es mouen en qualsevol dels dos àmbits referencials (tot i que amb objectius diversos). En aquest cas, Trias afirma que el caràcter bilingüe de la societat catalana és natural, d'acord amb un principi naturalista de la llengua, i que aquesta observació podria ser feta per qualsevol turista o historiador. Del que es tracta és de confirmar la presència del castellà, no només en l'actualitat, sinó també en el passat. La del català ja està recollida per l'Estatut. Encara que el discurs carregui contra el nacionalisme, construeix la crítica de la qüestió lingüística des del nacionalisme lingüístic espanyol, perquè la regulació del castellà es basa en drets històrics i naturals equiparables als que el català podria tenir fent valer aquestes premisses.

42) OliverAvui_març06

Des de fa setmanes alguns mitjans de comunicació pretenen forçar la posició d'Esquerra recordant que si voten "no" a l'Estatut es col·loquen en el mateix bàndol que el PP, una posició que pot semblar sorprenent però que no és nova. Hi ha un precedent il·lustre que és la llei de política lingüística del 1998. En aquella ocasió, molts creien que Esquerra acabaria abstenint-se per no haver de votar amb el PP contra una llei que suposava un pas endavant per bé que insuficient. Esquerra va mantenir la seva posició, i és que els republicans consideraven que abandonar el "no" era abaixar-se els pantalons. I entre la cosa dels pantalons i la cosa del PP, van preferir la del PP. Òbviament la situació no és la mateixa, l'Estatut no és la llei de política lingüística i ara Esquerra és al govern, però, malgrat tot, la cosa dels pantalons segueix existint. Per cert, després de votar-hi en contra, Esquerra s'ha dedicat amb cos i ànima a aplicar la llei del 98. El problema no era la llei, el problema era abaixar-se els pantalons {A,a/D:1.1.t/D:1.2.p/D:2.1/D:2.2/D:2.3.n/D:3.2.1.e/D:4.1.1}.

Fitxa

Autor: Joan Oliver

Títol: «Entre el PP i els pantalons»

Secció: «Engrunes»

Diari: *Avui*

Data: 31 de març de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: ERC.

{A}

Objectes de deslegitimació: la decisió de votar «no» a l'Estatut.

{L/D}

{1}

{1.1.t} La tradició política que Oliver assigna a ERC, que en casos similars havia votat negativament, desacredita la formació política.

{1.2.p} El PP actua com a autoritat negativa que deslegitimaria ERC, per les similituds que presenta amb aquest partit a l'hora d'actuar.

{2}

{2.1} Considera la Llei de política lingüística com «un pas endavant per bé que insuficient», cosa que es pot atribuir també a l'Estatut.

{2.2} S'abstreu una certa incoherència pel fet d'exposar que ERC va votar negativament a la Llei de política lingüística i, posteriorment, va dedicar-se a aplicar-la.

{2.3.n} Equipara ERC amb el PP per l'acció de votar «no». / Utilitza l'expressió «abaixar-se els pantalons» per fer referència a l'orgull d'ERC, que acabaria essent l'explicació de les seves accions.

{3}

{3.2.1.e} Explica les accions d'ERC, tant en l'exemple del vot negatiu a la Llei de política lingüística, com la del possible vot negatiu a l'Estatut, per una qüestió d'orgull.

{4}

{4.1.1} L'exemple del vot negatiu d'ERC a la Llei de política lingüística comportaria un conte moral que reafirmaria que es tracta d'una qüestió d'orgull.

{P}

Àmbit de referència català. Principi democràtic que recau sobre la sobirania catalana

Comentari

Oliver critica el possible vot negatiu d'ERC a l'Estatut a través del relat sobre el seu vot a la Llei de política lingüística. A través d'un paral·lelisme, ho explica per una qüestió d'orgull. En altres paraules, la considera una decisió política, perquè posteriorment es dedicà a fer aplicar la llei.

Que la qüestió lingüística sigui l'exemple utilitzat cal interpretar-ho en el si de voler fer comparables les dues situacions. El fil que traça entre un cas i altre respon a una qüestió identitària o nacionalista. És la qüestió que resulta menys satisfeta políticament en ambdós casos. És l'argument pel qual ERC podria votar que «no» per tal que els partidaris se sentissin més o menys representats.

Per aquest motiu, perquè hi pot haver lectors afins al vot negatiu d'ERC, Oliver fa front als recels que podrien justificar el vot negatiu: «suposava un pas endavant per bé que insuficient». Pel context, podem palpar una voluntat d'un Estatut més ambiciós en alguns sectors. També per part del mateix autor, que observa, aquí, mancances en el text estatutari. Tanmateix, no es posiciona al mateix costat d'ERC, perquè prioritza que sigui, a parer seu, un pas endavant.

No había entendido yo bien el concepto de federalismo asimétrico que defienden los nacionalistas catalanes y vascos y tengo entendido que defendía el presidente del Gobierno cuando al parecer daba clases de Derecho constitucional en León. ¿Saben ustedes cómo es el juego de *salta cabrillas* o *pidola*? Los niños van saltando sobre el espinazo doblado de sus compañeros y al llegar a la cabeza se agachan a su vez para que sus compañeros les pasen por encima. Así va progresando la fila hasta salirse del patio de juego. Vasconia goza de mayor autonomía que ninguna otra región. Catalunya intenta superarla. Valencia no quiere ser menos que Catalunya. Ahora Andalucía reclama que se la considere también como una nación. Luego vendrá Galicia y a continuación Baleares, Castilla y León, Canarias. Se trata de que, de salto en salto, España deje de existir. Quedo lleno de admiración {A,a/D:1.1.c/D:3.1.3.e/D:4.2.2.s}.

Pasqual Maragall, presidente de la Generalitat de Catalunya, ha señalado con acierto que el Estatut de Autonomía a punto de ser aprobado por las Cortes Generales es un acuerdo entre dos soberanías, la del pueblo español y la del pueblo catalán. Por ese camino Catalunya pronto será un pequeño Estado intervencionista al estilo del de Franco, imperio incluido. La lista de derechos fundamentales de los catalanes es distinta de la de los españoles. La lengua catalana desplaza la castellana en la enseñanza, en la burocracia, en el comercio, bajo pena de sanciones. Los libros de texto están sometidos a censura previa. El tribunal Supremo ya no tiene jurisdicción en el principado. Las autoridades locales se blindan contra las interferencias del Gobierno central pero participan de tú a tú en las instituciones del Estado. La Generalitat puede planificar la economía, reducir las horas de apertura del comercio, arbitrar en los conflictos sociales. Los políticos catalanes buscan tener su propia Agencia Tributaria y quedarse con la mitad de los impuestos sobre la renta, sociedades y ventas. Pronto *La Vanguardia* se redactará en catalán y en inglés. ¡Bien concebido! {D:2.1/D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.1.a/D:3.1.2.p/D:3.1.3.e/D:4.2.2.s}

Los nacionalistas vascos no han estado tan listos como los catalanes. Ya gozaban de gran autonomía pero redactaron un proyecto de Estatuto, conocido como proyecto Ibarretxe, que fue rechazado por las Cortes por ser patentemente independentista, en vez de disimuladamente, como el catalán. En Catalunya son muchos los que miran a los políticos vascos con cierta condescendencia burlona. Un presidente del Partido Nacionalista Vasco, Arzalluz, dijo en cierta ocasión que los terroristas agitaban el árbol y el PNV recogía las nueces. En realidad, las nueces han caído en Catalunya, donde, evitando que el terrorismo se extendiera a sus tierras, están consiguiendo mucho más de un Gobierno socialista acobardado por ETA. ¡Estos vascos! Ahora que, so capa de un pretendido *proceso de paz*, el Gobierno del Estado parece dispuesto a conceder a ETA, inmediatamente o a plazo, todo cuanto viene pidiendo desde siempre, los jóvenes del partido ilegalizado de Batasuna van y queman el edificio de viviendas en el que se encontraban la ferretería de un concejal de la Unión del Pueblo Navarro, y encima los

tesoreros de la banda siguen enviando cartas de extorsión a empresarios de toda la región.
¡Estos chicos! {D:2.1/D:2.3.n/D:3.1.2.p/D:3.1.2.u}

Si la nueva transición puesta en marcha por los izquierdistas y nacionalistas hubiera tenido como único fin reforzar la Constitución del 78 descentralizando la Administración y el gasto público, no se habría planteado tanto conflicto. No, el objetivo nacional catalán es mucho más ambicioso: consiste en sobrepasar a los vascos en nacionalismo. ¿Que Euskalherria quiere extenderse por fas o por nefas a Navarra y las dos provincias francesas de Iparralde? Pues Catalunya también al Reino de Valencia, a Mallorca, Menorca, Ibiza, e incluso el Rosellón y la Cerdanya. ¿Qué en Vasconia se mira mal a Unamuno, Pío Baroja y Julio Caro Baroja, por españoles? Pues en Catalunya también a Cambó, Eugenio d'Ors y Josep Pla, por franquistas {D:1.2.i/D:2.3.n/D:3.1.1.a/D:3.1.3.e}.

Creo que el ejemplo debería cundir. Si los barceloneses fueron derrotados por Felipe V en 1714, los comuneros lo fueron por Carlos I en Villalar. Una Andalucía *realidad nacional* debería reconvertirse en Al Andalus redivivo. ¿No están los musulmanes reconquistando Granada, con ayuda del dinero que Arabia Saudí regala a cada nuevo converso del Albaicín? Después de todo, la Generalitat de Catalunya gasta cuantiosas sumas de dinero para comprar voluntades en Valencia y Baleares. Y, ¿qué es eso de que Asturias sea independiente de Castilla, cuando la Reconquista frente a los musulmanes la comenzó Pelayo en Covadonga? Tampoco Galicia puede consentir que Rodríguez Ibarra, el presidente de Extremadura, se haya atrevido a tildar de mera *fabla* el idioma gallego que se habla en el norte de Cáceres: insultos más livianos se han considerado casus belli.

Así, pronto aparecerán en España diecisiete naciones de taifas empeñadas en la alianza de las civilizaciones y sobrevoladas por Su Majestad el Rey, convertido en un ectoplasma republicano {D:2.3.n/D:3.1.3.e/D:4.1.2}.

Fitxa

Autor: Pedro Schwartz

Títol: «Federalismo asimétrico»

Destacat: «Las autoridades locales se blindan contra las interferencias del Gobierno central pero participan de tú a tú en las instituciones estatales»

Diari: *La Vanguardia*

Data: 26 d'abril de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics catalans (així com els bascos, els gallecs, els andalusos...).

{A}

Objectes de deslegitimació: l'Estatut i el federalisme asimètric que defensa.

{L/D}

{1}

{1.1.c} La conformitat de què gaudeix l'Estatut provindria de nacionalistes i socialistes, cosa que, a parer de l'autor, desacreditaria sobretot als socialistes.

{1.2.i} La Constitució apareix en l'article com a autoritat que traça el marc legal.

{2}

{2.1} Considera intervencionista el nou Estatut i això el desacreditaria. / Qualifica els polítics catalans com a «listos», avaluació que comporta una càrrega negativa perquè implica una estratègia conspirativa oculta.

{2.2} Schwartz afirma que l'Estatut estableix dues sobiranes i magnifica, així, el potencial del text estatutari. / A banda d'això, podem observar diferents abstraccions quan parla dels efectes que comportaria l'aprovació de l'Estatut: drets fonamentals «distintos», el desplaçament del castellà, «sanciones», «censura», etc.

{2.3} L'estat que resultaria de l'Estatut de Catalunya s'equipara amb el franquista pel seu caràcter intervencionista. / Compara les ambicions catalanes amb les basques i, finalment, les d'altres comunitats espanyoles que presenten trets diferencials i, per tant, possibles aspiracions nacionalistes. / Compara la situació d'Aràbia Saudita, a la qual atribueix la intenció d'ajudar els musulmans a reconquerir Granada amb diners que regala als nous conversos, amb la de Catalunya, que «gasta cuantiosas sumas de dinero para comprar voluntades en Valencia y Baleares.»

{3}

{3.1.1.a} L'objectiu que atribueix a l'Estatut seria superar les competències del País Basc i crear una Agència Tributària per tal de recaptar la meitat de la renda, en lloc de reforçar la Constitució del 78.

{3.1.2.p} A grans trets, adverteix del potencial secessionista de la proposta estatutària, així com de la capacitat intervencionista.

{3.1.2.u} Segons Schwartz, el nacionalisme català se serviria del terrorisme basc, sense estendre'l al seu territori.

{3.1.3.e} Si Catalunya aconseguís els seus objectius, donaria peu a la resta de comunitats a fer el mateix. Per tant, les conseqüències que l'autor tem és que «España deje de existir». / Segons Schwartz, l'aprovació de l'Estatut comportaria un estat català caracteritzat per l'intervencionisme que s'acostaria molt al franquista.

{3.1.3.r} Preveu un estat intervencionista a l'estil de Franco.

{4}

{4.1.1} Adverteix de les conseqüències de portar a terme l'Estatut (la conversió en nacions de les comunitats autònomes)

{4.1.2} L'autor crea un conte de l'advertència quan es qüestiona si els musulmans estan reconquerint Granada amb l'ajuda dels diners que Aràbia Saudita regalaria a cada nou convers de l'Albaicín.

{4.2.2.s} Schwartz utilitza un joc com a al·legoria que simbolitza els efectes que tindrien les polítiques nacionalistes. / Que afirmi que *La Vanguardia* es redactarà en català i anglès també és un conte simbòlic per posar de manifest el caràcter de la reforma.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic

Comentari

Schwartz critica el caràcter nacionalista que considera que recull l'Estatut. El compara amb el Pla Ibarretxe i el posa en relació, així, amb el nacionalisme basc. Fa palès que el nacionalisme català se serveix dels efectes del terrorisme, en aquest cas d'ETA, sense haver-ne de fer ús. La gran diferència seria el potencial de l'estratègia política catalana, que afirma que està encoberta: és a dir, que el seu caràcter nacionalista no es presentaria de manera tan clara com el text basc. Desacredita l'estratègia catalana segons un principi democràtic, per no respectar un principi de transparència política i posar en perill, així, la sobirania de la ciutadania.

Els fins nacionalistes encoberts també explicarien la inversió que la Generalitat destina a València o a les Balears, tot fent al·lusió als Països Catalans. Això ho compara amb una suposada intenció de reconquerir Granada amb recursos d'Aràbia Saudita per part dels musulmans. En aquest sentit, percep l'Estatut com un punt d'inflexió perquè Espanya es

divideixi en diferents Estats, ja que apel·la al tret diferencial que existeix en nombroses comunitats autònomes. Si bé Schwartz afirma que la descentralització de l'Administració i la despesa pública hauria reforçat la Constitució del 78, i per tant comportaria el reconeixement de l'existència de realitats culturals i històriques diverses en el si d'Espanya, no justifica el secessionisme potencial. El seu posicionament és contrari a un nacionalisme ètnic. L'àmbit referencial en què s'inscriu és espanyol i el seu discurs se centra en la defensa de l'*statu quo* administratiu, legal i lingüístic.

L'atac a la realitat que representa l'Estatut genera el conflicte. S'escandalitza davant de la possibilitat que s'estableixi una sobirania catalana al costat de l'espanyola. En definitiva, no pot assumir una realitat diferent a l'existent: un Estat espanyol indivisible, com l'únic possible. No només considera il·legítim el nacionalisme reivindicatiu per la llei de l'estat, sinó també moralment. L'autor exposa les accions polítiques designades per l'Estatut i els seus efectes sota un seguit d'abstraccions negatives: drets fonamentals «distintos» entre catalans i espanyols, el desplaçament del castellà, «sanciones» per qüestions lingüístiques, «censura», una «jurisdicción» que es posa en entredit, entre d'altres qüestions. En aquest sentit, desacredita l'Estatut per un caràcter intervencionista que, de manera implícita, seria fruit de la condició nacionalista. Això li permet equiparar-lo amb l'Estat franquista.

“La pregunta és obvia (i no val pel Lull ni per Manzano: més aviat per alguns periodistes locals): qui, des d’aquí, prepara informes per a la premsa estrangera amb l’única finalitat de perjudicar o impedir la projecció internacional de la nostra literatura?”. Qui pregunta ja respon, clamava Raimon. I Sebastià Alzamora es contestava a ell mateix preguntant-se sobre perjudicadors ahir en la secció d’opinió d’aquest diari {A,a/D:1.2.p/D:2.2/D:3.1.1.a}. És obvi, amic Alzamora, que hi ha periodistes catalans que escriuen a Barcelona o des de Barcelona per a altres ciutats amb l’única intenció d’assotar-se, que és l’esport autòcton {D:1.1.t/D:2.3.n/D:2.3.p/D:3.2.1.e}. Són aquells que encara s’estranyen quan un expert italià escriu un pròleg per a una traducció de poemes d’Ausiàs March i el proclama el millor poeta europeu del seu temps {D:1.3.e}. Pobrets d’ells, que encara es pensen que no han triomfat en aquesta malvada professió perquè en algun moment van escriure en català o perquè viuen en aquesta part ingrata del món civilitzat {D:2.1/D:3.2.1.e}. Però no s’acaba aquí el problema. Els corresponents estrangers també escriuen, dicten o emeten des de Madrid. I que cada dia del món interpreten la realitat d’Espanya i les seves colònies fullejant la mateixa premsa que ha organitzat una croada contra Catalunya per veure si aconseguia reduir el nou Estatut a la categoria d’acudit. Aquests senyors es desdejunen al matí amb fòbia anticatalana sobre la taula i han acabat per no veure res més enllà {D:2.2/D:2.3.n/D:3.1.3.e}. L’altre dia l’expresident Pujol va convocar-los a una reunió i va sortir-ne escaldat... Semblava que els havia inspirat les preguntes d’Aleix Vidal-Quadras. Potser tot això es podria resoldre en part si els mitjans més influents tinguessin una delegació també a Barcelona on no desdejunessin cada dia verí imprès... *Missió impossible 3* {D:1.2.p/D:2.3.n/D:4.2.2.i}.

Fitxa

Autor: [Vicent Sanchis Llàcer]

Títol: «Resposta —sabuda— a l'amic Alzamora»

Secció: «Desclot»

Diari: *Avui*

Data: 6 de maig de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els periodistes catalans que desmereixen la literatura catalana, i el català, a l'estranger.

{A}

Objectes de deslegitimació: el periodisme que desmereix la literatura catalana i el català.

{D/L}

{1}

{1.1.t} Sanchis deslegitima l'actitud dels periodistes que desmereixen el català perquè l'atribueix a una tradició massoca que caracteritzaria Catalunya.

{1.2.p} Presenta Sebastià Alzamora com una autoritat personal, que, a més de dotar de context l'article, legitimaria la resposta que fa al seu article, perquè assegura que ell ja la sap. / Aleix Vidal-Quadras suposaria una autoritat personal que deslegitima el punt de vista que estenen aquests periodistes.

{1.3.e} Posa l'exemple inconcret d'un expert italià que considera Àusias March el millor poeta europeu per tal de deslegitimar el posicionament d'aquests periodistes.

{2}

{2.1} Sanchis es refereix a la literatura catalana com «la nostra literatura», cosa que ho contraposa amb l'actitud que hi mantenen alguns periodistes. / Fa ús de qualificatius com ara «malvada professió» o «aquesta part ingrata del món civilitzat» per reproduir amb un to irònic un suposat discurs d'aquests periodistes.

{2.2} L'autor fa seva la cita de Sebastià Alzamora que acusa alguns periodistes de «perjudicar» o «impedir» la projecció internacional de la literatura catalana. / Sanchis descriu els articles d'aquests periodistes com de «la fòbia anticatalana».

{2.3} Compara l'actitud d'aquests periodistes amb «assotar-se» per posar de manifest que desmereixent el català es perjudiquen a si mateixos. / Tanmateix, designa aquesta actitud com un «esport autòcton» per tal de fer palès que gaudeix de certa tradició. / Defineix l'acció dels periodistes com

«una croada contra Catalunya», cosa que denota un clar marc bèl·lic amb un objectiu concret, i com a «verí imprès». / La relació del govern central espanyol amb algunes comunitats autònomes es formula com «Espanya i les seves colònies» per posar de manifest la relació que, segons l'autor, mantenen. / Compara el fet que els periodistes treballin directament sobre el terreny català i no arran de les notícies que redacten aquests periodistes amb *Missió impossible 3*.

{3}

{3.1.1.a} Sanchis desacreditat aquests periodistes perquè els assigna la intenció de perjudicar» o «impedir» la projecció internacional de la literatura catalana.

{3.1.3.e} Considera que els corresponents estrangers que treballen des de Madrid resulten influïts per aquest periodisme.

{3.2.1.e} Desacredita per falta de motius l'actitud d'aquests periodistes cap al català. No respondria a altra cosa que a la «intenció d'assotar-se» i l'explica per la frustració professional. Tanmateix, desmenteix que la falta d'èxit sigui causada per viure aquí o haver escrit en català.

{4}

{4.2.2.i} L'experiència de Pujol amb els periodistes estrangers que treballen des de Madrid resulta un conte que inverteix els periodistes per Aleix Vidal-Quadras per tal de denotar el caràcter de les preguntes.

{P}

Àmbit de referència català. Principi de territorialitat / Principi identitari lingüístic

Comentari

Aquest article respon a un d'anterior de Sebastià Alzamora, el qual es planyia que alguns periodistes catalans perjudiquessin la projecció internacional de la literatura catalana. En la mateixa línia, Sanchis desenvolupa una crítica cap a aquest col·lectiu, sobretot per qüestions identitàries. Arran de la crítica d'Alzamora per la literatura catalana (que anomena la «nostra»), els atribueix un menysteniment del català i de Catalunya. En aquest sentit, Sanchis fa correspondre la identitat catalana al territori català, d'acord amb un principi identitari lligat a un principi de territorialitat. Aquesta identitat, que es percep de manera fixa, inclou la llengua.

A partir d'aquesta relació, equipara aquesta actitud periodística caracteritzada per la «fòbia anti-catalana» amb infligir l'autoflagel·lació. Nega que hi pugui haver cap altra explicació. De fet, l'atribueix a la frustració professional. No obstant això, li atribueix conseqüències que mereixen atenció: els seus articles servirien com a font d'informació per a periodistes estrangers que treballen des de Madrid, els quals en resultarien influenciats. Per aquest motiu, exposa la necessitat que els corresponents estrangers operessin des de Catalunya mateix.

45) SalmónElMd_juny06

Dice hoy Luis Racionero en una entrevista en la que pide el sí, que ni el castellano ni el catalán están en peligro de extinción. Y tiene razón. El problema, como hemos dicho en otras ocasiones, no es ése. Si fuera así, el diagnóstico sería sencillo. El problema es más poliédrico. Si ninguno de los dos idiomas tiene problemas de existencia es gracias a la calle, que los acoge con la normalidad de la inteligencia. La cuestión es por qué el castellano no existe para la Administración catalana; por qué el castellano tiene un rango inferior en la educación; por qué el castellano es considerado una lengua extranjera, como ayer denunciaba EL MUNDO, cuando se trata de evaluar el nivel general de conocimientos de los alumnos {A/D:1.1.t/D:1.2.i/D:1.2.p/D:2.1/D:2.2/D:3.2.1.e}. Efectivamente es un problema político o de políticos. No de personas, ni de cultura, ni de sociedad, que asume las dos lenguas con normalidad {a/D:1.1.c/D:1.1.t/D:2.1/D:2.2/D:3.2.1.e}. Es un problema también del nuevo Estatut, cuando se olvida del castellano al hablar de las lenguas propias. Propiedad de quién {D:2.1/D:3.1.3.e/D:3.2.1.d}.

Fitxa

Autor: Àlex Salmón, «alex.salmon@elmundo.es»

Secció: «El apunte de Alex Salmón»

Diari: *El Mundo*

Data: 6 de juny de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de deslegitimació: els polítics catalans.

{A}

Objectes de deslegitimació: el tractament que rep el castellà per part de la política catalana.

{L/D}

{1}

{1.1.c} Segons Salmón, el tractament del castellà no gaudiria de la conformitat de la ciutadania, que «asume las dos lenguas con normalidad».

{1.1.t} Manifesta la trajectòria lingüística de Catalunya com a bilingüe, cosa que desacredita i s'oposa a la tradició política que tracta de manera desigual el català i el castellà.

{1.2.i} Cita *El Mundo* com a font que acredita que el castellà es tracta com una llengua estrangera.

{1.2.p} Luis Racionero apareix en l'article com una autoritat personal a qui Salmón dona la raó i, precisament per aquest motiu, el tractament desigual entre el català i el castellà en surt deslegitimad.

{2}

{2.1/2.2} Considera la qüestió lingüística un «problema político», cosa que el fa «más poliédrico» que el perill d'extinció del castellà, que està d'acord en desmentir. / Que afirmi que les dues llengües s'assumeixen amb «normalidad» posa en dubte la política lingüística catalana. / Aquesta tractaria el castellà «como una lengua extranjera» amb un «rango inferior» i «no existe para la Administración catalana».

{3}

{3.1.3.e} Com a conseqüència d'aquesta tradició política que es contraposa a la tradició bilingüe, l'Estatut no recolliria el castellà com una de les llengües pròpies de Catalunya.

{3.2.1.e} Desmenteix els motius de la política lingüística catalana, i com a conseqüència del tractament del castellà per la condició bilingüe de la societat.

{3.2.1.d} Posa en entredit l'Estatut per definir el català com a llengua pròpia, però no pas el castellà.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi liberal / Naturalisme lingüístic

Comentari

Aquest breu article posa de manifest que s'apela a l'*statu quo* bilingüe des de dos posicionaments: l'un, favorable a una política lingüista liberal i l'altre, que apostaria per una política lingüista de discriminació positiva a favor del català. Tanmateix, Salmón se situa en el primer grup.

Si bé l'autor desmenteix el discurs segons el qual el castellà és perseguit a Catalunya, també posa en dubte, seguidament, que el català estigui en perill. Arran d'això, qüestiona la necessitat de les mesures de discriminació positiva. Tanmateix, la negació del conflicte lingüístic no posa en entredit l'existència d'un «problema», la responsabilitat del qual recauria, això sí, damunt dels polítics catalans. Aquesta acció política no es podria escudar sota el principi del bé comú, perquè afirma que els ciutadans assumeixen «las dos lenguas con normalidad». En canvi, les abstraccions que recauen sobre el tractament del castellà per part l'Administració catalana donen a entendre un tracte desigual que no tindrien justificació.

D'acord amb el bilingüisme, implícit en tot moment, amb què Salmón caracteritza la societat catalana, el castellà s'hauria de considerar una llengua tan pròpia com ho és català. Com en l'article Trias (41), malgrat que presenti la presència d'ambdues llengües com una obvietat, el discurs se centra a demostrar la del castellà. Això no només justificaria la imposició del castellà per la legitimitat de l'estat, sinó d'acord amb un principi identitari lingüístic que lliga la llengua castellana tant al territori català (principi de territorialitat) com a la societat que hi viu.

Barcelona norte/sur. Ayer hubo suerte: dos grupos de ciudadanos hablaban en público en Barcelona. Lo que ahora se llama sociedad civil y es simplemente sociedad, hablaba libremente. Dos grupos de ciudadanos defendían el voto al Estatut. Unos el *sí*. Los otros el *no*. Unos hablaban en el sur de la ciudad. Otros en el norte {D:2.2}.^{xliv} Los primeros eran los representantes de los 1.600 firmantes de un manifiesto y estuvieron arropados por lo mejor de la clase política defensora del *sí*: la crema de la crema del socialismo y de la convergencia catalanas. No hablaron, no estaba previsto darles la palabra {A,a/D:1.1.c/D:1.2.i/D:3.1.2.a}.^{xliv} Pero estaban allí, con la sola ausencia de Mas. Pujol, Maragall, Duran, Iceta, Manuela de Madre, Serra rodeaban a sus ciudadanos, que eran también gente de nivel y de mucho prestigio: lo mejor de la vida profesional y cultural catalana, no sé si exclusivamente barcelonesa {D:1.1.c}.^{xliv} {A,a/D:1.1.c/D:2.1/D:3.1.2.a/D:3.1.2.p}.^{xlv} Todo el acto fue excelente, todo medido, todo amable y todo elegante. Había más socialismo exquisito que convergencia exquisita. Pero todo exquisito, incluido el magnífico cartel cuyo autor, el gran maestro Carles Fontserè, había acudido al acto para presentarlo: una petición del *sí* por *Catalunya* sobre un fondo que incluye la *senyera* ribeteada de morado, en una mixtura catalano-republicana. El cartel, los grandes nombres y una sonata de Rossini acompañaron la ceremonia. Los ciudadanos del Yo sí habían insertado en los periódicos ayer mismo un encarte a todo color de 12 páginas a todas luces carísimo. Preguntados por la periodista quién había puesto el dinero para este encarte ¡con su grapa y todo, con lo que cuesta eso! las respuestas apuntaron a «ayudas oficiales». Quizá la Generalitat, quizá el PSC, quizá CiU, quizá a pachas. No sé {D:3.1.2.a}.^{xliv} {D:1.2.p/D:2.1/D:3.1.2.p}.^{xlv}

Al otro lado de Barcelona hablaban otros ciudadanos, los ciudadanos *pelaos*. En el norte de la ciudad, estos otros, los que piden el *no*, estaban absolutamente huérfanos de políticos. Pero la verdad es que eran muchos más. Si los del sur eran unos 150, estos del norte eran unos 1.500 {D:1.1.c}.^{xliv} {A,a/L:1.1.c/L:2.1/L:2.3.n/L:3.1.2.p}.^{xlvi} Hablaron también con una fórmula coral, pero ésta fue una sucesión de denuncias, con argumentos desnudos, llenos de crudeza, frente y contra los políticos, todos, de derecha e izquierda y, sobre todo, contra el nacionalismo dominante que calificaron una y otra vez de totalitario {D:2.1/D:2.2}.^{xliv} {L:3.1.1.a/L:3.1.2.a}.^{xlvi} Los ciudadanos *pelaos*, profesores, arquitectos, estudiantes, amas de casa, periodistas, reclamaron igualdad y libertad. Entre ellas, la libertad para hablar en castellano y el derecho a ser atendidos en esa lengua por las instituciones {D:1.1.c/D:2.2}.^{xliv} {L:1.1.c/L:2.2/L:3.1.1.a}.^{xlvi} Los Ciudadanos de Cataluña, que eran los que se reunían en el norte, se declararon en rebeldía rotunda ante quienes recomiendan el *sí* como mal menor. Buscan y piden el *no* {D:1.1.c}.^{xliv} {L:1.2.p/L:2.2/L:3.1.1.a}.^{xlvi} El público aquí, atento a los oradores, apasionado en el aplauso y muy participativo, escuchó cómo se desmenuzaba, para denunciarlo, el contenido de un texto que coarta su libertad, que «establece ciudadanos de primera y de

segunda» y que no busca educar a los niños sino «imbuirles en la formación del espíritu nacional» {D:2.2/D:3.1.1.a/D:3.1.2.p}^{xliv} {L:2.1/L:3.1.1}^{xlvi}.

El *sí* ganará. Pero hay una diferencia: los ciudadanos del sur se disolverán el día 19. Estos otros, los que van a perder, se quedan. Van a batallar por una sociedad flexible, liberal, tolerante y rebelde. Lo dijeron ayer entre aplausos, risas sarcasmos y mucha decisión {D:2.2}^{xliv} {L:2.2/L:3.1.1.a/L:3.2.1.p}^{xlvi}.

Fitxa

Autor: Victoria Prego

Títol: «Ciudadanos exquisitos y ciudadanos ‘pelaos’»

Destacat: «Eran ciudadanos muy distintos: unos por el ‘sí’, otros por el ‘no’. Unos arropados por políticos, otros huérfanos»

Secció: «Diario de campaña»

Diari: *El Mundo*

Data: 15 de juny de 2006

Síntesi

{a}

Objectes de legitimació: els ciutadans a favor del ‘no’.

Objectes de deslegitimació: els ciutadans a favor del ‘sí’ i, sobretot, els polítics catalans.

{A}

Objectes de legitimació: el vot negatiu a l'Estatut

Objectes de deslegitimació: el vol positiu a l'Estatut i, així, l'Estatut, però també la política catalana en general.

{L/D}

{1}

{1.1.c} El joc de conformitats juga un paper important en el discurs de deslegitimació de l'Estatut que crea Prego: la conformitat de què gaudiria el ‘sí’ es presenta menor i estaria representada per la classe política i la ciutadania de classe alta; en canvi, la conformitat que tindria el ‘no’ estaria representada per un grup ciutadà més ampli.

{1.2.i} En l'article apareix un manifest que es presenta com una autoritat impersonal desacreditada per un nombre massa baix de signants.

{1.2.p} Carles Fontserè hi actua com una autoritat personal que, precisament per ser-ho i poder-ne disposar per fer el cartell, deslegitima els ciutadans del ‘sí’ i els polítics favorables a l'Estatut. / L'autoritat personal que legitimaria els ciutadans favorables al ‘no’, en canvi, és *Ciudadanos de Cataluña*, una autoritat que en aquest moment tenia un caràcter cívic.

{2}

{2.1/2.2} Prego deslegitima l'Estatut perquè representaria el nacionalisme totalitari amb què caracteritza els polítics catalans: l'acusa de coartar la «libertad», en oposició a una societat «flexible, liberal, tolerante i rebelde» que seria partidària del ‘no’. Per això, de bon principi considera «una suerte» que ambdós posicionaments respecte de l'Estatut poguessin defensar-se en dues manifestacions paral·leles, tot i que en la partidària del ‘sí’ «no estaba previsto darles la palabra». / Legitima els partidaris del ‘no’

per ser rebel a l'Estatut, amb arguments «lleos de crudeza». Els caracteritza com un públic «apasionado» i «participativo», i els defineix com els «ciudadanos *pelaos*». Ho fa explícit per posar de manifest el contrast entre aquest col·lectiu i el favorable al 'sí'. / Presenta els partidaris del 'sí' com «gente de nivel y de mucho prestigio», gent «exquisida», cosa que, en últim terme, comporta una deslegitimació, més que del grup, dels polítics catalans, els quals respondrien només als interessos de l'elit. / A més, aquest col·lectiu seria el beneficiari d'ajuts «oficiales». / D'acord amb el discurs de Prego, el col·lectiu que dona suport al 'no' representaria la ciutadania de manera àmplia.

{2.3.n} Presenta els partidaris del 'no' com a «huérfanos» de polítics, per posar de manifest que ni reben l'empara de les institucions ni hi ha polítics a qui apel·lar.

{3}

{3.1.1.a} Prego posa en entredit l'Estatut perquè «no busca educar a los niños sino “imbuirles en la formación del espíritu nacional”», tal com afirmen els ciutadans que estan a favor del 'no'. / Legitima els defensors del 'no' perquè lluitarien per la «igualdad y libertad [també lingüística]» i en contra del «nacionalismo dominante [...] totalitario», i perquè tindrien com a objectiu «una sociedad flexible, liberal, tolerante y rebelde».

{3.1.2.a} Deslegitima els polítics catalans pels mitjans utilitzats: perquè no donarien la paraula als ciutadans, per destinar ajuts als que els són partidaris, etc.

{3.1.2.p} L'autora desacredita l'Estatut perquè, d'acord amb els ciutadans favorables al 'no', tindria la capacitat d'establir «ciudadanos de primera y de segunda». / Posa en qüestió el potencial dels ciutadans a favor del 'sí': la seva visibilitat respondria al suport polític de què gaudeixen. / En canvi, legitima els ciutadans a favor del 'no' perquè no gaudirien dels mateixos mitjans i, per tant, no tindrien accés al mateix potencial que els anteriors.

{3.2.1.p} Prego preveu que guanyarà el 'sí', cosa que desacredita aquesta opció, precisament perquè corroboraria que aquest col·lectiu hauria disposat dels mitjans per guanyar. / Tanmateix, també preveu que els favorables al 'sí' es diluiran, mentre que els del 'no' es mantindran fidels al seu posicionament i rebels a l'Estatut. Això els legitima i deslegitima l'Estatut perquè suposa que no tindrà consens tampoc en el futur.

{P}

Àmbit de referència espanyol. Principi de legitimitat de l'estat de dret / Principi democràtic / Principi liberal

Comentari

Prego basteix un discurs de deslegitimació del nou Estatut. L'atribueix al nacionalisme totalitari i, com a tal, no gaudiria de suport. Tot i que preveu que guanyarà el 'sí', només ho explica perquè el col·lectiu que li és favorable controla l'accés als mitjans. Tracta els partidaris del 'sí' com l'elit catalana, la qual gaudeix del suport dels polítics. Mentrestant, la societat, entesa en sentit ampli, conformaria un col·lectiu que es posicionaria en contra de l'Estatut. Aquest, que el representa «huérfano» de polítics, estaria representat per la plataforma de *Ciudadanos de Cataluña*, que en aquest moment tenia un caràcter cívic. D'aquesta manera, Prego assimila la classe política catalana al nacionalisme.

La relació entre nacionalisme i totalitarisme el prendria de la mateixa percepció ciutadana, és a dir, del col·lectiu contrari a l'Estatut. És el mateix que honora per la seva actitud rebel i apassionada, i per perseguir uns objectius que considera lícits: defensarien la igualtat i la llibertat per assolir una societat «flexible, liberal, tolerante y rebelde», en contra d'un Estatut que «establece ciudadanos de primera y de segunda» i que «no busca educar a los niños sino “imbuirles en la formación del espíritu nacional”». Així doncs, Prego basa la crítica en un principi democràtic, segons el qual l'elit política hauria de representar la ciutadania i pretendre el bé comú i la igualtat, tal vegada entre ciutadans com estableix la Constitució.

És en aquest reclam per la igualtat i la llibertat que es fa referència a la qüestió lingüística: «Entre ellas, la libertad para hablar en castellano y el derecho a ser atendidos en esa lengua por las instituciones». Retrobem, de nou, el discurs segons el qual el castellà és discriminat a Catalunya. Discurs que es reforça, aquí, amb la descripció que Prego fa d'ambdós grups: els drets dels castellanoparlants són defensats per aquest col·lectiu ampli, cívic i humil. Per defecte, qui imposa el català en detriment del castellà s'assimila a l'elit. Això remet a una teoria tradicional, que parteix d'Hobsbawm (1991), segons la qual s'atribueix el lideratge del nacionalisme a una elit per tal que evolucioni i aconsegueixi el suport de les masses.

L'àmbit de referència de Prego és l'espanyol: el discurs de preocupació pel caràcter totalitari de l'Estatut es confronta amb un principi liberal, que és el que permetria, per exemple en qüestió lingüística, l'establiment del castellà. En canvi, obvia l'existència de textos legals estatals, com ho és la Constitució, que legitimen la imposició de la llengua de l'estat. Potser perquè, a diferència de l'Estatut, els dota de legitimitat administrativa, política i nacional.

Notes

- ⁱ La política del PP.
- ⁱⁱ La política del POSE.
- ⁱⁱⁱ Una política poc proteccionista amb el català.
- ^{iv} La proposta d'Estatut.
- ^v L'obligació de les empreses a etiquetar en català.
- ^{vi} La proposta de l'Estatut respecte de la política lingüística.
- ^{vii} El manifest *Trebalem per un Estatut digne*.
- ^{viii} El govern de l'Estat espanyol.
- ^{ix} Les polítiques lingüístiques nacionalistes.
- ^x La reacció política a les polítiques lingüístiques nacionalistes.
- ^{xi} La crítica vers el govern sobre el retrocés del castellà a la UE.
- ^{xii} La crítica dels catalans vers la passivitat dels espanyols contra els atacs que rep l'Estatut.
- ^{xiii} La política catalana.
- ^{xiv} L'actitud política de Zapatero.
- ^{xv} L'Estatut de Catalunya.
- ^{xvi} Les declaracions de Mena Aguado.
- ^{xvii} El funcionament de la política espanyola.
- ^{xviii} Francisco J. Hernando.
- ^{xix} José Mena.
- ^{xx} L'Estatut de Catalunya.
- ^{xxi} L'actitud del PSOE davant de l'Estatut de Catalunya.
- ^{xxii} La definició del DRAE del 'valencià'.
- ^{xxiii} L'actitud de Zapatero davant de l'Estatut de Catalunya.
- ^{xxiv} La política del PP.
- ^{xxv} La política del PSOE.
- ^{xxvi} La moderació política catalana com a reacció a la política del PP.
- ^{xxvii} La imposició del català.
- ^{xxviii} El bilingüisme i el trilingüisme.
- ^{xxix} L'article d'Heribert Barrera.
- ^{xxx} La política catalana
- ^{xxxi} La política del PP respecte de Catalunya.
- ^{xxxii} La situació lingüística a Catalunya.
- ^{xxxiii} La política lingüística que proposa l'Estatut.
- ^{xxxiv} L'esmena 6.1.
- ^{xxxv} El mateix article.
- ^{xxxvi} L'aprovació del preàmbul de l'Estatut.
- ^{xxxvii} L'acceptació dels símbols com a nacionals per part del PSOE.
- ^{xxxviii} La proposta de Rajoy de reformar la Constitució.
- ^{xxxix} El rebuig del pacte amb ERC per part del PSOE.
- ^{xl} L'oferiment del pacte amb PSOE per part d'ERC.
- ^{xli} L'Estatut de Catalunya.
- ^{xlii} La iniciativa de Cataluña en positiu.
- ^{xliiii} La política d'oposició del PP.
- ^{xliv} La política catalana que representa l'Estatut.
- ^{xlv} Els ciutadans a favor del sí.
- ^{xlvi} Els ciutadans a favor del no.

6. RESULTATS

L'anàlisi sistemàtica i exhaustiva d'aquests 46 articles ens ha permès detenir-nos en el nivell micro del discurs generat entorn del tractament de la llengua catalana en el procés de redacció del nou Estatut. La focalització en els tres aspectes de l'anàlisi (elements, recursos de legitimació o deslegitimació i principis) permet d'establir relacions de similitud i de diferència entre els discursos generats per cada un dels articulistes i passar, així, d'aquest nivell micro a un de macro, general (és a dir, en relació amb el discurs institucional, mediàtic, etc.). Aquest és, d'acord amb Van Dijk (2009), l'objectiu de l'ACD.

En termes de Van Leeuwen (2008), del que es tracta és de desconstruir la recontextualització de la pràctica social. En aquest cas, hauríem d'aconseguir de mostrar com es produeix la recontextualització del tractament del català en el context de la redacció de l'Estatut. Presentem en aquest apartat els elements que tenen un paper en el desenvolupament de les pràctiques socials, les estratègies que les legitimen o les deslegitimen, i els principis que s'abstreuen del discurs de legitimació o de deslegitimació, que són els que ens revelen com es representa la pràctica social.

6.1. Elements

Tal com hem exposat en apartats anteriors (§ 2.2.2 i § 4.2), Van Leeuwen (2008: 7-12) enumera els elements que participen d'una pràctica social per tal de tenir-los en compte a l'hora d'analitzar com es produeix el procés de recontextualització o, cosa equivalent, la transformació de la pràctica social en la seva representació. Com ja hem argumentat (§ 4.2), considerem que només 5 d'aquests elements són principals: els participants, les accions, els temps, les ubicacions i els recursos. De fet, aquests ja ens han servit per delimitar prèviament el corpus. Això fa que no divergeixin gaire d'un article a l'altre: tots els articles van ser escrits dins del marc administratiu que traça l'Estat espanyol i en un període de temps en què el debat estatutari era vigent, del 2004 al 2006; els recursos emanen dels diaris seleccionats i, atès que la intenció era localitzar articles en què es trobés el tractament del català en el context de l'Estatut, ja era de preveure que els participants podrien ser polítics i que la política lingüística entorn de l'Estatut hauria de ser una de les accions principals. A partir d'aquí cal veure com es relacionen.

Els participants i les accions són elements que hem analitzat de manera sistemàtica al llarg de cada article, tal com hem fet amb les estratègies discursives. Com intuïem, els polítics o alguns personatges públics són els participants generals, però també ho són els mitjans de comunicació. Si bé les accions difereixen una mica més, l'acció política catalana o espanyola és l'acció principal. En aquest sentit, l'acció més generalitzada és

també més vaga del que esperàvem. Resulta interessant que els articles que tracten la llengua catalana acabin criticant algun partit polític, però hem de tenir present que ni l'Estatut ni la qüestió lingüística no tenen per què ocupar el tema principal dels articles. A vegades, aquestes qüestions són utilitzades d'exemple en articles que se centren en el panorama polític. Vegeu, per exemple, l'article d'Espada (40), que es basteix amb la simple enumeració d'accions dutes a termes pels polítics catalans. L'Estatut apareix en un parell d'ocasions, com un cas més de la nefasta política que els atribueix. En d'altres, certament, la gestió que fa l'elit política és el principal objecte de la discussió entorn de la qüestió de l'Estatut. Amb aquesta intenció Simó (1) escriu un text que s'estén en la deslegitimació del panorama polític per acabar reclamant un Estatut més ambiciós. En qualsevol cas, sembla adient que el discurs de legitimació o de deslegitimació recaigui sobre un objecte polític, perquè es troba dins de la dimensió en què es debat la qüestió lingüística de l'Estatut.

En canvi, la relació entre els mitjans de comunicació i la qüestió estatutària no és tan evident. El seu protagonisme es pot explicar com a conseqüència de la influència que exerceixen en la construcció dels diferents discursos que es generen arran del tema. És a dir, els termes en què es debat la qüestió lingüística plantejada a l'Estatut suscita més polèmica. La recontextualització del tractament de la llengua participa en la construcció del conflicte. Particularment la que fan els mitjans en aquell moment és primordial per recontextualitzar correctament el tractament que va tenir el català durant el procés de redacció de l'Estatut. Evidentment, els mitjans de comunicació no són els únics responsables de recontextualitzar el debat. També els polítics o altres personatges públics configuren discursos entorn de la política lingüística, alguns dels quals es recullen en la mostra. És el cas de les declaracions del tinent general José Mena Aguado sobre l'Estatut i del president del Suprem Francisco José Hernando sobre la llengua catalana, que es recullen repetidament en els editorials d'*El Mundo* (14), d'*El País* (15), en l'article d'Ónega (16) i el de Gallego-Díaz (19). En el d'Ónega s'esmenten les d'ambdós personatges:

Con las alturas hemos topado, amigos catalanes. En cuatro días, los que separan la Pascua Militar del 10 de enero, hemos escuchado dos pronunciamientos sobre el idioma. El primero sirvió de base a la alocución del teniente general Mena Aguado. El segundo estuvo en una sesión informativa del presidente del Supremo. Ambos testimonios, aunque de tono distinto, son una elocuente muestra de tres síntomas de este momento de la relación de Catalunya-Estado: defectuoso conocimiento del contenido del Estatut, y escasa sensibilidad ante el hecho idiomático. (Ónega 16)

A mesura que avancen els mesos, la recontextualització s'alimenta de nous discursos. Aquests elements evolucionen en la dimensió temporal. Tot i que tots els articles són inclosos dins d'una etapa delimitada, podem observar un increment d'articles entorn d'aquest debat quan s'acosta el moment d'aprovar l'Estatut a les Corts espanyoles (vegeu

la taula 1). Malgrat que el corpus no és exhaustiu i, per tant, no podem corroborar quantitativament que els mitjans augmenten la producció entorn del debat de manera general, percebem com el to discursiu puja. De fet, aquest moment és decisiu pel que fa a l'efectivitat del text. És en aquest lapse temporal en què s'acaba generalitzant la polèmica sobre una presumpta discriminació del castellà a Catalunya (acció), que s'insinua a partir de l'article de Schwartz (9), es reprèn al d'Elorza (13), i apareix assíduament a partir del d'Ónega (16) fins a l'editorial d'*El Mundo* (38), moment en què va perdent força, tot i que es manté fins al de Prego (46), l'últim. La mateixa recontextualització esdevé una acció central en el debat estatutari: s'estableixen dos bàndols que s'ataquen per la manera com es representa la política lingüística. Aquests bàndols oposats, que situem dins del que definim com a «àmbits referencials» i que caracteritzarem a l'apartat dels principis (§ 6.3.), creen dos discursos alternatius que tenen com a objectiu deslegitimar-se mútuament. Les representacions que s'atribueixen a aquests elements revelen l'àmbit referencial des del qual basteixen el discurs.

Taula 1. Classificació dels articles analitzats en una cronologia simplificada de la redacció de l'Estatut

9 de febrer 2004: constitució de la ponència parlamentària de redacció de l'Estatut
<ol style="list-style-type: none"> 1. SimóAvui_jul04 2. OliverAvui_oct04 3. BastardasAvui_juny05 4. GasullAvui_juny05 5. ArgelaguetAvui_juny05 6. TubauElMd_set05 7. SimóAvui_set05
30 de setembre 2005: aprovació al Parlament de Catalunya
<ol style="list-style-type: none"> 8. GomezElMd_oct05 9. SchwartzLaVgd_oct05 10. CarolLaVgd_oct05 11. AmatLaVgd_oct05
21 de gener de 2006: Pacte de la Moncloa entre Artur Mas i José Luis Rodríguez Zapatero
<ol style="list-style-type: none"> 12. PorcelLaVgd_nov05 13. ElorzaElPaís_des05 14. EditorialElMd_gen06 15. EditorialElPaís_gen06 16. ÓnegaLaVgd_gen06 17. EditorialAvui_gen06 18. FornAvui_gen06 19. Gallego-DíazElPaís_gen06

20. OrtizElMd_gen06
21. JulianaLaVgd_gen06
22. CastilloAvui_gen06
23. DesclotAvui_febr06
24. SáezAvui_febr06
25. OliverAvui_febr06
26. OliverAvui_febr06
27. EditorialElMd_febr06
28. FornAvui_febr06
29. EditorialAvui_febr06
30. EditorialElMd_febr06
31. FerranElMd_febr06
32. SiguanElPaís_febr06
33. RodríguezElPaís_febr06
34. QuintàAvui_febr06
35. SentísLaVgd_febr06
36. TubauElMd_febr06
37. TubauElMd_febr06
38. OvejeroElPaís_març06
39. EditorialElMd_febr06
40. SanchisAvui_març06
41. EspadaElMd_març06
42. TriasElMd_març06
43. SchwartzLaVgd_abr06
44. SanchisAvui_maig06
10 de maig 2006: aprovació a les Corts Generals espanyoles
45. SalmónElMd_juny06
46. PregoElMd_juny06
18 de juny 2006: aprovació del text en referèndum popular a Catalunya.

L'augment del to discursiu també correspon al fet que s'involucrin en les accions participants estatals, és a dir, de les Corts espanyoles (i ja no només del Parlament català). De fet, es desencadena a partir del pacte entre Mas i Zapatero. És llavors que prenen més rellevància les publicacions amb seu fora de Catalunya. Fins a l'aprovació de l'Estatut al Parlament de Catalunya, només tenim articles del diari *Avui* que presenten un discurs ben diferent: tots tracten l'acció de reclamar un Estatut més ambiciós. A mesura que hi intervenen altres publicacions, la recontextualització és més complexa, perquè, amb la intervenció de més autors (participants), es genera més debat. Pot semblar lògic que, excedida la frontera autonòmica, el debat també passi a ser d'àmbit estatal. Tanmateix, el subjecte dels drets i els deures que estableix l'Estatut continua essent la ciutadania de la comunitat autònoma. Això planteja la idea que la importància creixent del text rau en el

fet que es percebi com a precedent per alterar l'*statu quo* de l'estat. Per aquest motiu la seva aprovació a les Corts espanyoles despertaria tanta expectativa.

En aquest procés de recontextualització del tractament del català arran de la redacció de l'Estatut de 2006 que els articulistes realitzen activament en aquest moment, les publicacions hi tenen rols diversos. En primer lloc, cal repetir aquí el que ja hem anunciat a la metodologia de la confecció del corpus (§ 4.1) i és que la presència que tenen els diferents diaris en el debat és desigual: el diari *Avui* és el que aporta més discursos (18), seguit d'*El Mundo* (13). Ja molt més enrere queda *La Vanguardia* (8) i, al final, *El País* (5). Si bé caldria comprovar-ho per no treure conclusions massa a la lleugera a partir d'aquesta mostra, aquesta tendència semblava confirmar-se en els primers assaigs de construcció del corpus que es van fer a partir de cerques exhaustives d'articles d'opinió que tractessin la llengua catalana. En segon lloc, observem que la presència de discursos inscrits en els dos àmbits referencials oposats també és desigual en cada una de les publicacions:

Taula 2. Diaris seleccionats segons la ubicació de la seu i l'àmbit de referència en què s'inscriuen els articles que publiquen.

Diaris amb seu a Catalunya	Diaris amb seu fora de Catalunya
<p><i>Avui</i></p> <p>A grans trets, els articles publicats en aquest diari s'escriuen des d'un àmbit de referència català, que posen més o menys en dubte l'<i>statu quo</i> establert per l'estat de dret.</p>	<p><i>El País</i></p> <p>Generalment publica articles escrits des d'un àmbit referencial espanyol, contraris a l'Estatut i a la política lingüística catalana.</p>
<p><i>La Vanguardia</i></p> <p>Presenta articles heterogenis, que s'inscriuen en ambdós àmbits de referència. Majoritàriament, són articles amb posicionaments menys radicalitzats que la resta, tot i que amb algunes excepcions (vegeu, per exemple, el to discursiu que utilitza Schwartz (43)).</p>	<p><i>El Mundo</i></p> <p>La gran majoria dels articles publicats en aquest diari se situen dins d'un àmbit de referència espanyol i presenten una actitud escàndolitzada, amb un to alterat.</p>

Les ubicacions i els recursos d'accés, és a dir, la influència de la línia del diari, que comporta la publicació d'un determinat discurs, també aporten informació rellevant. Tots els articles analitzats són escrits des de territori administratiu espanyol, però, tal com exposàvem a la metodologia de l'establiment del corpus (§ 3.1.1), s'han recollit articles de publicacions amb seus dins i fora de Catalunya precisament per observar si presenten perspectives diferents respecte del tractament del català en el procés de redacció del nou Estatut. En aquest sentit, podem concloure que la ubicació té molta influència en la presa

de partit entre un àmbit referencial o un altre i, en últim terme, en la seva configuració. Tot i que no és decisiu, els diaris amb seu a Catalunya estan més predisposats a la publicació d'articles que aporten discursos propis d'un àmbit referencial català. Tanmateix, aquest concepte no s'ha d'entendre en un sentit naturalista, sinó d'acord amb una concepció que té en compte les influències contextuais, és a dir, de nou, l'accés a les diferents recontextualitzacions.

També cal explicar la intervenció dels diaris en la recontextualització del debat segons els recursos. Curiosament, si analitzem la seva intervenció d'acord amb la ubicació, no s'estableixen pautes de relació. Podríem pensar que els que tenen la seu a Catalunya haurien d'oferir una producció més gran de discursos sobre la qüestió que la resta. En canvi, *El Mundo* ocupa, amb un gran avantatge respecte de *La Vanguardia*, el segon lloc. L'explicació d'aquest fenomen pot respondre, en tot cas, a la línia ideològica del diari. Amb la publicació d'articles provinents d'àmbits referencials oposats, *l'Avui* i *El Mundo* són diaris que se situen als antípodes l'un de l'altre. Mentre que *El País* i sobretot *La Vanguardia* fan concessions, *l'Avui* i *El Mundo* semblen tenir molt clar quin és l'àmbit referencial "correcte", el qual han d'alimentar amb més i més articles que el legitimin.

6.2. Estratègies de legitimació

Van Leeuwen (2008: 105-123) categoritza els recursos persuasius segons la funció que desenvolupen en la construcció del discurs de legitimació: segons si el discurs se sosté en una autoritat, una estratègia moral o un raonament, i de quin tipus. Tanmateix, el to moral hi apareix sempre: tan bé que hem pogut determinar si les estratègies utilitzades són deslegitimacions (ben sovint) o legitimacions de l'acció principal. És a dir, que, tot i no fer ús d'una estratègia moral, s'estableix una valoració de l'acció principal com a positiva o negativa. El fet de bastir una legitimació o una deslegitimació implica, doncs, una càrrega moral. Això simplement corrobora el que ja afirma Van Leeuwen (2008: 125), el qual restringeix una legitimació a un discurs que, si bé té un propòsit, requereix una dimensió moral.

Per aquest motiu, no hem analitzat els recursos morals tan sols quan fan referència a l'objecte de legitimació o de deslegitimació principal, sinó també quan executen una funció auxiliar. Fixem-nos en aquest fragment inicial de l'article de Bastardas (3):

Els darrers i accelerats canvis en la composició demolingüística de la societat catalana posen damunt de la taula l'absoluta necessitat d'una revisió dels principis d'organització lingüística fins ara prevalents. Si la situació, quant a origen lingüístic, era ja de fràgil equilibri entre el grup d'origen autòcton i el conjunt de persones procedents o descendents de les migracions castellanoparlants del segle XX, els moviments de població d'aquests darrers anys poden desequilibrar la balança cap al castellà, ja que contribueixen a

l'augment de l'ús d'aquesta llengua i fan més insegura l'estabilitat lingüística del conjunt d'origen catalanoparlant.

Hi observem que els recursos morals hi són freqüents. Transmeten inquietud davant d'una situació que s'atribueix als «accelerats canvis», es caracteritza com de «fràgil equilibri» i es descriu com a «insegura». En aquest cas, aquesta estratègia serveix per reforçar l'explicació (raonament) que, al seu torn, legitima una política lingüística més ambiciosa. Així mateix, podem observar altres casos en què es reproduïxen legitimacions pròpies de discursos contraris que, essent insostenibles en l'àmbit referencial en el qual s'inscriu l'article, esdevenen deslegitimacions en la recontextualització que basteix l'autor:

L'aprovació de l'Estatut que “una minoria d'independentistes” han imposat a José Luis Rodríguez Zapatero, al seu parer, ho complicarà tot encara més, perquè el seu text inclou el deure de conèixer el català, una pretensió, no cal dir-ho, “anticonstitucional”. (Editorial del diari *Avui* 17)

En aquest cas, les avaluacions es presenten manifestament com a impròpies del discurs de l'editorial mitjançant les cometes. Des de l'àmbit referencial des del qual s'escriu, no es poden entendre si no és irònicament. Això denota que l'àmbit referencial es comparteix amb el lector. Ho veiem també en el fragment següent, en què els recursos morals no formen part del discurs contrari, sinó que s'utilitzen irònicament per desacreditar-lo:

Lo cual indigna sobremanera a señores llamados Jordi Aznar. Mandan cartas al diario *Avui* diciendo que cómo se les ocurre invitar a Mayte Martín, habiendo como hay tantos grupos y cantautores que cantan en catalán y siendo la Diada un acto que reivindica “que el català sigui a Catalunya el que el castellà és a Castilla”. Como el mal ya no hay quien lo pare, el señor Aznar propone que en cuanto Martín empiece a cantar, “tothom cridi: Prou imposició del castellà!”. (Tubau 6)

Tubau recontextualitza la publicació d'una carta al diari *Avui*. Explicita el malestar que una actuació en castellà durant la diada de Catalunya genera al seu autor dient que l'«indigna sobremanera» i substitueix l'actuació com un «mal» (abstracció), suposant que és com la deu considerar. Tal com s'exposa a la metodologia (§ 3.1.2), les estratègies tenen sentit en una lògica discursiva que respon a una legitimació final. La reproducció del discurs contrari només s'utilitza perquè escandalitza el lector que suposadament comparteix el mateix àmbit de referència que l'autor.

La dimensió moral del discurs de legitimació té com a objectiu commoure d'alguna manera el lector per tal de persuadir-lo. Escandalitzar-se és una de les maneres de fer-ho, amb una tendència a incrementar l'ús de legitimacions morals. Per exemple, són freqüents a Gómez de Liaño (8), particularment en aquest fragment del paràgraf final:

Si con el viejo Horacio, pensamos que en todo hay una medida —“est modus in rebus”—, siempre es bueno tener a mano una vara que mida los centímetros

de la estupidez. En política, hacer propuestas demenciales es tropiezo que suele pagarse a muy caro precio. No digamos, el grito —al que hago oídos sordos— de “¡por mis narices!”, pues de eso tenemos todos. Dicho de otra manera: aquí, o somos sensatos o estamos perdidos. Y el que tenga dudas, que relea la historia de España, este pueblo que siempre estuvo muy por encima de sus gobernantes.

En aquest fragment no només hi trobem recursos morals, però en qualsevol cas hi són evidents. L'article fa referència a algunes de les propostes de política lingüística, que es perceben com a polítiques nacionalistes. En una sola línia l'autor les caracteritza de «demenciales», les considera un «tropiezo» i les atribueix a l'«estupidez». Només aquesta falta de sensatesa pot explicar una actitud que es considera inadequada. El fet d'escandalitzar-se davant d'una acció és una reacció espontània de deslegitimació. Abans de recórrer als arguments, expressa l'animadversió que produeix i, per tant, la deslegitimació es basa en el recurs moral.

En canvi, el fragment de Bastardas (3) que hem reproduït al principi de l'apartat no provoca la mateixa aversió. Els recursos morals hi són i commouen el lector, però s'utilitzen per inquietar-lo per tal que es prengui seriosament l'explicació (raonament) en què basa el seu discurs. Ara bé, Porcel (12) reprèn la hipòtesi que Espanya està en perill, pròpia d'un àmbit referencial espanyol, però la desacredita mitjançant una explicació (raonament) alternativa a la que és habitual:

España peligra? Bastante. Pero por causas externas a ella, pues el Estatut, la opa de Endesa u otras cuestiones interiores lo que pretenden es alterar el orden de los factores, no el producto en sí.

Això expressa com s'escandalitza en certa manera davant de l'argument que sosté que els nacionalismes reivindicatius conformen un perill per a la unitat d'Espanya. Tanmateix, en aquest cas tampoc no es confronta amb recursos morals, sinó amb un raonament. Això és així perquè escandalitzar-se no configura la base de la legitimació.

La reacció d'escàndol és habitual en el procés de recontextualització d'una recontextualització prèvia (d'un discurs), que es percep com a errònia. Per tant, ocupa un lloc important en la construcció del conflicte. Comporta l'existència d'almenys dos posicionaments oposats, que s'escandalitzen mútuament, però n'hi pot haver d'altres. Per exemple, el mateix article de Porcel (12) també deslegitima el discurs dels nacionalistes catalans en el darrer paràgraf:

Hablando de cultura, en Barcelona cunden las quejas y sarcasmos porque la intelectualidad española progre no defiende a Catalunya y el Estatut de los ataques recibidos. Pero no es así: muchos de ellos se suman a los ataques, y los que callan se debe a que la izquierda catalana les predicó que el nacionalismo se reducía al pujolismo localista, el cual al ser ahora adoptado

por el tripartito lógicamente sigue suscitando el desprecio con que éste lo anatematizó.

El text escomet precisament contra els discursos de confrontació per motius nacionalistes. Així que, també en aquest cas, s'al·ludeix a la confrontació.

La construcció d'un discurs que basi la legitimació en la dimensió moral, encara que no faci un ús exclusiu de les estratègies que en són pròpies, apel·la de manera més implícita a l'àmbit de referència. És l'únic que es veu moralment pertinent i els principis que el conformen es donen per suposats. Ens podríem plantejar si l'estructuració d'un discurs entorn de l'escàndol és pròpia de discursos més radicalitzats, és a dir, de posicionaments que se situen als extrems oposats d'ambdós àmbits referencials. En aquesta línia interpretàvem, a priori, els raonaments com a legitimacions de caràcter científic que haurien caracteritzat un discurs de manera molt diferent de com ho haurien fet els morals. No obstant això, hem pogut comprovar que l'ús d'aquesta estratègia tampoc no comporta necessàriament recórrer a arguments verídics, sinó en tot cas versemblants per tal de persuadir el lector de la legitimitat del discurs. En aquest context cal valorar la confrontació que s'estableix entre els raonaments sobre la discriminació del castellà a Catalunya. En aquest fragment, que conforma pràcticament tot l'editorial d'*El Mundo* (30), l'argument funciona com una advertència dels efectes que atribueixen a la reforma de l'Estatut i de la política nacionalista (raonament):

Miquel Ramis, portavoz del PP, se ha mostrado de acuerdo con la analogía hecha por Rajoy entre la persecución del catalán en el franquismo y la situación actual del castellano en Cataluña. Y es normal que se identifique con la posición del jefe de filas de su partido. Pero Ramis dio un paso más y dijo que puede llegar el día en que hablar el castellano puede ser considerado una "lacre". Para Ramis el peligro de que esto ocurra se debe a los años de pujolismo y a la situación generada por la reforma del Estatut catalán que pretende que en Cataluña la enseñanza, y a todos los niveles, sea exclusivamente en catalán y que sea obligatorio conocerlo y usarlo. Y ciertamente esto sumirá el castellano en una situación de marginación.

En canvi, en el fragment que enceta l'editorial de l'*Avui* (17), el mateix argument s'utilitza com una orientació als mitjans de què se serveix el PP:

Els fabricants de motius per atiar la fòbia anticatalana arreu de l'Estat n'han trobat ara un de vell. La premsa i la ràdio que despleguen cada dia el guió que després es constituirà en estratègia política del PP han recorregut de nou als vells tòpics sobre la marginació del castellà a Catalunya. Aquests teòrics de l'enfrontament han reinventat una realitat segons la qual el [*sic*] castellanoparlants no tenen cap possibilitat de fer servir el seu idioma amb normalitat en aquest país.

Necessàriament, un dels dos raonaments és fals.

Una cosa similar ocorre amb l'ús d'estratègies per autoritat. Una autoritat suposa un precedent reconegut. Per exemple, a Bastardas (3) se cita Joan Ramon Solé, especialista en dret lingüístic, i a Gómez de Liaño (8), Irene Lozano, historiadora de la llengua. Ambdós remetent a l'autoritat que comporten els experts, però el seu discurs és ben diferent. Això planteja diverses reflexions: en primer lloc, l'existència de referents diferents segons l'àmbit de referència. Des del moment en què podem traçar dos àmbits referencials significa que existeixen dues perspectives més o menys desenvolupades sobre una mateixa qüestió. Sembla lògic, doncs, que puguem trobar intel·lectuals, però també autoritats personals, costums propis o anècdotes mitificades que reforcin cadascun d'aquests posicionaments. En segon lloc, ens planteja la possibilitat que les fonts no siguin fidedignes o de qualitat. La citació d'experts que aparentment justifiquen discursos oposats obre la porta a qüestionar-nos sobre la seva veritable autoritat. En tercer lloc, posa en dubte l'ús que se'n fa. Igual com passava amb els raonaments, es pot recórrer a una autoritat per beneficiar-se'n sense que la font, la trajectòria o la persona justifiquin veritablement el discurs que se sosté.

Si bé la metodologia no aporta informació sobre la veracitat dels arguments,⁴ és gràcies a l'èmfasi posat en el discurs de legitimitat que hem pogut percebre la recontextualització del tractament de la llengua com una pràctica que s'inclou en un àmbit referencial o en un altre. L'estudi de les estratègies de legitimitat i de deslegitimitat es revela sobretot com un mitjà per identificar els principis propis de cada àmbit de referència a partir del decantament moral que s'observa en les diferents estratègies.

6.3. Principis

El procés de recontextualització d'una pràctica social comporta la transformació en la seva representació. En el discurs de la legitimitat, els mecanismes de transformació responen al propòsit de dotar d'una dimensió moral una determinada perspectiva. L'anàlisi de les estratègies de legitimitat ens ha permès detenir-nos en aquesta dimensió moral tot revelant-nos els principis que configuren els diferents posicionaments del debat estatutari i, en últim terme, els àmbits referencials des dels quals es construeix cada discurs. En aquest sentit, hem pogut confirmar que s'estableixen dos àmbits referencials oposats.

Podem constatar l'existència d'un àmbit politicoadministratiu espanyol en què es reconeix l'estat de dret, és a dir, la legitimitat de l'estat establert. Aquesta legitimitat comporta una hegemonia indiscutible que li permet imposar una llei, una llengua, entre d'altres. En definitiva, una hegemonia que vetlla per mantenir l'*statu quo* que ha imposat. El principi de la legitimitat de l'estat i la seva acció coercitiva és propi del nacionalisme

---

⁴ En aquest sentit és fascinant l'anàlisi que fa Sánchez-Cuenca (2016).

d'estat. En aquest sentit, es especialment representatiu l'inici de l'article de Rodríguez Adrados (33):

No sé si queda hueco para un poco de racionalidad. Voy a tratar de evitar el problema general del Estatuto (¡el tercero, hay quien anuncia el cuarto!), aunque ya sé que todo va a lo mismo: a una práctica independencia, cubierta por el uso ambiguo de la palabra “nación”. Lean el Diccionario de la Academia. Hay sentidos que sí corresponden a Cataluña, uno que no. Me limito a las lenguas. No conocemos la redacción definitiva del nuevo Estatuto. Pero a juzgar por la desde el principio flagrante de la vulneración del artículo 3 de la Constitución española, algo tolerado por todos los gobiernos, tendremos más de lo mismo: “Lip service” al castellano y al monolingüismo catalán. De aquello de la obligación de aprender el castellano y derecho a usarlo, nada de nada. Igual en el País Vasco y Galicia.

En aquest paràgraf podem observar com l'autor s'escandalitza davant de l'ús del terme «nació» a l'Estatut. Atribueix al mot, i al text en general, una declaració d'intencions secessionistes. Des de l'àmbit de referència des del qual escriu, només ho pot explicar per falta de racionalitat. L'autodeterminació posa en dubte el principi d'hegemonia de l'estat de dret amb un trencament absolut de l'*statu quo*. Després d'aquesta valoració prèvia, diu no voler parlar de l'Estatut, però sí de la política lingüística que s'hi proposa. Amb l'avançament n'hi ha prou per situar-lo en un determinat àmbit referencial. La qüestió lingüística queda subordinada a aquest principi d'hegemonia: la lectura que fa de la proposta, segons la qual s'estableix un monolingüisme català, resulta deslegítimat perquè incompleix la Constitució. Ja hem vist al marc teòric que Taibo (2014: 69) caracteritza la Constitució com un forrellat. L'aparell legal, com a recurs de l'estat, es legitima pel mateix principi i vetlla pel manteniment de l'*statu quo* (vegeu § 2.1.4).

L'hegemonia de l'estat i dels seus mecanismes es percep com a inamovible, perquè no només es considera legítima, sinó també lògica o, fins i tot, natural. Això significa que la legitimitat de l'estat de dret es basa, al seu torn, en altres principis, un dels quals correspon a aquest principi naturalista. La realitat establerta per l'estat s'hereta com una situació de fet. Això fa que aquest àmbit de referència es presenti com el posicionament menys marcat, absent d'ideologia. De fet, correspon al nacionalisme banal de Billig (1995), el qual no només es transmet de manera implícita, sinó que també es basa en supòsits indiscutits (vegeu § 2.1.4). El naturalisme també és a la base del populisme, que comporta un ús demagògic del principi democràtic, perquè fa que només un dels posicionaments populars existents es percebi com a autèntic i, consegüentment, defensable. En aquest sentit, es posa una suposada voluntat popular per davant de les regles del joc de la democràcia amb l'objectiu de defensar l'ordre establert. Vegeu el següent fragment:

Los ciudadanos *pelaos*, profesores, arquitectos, estudiantes, amas de casa, periodistas, reclamaron igualdad y libertad. Entre ellas, la libertad para hablar

en castellano y el derecho a ser atendidos en esa lengua por las Instituciones. Los Ciudadanos de Cataluña, que eran los que se reunían en el norte, se declararon en rebeldía rotunda ante quienes recomiendan el *sí* como mal menor. Buscan y piden el *no*. El público aquí, atento a los oradores, apasionado en el aplauso y muy participativo, escuchó cómo se desmenuzaba, para denunciarlo, el contenido de un texto que coarta su libertad, que «establece ciudadanos de primera y de segunda» y que no busca educar a los niños sino «imbuirles en la formación del espíritu nacional».

El *sí* ganará. Pero hay una diferencia: los ciudadanos del sur se disolverán el día 19. Estos otros, los que van a perder, se quedan. Van a batallar por una sociedad flexible, liberal, tolerante y rebelde. Lo dijeron ayer entre aplausos, risas sarcasmos y mucha decisión. (Prego 46)

En l'article de Prego (46) es recontextualitza el debat estatutari en el moment en què l'Estatut estava a punt de ser aprovat en referèndum. Tot i que l'autora preveu que guanyarà el 'sí', la legitimitat popular recau sobre els votants del 'no'. Paradoxalment, com veïem, apel·la a un principi democràtic segons el qual el poder polític emana del poble. Per tant, les accions polítiques no l'haurien de posar en entredit, sinó que haurien de respondre als seus interessos. En canvi, Prego (com molts altres autors que remetent a aquest principi) percep un biaix polititzat en la formalització de la democràcia que posaria en perill la sobirania que ostenta la ciutadania. En l'àmbit de referència espanyol, és freqüent l'acusació que les accions polítiques pretenen objectius encoberts (molt sovint secessionistes) que, amb la vulneració d'una transparència política, posarien en qüestió la representativitat del poble. Tanmateix, podem observar com el posicionament a favor del 'no' és l'únic que transmet com a moralment correcte: mentre que afirma que el text estatutari «coarta su libertad», aquests «reclamaron igualdad y libertad». Per descriure'ls i descriure'n els objectius utilitza termes genèrics i simples, i altament connotats.

Des d'aquest àmbit referencial és habitual que es recorri al principi liberal, amb el qual es dissimula la vinculació entre l'estat i un discurs etnolingüístic espanyol. Ho trobem a Elorza (13):

La propia experiencia catalana, en especial con la aplicación de la Ley de Política Lingüística para temas tales como la rotulación de establecimientos en catalán y la exigencia de su uso, prueba que esa interferencia del sector público en las relaciones sociales desemboca en una restricción policial de la libertad. Eso sin mencionar el santo fin de excluir el castellano de la vida pública. Desde que está el tripartito, las sanciones por incumplimiento de dicha ley suben en flecha: según *Avui*, que lo celebraba, sólo en los tres primeros meses de este año sanciones y multas superaron todas las de 2004. Pensemos en lo que puede suceder si la trama de disposiciones contenidas en el proyecto de Estatuto sobre la imposición del "idioma propio" se convierte en ley. Lo que había sido desde 1979 un progreso continuo y libre del catalán,

en beneficio de todos, pasaría a configurar una nueva lengua de l'imperi.
Algo pernicioso, y además innecesario.

De fet, trobem més d'un article que, com el d'Elorza (13), confronta el principi intervencionista, propi de la proposta de polítiques de discriminació positiva a favor del català, per limitar la llibertat individual. Això implica un principi liberal que, a l'hora de la veritat, vetlla per mantenir l'*statu quo*: és implícit que qualsevol acció o pràctica social que comporti aquest *laissez faire* ha d'estar subordinada al principi de la legitimitat de l'estat constituït. En aquest cas, a favor de la llengua de l'estat. El discurs d'Elorza (13) obvia que la Constitució també estableix el deure de conèixer el castellà i que això comporta un principi intervencionista també per part de l'estat.

Ja hem vist en el fragment de Rodríguez Adrados (33) com el principi de legitimitat de l'estat de dret també justifica la imposició d'una llengua oficial arreu del territori nacional. Això és així perquè comporta un principi territorial, segons el qual l'ús d'una determinada llengua correspondria a un territori administratiu. Al seu torn, aquest principi es pot basar, també aquí, en un principi naturalista, en aquest cas lingüístic. El naturalisme lingüístic suposa que la identitat de cada parlant està vinculada indefectiblement de manera "natural" a la seva llengua materna. Dins d'una perspectiva liberal, com sol ser la dels autors que s'inscriuen en aquest àmbit, el naturalisme lingüístic és subjecte de drets individuals i no pas col·lectius. Ovejero (37) remet a aquest principi en el seu article:

Yo no sé muy bien cuál es la lengua de Cataluña. Lo que sí resulta más fácil determinar es la lengua de los catalanes. Según recordaba este mismo periódico en un informe reciente, el castellano, además de la lengua común, es la lengua materna de la mayor parte de los catalanes. Exactamente, mientras el 53,5% de los catalanes tiene como lengua materna el castellano, el 40,4% tiene el catalán. Una diferencia apreciable: 13,1%. Todo eso es conocido y no hay que darle más vueltas, o sólo unas pocas cuando esa realidad bilingüe es negada por las instituciones. [...]

Pero el resultado más llamativo del informe es otro: un 48,8% de los entrevistados cree que su lengua propia es el catalán. Es decir, hay catalanes que consideran que su propia lengua no es su lengua propia. La anomalía no es importante en número pero sí en naturaleza. Todos consideraríamos que ha perdido el juicio un individuo chaparro y cetrino que dijera de sí mismo que, en realidad, como en la copla, él era "hermoso y rubio como la cerveza". Esto es, que no se parece a su propia identidad. Una idea rara. Por definición uno es idéntico a sí mismo. Casi todas las acepciones de las muchas de la palabra "alienación" están recogidas en un comportamiento como éste.

Malgrat defensar el castellà des del liberalisme i els drets individuals de cadascú amb la intenció de desmarcar-se del nacionalisme, acaba relacionant llengua i identitat a través d'un principi naturalista. D'acord amb aquest principi, els castellanoparlants de Catalunya

haurien estat manipulats políticament perquè sentissin el català com a llengua pròpia i blasfemessin de la seva identitat “natural”. Així, la identitat (en aquest cas, lingüística) es percep com a estàtica, l’alteració de la qual es considera una desnaturalització del subjecte que l’ostenta.

La presència del castellà també es justifica per un principi utilitarista, del qual ja hem parlat en el marc teòric (§ 2.1.3), que treu profit del nombre de parlants per representar-lo com la llengua comuna i prioritzar la utilitat que comporta conèixer-la. Observeu aquests fragments de l’article de Gómez de Liaño (8):

Dicho lo cual, creo que nadie o casi nadie puede negar que el español o castellano —las dos cosas valen, aunque, por motivos que no son del caso, los redactores de la Constitución optaron por la fórmula del “castellano” para designar el idioma oficial— es la lengua común de todos los españoles: incluso diría que la lengua franca de todos los hispanohablantes. Distinto es que el castellano —lengua noble e ilustre donde las haya— no sea tratado como se merece, lo cual puede que suceda porque a menudo nos olvidamos que más importante que ser la lengua del Boletín Oficial del Estado, es el ser —o haber sido— el instrumento de trabajo de los castellanos Cervantes y Quevedo, de los vascos Unamuno y Baroja, de los gallegos Rosalía de Castro, Valle Inclán y Cela, de los catalanes Boscán, Verdaguer y Eugenio D’Ors, de los valencianos Azorín y Gabriel Miró, del murciano Jaime Campmany, del guatemalteco Miguel Angel Asturias, del colombiano García Márquez, del cubano Cabrera Infante, del peruano Mario Vargas Llosa y, así, hasta completar una larga lista. [...]

La noble lengua de fray Luis de León y de Antonio Machado puede y debe vivir en paz perfecta con las otras lenguas que, sin ser el español, son también españolas. Ahora bien, dirigirse a alguien en una lengua que no tiene por qué conocer, puede dar pie a que los extremeños respondan en castúo, los asturianos en bable o los murcianos en panocho. De lo que se trata es de que todos nos entendamos y no de vocear a todos que no nos entienden.

En el text citat, el principi utilitarista hi és evident quan apareix el castellà com a llengua comuna no només de grans personatges castellans, sinó també catalans, gallecs, bascos i d’altres contrades espanyoles i, fins i tot, de l’Amèrica llatina: es transmet la legitimitat del castellà com a espanyol, llengua d’Espanya, i la idea que és una llengua franca. També Ortiz (20), Ferrán (31) o Rodríguez Adrados (33) recorren a aquest principi. A més, l’enumeració que Gómez de Liaño (8) fa de grans autors que la tenien com a eina comporta un principi de prestigi, que també el legitima com a llengua de cultura.

Al cantó oposat, podem determinar l’existència d’un àmbit de referència català. Tal com és característic dels nacionalismes reivindicatius, es vincula a un territori demarcat en termes històrics, culturals i lingüístics, d’acord amb el vessant ètnic amb què

s'identifica més fàcilment dins dels discursos que no poden fer ús del principi de la legitimitat de l'estat establert.

La perspectiva del nacionalisme ètnic comporta un principi de territorialitat lingüística. Per exemple, generalment es considera el català com la llengua pròpia de Catalunya. És a dir, s'al·leguen drets lingüístics col·lectius vinculats a una extensió territorial, mentre que dins de l'àmbit de referència espanyol s'insistia a defensar els drets individuals dels habitants de Catalunya des del naturalisme lingüístic per tal de justificar-hi la presència del castellà. En la defensa de la llengua catalana, aquest principi territorial es pot donar per suposat, per exemple, quan s'apel·la al principi utilitarista. És només partint de la base que el català es considera la llengua del territori, que es pot legitimar el seu ús per donar caràcter local als productes comercials. Ho podem trobar en l'article de Gasull (4), però també en aquest fragment d'Amat (11):

En lo que respecta a los temas lingüísticos, el Estatut incluye que los consumidores tienen derecho a ser atendidos oralmente y por escrito en la lengua oficial que elijan, y que la Generalitat promoverá que el etiquetado figure al menos en catalán. Es posible que si esto se implementa de verdad muchas empresas incrementen sus costes, aunque en contrapartida mejorarán la calidad de su servicio y su imagen en Catalunya.

Tanmateix, en aquest àmbit també podem percebre la remissió a principis socials, a partir de particularitats específiques de base històrica, organitzatius i de consens democràtic, que posen èmfasi en un discurs de caràcter cívic. Ho trobem en l'article de Bastardas (3). Concretament, en aquest fragment podem veure com també apel·la a un principi democràtic, que, en aquest cas, no se sotmet a les perversions de la formalització de la democràcia, sinó que insisteix en les regles del joc polític, de tenir en compte diversos punts de vista i d'arribar a acords.

Superats amb escreix els llinars en què —amb el temps— es donava per osmosi social *natural* la bilingüïtzació en català de les persones que arribaven d'altres cultures, el curs de la situació actual pot dependre en gran part de com es puguin canviar els hàbits lingüístics de les persones que viuen a Catalunya i, en especial, de quins principis comuns d'organització lingüística s'adoptin. I és aquí, doncs, on pren rellevància especial l'actual procés de reforma de l'Estatut d'Autonomia. Designat per la Constitució espanyola com el lloc on es concreta l'organització lingüística de cada comunitat autònoma, l'Estatut ha de regular sàviament aquests aspectes tot conciliant els diversos interessos presents en la perspectiva d'assegurar un futur mínimament digne per a la llengua nacional i pròpia del catalans.

Veiem, doncs, com des d'aquest àmbit de referència també es fa ús del principi democràtic: a Bastardas (3), tenint en compte la necessitat d'arribar a acords entre posicions diverses; en textos com el de Simó (7), restringint-lo a la perspectiva de les

pròpies posicions. En aquest article trobem com el reclam d'un Estatut més ambiciós recau sobre la ciutadania:

Que hi hagi iniciatives ciutadanes, en l'elaboració d'un text tan important, com és l'Estatut, és senyal de bona salut cívica i d'una societat participativa i democràtica. Ara bé: els cinc punts que reclamen, tenen possibilitats de reeixir? Crec que la majoria, no. I no perquè no siguin factibles, sinó perquè el Parlament espanyol i el seu govern no estan disposats a cedir sobirania a Catalunya.

La legitimació d'aquestes demandes prové de la iniciativa ciutadana que ha produït un manifest, el qual Simó (7) caracteritza de plural i inclusiu. En canvi, les aspiracions que s'hi recullen corresponen només a les posicions catalanistes. En realitat, el fragment que acabem de reproduir insisteix en el valor cívic i democràtic de la iniciativa que acaba d'exposar i l'oposa a allò que mantindria el govern central. En aquest article es presenta el sector de la ciutadania que comparteix les posicions de l'autora i això comporta que la defensa dels seus interessos resulti esbiaixada. Tanmateix, presenta el manifest com una presa de posició, no com la veritat espontània i absoluta, tal com veïem a Prego (46).

A diferència de l'àmbit de referència espanyol, que no té la necessitat de dissimular el caràcter ètnic, el discurs cívic que hem vist a l'article de Bastardas (3) es manifesta de manera prou evident dins de l'àmbit de referència català, tal com es posa també en relleu en l'article d'Oliver (25):

Divendres, la primera sessió de la ponència conjunta del Parlament de Catalunya i del Congrés de Diputats que discuteix l'Estatut va estar centrada en la nació, els drets històrics i la llengua. La cosa de la nació va quedar com s'esperava: una fórmula retòrica complicadíssima per dir que sí, però no, però vés a saber. És un tema important, però no forma part del moll de l'os de l'Estatut per la senzilla raó que les realitats nacionals ho són per voluntat dels seus ciutadans, al marge del reconeixement que en facin els textos legals.

Sense relegar la importància dels drets històrics, Oliver (25) posa de manifest que la nació es conforma per una voluntat cívica. Però en l'article següent, que sortí publicat el mateix dia i en la mateixa secció, afirma això:

Una frase que en el futur ens donarà molt de joc si els catalanoparlants estem disposats a fer valer els nostres drets, però només en aquest cas. I és que en tot el que té a veure amb la llengua les lleis poden ajudar o dificultar però el realment determinant és la voluntat dels ciutadans de parlar-la. És aquí on haurem d'insistir. (Oliver 26)

Així doncs, també podem observar una tendència a abandonar el naturalisme lingüístic, de caràcter essencialista, per associar l'ús del català a una dinàmica social en la qual aquest ús és una prerrogativa de tots els ciutadans de Catalunya.

Desproveïts de la legitimitat de què gaudeix l'estat de dret, l'acció política democràtica és el mitjà pel qual bastir un aparell administratiu equiparable a l'estatal, que proporcionaria la dimensió que manca. Els drets, els interessos i la sobirania es defensen des d'un principi intervencionista. Ja ho observem en el fragment de Bastardas (3), però és un principi que trobem en tants altres articles que, com hem comentat en l'anàlisi dels elements (§ 6.1), reclamen un Estatut més ambiciós segons aquest mateix principi. En l'article d'Oliver (2) comporta una acció política que incideix a blindar la llengua catalana, tal com ho està l'espanyola:

L'Estatut que a mi m'agradaria és encara més senzill. Només té dos articles. Primer: "El català és la llengua oficial de Catalunya. Tots els catalans tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la". Segon: "La potestat originària per establir els tributs i recaptar-los correspon exclusivament a la Generalitat de Catalunya". Aquests dos articles són adaptacions del que diu la Constitució espanyola sobre la llengua i la hisenda espanyoles en els seus articles 3.1 i 133.1.

Un dels motius pel qual es justifica l'intervencionisme polític és una fragilitat lingüística derivada de l'ordre establert que es posa de manifest en molts articles. En aquest fragment, Sanchis (23) es plany d'un Estatut que no pugui garantir una protecció de la llengua:

N'acaba una —o encara dura— i en comença una altra. Enhorabona, les campanyes van saldades a la terra de les rebaixes permanents. Ja tenim un Estatut retocat i ara es tracta de debilitar-lo encara més en un dels seus punts més tendres: la condició del català. Es tracta —com s'ha tractat sempre— d'imposar el predomini del castellà, que ho té tot a favor. I per això els defensors de convertir-lo en una deixalla localista no paren.

La taula 3 és un esquema resum dels principis, generals i relatius a la llengua, en què es basen cadascun dels àmbits referencials definits en termes nacionalistes.

Taula 3. Els principis generals i els relatius a la llengua.

	Àmbit de referència espanyol	Àmbit de referència català
Principis generals	1) Principi de la legitimitat de l'estat establert i de la seva acció coercitiva (← nacionalisme banal).	1) Principi de la legitimitat d'un espai definit en termes diferents dels de l'estat (històrics, culturals, lingüístics —nacionalisme ètnic—).
	2) Nacionalisme ètnic dissimulat pel principi de la legitimitat de l'estat establert.	2) Evolució parcial cap a la defensa d'un nacionalisme cívic a partir de particularitats socials específiques (de base històrica) de l'espai definit: orientació cap a principis

		democràtics i aspectes organitzatius, econòmics i administratius.
	3) Liberalisme polític.	3) Intervencionisme per corregir les desigualtats que provenen de l'acció de l'estat i que apareixen com a «naturals» en la perspectiva liberal.
	4a) Principi democràtic (defensa de l' <i>statu quo</i> presentat com a ordre democràtic i insistència en les regles del joc democràtic vistes en aquesta perspectiva). 4b) Populisme.	4) Principi democràtic (insistència en les regles generals del joc democràtic).
Principis relatius a la llengua	1) Principi del caràcter supraordinat de la llengua oficial de l'estat establert (principi de territorialitat al nivell estatal).	1) Principi de territorialitat «llengua pròpia» (de base històrica, associat al nacionalisme ètnic). → drets col·lectius.
	2) Naturalisme lingüístic → drets personals (liberalisme).	2a) Principi identitari naturalista (essencialista) → l'ús (el coneixement) del català defineix els catalans d'origen (nacionalisme ètnic). 2b) També un principi identitari cívic → l'ús (el coneixement) del català defineix els catalans com a ciutadans de Catalunya → drets col·lectius.
	3) Liberalisme lingüístic (com el liberalisme econòmic): a) Utilitarisme (nombre de parlants). b) Prestigi (nombre de parlants, tradició i activitat cultural).	3) Intervencionisme en política lingüística.

En resum, a partir dels principis que es poden observar en la recontextualització del tractament del català arran de l'Estatut de 2006, podem definir dos àmbits referencials prototípics que s'oposen en termes nacionalistes (vegeu la taula 3). Encara que el caràcter nacionalista es manifesti més descaradament o de manera més dissimulada, ambdós discursos defensen legitimitats nacionals paral·leles i excloents. Vegeu aquest fragment de Gómez de Liaño (8):

Una noticia así, de entrada, puede tomarse a título de broma de mal gusto, pero si la cosa la consideramos en serio, entonces resulta todavía peor, pues te das cuenta de que la llamada cuestión lingüística no reside en hablar una u otra lengua, sino que responde al deseo de dinamitar un concepto, el de Nación española, que para mí no puede someterse a la incertidumbre ni al equívoco.

La nació espanyola es percep com un fet la discussió del qual és inacceptable. Però la nació comporta un ordre administratiu, social, lingüístic, etc. que gaudeix del mateix estatus, perquè és la materialització de la nació. Igual que Gómez de Liaño (8), també Ortiz (20), Rodríguez Adrados (33), l'editorial d'*El Mundo* (38) o Schwartz (43) legitimen el seu discurs com una defensa de la unitat d'Espanya davant d'una alteració de l'ordre establert, en aquest cas lingüístic. Qualsevol petició que suposi la modificació de l'*statu quo*, posa en dubte l'hegemonia de l'estat de dret. Simó (1) assigna a l'Estatut aquesta funció:

Vet aquí, doncs, una obvietat, que es veu que convé recordar: si algú pretén reformar la Constitució espanyola hauria de saber que tota Constitució serveix per restar poder al poder; i si algú pretén reformar l'Estatut hauria de saber que tot Estatut serveix per restar-li poder al govern central. És tan clar que potser algú no ho entendreà.

Tal com ha observat Billig (1995), això és propi dels nacionalismes reivindicatius (§2.1.2), que, com el seu nom indica, reclamen més autogovern, sigui un canvi d'estatus lingüístic, sigui un règim d'autonomia més ambiciós. La nació catalana, amb totes les dimensions que implica, entra en conflicte amb l'hegemonia que suposa l'acceptació de la nació espanyola i que exerceix l'estat de dret sobre el territori en què s'estén. Així doncs, el discurs propi de l'àmbit de referència català comporta necessàriament una posició de conflicte. D'acord amb Castelló (2012), del qüestionament de l'ordre establert deriva un conflicte que és percebut com un estat indesitjable (§ 2.1.2). En aquest sentit, des de l'àmbit de referència espanyol, la responsabilitat d'aquest conflicte recau en els reclams de l'Estatut. Per exemple, vegeu l'article de Schwartz (43):

Si la nueva transición puesta en marcha por los izquierdistas y nacionalistas hubiera tenido como único fin reforzar la Constitución del 78 descentralizando la Administración y el gasto público, no se habría planteado tanto conflicto. No, el objetivo nacional catalán es mucho más ambicioso: consiste en sobrepasar a los vascos en nacionalismo.

Fins i tot en el primer cas, en què la reforma estatutària hauria reforçat la Constitució, màxima expressió de la legitimitat de l'estat de dret, hauria estat font de conflicte segons Schwarz (43) (tot i que «no se habría planteado tanto»). Això és així perquè, en realitat, també parla d'alterar l'*statu quo* «descentralizando la Administración y el gasto público». Quan Schwartz (43) li atribueix aspiracions nacionalistes, el conflicte es veu com a molt

més gran. Algunes representacions negatives d'aquest conflicte les trobem a Elorza (13), en què els discursos propis de l'àmbit referencial català es designen com a responsables d'un odi creixent:

Sin embargo, en este caso, atizado por algunas instituciones y medios de comunicación, el odio empieza a estar presente, y tampoco faltan reacciones que pueden hacerlo más intenso en lugar de sofocarlo.

Aquest enfrontament l'observem en el recurs d'un marc bèl·lic. Sense voluntat d'allargar-nos gaire en la teoria de l'emmarcament (*framing*), ja que no l'hem utilitzat de manera sistemàtica en l'anàlisi del corpus, podem observar com s'utilitzen estratègies narratives per tal de transmetre un discurs mediàtic (Castelló 2012: 26 i s.). Els marcs interpretatius serveixen per classificar els discursos segons les connotacions que utilitzen. En aquest cas, veiem com Gómez de Liaño (8) acusa els polítics catalans d'utilitzar les llengües com a «armas políticas», com Rodríguez Adrados (33) o Tubau (36) atribueixen a la proposta d'establir l'obligatorietat de conèixer el català com una «batalla perdida» o com Sanchis (44) considera que els mitjans han iniciat una «croada» contra l'Estatut. La freqüència d'aquest marc posa èmfasi en l'existència de dos bàndols enfrontats.

Certament, trobem altres articles que acusen aquests discursos de ser els veritables responsables de la conflictivitat creixent. S'estableix un debat sobre qui té la responsabilitat de l'augment del to discursiu al moment que hem assenyalat a l'anàlisi dels elements (§ 6.1.), i que podem assimilar amb el debat que genera l'afirmació que el castellà és discriminat a Catalunya. En aquest sentit, el conflicte és un element més en el procés de recontextualització. Això escenifica com el discurs participa en la construcció del conflicte (§ 2.2.1), tal com afirma Castelló (2012: 17), i, en aquest sentit, de les representacions que s'assignen a cadascun dels àmbits de referència.

Però el que és rellevant per a aquest apartat és en quin dels àmbits referencials s'inscriuen els articles que discuteixen que el conflicte sigui intrínsec als plantejaments de l'Estatut i que recriminen a aquests discursos que provoquin una crispació creixent. Podríem pensar que forçosament s'inscriuen en l'àmbit de referència català, però hi trobem articles diversos i provinents de diferents publicacions que ho posen en entredit: per exemple, el trobem a l'*Avui*, amb l'editorial (17) o l'article de Forn (18), però també a *La Vanguardia*, amb l'article de Juliana (21), i, fins i tot, a *El País*, amb l'article de Siguan (32). Alguns incideixen, també, en l'*statu quo* lingüístic. Pretenen posar de manifest la naturalesa bilingüe de Catalunya per desmentir la marginació del castellà i la manca de conflictivitat (per exemple, Forn 28). Certament, altres vegades aquest mateix argument s'utilitza per recriminar que es vulgui imposar el coneixment del català (Salmón 45). En aquest darrer cas, però, la situació en l'àmbit referencial espanyol és evident. En canvi, en els altres casos trobem indicis divergents: la línia de la publicació (si bé és cert que, al capdavant, no és decisiva) i un discurs favorable a l'Estatut, però també a l'*statu quo* lingüístic. Per exemple, malgrat que Forn (28) basteix un discurs de defensa davant

dels arguments més típics de l'àmbit referencial espanyol, no qüestiona l'ordre lingüístic establert:

Continuem. Érem al moment en què la Terribas interrogava Rajoy i aconseguí que afirmi textualment (ep, i a la televisió pública catalana) que el castellà no està perseguit a Catalunya i que “aquí hi ha un bilingüisme perfecte”. Tot just escoltar aquest atac de veritat i de seny em va passar el mateix que imagino que li va passar a vostè. Efectivament, vaig començar a pessigar-me les aixelles per comprovar si el que havia escoltat era real o una al·lucinació provocada per la defectuosa digestió del sopar.

En una posició similar, Sentís (35) també s'escandalitza davant d'aquests arguments i, encara que no qüestiona l'*statu quo*, no justifica una hegemonia indiscutible de l'estat de dret, per exemple, en termes lingüístics:

Vitrina delicada es, en efecto, la situación lingüística en Catalunya. La sensibilidad idiomática es transversal y suelen experimentarla por igual las derechas que las izquierdas. Y justamente desde hace años se vive en Catalunya una paz lingüística —un equilibrado bilingüismo— que ha sido elogiada por muchos observadores extranjeros. Nada que ver con la lucha entre el francés y el flamenco que se ha vivido en Bélgica durante largas etapas. En una de ellas tuve ocasión de observarlo sobre el terreno.

Evidentment, cal observar cadascun dels articles de manera global per constatar si altres elements determinen l'àmbit de referència a què pertany. En general, la política lingüística de l'Estatut se sol defensar perquè no compromet el bilingüisme existent, ja que no suposa cap modificació respecte de la Llei de Política Lingüística del 98. En aquest sentit, considerem que són discursos que no qüestionen l'ordre establert per l'estat de dret i que, per tant, formen part de l'àmbit de referència espanyol tot i presentar discursos amb un to molt diferent del de Gómez de Liaño (8), exposat més amunt.

En qualsevol cas, això posa de manifest la necessitat de relativitzar la definició d'aquests dos àmbits de referència. És a dir, la identificació d'aquests àmbits no significa que tots els discursos s'hi adequin. L'assignació d'un article a un dels dos àmbits no comporta que presenti tots els principis amb què es defineix. L'objecte de deslegitimació d'un article no ha de ser necessàriament l'àmbit de referència contrari. Cal tenir present que aquests resultats són del nivell macro, és a dir, de l'anàlisi global dels articles del nivell micro. Cadascun dels articles que conformen el nivell micro són singulars i individuals i, com a tals, conformen un ampli ventall d'opinions, d'arguments i de matisos diversos. D'altra banda, és necessari notar que, si bé l'anàlisi ens ha permès de constatar una dimensió nacionalista del debat lingüístic, no sempre apareix en aquests termes.

7. CONCLUSIONS

L'Estatut de 2006 tractava el català com la llengua pròpia de Catalunya, cosa que comportava l'ús preferent a l'administració, als mitjans de comunicació i a l'escola, i establia l'obligatorietat de conèixer-la. Tanmateix, això no es mantingué. Tan bon punt es va haver proposat, generà un gran debat mediàtic. Finalment, la Sentència del Tribunal Constitucional (31/2010) del 28 de juny de 2010 va comprometre la concepció del català com a llengua pròpia i suprimí l'obligació de conèixer-lo (§ 1). A partir d'aquest moment, es pot detectar un auge del nacionalisme català que, en més d'una ocasió, s'ha considerat una reacció a aquesta Sentència del Tribunal Constitucional, que, juntament amb les intervencions sobre la política lingüística, va reinterpretar altres punts del text estatutari ja aprovat. Aquesta tesi doctoral es proposava confirmar una dimensió nacionalista en el debat entorn de la qüestió lingüística, ja arran del procés de redacció del nou Estatut, que expliqués, en part, l'independentisme creixent a Catalunya. Concretament, plantejàvem unes qüestions de recerca (§ 3) que podríem resumir de la manera següent: d'una banda, ens proposàvem determinar les representacions i els principis del nacionalisme presents en el discurs mediatitzat entorn del debat generat per la política lingüística prevista a l'Estatut de 2006 d'altra banda volíem observar el rol que hi tenia la llengua.

Per desenvolupar aquest estudi, hem confeccionat un corpus de 46 articles d'opinió produïts en aquest context i provinents de quatre publicacions diferents: *Avui* i *La Vanguardia*, amb seu a Barcelona, i *El Mundo* i *El País*, amb seu a Madrid. Així doncs, el corpus recull articles de publicacions amb línies ideològiques diverses i amb perspectives contextuais diferents, però que, tenint en compte el seu abast, totes gaudien d'una gran popularitat. D'aquesta manera, hem aconseguit una mostra de discursos diversos que tenien una certa repercussió social. Per tal de desvelar la ideologia dels articles, hem enfocat l'anàlisi des de la perspectiva de l'Anàlisi Crítica del Discurs. Concretament, ens hem basat en la teorització i la metodologia proposada per Van Leeuwen (2008), que posa l'atenció en les transformacions que generen els discursos a l'hora de tractar una determinada pràctica social per acabar oferint-ne una representació. Del que es tractava era de desconstruir aquest procés, que ell anomena de recontextualització.

La metodologia utilitzada ha conduït a una caracterització teòrica del nacionalisme. Tanmateix, es podria completar amb una metodologia que tingués en compte la veracitat dels arguments utilitzats en els articles. Es requeriria l'estudi de material complementari, per confirmar-los o descartar-los, però dotaria la crítica d'una base més àmplia. L'ús d'un programari d'anàlisi qualitatiu és un aspecte assajat i posteriorment descartat per una manca de maduresa de l'aplicació del mètode. Això, que seria més fàcil dur-ho a la pràctica després d'aquestes pàgines, permetria una anàlisi més exhaustiva, sobretot aplicable a l'anàlisi de les estratègies de legitimació, i faria més fàcil ampliar aquest estudi

més enllà del context de redacció de l'Estatut de 2006. En qualsevol cas, amb l'anàlisi de les estratègies que es desenvolupen en la recontextualització i dels elements que hi tenen un rol, hem confirmat com les representacions que recauen damunt de la qüestió lingüística són diferents segons quin sigui l'àmbit de referència del qual es parteix. Així, hem pogut constatar que existeixen dos àmbits referencials enfrontats, un àmbit de referència espanyol i un àmbit de referència català, que es defineixen en termes nacionalistes. Les representacions identitàries s'efectuen des d'ambdós àmbits de referència, però veurem que les característiques de cada un d'aquests dos àmbits generen les diferències existents en la concepció del paper de la llengua.

Ambdós àmbits referencials es basteixen des d'una ideologia nacionalista tradicional, a partir d'elements que es consideren identitaris, amb un vessant ètnic innegable, que justifica el caràcter que ha de tenir l'administració en qualsevol dels seus àmbits i dimensions. Tanmateix, el fet que l'Estat espanyol sigui un estat establert comporta que es percebi com un estat de fet que es legitima pel sol fet de ser-ho. El desplegament d'una administració complexa, pròpia de l'estat modern, li confereix una hegemonia reconeguda i una capacitat coercitiva que garanteix el manteniment de l'ordre que el mateix estat ha establert. Des d'aquesta posició, el discurs de l'àmbit referencial espanyol obvia que el vessant ètnic és la base de la formació i l'organització de l'estat-nació i s'escuda en la legitimitat de què gaudeix pel sol fet d'estar establert: per exemple, la presència del castellà arreu del territori espanyol es justifica pel simple fet que és la llengua oficial. En un moment en què la dimensió ètnica és reprovable, aquesta legitimitat intrínseca a l'estat aconseguix crear la il·lusió que no és una nació de base ètnica allò en què es fonamenta l'estat. Mentrestant, però, blinda la nació. En aquest sentit, la defensa de l'*statu quo* establert per l'estat de dret, a partir de la legitimitat de què ja gaudeix, comporta un nacionalisme banal que defineix clarament el discurs d'aquest àmbit referencial.

L'àmbit referencial català té més difícil de dissimular el vessant ètnic del discurs nacionalista, perquè la nació no pot gaudir d'una legitimitat reconeguda a través de cap estat consolidat. D'aquesta manera, la reivindicació d'una nació catalana és més susceptible de ser titllada d'ideològica, perquè no es pot presentar de manera tan banal: comporta necessàriament el qüestionament d'una nació espanyola legitimada i esdevé escandalosa més fàcilment. Així també és més difícil de camuflar la remissió a un principi intervencionista, perquè sense l'hegemonia de què disposa l'estat és més difícil justificar que una acció política defensi els interessos de la nació catalana davant del que estableix l'espanyola i que corregeixi les desigualtats consegüents. En canvi, l'acció política de l'estat ja es percep com a legítima.

Hem pogut observar com, des de l'àmbit referencial català, hi ha un esforç per construir un discurs cívic, que apel·la a una voluntat d'integració dels ciutadans a través d'acords. Aquest discurs implicaria un principi democràtic. També l'hem atribuït a l'àmbit referencial espanyol, tot i que apareix en discursos vagament definits en aquests

termes. Són discursos que no semblen qüestionar l'*statu quo* imposat per l'estat, però que proposen de gestionar la conflictivitat generada pels reclams proposats a l'Estatut d'una manera integradora i no pas exclouent.

El principi democràtic comporta el reconeixement d'una sobirania popular i, per tant, la defensa del dret dels ciutadans a ser representats políticament. Aquest principi és reivindicat per ambdós àmbits referencials, però apel·la a sobirania diferents. Mentre que, des de l'àmbit de referència espanyol, la sobirania recau sobre la ciutadania espanyola, entesa també com un col·lectiu que ostenta el poder polític, des de l'àmbit de referència català, aquesta sobirania es limita a la ciutadania catalana. La delimitació de la ciutadania és un tema controvertit, perquè determina la nació. Comprensiblement, la remissió a aquest principi és freqüent: apel·lar a aquest principi implica apel·lar a la mateixa legitimitat nacional. Això afavoreix que s'utilitzi de manera demagògica, tot recurrent al populisme, el qual representa la ciutadania de manera simple i altament connotada, i amb les característiques que s'adiuen a les del discurs que es pretén justificar. És a dir, en oposició a un ús del principi democràtic que remet a la inclusió de la diversitat popular, se'n fa un ús en fals, que l'ignora.

Posem èmfasi en el principi democràtic perquè justifica el concepte modern de nació. La sobirania nacional comporta el pas d'un estat absolutista a un estat modern, subjecte a la nació. Com ja sabem, apel·lar a la sobirania nacional no implica una democràcia. D'una banda, el sufragi censatari restringí durant anys la sobirania. De l'altra, els antecedents totalitaris del segle XX entenien l'estat com l'encarnació del poble, però el caracteritzaven de manera homogènia. Això dona peu a les crítiques que titllen el nacionalisme de totalitari, demagògic, entre altres, que hem pogut trobar en diferents discursos. No obstant això, la demagògia no és una característica intrínseca del nacionalisme, sinó de l'ús que es fa d'alguns dels seus principis. Tot i que generalment aquesta manipulació l'hem localitzat en discursos propis de l'àmbit referencial espanyol, normalment aquestes reprovacions van dirigides contra el nacionalisme català, perquè, com hem vist, l'àmbit referencial català té més dificultats per amagar el vessant ètnic i també la remissió al principi intervencionista. L'estat modern també s'ha designat com a estat liberal. Quan, des de l'àmbit referencial espanyol, s'apel·la al principi liberal per acusar el nacionalisme, el contraposa a l'estat modern, al Nou Règim. Tanmateix, l'estat també se serveix de l'acció política per intervenir a favor d'elements identitaris. En qualsevol cas, també sembla adient de relativitzar la transcendència de la transició de l'estat absolutista a l'estat modern, perquè, més que comportar una sobirania popular, se'n va servir per procurar una legitimitat estatal.

Trobem altres principis comuns als dos àmbits referencials. Per exemple, un principi de territorialitat que suposa una organització estesa a un territori determinat: l'àmbit de referència espanyol parteix de la legitimitat de l'estat de dret, el qual justifica, per exemple, que la presència del castellà s'estengui arreu del territori de l'estat com a llengua oficial. L'oposició entre un nacionalisme banal i un nacionalisme reivindicatiu permet

que es dissimuli el caràcter territorial de la política lingüística de l'estat a favor del castellà i aparegui només la política favorable a la difusió del català com a vinculada a una identitat col·lectiva i a un territori, amb la defensa del català com a llengua pròpia de Catalunya, la qual cosa implica drets col·lectius. Per contra, des de l'àmbit referencial espanyol, es posa èmfasi a lligar la identitat als subjectes individuals a través del naturalisme, cosa que comportaria uns drets individuals. D'aquesta manera, es pot combatre a favor dels drets dels castellanoparlants que viuen a Catalunya. Almenys aquest és l'ús que se'n sol fer en un context en què s'ha de justificar la presència del castellà en un territori que, tradicionalment, es considera catalanoparlant. Tanmateix, no és l'únic. De fet, també trobem discursos que qüestionen que el castellà no sigui una llengua pròpia de Catalunya i, per tant, es representa com un element identitari de la comunitat catalana. Aquest principi territorial aplicat a la qüestió lingüística és la base d'un principi utilitarista que posa en relleu el benefici de conèixer la llengua imposada arreu i al qual també s'apel·la des d'ambdós àmbits: d'acord amb el principi de territorialitat, el castellà també s'imposà a les antigues colònies i, per tant, el potencial comunicatiu que es preveu amb el coneixement del castellà és major que amb el d'altres llengües; tanmateix, des del català es posa de manifest la capacitat d'incidir en el territori amb el mateix caràcter amb què es defineix.

La remissió a uns mateixos principis s'explica perquè tots dos àmbits són fruit d'un mateix fonament comú: la divisió societal en territoris definits com a estats-nació. Per aquest motiu, necessàriament creen discursos paral·lels que interpreten els mateixos principis a nivells diferents. La legitimitat d'un discuteix la de l'altre. Ara bé, encara que puguem caracteritzar aquests àmbits referencials oposats en termes nacionalistes, això no significa que els discursos que s'hi inscrivin siguin homogenis. En aquest sentit, podem establir una gradació de discursos entre dos pols: des dels discursos que defensen l'hegemonia del castellà enfront del català i, per tant, justifiquen una presència més gran del castellà en detriment de qualsevol mena d'imposició del català; als que defensen el català com l'única llengua pròpia del territori català. Això no només té a veure amb una voluntat d'integrar més o menys altres perspectives, sinó amb quina és la definició de l'ordre establert que cal preservar o amb quin grau es considera que s'ha d'alterar. Aquesta gran variabilitat discursiva, que s'ha anat fent més evident els darrers anys, es veu afavorida pel tarannà que prengué la Transició espanyola. En una polarització latent de posicions polítiques, s'optà per establir un ordre vagament definit, la culminació del qual és una Constitució oberta a diferents interpretacions.

En resum, podem concloure que la política lingüística que es proposava per a l'Estatut de 2006 ofenia sensibilitats nacionalistes: des d'un àmbit referencial català, es reclamava que s'apostés per blindar la llengua al territori, d'acord amb un principi territorial que en segons quines formulacions, més habituals en altres contextos històrics, pot estar relacionat amb el nacionalisme ètnic; des d'un àmbit referencial espanyol, es considerava que posava en entredit l'hegemonia del castellà, establerta segons l'estat de dret. Podem

constatar, doncs, com s'assignen representacions identitàries a la llengua —a la catalana i a la castellana. Aquests discursos afavoriren un debat en termes nacionalistes, el qual no es limità a les qüestions estrictament lingüístiques, sinó que, en alguns casos, remeté directament a la nació. En qualsevol cas, no només tingué lloc en una dimensió ètnica del nacionalisme, sinó que podem constatar discursos en clau cívica que, si bé no només atribuïm a l'àmbit de referència català, cal considerar que discuteixen que l'estat tingui una hegemonia inamovible.

Encara que aquesta tesi sigui només una aportació a l'estudi del nacionalisme, es reivindica com un estudi dins de les ciències socials i humanes. En l'àmbit espanyol, el nacionalisme, sovint limitant-lo als nacionalismes reivindicatius, és un tema llargament debatut, cosa que comporta que la seva recontextualització estigui en constant construcció. Així, seria interessant poder resseguir el procés de la recontextualització del tractament del català, per exemple, al llarg del que es coneix com «el procés». L'estudi del nacionalisme no es pot fer de manera independent, sinó que, com a part integrant del fonament comú, es relaciona amb el sistema de creences i principis que regeixen la societat. En aquest sentit, el nacionalisme evoluciona juntament amb altres corrents ideològics d'acord amb els esdeveniments. El fet de relegar-lo a un àmbit de referència o als nacionalismes reivindicatius és un mecanisme discursiu que no només impedeix la comprensió del funcionament de la societat, sinó que, d'acord amb el lloc que ocupa el discurs, també intervé en la mateixa evolució social.

CONCLUSIONS

Le Statut de 2006 considérait le catalan comme la « langue propre » de la Catalogne, ce qui impliquait son usage préférentiel dans l'administration, les moyens de communication et l'école, et établissait l'obligation de la connaître. Toutefois, cette résolution ne put être maintenue. Dès que la proposition fut formulée, elle généra un grand débat médiatique. Finalement, la sentence de la Cour Constitutionnelle (31/100) du 28 juin 2010 ébranla la conception du catalan comme « langue propre » et supprima l'obligation de le connaître (§ 1). On constata, à partir de ce moment, une soudaine croissance du nationalisme catalan qui a été considérée, à plus d'une occasion, comme une réaction à la sentence de la Cour Constitutionnelle. Dans la foulée des remaniements de la politique linguistique, d'autres points du texte déjà approuvé du Statut furent remis en cause. Cette thèse doctorale se propose de confirmer la dimension nationaliste du débat autour de la question linguistique, déjà présente lors du processus de rédaction du nouveau Statut d'autonomie, et qui explique, en partie, l'indépendantisme croissant en Catalogne. Concrètement, nous avons formulé des questions de recherche (§ 3) que nous pourrions résumer comme suit : nous nous proposons d'une part d'identifier les représentations et les principes du

nationalisme présents dans le discours médiatisé autour de la polémique générée par la politique linguistique envisagée dans le Statut de 2006 ; d'autre part nous voulions observer le rôle qu'y occupait la question de la langue.

Pour développer cette étude, nous avons réalisé un corpus de 46 articles d'opinion produits dans ce contexte et provenant de quatre publications différentes : *l'Avui* et *La Vanguardia*, qui ont leur siège à Barcelone, et *El Mundo* et *El País*, dont les sièges sont à Madrid. Ainsi donc, le corpus contient des articles issus de publications aux lignes idéologiques diverses et aux perspectives contextuelles différentes, mais, si on tient compte de leur portée, jouissant toutes d'une grande popularité. De cette manière, nous avons obtenu un échantillon de discours variés ayant une certaine répercussion sociale. Afin de dégager l'idéologie des articles, nous avons mené notre étude sous la perspective de l'analyse critique du discours. Concrètement, nous nous sommes basés sur la théorisation et la méthodologie proposées par Van Leeuwen (2008), mettant en lumière les transformations que génèrent les discours au moment de traiter d'une pratique sociale déterminée, pour finir par en offrir une représentation. Il s'agissait ici de déconstruire ce processus, que Van Leeuwen appelle processus de recontextualisation.

La méthodologie utilisée a permis une caractérisation théorique du nationalisme. Elle pourrait bien sûr être complétée par une méthodologie qui prendrait en compte la véracité des arguments utilisés dans les articles. Cela supposerait une étude de matériel complémentaire, pour les confirmer ou les écarter, mais donnerait à la critique une base plus large. Nous avons essayé d'utiliser un logiciel d'analyse qualitative, mais nous l'avons écarté pour le manque de maturité de l'application de la méthode. Toutefois cette démarche, qu'il serait plus aisé de mettre en pratique après ces lignes, permettrait une analyse plus exhaustive, applicable surtout à l'analyse des stratégies de légitimation, et rendrait plus facile l'extension de cette étude au-delà du contexte de rédaction des Statuts de 2006. Dans tous les cas, par l'analyse des stratégies développées dans la recontextualisation et celle des éléments qui y tiennent un rôle, nous avons pu confirmer combien les représentations retombant sur la question linguistique sont différentes selon le domaine de référence auquel elles appartiennent. En effet, nous avons constaté qu'il existe deux domaines de référence, l'un espagnol, l'autre catalan, qui s'affrontent et se définissent en termes nationalistes. Les représentations identitaires existent dans les deux domaines de référence, mais nous verrons que les caractéristiques de chacun d'eux génèrent les différences existant dans la conception du rôle de la langue.

Les deux domaines de référence sont construits sur une idéologie nationaliste traditionnelle, à partir d'éléments considérés comme identitaires, avec un côté ethnique qu'on ne peut pas nier. C'est cette idéologie nationaliste qui justifie le caractère que doit présenter l'administration dans n'importe quel domaine ou dimension. Cependant, le fait que l'État espagnol soit un état établi implique qu'il soit perçu comme un état de fait et reçoive sa légitimité du seul fait de l'être. Le déploiement d'une administration complexe, propre à tout état moderne, lui confère une hégémonie et une capacité coercitive

garantissant le maintien de l'ordre que l'état lui-même a établi. Sur base de cette position, le discours du domaine de référence espagnol évite que le caractère ethnique soit perçu comme l'assise de la formation et de l'organisation de l'état-nation et se retranche derrière la légitimité dont il jouit par le seul fait d'être établi. C'est ainsi, par exemple, que la présence du castillan dans l'ensemble du territoire espagnol se justifie par le simple fait que c'est la langue officielle. À l'heure où la dimension ethnique est critiquable, cette légitimité intrinsèque de l'état parvient à créer l'illusion que ce sur quoi se fonde l'état n'est pas une nation à base ethnique. En attendant, cependant, elle cuirasse la nation. Dans ce sens, la défense du *statu quo* établi par l'état de droit, à partir de la légitimité dont il jouit, comporte un nationalisme banal qui définit clairement le discours du domaine de référence espagnol.

Il est plus difficile pour le domaine de référence catalan de dissimuler le côté ethnique du discours nationaliste, car la nation n'a pas d'état consolidé lui permettant de jouir d'une légitimité reconnue. C'est pourquoi la revendication d'une nation catalane est plus susceptible d'être étiquetée d'idéologique, puisqu'elle ne peut se présenter de façon aussi conventionnelle. En effet, elle comporte nécessairement le questionnement d'une nation espagnole légitimée et devient donc plus facilement scandaleuse. De même, il s'avère aussi plus difficile de camoufler la soumission à un principe interventionniste. En effet, sans l'hégémonie dont dispose l'état, il est plus délicat de justifier qu'une action défende les intérêts d'une nation catalane face à ce qui est établi par la nation espagnole et qu'elle en corrige les inégalités subséquentes. Par contre, l'action politique de l'état est déjà perçue, elle, comme légitime.

Nous avons pu observer, du côté du domaine de référence catalan, un effort pour construire un discours civique, appelant à une volonté d'intégration des citoyens à travers divers accords. Ce discours impliquerait un principe démocratique. Nous l'avons attribué également au domaine de référence espagnol, même s'il n'apparaît que dans des discours vaguement définis dans ces termes. Il s'agit de discours qui ne semblent pas questionner le *statu quo* imposé par l'état, mais qui néanmoins proposent de gérer, de manière intégrante et non pas excluante, le conflit généré par les revendications présentes dans le Statut.

Le principe démocratique comporte la reconnaissance d'une souveraineté populaire et, subséquemment, la défense du droit des citoyens d'être représentés politiquement. Ce principe est revendiqué par les deux domaines de référence, mais en appelle à des souverainetés différentes. Alors que, dans le domaine de référence espagnol, la souveraineté repose sur la citoyenneté espagnole, comprise aussi comme un collectif qui détient le pouvoir politique, du côté du domaine de référence catalan, cette souveraineté se limite à la citoyenneté catalane. La délimitation de la citoyenneté est un thème controversé, puisqu'il détermine la nation. De manière compréhensible, il est fréquent qu'on s'en remette à ce principe : cela implique d'en appeler à la légitimité nationale même. Ceci favorise son utilisation démagogique, tout en recourant au populisme, qui

tend à représenter l'ensemble des citoyens de façon simple et fortement connotée, avec les caractéristiques qui adhèrent à celles du discours que l'on prétend justifier. C'est-à-dire que l'on fait du principe démocratique une utilisation faussée, en opposition et en toute ignorance d'un usage renvoyant à l'inclusion de la diversité populaire.

Nous mettons l'accent sur le principe démocratique, car il justifie le concept moderne de nation. La souveraineté nationale implique le passage d'un état absolutiste à un état moderne, assujetti à la nation. Comme nous le savons, faire appel à la souveraineté nationale ne veut pas dire qu'il y ait démocratie. D'une part, le suffrage censitaire a longtemps restreint la souveraineté. D'autre part, les antécédents totalitaires du XXe siècle entendaient l'état comme l'incarnation du peuple mais le caractérisaient de façon homogène. Ceci amène aux critiques taxant le nationalisme de totalitaire, démagogique et autres qualificatifs que nous avons pu trouver dans plusieurs discours. Cependant, la démagogie n'est pas une caractéristique intrinsèque du nationalisme, mais bien de l'usage qui est fait de certains de ses principes. De manière générale, c'est dans des discours propres au domaine de référence espagnol que nous avons pu localiser cette manipulation. Et habituellement ces réprobations sont dirigées contre le nationalisme catalan, car, comme nous l'avons vu, le domaine de référence catalan a plus de mal à cacher son côté ethnique ainsi que sa soumission au principe interventionniste. L'état moderne a aussi été désigné comme état libéral. Lorsque, dans le domaine de référence espagnol, on en appelle au principe libéral pour accuser le nationalisme, celui-ci est opposé à l'état moderne, au Nouveau Régime. Bien sûr, l'état se sert aussi de l'action politique pour intervenir en faveur d'éléments identitaires. Dans tous les cas, il semble également convenable de relativiser la transcendance de la transition de l'état absolutiste à l'état moderne, car on s'en est servi plus pour fournir une légitimité d'état que parce qu'elle comporte une souveraineté populaire.

D'autres principes sont communs aux deux domaines de référence. Par exemple, un principe de territorialité qui suppose une organisation s'étendant à un territoire déterminé. En effet, le domaine de référence espagnol part de la légitimité de l'état de droit, qui justifie par exemple que la présence du castillan s'étende comme langue officielle à travers tout le territoire de l'état. L'opposition entre un nationalisme banal et un nationalisme revendicatif permet de dissimuler le caractère territorial de la politique linguistique de l'état en faveur du castillan et de ne mettre en relief que la politique favorable à la diffusion du catalan en tant qu'outil lié à une identité collective et à un territoire, avec la défense du catalan comme « langue propre » de la Catalogne, chose qui implique des droits collectifs. Ainsi, dans le domaine de référence espagnol, l'accent sera mis au contraire sur le lien entre l'identité et les sujets individuels à travers le naturalisme, chose qui comporterait des droits individuels. De cette manière, on peut lutter en faveur des droits des hispanophones vivant en Catalogne. C'est du moins un usage habituel dans un contexte où il faut justifier la présence du castillan sur un territoire qui, traditionnellement, est considéré comme catalanophone. Ce n'est bien sûr pas le seul

usage. En effet, nous trouvons aussi des discours qui questionnent le fait que le castillan ne soit pas une « langue propre » de la Catalogne, et qui le présentent comme un élément identitaire de la communauté catalane. Ce principe territorial appliqué à la question linguistique est la base d'un principe utilitariste mettant en relief l'avantage de connaître la langue imposée partout. Ce principe est abordé par les deux domaines de référence. En accord avec le principe de territorialité, le castillan s'est aussi imposé dans les anciennes colonies ; donc le potentiel de communication atteint grâce à la connaissance du castillan est plus grand qu'avec d'autres langues. Bien sûr, du point de vue catalan, on souligne la capacité d'intervenir dans le territoire avec le même caractère que celui qui le définit.

La soumission aux mêmes principes s'explique parce que les deux domaines de référence sont fruits d'une même base commune : la division de la société en territoires définis comme états-nation. C'est pour cela que l'on retrouve nécessairement des discours parallèles interprétant les mêmes principes à des niveaux différents. La légitimité de l'un met en cause celle de l'autre. Cependant, même si on peut caractériser ces domaines de référence opposés en termes nationalistes, ceci ne veut pas dire que les discours qui s'y inscrivent soient homogènes. Dans ce sens, nous pouvons établir une gradation de discours entre les deux pôles : depuis les discours défendant l'hégémonie du castillan face au catalan et justifiant ainsi une présence plus grande du castillan au détriment de tout velléité d'imposer le catalan, jusqu'à ceux défendant le catalan comme la seule « langue propre » du territoire catalan. Ceci a à voir non seulement avec une volonté d'intégrer plus ou moins d'autres perspectives, mais aussi avec la question autour de la définition de l'ordre établi qu'il faut préserver, ou jusqu'à quel degré on considère qu'il faut l'altérer. Cette immense variabilité de discours, qui a pris de l'ampleur au cours des dernières années, est favorisée par la tournure prise par la Transition espagnole. En effet, devant une polarisation latente des positions politiques, on a choisi d'établir un ordre vaguement défini qui culminera dans la rédaction d'une Constitution ouverte à différentes interprétations.

En résumé, nous pouvons conclure que la politique linguistique qui était proposée dans le Statut de 2006 offensait des sensibilités nationalistes. Du côté d'un domaine de référence catalan, on réclamait de miser sur la protection de la langue à l'intérieur du territoire, en accord avec un principe territorial qui, suivant les formulations, plus courantes dans d'autres contextes historiques, peut être mis en relation avec le nationalisme ethnique. Du côté d'un domaine de référence espagnol, par contre, on considérait que cela remettait en question l'hégémonie du castillan, établie selon l'état de droit. Nous pouvons donc observer comment des représentations identitaires sont attribuées à la langue – catalane et castillane. Ces discours favorisèrent un débat en termes nationalistes, débat qui ne se limita pas aux questions strictement linguistiques, mais, dans certains cas, renvoya directement à la nation. Dans tous les cas, non seulement le débat se situa dans une dimension ethnique du nationalisme, mais en plus on peut relever des

discours en code civique, non uniquement attribuables au domaine de référence catalan, qui mettent en question le fait que l'état jouisse d'une hégémonie inamovible.

Même si cette thèse n'est qu'une contribution à l'étude du nationalisme, elle se revendique en tant qu'étude réalisée dans le cadre des sciences sociales et humaines. Dans le domaine espagnol, le nationalisme, souvent limité aux nationalismes revendicatifs, est un sujet largement débattu, ce qui entraîne que sa recontextualisation soit en constante construction. Il serait intéressant de pouvoir suivre ainsi le processus de la recontextualisation du traitement du catalan, par exemple, tout au long de ce qu'on a appelé « el procés » (le processus). Le nationalisme ne peut pas s'étudier de façon indépendante. En tant que partie intégrante de la base commune, il doit être mis en relation avec le système de croyances et de principes qui régissent la société. En effet, le nationalisme évolue en même temps que d'autres courants idéologiques en accord avec les événements. Le fait de le limiter à un domaine de référence ou aux nationalismes revendicatifs est un mécanisme discursif qui, non seulement, empêche la compréhension du fonctionnement de la société, mais qui, selon la place occupée par le discours, intervient aussi dans l'évolution sociale elle-même.

8. REFERÈNCIES

8.1. Llibres i articles

- ANDERSON, Benedict (1991 [1983]). *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Londres, Nova York: Verso.
- ARCHILÉS, Ferran (2015). «Absència i persistència. L'estudi de la nació i el nacionalisme», dins Ferran ARCHILÉS (ed.) *La Persistència de la nació. Estudis sobre nacionalisme*. València: Editorial Afers i Publicacions de la Universitat de València, p. 9-44.
- ARMAÑANZAS, Emy i Javier DÍAZ (1996). *Periodismo y argumentación. Géneros de Opinión*. Bilbao: Universidad del País Vasco.
- BAGGIONI, Daniel (1997). *Langues et nations en Europe*. París: Payot.
- Ideologies. Practice and Theory*. Nova York, Oxford: Oxford University Press.
- BERLIN, Isaiah. (1997). *Nacionalisme*. València: Tandem.
- BERNSTEIN, Basil (1981). «Codes, modalities and the process of cultural reproduction: a model.» *Language and society*, núm. 19, p. 327-63.
- BERNSTEIN, Basil (1986). «On pedagogic discourse», dins John RICHARDSON (ed.). *Handbook for theory and research in the sociology of education*. Westport, CT: Greenwood, p. 205-90.
- BILLIG, Michael (1995). *Banal Nationalism*. London, California, New Dehli: SAGE Publications.
- BLOMMAERT, Jan (2005). *Discourse. A critical introduction. Key Topics in sociolinguistics*. Nova York: Cambridge University Press.
- BOYER, Henri (2008). *Langue et identité. Sur le nationalisme linguistique*. Limoges: Lambert-Lucas.
- BOURDIEU, Pierre (1982). *Ce que parler veut dire. L'économie des échanges linguistiques*. París: Fayard.
- BRANCHADELL, Albert (1997). *Liberalisme i normalització lingüística*. Barcelona: Empúries.

- BREUILLY, John (2005). «Changes in the Political uses of Nation: continuity or discontinuity», dins Len SCALES i Oliver ZIMMER (eds.): *Power and the Nation in European History*. Cambridge: Cambridge University Press, p. 67-101.
- CASTELLÓ, Enric (2012). «Conflicto político y medios: marcos, narrativas y discursos», dins Enric CASTELLÓ (ed.) *La mediatización del conflicto político. Discursos y narrativas en el contexto español*. Barcelona: Laertes, p. 9-38.
- CHOULIARAKI Lilie i Norman FAIRCLOUGH (1999). *Discourse in Late Modernity: Rethinking Critical Discourse Analysis*. Edinburg: Edinburgh University Press.
- EISENSTEIN, Elizabeth L. (1986). «L'impatto della stampa sulla società e il pensiero moderni», dins Harvey J. GRAFF (ed.) *Alfabetizzazione e sviluppo sociale in occidente*. Bolonya: Il Mulino, p. 73-98.
- ESPLUGA, Josep (2008). «Dificultats i potencialitats de la llengua catalana per a generar identitat social a la Franja», dins Àngels MASSIP (ed.) (2008). *Llengua i Identitat*. Barcelona: Publicacions i edicions UB, p. 39-46.
- FAIRCLOUGH, Norman (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity.
- FONTANA, Josep (2014). *La formació d'una identitat. Una història de Catalunya*. Vic: Eumo Editorial.
- FOUCAULT, Michel (1977). *Language, Counter-Memory, Practice*. Ithaca, Nova York: Cornell University Press.
- GARDE, Paul (2004). *Le discours balkanique. Des mots et des hommes*. París: Fayard.
- GELLNER, Ernest (1988). *Naciones y nacionalismo*. Madrid: Alianza.
- GELLNER, Ernest (1997). *Nationalism*. Londres: Weidenfeld and Nicolson, Londres: 1997, p. 93-97 [trad. cat: *Nacionalisme, Afers*, Catarroja-Barcelona: 1998].
- GUIBERNAU, Montserrat (1997). *Nacionalismes. L'estat nació i el nacionalisme al segle XX*. Barcelona: Proa.
- HERTZ, Frederic (1944). *Nationality in history and politics. A psychology and sociology of national sentiment and nationalism*. Londres: Routledge and Kegan Paul [cito per l'ed. de 1957].
- HOBBSAWM, Eric (1991). *Naciones y nacionalismo desde 1780*. Barcelona: Crítica.
- JOSEPH, John E. (2004). *Language and Identity*. Nova York: Palgrave Macmillan.
- KOHN, Hans (1944): *The Idea of Nationlism. A Study in its origins and backgrounds*. New Brunswick, Londres: Transaction Publishers [cito per l'ed. de 2005].

- LAMUELA, F. Xavier (1994). *Estandardització i establiment de llengües*. Edicions 62: Barcelona.
- LAMUELA, F. Xavier (2004). «Instal·lació o establiment? Encara sobre els objectius de la promoció lingüística». *Caplletra: revista internacional de filologia*, núm. 37, p. 217-244.
- LAMUELA, F. Xavier (2008). «La Val d'Aran: Situazione sociale della lingua occitana e interventi di politica lingüística», dins Paola GUALTIERI i Marco VIOLA (eds.). *Tutela e promozione delle minoranze linguistiche in Trentino*. Trento: Provincia Autonoma di Trento, p. 49-66.
- LEVINSON, David (1994). *Ethnic Relations. A cross-cultural encyclopedia*. Santa Barbara, ABC-CLIO.
- MAAREK, Philippe J. (2007). *Communication & marketing de l'homme politique*. París: Lexis Nexis.
- MAINGUENEAU, Dominique (2012). «Les condicions d'una anàlisi crítica del discurs», dins Vicent SALVADOR (ed.) *L'ull despert: anàlisi crítica dels discursos d'avui*. València: Tres i quatre, p. 51-80.
- MARÍAS, Julián (2014). *España inteligible. Razón histórica de las Españas*. Madrid: Alianza Editorial.
- MARTÍNEZ-COSTA, María Pilar (2010). «Estrategias argumentativas en el comentario radiofónico», dins Concepción MARTÍNEZ (ed.) *Estrategias argumentativas en el discurso periodístico*. Frankfurt: Peter Lang, p. 31-50.
- MAZIÈRE, Francine (2005). *L'analyse du discours. Histoire et pratiques*. França: Presses universitaires françaises.
- MIRA, Joan F. (1984). *Crítica de la nació pura*. València: Tres i Quatre.
- MOLLÀ, Toni (2002). *Manual de sociolingüística*. Alzira: Bromera.
- MORALES, Esperanza i David PUJANTE (2012). «Discurs, anàlisi crítica i transdisciplinarietat», dins Vicent SALVADOR (ed.) *L'ull despert: anàlisi crítica dels discursos d'avui*. València: Tres i quatre, p. 81-104.
- MOULINES, Carlos Ulises (2001). «Manifiesto nacionalista (o hasta separatista, si me apuran)». *Isegoría*, núm. 24, p. 25-49.
- MUIR, Richard (1997). *Political geography. A new introduction*. Londres: Macmillan.
- NADAL, Josep M. i Modest PRATS (1996). *Història de la llengua catalana*, vol. 2. Barcelona: Edicions 62.

- NOGUÉ, Joan i Joan VICENTE (2001). *Geopolítica, identidad y globalización*. Barcelona: Ariel.
- NÚÑEZ SEIXAS, Xosé M. (2006). «Patriotas y demócratas: el discurso nacionalista español después de Franco (1975-1979)». *Gerónimo de Uztariz*, núm. 20, p. 47-101.
- PECHEUX, Michel (1967). «Analyse de contenu et théorie du discours». *Bulletin du Centre d'études et de recherches en psychotechnique*, XVI, p. 211-227.
- PI, Anna (2013). *Llengua catalana i nacionalisme. Un estudi de cas des de l'anàlisi crítica del discurs*. Universitat de Girona [treball de final de màster].
- RICHARDSON, John E. (2007). *Analysing newspapers: an approach from critical discourse analysis*. Nova York: Palgrave Macmillan.
- SÁNCHEZ-CUENCA, Ignacio (2016). *La desfachatez intelectual*. Madrid: Catarata.
- SERRA, Carles (2001). *Identitat, racisme i violència. Les relacions interètniques en un institut català*. Girona: Universitat de Girona [tesi doctoral].
- SEWELL, William H. (jr) (2004). «The French Revolution and the Emergence of the Nation Form», dins Michael A. MORISSO i Melinda ZOOK (eds.). *Revolutionary Currents. Nation Building in the Transatlantic World*, Lanham: Rowman and Littlefield, p.91-125.
- SMITH, Anthony D. (1999). *Myths and Memories Of the Nation*. Oxford: Oxford University Press.
- SMITH, Anthony D. (2005). «*The Genealogy of Nations. An Ethno-Symolic Approach*», dins Atsuko ICHIO i Gordana UZELAC (eds.). *When is the Nation? Towards an understanding of theories of nationalism*. Londres: Routledge, p. 94-112.
- TAIBO, Carlos (2014). *Sobre el nacionalismo español*. Madrid: Catarata.
- THIESSE, Anne-Marie (1999). *La création des identités nationales: Europe XVIIIe-XXe siècle*. Éditions du Seuil.
- VAN DIJK, Teun A. (1998). *Ideology. A multidisciplinary approach*. Londres: Sage.
- VAN DIJK, Teun A. (2009). *Discurso y poder*. Barcelona: Gedisa.
- VAN LEEUWEN, Theo (1993). «Genre and field in critical discourse analysis: A synopsis». *Discourse and Society*, núm. 4, p. 193-223.
- VAN LEEUWEN, Theo (1996). «The representation of social actors», dins Carmen Rosa CALDAS-COULTHARD i Malcom COULTHARD (eds). *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis*. Londres: Routledge, p. 32-70.

- VAN LEEUWEN, Theo (2008). *Discourse and Practice: new tools for critical discourse analysis*. Nova York: Oxford University Press.
- VERGÉS, Joan (2012). «A typology of arguments in defence of a coercive language policy favouring a cultural minority». *Ethnic and Racial Studies*, p. 1-18 [iFirst Article]
- VERNET, Jaume (2008). «Llengua i reforma estatutària», dins Josep SERRANO (ed.) *L'Estatut de 2006. El dret i els drets de Catalunya a la cruïlla del segle XXI*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 45-80.
- VIVER PI-SUNYER, Carles (2006). «L'Estatut de 2006». *Activitat Parlamentària*, núm. 10, p. 34-57.
- WIEVIORKA, Michel (1993). *La démocratie à l'épreuve. Nationalisme, populisme, ethnicité*. París: La découverte.
- WOOLARD, Kathryn A. (2016). *Singular and Plural: Ideologies of Linguistic Authority in 21st Century Catalonia*. Oxford, Nova York: Oxford University Press.

8.2. Articles analitzats

- AMAT, Oriol (29 de juny de 2005). «Estatut de la concreció». *La Vanguardia*, p. 60.
- ARGELAGUET, Jordi (29 de juny de 2005). «El nou Estatut i el català». *Avui*, p. 3.
- BASTARDAS, Albert (1 de juny de 2005.) «Societat, llengua i Estatut». *Avui*, p. 17.
- CAROL, Màrius (17 d'octubre de 2005). «Pesadillas». *La Vanguardia*, p. 29.
- CASTILLO, David (29 de gener de 2006). «Els eterns atacs al català». *Avui*, p. 5.
- Editorial (7 de gener de 2006). «Una destitució pertinent, un nuevo motivo de reflexión». *El Mundo*, p. 3.
- Editorial (12 de gener de 2006). «Lo último de Hernando». *El País*, p. 12.
- Editorial (13 de gener de 2006). «Serial anticatalà: ara, la llengua». *Avui*, p. 3.
- Editorial (15 de febrero de 2006). «La consolidación de un modelo educativo catalán propio que reduce el español al ámbito 'privado'». *El Mundo*, p. 3.
- Editorial (16 de febrer de 2006). «Sempre les mateixes mentides». *Avui*, p. 3.
- Editorial (17 de febrer de 2006). «El PP balear tiene razón: el castellano está en vías de extinción en Cataluña». *El Mundo. El Día de Baleares*.

- Editorial (10 de març de 2006). «Una claudicación del PSOE que no tiene vuelta atrás». *El Mundo*, p. 3.
- ELORZA, Antonio (24 de desembre de 2005). «Cavas catalanes». *El País*, p. 18.
- ESPADA, Arcadi (28 de març de 2006). «Un Gobierno». *El Mundo*, p. 2.
- FERRAN, Joan (19 de febrero de 2006). «Apocalípticos e irresponsables». *El Mundo*, p.30.
- FORN, Iu (13 de gener de 2006). «La tàctica Butano». *Avui*, p. 3.
- FORN, Iu (15 de febrero de 2006). «Era en Piqué disfressat». *Avui*, p. 3.
- GALLEGO-DÍAZ, Soledad (13 de gener de 2006). «Tendríamos que haberles oído». *El País*, p. 22.
- GASULL, Bernat (10 de juny de 2005). «La proposta d'Estatut i l'etiquetatge en català». A *Avui*, p. 22.
- GÓMEZ DE LIAÑO, Javier (12 d'octubre de 2005). «La España de Babel». *El Mundo*, p. 6.
- JULIANA, Enric (25 de gener de 2006). «La mesa petitoria». *La Vanguardia*, p. 18.
- OLIVER, Joan (26 d'octubre de 2004). «El meu Estatut». *Avui*, p.2.
- OLIVER, Joan (12 de febrer de 2006). «Nació, drets històrics i llengua». *Avui*, p. 2.
- OLIVER, Joan (12 de febrer de 2006). «No-discriminació». *Avui*, p. 2.
- OLIVER, Joan (31 de març de 2006). «Entre el PP i els pantalons». *Avui*, p. 2.
- PORCEL, Baltasar (29 de novembre de 2005). «Peligros de España». *La Vanguardia*, p. 27.
- PREGO, Victoria (15 de juny de 2006). «Ciudadanos exquisitos y ciudadanos 'pelaos'». *El Mundo*, p. 27.
- ÓNEGA, Fernando (12 de gener de 2006). «Ahora, el idioma». *La Vanguardia*, p. 14.
- ORTIZ, Javier (23 de gener de 2006). «Se siente». *El Mundo*, p. 2.
- OVEJERO, Félix (6 de març de 2006). «'Sóc qui sóc que no sóc jo'». *El País*, p. 30.
- QUINTÀ, Alfons (21 de febrero de 2006). «Barrera i trencadissa a l'Estatut». *Avui*, p. 26.
- RODRÍGUEZ ADRADOS, Francisco (19 de febrer de 2005). «Un poco de racionalidad». *El País*, p. 14.
- SÁEZ, Albert (10 de febrero de 2006). «Més llenya al foc Estatutari». *Avui*, p. 2.
- SALMÓN, Álex (6 de juny de 2006). «El apunte». *El Mundo*, p. 4.

- SANCHIS, Vicent (3 de febrer de 2006). «Es tracta, entengui's bé, del predomini del castellà». *Avui*, p. 64.
- SANCHIS, Vicent (18 de març de 2006). «El dia que el PSOE va dir que no a l'abstenció d'Esquerra». *Avui*, p. 72.
- SANCHIS, Vicent (6 de maig de 2006). «Resposta —sabuda— a l'amic Alzamora». *Avui*, p. 64.
- SCHWARTZ, Pedro (12 d'octubre de 2005). «¿Adiós España?». *La Vanguardia*, p. 33.
- SCHWARTZ, Pedro (26 d'abril de 2006). «Federalismo asimétrico». *La Vanguardia*, p.26.
- SENTÍS, Carlos (24 de febrer de 2006). «Saltó la liebre». *La Vanguardia*, p. 26.
- SIGUAN, Miquel (19 de febrer de 2005). «Sumar y no restar». *El País*, p. 14.
- SIMÓ, Isabel-Clara (9 de juliol de 2004). «Què és un Estatut?». *Avui*, p.3.
- SIMÓ, Isabel-Clara (15 de setembre de 2005). «Estatut digne». *Avui*, p.2.
- TRIAS, Eugenio (30 de març de 2006). «Cataluña y los catalanes». *El Mundo*, p. 6.
- TUBAU, Ivan (6 de setembre de 2005). «El Estatut, la Diada, Mayte Martín y el señor Aznar». *El Mundo*, p. 4.
- TUBAU, Iván (28 de febrero de 2006). «Lenguas oficiales catalanes y legalización de la realidad». *El Mundo*, p. 4.

